Štrukturálne výzvy

2026

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTÉM

www.nbs.sk

Materiál bol prerokovaný v Bankovej rade NBS 26. októbra 2026.
Reprodukovanie na vzdelávacie a nekomerčné účely je povolené s uvedením zdroja.

Vydavateľ
© Národná banka Slovenska 2026

Kontakt
Národná banka Slovenska
Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava
info@nbs.sk

Elektronická verzia
https://www.nbs.sk/sk/publikacie/strukturalne-vyzvy

ISSN 2729-8825 (elektronická verzia)

Obsah

Úvod: Slovensko nestráca len tempo, kľúčovou výzvou je uspieť vo svete zmien		**11**
1	**Zhrnutie**	**13**
2	**Konvergencia a faktory rastu**	**19**
2.1	Hospodárska konvergencia	19
2.2	Trendy produktivity a zamestnanosti	24
2.3	Faktory rastu	26
2.3.1	Fyzický a ľudský kapitál a inovácie	28
2.3.2	Trh práce	31
2.3.3	Podnikateľská dynamika, verejná správa a inštitúcie	35
3	**Odolnosť a udržateľnosť**	**39**
3.1	Makroekonomický výhľad a riziká	40
3.2	Finančná stabilita	42
3.3	Fiškálna udržateľnosť	44
3.4	Vonkajšie zraniteľnosti	46
3.5	Klimatická udržateľnosť	48
4	**Blahobyt a prosperita**	**53**
4.1	Zdravie	54
4.2	Životné podmienky, cenová dostupnosť bývania a sociálna inklúzia	58
4.3	Vzdelávanie	63
4.4	Nerovnosti, vnímanie a sociálna súdržnosť	65
4.5	Životné prostredie	71
5	**Osobitná príloha 1: Ľudský kapitál: Vzdelávanie, zručnosti a zosúlaďovanie ponuky a dopytu na trhu práce**	**74**
5.1	Rast dosiahnutého vzdelania a jeho limity	76
5.2	Čo odhaľujú testy: zhoršujúca sa a nerovnaká kvalita škôl	78
5.3	Zručnosti dospelých: to, čo naznačuje PISA, potvrdzuje PIAAC	84
5.4	Obrat v rodových rozdieloch: dievčatá, chlapci a prehlbujúca sa vzdelanostná priepasť	85
5.5	Odlev mozgov: náklady spojené s emigráciou študentov	90
5.6	Dopyt po zručnostiach verzus ich ponuka: problém nesúladu	91
5.7	Ľudský kapitál a umelá inteligencia	93
5.8	Čo by sa malo skúmať	95
5.9	Závery a dôsledky pre politiky	95
6	**Osobitná príloha 2: Starnutie populácie: Dôsledky pre produktivitu a dynamiku podnikov**	**97**
6.1	Úvod	97
6.2	Výzvy	98

6.3	Vplyvy	103
6.3.1	Produktivita práce	103
6.3.2	Dynamika trhu práce a zakladanie nových podnikov	105
6.4	Adaptácia: migrácia, technológie a participácia mladých na trhu práce	108
6.5	Závery a dôsledky pre politiky	112
7	**Metodická príloha**	**115**
8	**Tabuľková príloha**	**117**
8.1	Faktory rastu	117
8.2	Odolnosť a udržateľnosť	124
8.3	Blahobyt a prosperita	128

Zoznam boxov

Box 1	Rozklad rozdielu v produktivite práce	21
Box 2	Ukazovatele ekonomickej konvergencie	22
Box 3	Umelá inteligencia, výpočtová infraštruktúra a zelená transformácia	51
Box 4	Domácnosti s obmedzenou likviditou a postoje k ekonomickému systému	61
Box 5	Regionálne rozdiely: nerovnosť, ktorú národné priemery zakrývajú	66

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1	Výsledky regresie, výsledky PISA	81
Tabuľka 2	Výsledky regresie, produktivita práce na pracovníka a na hodinu	104
Tabuľka 3	Výsledky regresie, logaritmus produktivity práce na pracovníka v závislosti od veku pracovnej sily	105
Tabuľka 4	Výsledky regresie, miera prechodov medzi zamestnaniami	107
Tabuľka 5	Fyzický kapitál	117
Tabuľka 6	Ľudský kapitál	118
Tabuľka 7	Technológie a inovácie	119
Tabuľka 8	Dynamika trhu práce	120
Tabuľka 9	Participácia na trhu práce	121
Tabuľka 10	Podnikový sektor	122
Tabuľka 11	Verejná správa	123
Tabuľka 12	Makroekonomické riziká	124
Tabuľka 13	Finančný sektor	124
Tabuľka 14	Fiškálna udržateľnosť	125
Tabuľka 15	Vonkajšia pozícia	126
Tabuľka 16	Klimatická udržateľnosť	127
Tabuľka 17	Systém zdravotnej starostlivosti	128
Tabuľka 18	Zdravotný stav	131
Tabuľka 19	Bývanie	133
Tabuľka 20	Vzdelávanie	134
Tabuľka 21	Nerovnosti	136
Tabuľka 22	Sociálna inklúzia	137

Tabuľka 23 Sociálna súdržnosť 139
Tabuľka 24 Subjektívny blahobyt 141
Tabuľka 25 Kvalita životného prostredia 143

Zoznam tabuliek v boxoch

Box 2
Tabuľka A Ukazovatele ekonomickej konvergencie 23

Zoznam grafov

Graf 1 Štrukturálne výzvy Slovenska 14
Graf 2 HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily v pomere k priemeru EÚ27, 2025 20
Graf 3 Rozklad rozdielu HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily oproti priemeru EÚ27, 2025 20
Graf 4 Rast reálneho HDP na obyvateľa 22
Graf 5 Rozdiel rastu reálneho HDP na obyvateľa oproti EÚ27 22
Graf 6 Príspevky k rastu reálneho HDP na obyvateľa na Slovensku 24
Graf 7 Rozdiel v raste reálneho HDP na obyvateľa medzi Slovenskom a EÚ27 24
Graf 8 Rast produktivity práce a príspevky prehlbovania kapitálu, kvality práce a celkovej produktivity faktorov 25
Graf 9 Priemerný rast produktivity a odpracovaných hodín (2016 – 2019) 26
Graf 10 Priemerný rast produktivity a odpracovaných hodín (2020 – 2025) 26
Graf 11 Porovnanie ukazovateľov súvisiacich s faktormi rastu (skóre 0 – 100) 27
Graf 12 Tvorba hrubého fixného kapitálu 28
Graf 13 Hraničná efektívnosť kapitálu 28
Graf 14 Obyvateľstvo vo veku 15 až 74 rokov s terciárnym vzdelaním a vládne výdavky na vzdelávacie inštitúcie na študenta v prepočte na ekvivalent plného úväzku 29
Graf 15 Odborná príprava na pracovisku a celoživotné vzdelávanie 29
Graf 16 Výdavky na výskum a vývoj, verejný a súkromný sektor (2024) 30
Graf 17 Počet patentových prihlášok podaných vynálezcami v pomere k EÚ 30
Graf 18 Podiel podnikov využívajúcich technológie umelej inteligencie 31
Graf 19 Beveridgeova krivka – Slovensko a EÚ 32
Graf 20 Miera nezamestnanosti a miery prechodu z nezamestnanosti do zamestnania 33
Graf 21 Dočasní zamestnanci a prechod na zmluvu na dobu neurčitú 33
Graf 22 Reálna kompenzácia na zamestnanca 33
Graf 23 Pracovná sila a zamestnanosť 34
Graf 24 Nezamestnané osoby podľa dĺžky nezamestnanosti na Slovensku (2003 – 2025) 34
Graf 25 Podiel nezamestnaných osôb v rámci jednotlivých úrovní vzdelania 35
Graf 26 Podiel pracovníkov v podnikoch s najmenej 10 zamestnancami 36
Graf 27 Podiel rýchlo rastúcich podnikov na zamestnanosti 36
Graf 28 Miera obmeny: miera vzniku a zániku podnikov (2023) 37
Graf 29 Celosvetové ukazovatele verejnej správy (WGI) 38
Graf 30 Porovnanie ukazovateľov súvisiacich s odolnosťou a udržateľnosťou (skóre 0 – 100) 39
Graf 31 Cyklický vývoj 40
Graf 32 Prognózy rastu krajín V4 40

Graf 33	Neistota a spotrebiteľská dôvera v slovenskej ekonomike	41
Graf 34	Podiel nesplácaných úverov	43
Graf 35	Finančná páka bankového sektora	43
Graf 36	Index finančného stresu na úrovni krajín	44
Graf 37	Deficit verejných financií Slovenska a hrubý verejný dlh	45
Graf 38	Deficity a dlhy verejnej správy v krajinách EÚ v roku 2025	45
Graf 39	Ukazovateľ S2 Európskej komisie	45
Graf 40	Spread výnosov dlhodobých štátnych dlhopisov v porovnaní s Nemeckom	46
Graf 41	Ratingy verejného dlhu Slovenska	46
Graf 42	Saldo bežného účtu platobnej bilancie Slovenska a jeho zložky	47
Graf 43	Nárast nominálnych jednotkových nákladov práce v celom hospodárstve a v priemysle	47
Graf 44	Počet výrobkov konkurujúcich Číne	48
Graf 45	Podiel automobilového priemyslu (2024)	48
Graf 46	Čisté emisie skleníkových plynov na obyvateľa	49
Graf 47	Emisná náročnosť HDP v krajinách EÚ, 2024	49
Graf 48	Kumulatívny Kayaov rozklad v krajinách EÚ	50
Graf 49	Slovensko: medziročný Kayaov rozklad	50
Graf 50	Podiel energie z obnoviteľných zdrojov v energetickom mixe	51
Graf 51	Podiel elektriny na konečnej energetickej spotrebe	51
Graf 52	Porovnanie ukazovateľov súvisiacich s blahobytom a prosperitou	54
Graf 53	Roky života v dobrom zdraví a stredná dĺžka života pri narodení, 2024	55
Graf 54	Rizikové faktory správania, 2019	55
Graf 55	Úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou a liečiteľná úmrtnosť	56
Graf 56	Bežné výdavky na zdravotnú starostlivosť	56
Graf 57	Podiel priamych platieb pacientov na výdavkoch na zdravotnú starostlivosť, 2023	57
Graf 58	Nenaplnená potreba zdravotnej starostlivosti	57
Graf 59	Závažné obmedzenie činností podľa úrovne vzdelania	58
Graf 60	Subjektívne vnímané dobré alebo veľmi dobré zdravie podľa príjmu, 2024	58
Graf 61	Index cien nehnuteľností na bývanie	59
Graf 62	Nájomné ako podiel disponibilného príjmu domácnosti	59
Graf 63	Stavebné povolenia na byty	60
Graf 64	Miera preľudnenosti, 2025	60
Graf 65	Populácia neschopná udržiavať domácnosť primerane vykúrenú	61
Graf 66	Závažná materiálna a sociálna deprivácia podľa veku, 2025	61
Graf 67	Účasť na vzdelávaní v ranom detstve	64
Graf 68	Pomer žiakov na učiteľa v základnom vzdelávaní	64
Graf 69	Osoby predčasne ukončujúce vzdelávanie a odbornú prípravu, 2025	65
Graf 70	Učitelia základných škôl vo veku 50 rokov a viac, 2024	65
Graf 71	Giniho koeficient disponibilného príjmu, 2025 (0 – 100)	66
Graf 72	Meraná a vnímaná príjmová nerovnosť, 2022	66
Graf 73	Dôvera v inštitúcie	70

Graf 74	Politická polarizácia	70
Graf 75	Spokojnosť s fungovaním demokracie a vnímaná schopnosť ovplyvňovať politické dianie	71
Graf 76	Celková spokojnosť so životom (priemerné hodnotenie, 0 – 10)	71
Graf 77	Environmentálne problémy podľa príjmu domácností, 2023	72
Graf 78	Komunálny odpad a recyklácia na Slovensku	72
Graf 79	Predčasné úmrtia pripísateľné časticiam PM2,5, 2023	73
Graf 80	Výsledky Slovenska v PISA sa zhoršujú už viac ako desaťročie	75
Graf 81	Priemerný počet rokov vzdelávania podľa pohlavia, Slovensko	76
Graf 82	Dosiahnuté terciárne vzdelanie: Slovensko a EÚ27	77
Graf 83	Dosiahnuté terciárne vzdelanie podľa regiónov	77
Graf 84	Dekompozícia rastu produktivity práce, Slovensko	78
Graf 85	Výsledky PISA podľa typu školy	79
Graf 86	Dekompozícia výsledkov PISA na rozdiely medzi školami a v rámci škôl	79
Graf 87	Výsledky PISA podľa regiónov	80
Graf 88	Výsledky PISA podľa vzdelania rodičov	80
Graf 89	Sociálno-ekonomický gradient: Slovensko a OECD	82
Graf 90	Výsledky PISA podľa sociálno-ekonomického kvartilu: Slovensko a OECD	82
Graf 91	Výsledky podľa sociálno-ekonomického kvartilu: opakovanie ročníka, najlepší žiaci, očakávania dosiahnutia terciárneho vzdelania	83
Graf 92	Žiaci s nízkymi a najlepšími výsledkami: Slovensko a OECD	84
Graf 93	Výsledky PIAAC podľa dosiahnutého vzdelania	85
Graf 94	Výsledky čitateľskej gramotnosti PIAAC podľa vzdelania rodičov	85
Graf 95	Výsledky PISA podľa pohlavia a oblasti, Slovensko	86
Graf 96	Úzkosť z matematiky a sebadôvera v matematike podľa pohlavia (15-roční žiaci)	87
Graf 97	Výsledky PIAAC podľa pohlavia, Slovensko	87
Graf 98	Psychická pohoda v škole podľa pohlavia: pocit bezpečia, spolupatričnosť, emocionálna kontrola	88
Graf 99	Dosiahnuté terciárne vzdelanie podľa pohlavia	88
Graf 100	Dosiahnuté terciárne vzdelanie podľa generácie a pohlavia	88
Graf 101	Miera NEET mladých ľudí (15 až 29 rokov) podľa pohlavia, Slovensko	90
Graf 102	Slovenskí vysokoškolskí študenti v zahraničí podľa cieľovej krajiny (2024)	91
Graf 103	Študenti v zahraničí ako podiel všetkých vysokoškolských študentov (2024)	91
Graf 104	Miera prekvalifikovanosti na trhu práce (2025)	92
Graf 105	Prekvalifikovanosť podľa pohlavia: Slovensko a EÚ27 (2025)	92
Graf 106	Výsledky PIAAC podľa postavenia na trhu práce	93
Graf 107	Výsledky matematickej gramotnosti PIAAC podľa povolania	93
Graf 108	Expozícia voči automatizácii a augmentácii prostredníctvom umelej inteligencie podľa vzdelania: Slovensko	94
Graf 109	Expozícia voči automatizácii a augmentácii prostredníctvom umelej inteligencie podľa vzdelania: Česko	94
Graf 110	Rozdelenie slovenskej populácie podľa vekových skupín	98

Graf 111	Podiel populácie vo veku 50 až 64 rokov na populácii vo veku 20 až 64 rokov – súčasné, historické a projektované hodnoty	99
Graf 112	Podiel populácie vo veku 50 až 64 rokov na populácii vo veku 20 až 64 rokov v regiónoch Slovenska	99
Graf 113	Podiel pracovníkov vo veku 50 až 74 rokov podľa sektora NACE, 2024	100
Graf 114	Vývoj podielu pracovníkov starších ako 50 rokov podľa sektora NACE	101
Graf 115	Podiel pracovníkov starších ako 50 rokov podľa povolania, 2024	102
Graf 116	Vývoj podielu pracovníkov starších ako 50 rokov podľa povolania	102
Graf 117	Kognitívne schopnosti podľa vekovej skupiny, Slovensko	103
Graf 118	Logaritmus produktivity práce na osobu v závislosti od veku pracovnej sily	105
Graf 119	Miera prechodov medzi zamestnaniami – Slovensko	106
Graf 120	Miera prechodov medzi zamestnaniami – EÚ a Slovensko	106
Graf 121	Zakladanie nových podnikov a starnutie	108
Graf 122	Podiel migrujúcich pracovníkov narodených v zahraničí (prvá generácia) na celkovom počte zamestnancov	109
Graf 123	Podiel migrantov v rámci povolaní, 2025	109
Graf 124	Podiely zamestnanosti podľa veku a štátneho občianstva, 2025	110
Graf 125	Podiel migrantov na zamestnanosti v porovnaní s domácimi pracovníkmi podľa sektora NACE, priemerného veku a občianstva, 2025	111
Graf 126	Hustota robotov vo výrobnom priemysle	112
Graf 127	Rast hustoty robotov a podielu starších pracovníkov vo výrobných sektoroch (2015 – 2024)	112

Zoznam grafov v boxoch

Box 1		
Graf A	Zdroje produktivity práce: Slovensko a Nemecko (2023)	21
Box 2		
Graf A	Porovnateľná cenová úroveň HDP a HDP na obyvateľa v PKS, 2025 (EÚ27 = 100)	23
Box 4		
Graf A	Domácnosti žijúce od výplaty k výplate podľa statusu vlastníctva nehnuteľnosti na bývania	63
Graf B	Vnímanie ekonomického systému ako nespravodlivého podľa statusu domácnosti žijúcej od výplaty k výplate	63
Box 5		
Graf A	HDP na obyvateľa podľa regiónu, 2024	68
Graf B	Regionálny rozptyl HDP na obyvateľa a nezamestnanosti	68
Graf C	Slovenské regióny v porovnaní so všetkými regiónmi EÚ v šiestich oblastiach, posledný dostupný rok	69

Použité skratky

5G	mobilná sieť piatej generácie
AI	umelá inteligencia
AMECO	ročná makroekonomická databáza Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre hospodárske a finančné záležitosti
ARDAL	Agentúra pre riadenie dlhu a likvidity
AROPE	riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia
ATC	anatomicko-terapeuticko-chemická klasifikácia liečiv
BRR	metóda vyvážených opakovaných replikácií
CLIFS	index finančného stresu na úrovni krajiny
CO_2	oxid uhličitý
CT	počítačová tomografia
DG ECFIN	Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre hospodárske a finančné záležitosti
DTP	záškrt, tetanus a čierny kašeľ (v kontexte očkovania)
EA	eurozóna
ECB	Európska centrálna banka
EK	Európska komisia
EPO	Európsky patentový úrad
ESKP	index ekonomického, sociálneho a kultúrneho postavenia v PISA
EÚ	Európska únia
EÚ27	27 členských štátov Európskej únie
EUR	euro
EUROPOP2025	populačné projekcie Eurostatu s východiskovým rokom 2025
EU-SILC	štatistické zisťovanie Európskej únie o príjmoch a životných podmienkach
GHG	skleníkové plyny
HDP	hrubý domáci produkt
HFCS	zisťovanie o financiách a spotrebe domácností
HICP	harmonizovaný index spotrebiteľských cien
HS	harmonizovaný systém opisu a číselného označovania tovaru
IEA	Medzinárodná energetická agentúra
IFR	Medzinárodná federácia robotiky
IKT	informačné a komunikačné technológie
IS	interval spoľahlivosti
ISCED	medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelávania
kg	kilogram
Mb/s	megabit za sekundu
mld.	miliarda
MMF	Medzinárodný menový fond
MR	magnetická rezonancia
NACE	štatistická klasifikácia ekonomických činností v Európskom spoločenstve
NBS	Národná banka Slovenska
NEET	mladí ľudia, ktorí nie sú zamestnaní, nevzdelávajú sa ani sa nezúčastňujú odbornej prípravy
NUTS 2	druhá úroveň klasifikácie územných jednotiek pre štatistiku: základné regióny pre regionálnu politiku (na Slovensku štyri oblasti)
NUTS 3	tretia úroveň klasifikácie územných jednotiek pre štatistiku: malé regióny pre podrobné regionálne analýzy (na Slovensku osem krajov)
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
p. b.	percentuálny bod
PIAAC	Program medzinárodného hodnotenia kompetencií dospelých
PISA	Program medzinárodného hodnotenia žiakov
PKS	parita kúpnej sily
PM2,5	jemné prachové častice s priemerom 2,5 mikrometra alebo menším

PPS	štandard kúpnej sily
RCA	odhalená komparatívna výhoda
ROE	rentabilita vlastného imania
S2	ukazovateľ dlhodobej fiškálnej udržateľnosti; vyjadruje potrebnú úpravu primárneho štrukturálneho salda na stabilizáciu verejného dlhu v dlhodobom horizonte
S80/S20	pomer príjmov najbohatšej a najchudobnejšej pätiny obyvateľstva
SITC	štandardná medzinárodná klasifikácia obchodu
STEM	prírodné vedy, technológie, inžinierstvo a matematika
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TFP	celková produktivita faktorov
UNCTAD	Konferencia Organizácie Spojených národov o obchode a rozvoji
UNESCO	Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru
USD	americký dolár
V4	Vyšehradská skupina (Česko, Maďarsko, Poľsko a Slovensko)
WGI	celosvetové ukazovatele kvality správy vecí verejných
WLE	odhad metódou váženej vierohodnosti (Warmov odhad)

Úvod: Slovensko nestráca len tempo, kľúčovou výzvou je uspieť vo svete zmien

Slovenská ekonomika stojí pred zmenou, ktorá sa netýka iba najbližších rokov. Technológie a umelá inteligencia menia spôsob práce a podnikania, populácia starne, svet je menej predvídateľný a zelená transformácia mení investičné rozhodnutia firiem. Otázkou preto už nie je len to, ako rýchlo bude Slovensko rásť, ale z čoho bude jeho rast v budúcnosti pramenit.

Model, ktorý Slovensku pomohol výrazne zvýšiť životnú úroveň, bol úspešný. Vstup do európskej ekonomiky, zahraničné investície, export a silný priemysel priniesli pracovné miesta, rast produktivity aj rast prosperity obyvateľov. Tieto piliere zostávajú pre Slovensko dôležité. Samy však na ďalšie dobiehanie vyspelejších krajín stačiť nebudú.

Slovensko nepotrebuje svoj doterajší model zahodiť. Potrebuje ho rozšíriť o nové zdroje rastu, postavené na inováciách, talente a zručnostiach, nových technológiách a produktivite firiem.

Pre reštart približovania životnej úrovne k najvyspelejším európskym ekonomikám musí Slovensko z práce a kapitálu vytvárať väčšiu hodnotu.

To znamená zvýšenú schopnosť zavádzať nové technológie, inovovať a efektívnejšie využívať ľudí aj investície. Umelá inteligencia tento proces zrýchľuje, ale samotné nasadenie AI vyššiu produktivitu automaticky neprinesie. Rozhodujúce bude, či firmy budú mať ľudí, schopnosti a podmienky na jej zmysluplné využitie.

Technológie sú iba jednou časťou príbehu. Nemenej dôležitou sú ľudia.

Populácia starne a Slovensko bude mať v budúcnosti menej ľudí v produktívnom veku. O to dôležitejšie bude ich zdravie, vzdelanie, zručnosti a schopnosť pracovať na miestach, kde vytvárajú najväčšiu hodnotu.

Potrebujeme zlepšovať výsledky vzdelávania, rozvíjať špičkový talent a lepšie využívať schopnosti ľudí, ktorí už na Slovensku pracujú. Časť talentu odchádza študovať alebo pracovať do zahraničia. Zároveň máme doma ľudí, ktorých schopnosti a kvalifikácia zostávajú nevyužité.

V ekonomike založenej na technológiách bude čoraz viac rozhodovať to, čo ľudia vedia a dokážu vytvoriť.

Starnutie populácie robí túto zmenu ešte naliehavejšou. Slovensko bude potrebovať posilňovať zdravie ľudí, podporovať priebežné obnovovanie zručností počas pracovného života a lepšie využívať skúsenosti starších generácií.

O schopnosti Slovenska rásť však nebudú rozhodovať iba podnikatelia a zamestnanci. Rovnako dôležité bude prostredie, v ktorom fungujú.

Kvalitné a predvídateľné inštitúcie či udržateľné verejné financie ovplyvňujú schopnosť krajiny investovať do budúcnosti a reagovať na nové problémy.

Zdravie, vzdelanie a dostupné bývanie nie sú iba výsledkom prosperity. Sú podmienkou jej vzniku.

Zdravší ľudia dokážu pracovať dlhšie a produktívnejšie. Lepšie vzdelanie zvyšuje schopnosť ekonomiky inovovať. Dostupnosť bývania ovplyvňuje, či sa ľudia môžu presúvať tam, kde sú produktívnejšie pracovné príležitosti.

Budúcnosť slovenskej ekonomiky preto bude závisieť aj od toho, ako dobre dokážeme využívať ľudí, kapitál a technológie, ktoré máme k dispozícii.

Národná banka Slovenska sa od roku 2021 v publikácii Štrukturálne výzvy pozerá za horizont najbližšieho hospodárskeho cyklu. Sleduje faktory, ktoré rozhodujú o tom, či Slovensko dokáže ďalej zvyšovať životnú úroveň, približovať sa vyspelejším ekonomikám a lepšie zvládať budúce ekonomické šoky.

Dlhodobá výkonnosť ekonomiky a jej schopnosť reagovať na šoky zásadným spôsobom definujú prostredie, v ktorom pôsobí menová politika a v ktorom sa udržiava cenová a finančná stabilita. Nové vydanie Štrukturálnych výziev sa preto pýta, čo musí Slovensko zmeniť, aby si udržalo schopnosť dlhodobo prosperovať, zvyšovať životnú úroveň a uspieť v meniacom sa svete.

1 Zhrnutie

Slovensko už niekoľko rokov nedobieha vyspelejšie krajiny EÚ a tento trend sa počas uplynulého roka nepodarilo zvrátiť. Menia sa aj podmienky, v ktorých bude Slovensko tieto výzvy riešiť. Technologické zmeny, starnutie populácie, rastúca globálna konkurencia a zraniteľné verejné financie zvyšujú náklady ďalšieho odkladania potrebných zmien.

Základná diagnóza slovenskej ekonomiky sa v porovnaní s predchádzajúcimi vydaniami Štrukturálnych výziev výrazne nemení. Model založený najmä na zahraničných investíciách a exportne orientovanej výrobe zostáva významnou súčasťou úspechu Slovenska, no na ďalšie približovanie k najvyspelejším krajinám Európy už sám osebe nestačí. Budúci rast si však vyžiada posun smerom k ekonomike viac založenej na inováciách, podporenej kvalitnejším vzdelávacím systémom a zručnosťami, lepším podnikateľským prostredím, efektívnejšími verejnými inštitúciami a vyššími investíciami vrátane investícií do informačných a komunikačných technológií a výskumu. Väčšia odolnosť si vyžaduje zdravšie verejné financie a menšiu citlivosť na vonkajšie a energetické šoky. Popri relatívne rovnomernom rozdelení príjmov pretrvávajú slabšie a nerovnomerné výsledky v oblasti zdravia, vzdelávania a sociálnej oblasti. V prílohách sa zdôrazňuje potreba zlepšiť výsledky vzdelávania a využívanie zručností a zabezpečiť, aby bol dlhší pracovný život zdravý, produktívny a prispôsobivý.

Členenie tohtoročných Štrukturálnych výziev odráža oblasti, ktoré budú pre budúcnosť Slovenska rozhodujúce. Prvá kapitola skúma, prečo sa konvergencia spomalila a zameriava sa na faktory, ktoré môžu podporiť budúci rast. Druhá kapitola skúma schopnosť hospodárstva udržať rast pri zachovaní makroekonomickej stability, odolnosti voči domácim a vonkajším šokom a pripravenosti na technologické, energetické a klimatické výzvy. Tretia kapitola hodnotí, do akej miery sa hospodársky pokrok premieta do kvality života a blahobytu obyvateľov. Dve osobitné prílohy sa venujú ľudskému kapitálu a starnutiu populácie, ktoré budú čoraz viac ovplyvňovať rastový potenciál krajiny aj úspešnosť riešenia ostatných štrukturálnych výziev.

Konvergencia a faktory rastu

Konvergencia stagnuje a rozdiel v príjmoch Slovenska oproti priemeru EÚ vyplýva najmä z nižšej produktivity a slabšej zamestnanosti. V roku 2025 bol HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily približne na úrovni troch štvrtín priemeru EÚ. Ako ukazuje graf 1, panel A, nižšia produktivita na odpracovanú hodinu predstavuje najväčšiu časť tohto rozdielu, zatiaľ čo slabšia zamestnanosť osôb v produktívnom veku je druhým hlavným faktorom. Nedávne zrýchlenie rastu produktivity nedokázalo plne kompenzovať oslabujúci sa príspevok zamestnanosti a počtu odpracovaných hodín, takže konvergencia sa v posledných rokoch takmer zastavila.

Obnovenie konvergencie si bude vyžadovať posun smerom k produktívnejšej ekonomike založenej viac na inováciách. Nedávne zlepšenie produktivity bolo úzko zamerané a koncentrované najmä v službách, zatiaľ čo produktivita v priemysle, ktorá bola historicky kľúčovým zdrojom rastu produktivity, zaostávala. Slovenský priemysel, navyše, zápasí aj s náročným vonkajším prostredím, ktoré je dôsledkom narušení svetového obchodu, vysokých cien energií a zvýšenej konkurenciou zo strany Číny. Napriek tomu môže Slovensko naďalej stavať na svojej priemyselnej základni a celkovo priaznivých hlavných ukazovateľoch trhu práce. Investície však zostávajú relatívne nízke a príliš zamerané na tradičné aktíva, zatiaľ čo výskum a inovácie sú slabé. Nedostatky podnikateľského prostredia a regulačného rámca obmedzujú schopnosť produktívnych domácich podnikov investovať, inovovať a rásť. Pre budúci ekonomický rast bude preto kľúčové zlepšiť vzdelávanie a zručnosti, skvalitniť investície, efektívnejšie využívať prácu a vytvoriť priaznivejšie a predvídateľnejšie podmienky pre podniky.

Graf 1
Štrukturálne výzvy Slovenska

A Medzera v konvergencii

Rozklad medzery HDP na obyvateľa na Slovensku
Príspevok k medzere oproti EÚ27 v p. b., 2025

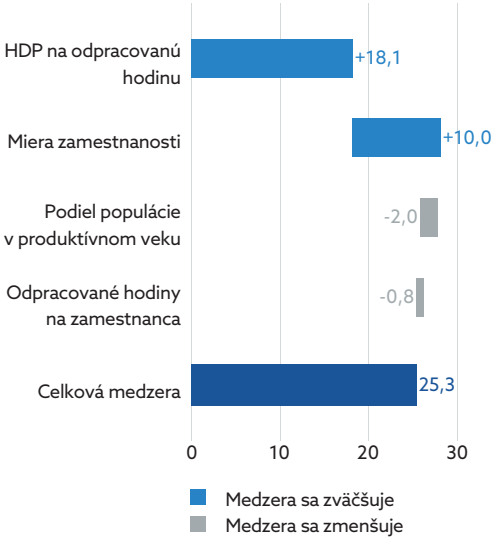

B Faktory rastu (kapitola 2)

C Odolnosť a udržateľnosť (kapitola 3)

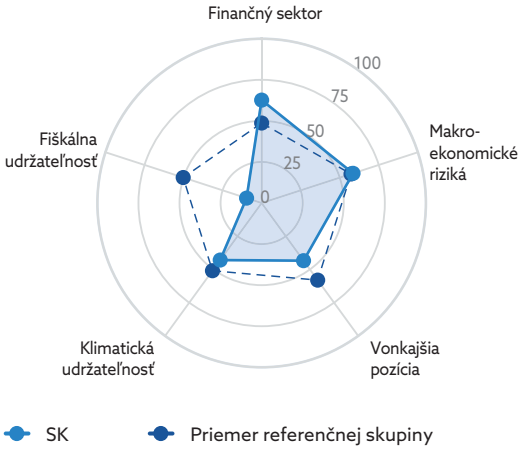

D Blahobyt a prosperita (kapitola 4)

Poznámka: Rozklady ukazovateľov na obyvateľa sú výpočty NBS založené na údajoch Eurostatu. V paneloch B až D sú skóre vypočítané metódou min – max a preškálované do rozsahu 0 – 100, pričom 100 predstavuje najvyššie skóre. Hodnota každého piliera predstavuje hlavný ukazovateľ alebo kompozitný ukazovateľ pozostávajúci z hlavných ukazovateľov pre daný pilier. Ďalšie podrobnosti sú uvedené v metodickej prílohe. Podrobnejšie informácie o ukazovateľoch a ich zdrojoch sú uvedené v tabuľkách v prílohe a ďalšie podrobnosti o referenčnej metóde a výbere hlavných ukazovateľov sú v metodickej prílohe.

Odolnosť a udržateľnosť

Odolnosť slovenskej ekonomiky stojí na nerovnakých základoch. Ako ukazuje graf 1, panel C, finančný sektor patrí medzi jej relatívnu silné stránky, zatiaľ čo fiškálna udržateľnosť je najvýraznejšou slabinou. Hospodársky výhľad zostáva utlmený v prostredí slabého externého dopytu a vysokej neistoty. Bankový sektor zostáva ziskový a odolný, hoci zraniteľnosti sú čoraz výraznejšie v segmente spotrebiteľských úverov a v niektorých odvetviach podnikového sektora, najmä v priemysle. Pretrvávajúce deficity, rastúci verejný dlh a výdavky súvisiace so starnutím obyvateľ-

stva zmenšujú priestor na reakciu na budúce šoky a financovanie investícií, ktoré by mohli podporiť rast.

Silné postavenie priemyslu v slovenskej ekonomike prináša aj špecifické vonkajšie a energetické zraniteľnosti. Bežný účet je celkovo stabilný, konkurencieschopnosť je však pod tlakom v dôsledku rýchleho rastu nákladov práce v priemysle, štrukturálnych zmien v automobilovom priemysle a rastúcej konkurencie zo strany Číny. Nízke emisie na obyvateľa a nízkouhlíkový energetický mix výroby elektriny predstavujú relatívne silné stránky. Ekonomika však zostáva energeticky a emisne náročná, rozvoj obnoviteľných zdrojov je pomalý, kapacita a flexibilita prenosových sietí sú obmedzené a závislosť od dovážanej energie zostáva vysoká. Tieto slabiny znižujú odolnosť ekonomiky, oslabujú konkurencieschopnosť a komplikujú klimatickú transformáciu.

Blahobyt a prosperita

Blahobyt je viac ako výška príjmov. Ekonomický rast vytvára podmienky pre lepšie zdravie, kvalitnejšie vzdelávanie, dostupnejšie bývanie či vyššiu sociálnu súdržnosť. Práve tieto oblasti však zároveň čoraz viac ovplyvňujú budúci rastový potenciál krajiny. Ako je vidieť z grafu 1, panelu D, Slovensko dosahuje relatívne dobré výsledky v oblasti príjmovej rovnosti a sociálnej inklúzie, pričom priaznivé sú aj národné ukazovatele kvality životného prostredia a spokojnosti so životom. Najvýraznejšie zaostávanie vykazuje v zdravotnom stave obyvateľstva, no nedostatky pretrvávajú aj vo vzdelávaní a bývaní.

Hlavnými obmedzeniami dlhodobého blahobytu sú zdravie, vzdelávanie a bývanie. Zlý zdravotný stav súvisí so slabou prevenciou a nedostatkami v starostlivosti. Jeho dôsledkom je kratší zdravý pracovný život, čo môže posilniť tlaky vyplývajúce zo starnutia populácie. Do vzdelávania sa zapája veľká väčšina mladých ľudí, kvalita vzdelávacích výsledkov však zaostáva. Významnú úlohu pritom naďalej zohráva sociálne zázemie a región, v ktorom žiaci vyrastajú. Obmedzená ponuka bývania, preľudnenosť a malý nájomný trh obmedzujú možnosti nájsť si bývanie, a tým aj mobilitu pracovnej sily. Mnohým domácnostiam vrátane niektorých relatívne dobre situovaných chýbajú pohotové finančné rezervy na zvládnutie nečakaných výdavkov alebo dočasného výpadku príjmu. Napriek celkovo priaznivým environmentálnym ukazovateľom čelia chudobnejšie domácnosti väčším environmentálnym rizikám. Znečistenie ovzdušia má naďalej škodlivý vplyv a pokrytie čistením odpadových vôd je pod priemerom EÚ.

Osobitná príloha 1: Ľudský kapitál: Vzdelávanie, zručnosti a zosúlaďovanie ponuky a dopytu na trhu práce

Budúci rast Slovenska bude čoraz viac závisieť od kvality ľudského kapitálu. Prvá osobitná príloha preto skúma, do akej miery vzdelávací systém a trh práce dokážu vytvárať a využívať zručnosti, ktoré bude ekonomika potrebovať.

Účasť na vzdelávaní sa zvýšila, výsledky vzdelávania však zaostávajú. Väčšina mladých ľudí dokončí vyššie stredné vzdelanie a mladšie kohorty čoraz častejšie vstupujú do terciárneho vzdelávania, čo poukazuje na pokračujúcu konvergenciu v kvantite získaného vzdelania. Zlepšenie kvantity vzdelania však nebolo sprevádzané porovnateľným zlepšením kvality. Výsledky testovania PISA 15-ročných žiakov sa za posledné desaťročie zhoršili a v súčasnosti sú pod priemerom OECD, pričom rozdiely vo výsledkoch medzi školami zostávajú výrazné. Žiaci z chudobnejších regiónov a menej vzdelaných rodín často začínajú zo znevýhodnenej pozície a školský systém nerobí dosť pre znižovanie týchto rozdielov. Slovensko má zároveň príliš málo žiakov dosahujúcich najvyššie úrovne výkonu, čo obmedzuje budúcu základňu výskumníkov, inovátorov, podnikateľov a vysokokvalifikovaných odborníkov. Kľúčovou otázkou teda nie je len to, ako dlho sa mladí ľudia vzdelávajú, ale aj to, koľko sa naučia a nakoľko je kvalitné vzdelávanie široko dostupné.

Slovensko prichádza o časť svojho talentového potenciálu a naplno nevyužíva zručnosti tých, ktorí zostávajú. Chlapci zaostávajú v čitateľskej gramotnosti a menej často pokračujú vo vyso-

koškolskom štúdiu. Dobre vzdelané ženy zasa čelia pretrvávajúcim prekážkam pri plnom využití svojich zručností na trhu práce. Približne jeden z piatich absolventov pracuje v zamestnaní, ktoré si nevyžaduje vysokoškolské vzdelanie, pričom medzi ženami je to takmer jedna zo štyroch. Slovensko zároveň stráca časť talentov odchodom študentov do zahraničia, najmä do Česka.

Tieto problémy sú v období rýchleho rozvoja umelej inteligencie ešte dôležitejšie. Jej prínosy budú totiž najväčšie v pozíciách, kde sa pracovníci musia samostatne rozhodovať, riešiť problémy a prispôsobiť sa zmeneným podmienkam. Avšak vzdelaná pracovná sila na Slovensku sa zrejme vo väčšej miere sústreďuje na úlohy náchylné na automatizáciu než na úlohy, pri ktorých môže umelá inteligencia zvyšovať produktivitu. Príčinou môže byť jednak rutinný charakter niektorých pracovných miest pre absolventov a jednak nesúlad kvalifikácie, keď absolventi pracujú v zamestnaniach, ktoré plne nevyužívajú ich vzdelanie.

Ľudský kapitál sa buduje pomaly, preto majú včasné a dlhodobé opatrenia mimoriadne vysokú návratnosť. Slovensko by mohlo pokračovať v posilňovaní predškolského vzdelávania a v rozvoji a podpore učiteľov. Viac pozornosti a zdrojov by malo smerovať do škôl a regiónov čeliace najväčším výzvam. Zabezpečenie dostatočného času na rozvoj žiakov pred vstupom do rôznych vzdelávacích dráh by mohlo prispieť k podpore rovnosti príležitostí. Odborné školy, spolu s odbornou prípravou a vzdelávaním dospelých by mali pružnejšie reagovať na meniace sa potreby trhu práce. Opatrenia, ktoré budú motivovať talentovaných študentov, aby zostali na Slovensku alebo sa po štúdiu v zahraničí vrátili, by mohli posilniť ľudský kapitál krajiny.

Osobitná príloha 2: Starnutie populácie a jeho dôsledky pre produktivitu a dynamiku podnikov

Starnutie populácie bude postupne znižovať počet ľudí dostupných na trhu práce, pričom starší pracovníci budú tvoriť čoraz väčší podiel pracovnej sily. To však nemusí automaticky znamenať pokles produktivity. Tá môže v neskorších fázach pracovnej kariéry klesať, napríklad ak sa zručnosti neaktualizujú alebo zdravotný stav obmedzuje pracovnú schopnosť. No starší pracovníci môžu zároveň prinášať znalosti špecifické pre daný podnik, skúsenosti a osvedčené pracovné postupy. Hlavnou výzvou je preto nájsť spôsoby, ako zabezpečiť, aby starší pracovníci zostali zdraví, udržiavali si aktuálne zručnosti a odovzdávali vedomosti medzi generáciami. Znižovanie počtu obyvateľov v produktívnom veku posilňuje argumenty v prospech predlžovania pracovného života, čo by však zároveň ešte viac posunulo vekovú štruktúru zamestnanosti smerom k starším kohortám.

Ľudia vo vyššom veku menia zamestnanie menej často a v regiónoch so staršou populáciou vzniká menej nových podnikov. To môže zamestnancom sťažovať hľadanie pracovného uplatnenia, v ktorom by boli produktívnejší, a podnikom získavanie ľudí so zručnosťami, ktoré potrebujú.

Pracovníci na Slovensku už dnes menia zamestnanie menej často ako v iných krajinách EÚ a tento trend sa v posledných rokoch ďalej zhoršil. V celej Európe zároveň platí, že v regiónoch so staršou populáciou vzniká menej nových podnikov, hoci slovenské regióny sú na tom o niečo lepšie výsledky, než by sa dalo čakať. Hoci zistenia uvedené v tejto kapitole neumožňujú vyvodiť záver, že starnutie spôsobuje tieto výsledky, poukazujú však na relevantné vzťahy, ktoré si zaslúžia ďalší výskum.

Slovensko môže dôsledky starnutia obyvateľstva sčasti zmierňovať prostredníctvom migrácie a nových technológií. Zahraniční pracovníci prichádzajúci na Slovensko sú vo všeobecnosti mladší ako domáci pracovníci. Hoci sa ich podiel postupne zvýšil, stále zostáva výrazne pod európskym priemerom. Navyše len v obmedzenej miere smerujú do odvetví s najstaršou pracovnou silou. Slovensko v posledných rokoch zároveň zvýšilo aj využívanie robotov. Firmy ich nasadzujú najmä tam, kde sa niektoré činnosti dajú ľahko automatizovať, a nie preto, že aby nimi vykryli nedostatok dostupných zamestnancov v niektorých pozíciách.

Hlavné odporúčania

Vytvoriť lepšie podmienky pre produktívne podniky na investovanie, inovácie a expanziu.

Vyšší rast produktivity si bude vyžadovať prostredie, v ktorom môžu najproduktívnejšie firmy jednoduchšie investovať, inovovať a expandovať. K tomu prispeje predvídateľnejšie podnikateľské prostredie, v ktorom nové regulácie prechádzajú dôsledným posúdením a konzultáciami s dotknutými stranami. Podpora výskumu vrátane systému superodpočtu výdavkov na výskum a vývoj by mala vo väčšej miera pomáhať malým a mladým podnikom, zatiaľ čo granty na výskum a vývoj by sa mali prideľovať konzistentnejšie na základe súťaže a nezávislého odborného posúdenia. Vyššiu návratnosť verejných aj súkromných investícií by mohla podporiť lepšia príprava verejných projektov, kvalitnejšie určovanie priorít, spoľahlivejšia verejná správa, transparentné verejné obstarávanie, efektívnejšie súdy a silnejší protikorupčný rámec.

Sústrediť zdroje na vzdelávanie a odbornú prípravu tam, kde môžu priniesť najväčšie prínosy. Dodatočné pedagogické kapacity a podpora by mali smerovať do škôl slúžiacich znevýhodneným komunitám a regiónom s dlhodobo slabými výsledkami, kým prístup k cenovo dostupnému predškolskému vzdelávaniu by sa mal ďalej rozširovať. Aktívne politiky trhu práce by sa mali pravidelne prispôsobovať meniacim sa nedostatkom zručností, pričom programy zamestnanosti by mali klásť väčší dôraz na rekvalifikáciu nízkokvalifikovaných pracovníkov a osôb, ktorých pracovné miesta sú ohrozené. Vzdelávací systém, opatrenia na udržanie talentov a kvalifikovaná migrácia by mali byť zamerané na zmiernenie nedostatku pracovníkov v strategicky dôležitých povolaniach.

Posilniť verejné financie a obnoviť priestor na absorbovanie budúcich šokov. Slabé verejné financie obmedzujú schopnosť krajiny reagovať na krízy aj investovať do budúceho rastu. Fiškálna konsolidácia by preto mala byť dôveryhodná, trvalá a rozložená na niekoľko rokov, pričom by mala zohľadňovať náklady súvisiace so starnutím obyvateľstva a vyššie výdavky na obranu. Revízie výdavkov by mali pomôcť nájsť možné úspory a lepšie určiť rozpočtové priority. Produktívne investície a výdavky na vzdelávanie, výskum a vývoj by sa nemali stať obeťou konsolidácie a mali by rásť. Sociálna politika vrátane pomoci s cenami energií by mala byť účinnejšie zacielená na zraniteľné skupiny, aby ich ochrana bola silnejšia a náklady štátu nižšie. Pri výbere a načasovaní konsolidačných opatrení by sa mali obmedziť nepriaznivé účinky na rast, zamestnanosť a sociálnu súdržnosť.

Zvýšiť zamestnanosť a predĺžiť zdravý pracovný život. Počet ľudí v produktívnom veku bude klesať, preto bude dôležité, aby pracovalo viac ľudí a dlhšie zostávali ekonomicky aktívni. Lepšia dostupnosť predškolskej starostlivosti o deti a flexibilnejšie formy práce by umožnili väčšiemu počtu rodičov, najmä žien, viac sa zapojiť do trhu práce. Prehodnotenie trvania a pravidiel rodičovskej dovolenky by mohlo podporiť vyváženejšie rozdelenie starostlivosti medzi rodičmi a zvýšiť ich zapojenie na trhu práce. Pravidlá dôchodkového systému by mali vytvárať silnejšie stimuly na zotrvanie starších pracovníkov v zamestnaní a na neskorší odchod do dôchodku, pričom predĺžený pracovný život by mala podporiť zlepšená zdravotná starostlivosť vrátane preventívnej starostlivosti, priebežné vzdelávanie a prispôsobenie podmienok na pracovisku vyššiemu veku. Služby zamestnanosti by mali poskytovať intenzívnejšie poradenstvo a možnosti rekvalifikácie dlhodobo nezamestnaným, a to najmä v regiónoch s obmedzenými pracovnými príležitosťami.

Zlepšiť zdravotný stav obyvateľstva a dostupnosť bývania. Zdravší ľudia môžu pracovať dlhšie a vhodnejšie bývanie im uľahčuje sťahovanie za pracovnými príležitosťami. Zdroje zdravotnej starostlivosti by sa mali viac sústrediť na prevenciu a dostupnú primárnu starostlivosť, čo by malo byť sprevádzané aj opatreniami na stabilizáciu zdravotníckeho personálu. Opatrenia by sa mali sústrediť na regióny a skupiny obyvateľstva s najhoršími zdravotnými výsledkami, pričom starostlivosť o odkázané staršie osoby by sa mala posilniť. Rýchlejšie a predvídateľnejšie územnoplánovacie a stavebné konania by pomohli zvýšiť ponuku bývania, zatiaľ čo väčší nájomný sektor a širšia ponuka cenovo dostupného bývania by ľuďom uľahčili sťahovanie za prácou a podporili prerozdelenie pracovnej sily do oblastí, kde zvyšujú produktivitu.

Urýchliť investície do diverzifikovanejšieho a odolnejšieho energetického systému. Energetická náročnosť ekonomiky a závislosť od dovozu energií zvyšujú zraniteľnosť Slovenska voči cenovým a dodávateľským šokom. Preto je potrebné znižovať administratívne prekážky, urýchľovať povoľovacie procesy a pripájanie do sietí a poskytovať predvídateľný rámec pre investície do výroby energie z obnoviteľných zdrojov, jej uskladňovania a do prenosových sietí. Tieto investície by dopĺňali výrobu elektriny na Slovensku založenú na jadrovej energii a podporovali vyššiu mieru elektrifikácie. Pokračujúca diverzifikácia dovozu energie by zároveň znižovala zraniteľnosť v prípade vonkajších ponukových a cenových šokov. Podpora v oblasti energií by mala chrániť zraniteľné domácnosti bez oslabovania motivácie šetriť energiou.

2 Konvergencia a faktory rastu

Obnovenie ekonomickej konvergencie s vyspelejšími ekonomikami EÚ zostáva jednou z hlavných štrukturálnych výziev Slovenska. Trvalý hospodársky rast je nevyhnutný na zvyšovanie miezd a dôchodkov a na približovanie celkovej životnej úrovne k úrovni vo vyspelejších európskych krajinách. Model rastu, ktorý podporoval predchádzajúci pokrok Slovenska – zahraničné investície, výroba orientovaná na vývoz a integrácia do európskych výrobných sietí, prevažne vo fáze montáže, zostáva dôležitým základom jeho prosperity. Už však nestačí na udržanie rýchleho dobiehania a môže viesť k riziku uviaznutia ekonomiky v pasci stredného príjmu. Obnovenie konvergencie si bude vyžadovať prechod na produktívnejší model rastu založený na znalostiach a inováciách.

V tejto kapitole sa konštatuje, že ekonomická konvergencia Slovenska stratila dynamiku. Slabšie príspevky zamestnanosti a odpracovaných hodín napriek nedávnemu zlepšeniu produktivity práce obmedzovali rast HDP na obyvateľa a ďalšiu konvergenciu s EÚ. Rast produktivity bol zároveň medzi sektormi nerovnomerný: nedávne prírastky sa sústredili najmä v službách, zatiaľ čo priemysel sa oslabil z hľadiska produktivity aj pracovných vstupov. To je osobitne znepokojujúce pre malú otvorenú ekonomiku, ktorej konkurencieschopnosť a konvergencia sú naďalej vo veľkej miere závislé od priemyselnej výroby, vývozu a šírenia technológií.

Analýza zároveň popri niektorých významných silných stránkach identifikuje viaceré štrukturálne obmedzenia budúceho rastu. Miera investícií na Slovensku za posledné desaťročie klesla a v súčasnosti sa nachádza pod priemerom EÚ, pričom investície do informačných a komunikačných technológií (IKT), duševného vlastníctva a podnikového výskumu a vývoja zostávajú mimoriadne slabé. Účasť na vzdelávaní dospelých a zavádzanie technológií, ako je umelá inteligencia, prinášajú určité pozitívne signály, podnikové vzdelávanie, patentová aktivita a domáce inovácie však zostávajú slabé. Nízka celková miera nezamestnanosti a relatívne stabilné pracovné vzťahy sú sprevádzané obmedzenou mobilitou pracovnej sily a pretrvávajúcou dlhodobou nezamestnanosťou najmä medzi osobami s nízkym vzdelaním. Hoci miera obmeny podnikov a zamestnanosť v rýchlo rastúcich podnikoch naznačujú určitú podnikateľskú dynamiku, ekonomike naďalej dominujú veľmi malé podniky, pričom nedostatky vo verejnej správe a podnikateľskom prostredí obmedzujú investície a rast podnikov. Tieto zistenia spoločne zdôrazňujú potrebu zlepšiť kvalitu investícií, posilniť zručnosti a inovácie, uľahčiť presun pracovníkov a zdrojov do produktívnejších činností a vytvoriť predvídateľnejšie podmienky na expanziu produktívnych podnikov.

2.1 Hospodárska konvergencia

Slovensko prešlo z fázy jednoduchého dobiehania do náročnejšej fázy konvergencie. Predchádzajúcu konvergenciu podporovali priame zahraničné investície, integrácia do európskej priemyselnej výroby a účasť v cezhraničných výrobných sieťach. Tieto faktory už nestačia na zabezpečenie stabilného dobiehania. Ďalšia konvergencia teraz závisí viac od vyššieho rastu produktivity, intenzívnejšieho využívania práce, väčšej inovačnej kapacity a schopnosti domácich podnikov modernizovať sa a rozširovať svoju činnosť. Túto úlohu sťažuje slabšie európske prostredie, v ktorom sa utlmené rastové vyhliadky spájajú so širšími obavami o konkurencieschopnosť, šírenie inovácií a fragmentáciu trhov. V takomto prostredí by samotné postupné znižovanie rozdielu oproti priemeru EÚ nestačilo na zabezpečenie dostatočne výrazného rastu príjmov na Slovensku, najmä ak by samotná európska referenčná úroveň zostala pod tlakom.[1]

[1] Európska komisia, The future of European competitiveness. Part A: A competitiveness strategy for Europe, september 2024 (Draghiho správa).

Slovensko zostáva výrazne pod priemerom EÚ v ukazovateli HDP na obyvateľa meranom v štandardoch kúpnej sily (PPS). V roku 2025 dosiahol jeho HDP na obyvateľa 74,7 % priemeru EÚ27, čo zodpovedá rozdielu približne 25 percentuálnych bodov.[2] Vzhľadom na metodologické obmedzenia vrátane neúplnej harmonizácie medzi krajinami by sa malé rozdiely medzi krajinami nemali preceňovať a presné poradie krajín by sa malo interpretovať opatrne. Slovensko napriek tomu zostáva medzi najmenej výkonnými členskými štátmi EÚ, pričom HDP na obyvateľa je výrazne nižší než v Česku (92,5 % priemeru EÚ) a Poľsku (81,2 %) a mierne nižší než v Maďarsku (76,1 %).

Hlavnou príčinou príjmového rozdielu Slovenska oproti EÚ27 je nižšia produktivita práce. Z rozdielu 25 percentuálnych bodov možno 18 percentuálnych bodov pripísať nižšiemu HDP na odpracovanú hodinu, zatiaľ čo ďalších 10 percentuálnych bodov odráža nižší počet osôb zamestnaných v domácej ekonomike v populácii v produktívnom veku. Tieto efekty sú čiastočne kompenzované demografickou štruktúrou a počtom odpracovaných hodín na zamestnanca, ktoré celkový rozdiel mierne znižujú. Obmedzenia údajov neumožňujú rovnako podrobný rozklad najnovšieho rozdielu v produktivite práce oproti EÚ27. Porovnanie s Nemeckom za rok 2023 uvedené v boxe 1 však poskytuje pohľad na jeho základné faktory: približne 88 % rozdielu v HDP na pracovníka vysvetľuje nižšia celková produktivita faktorov, pričom prispieva aj slabší ľudský kapitál. Naopak, prehlbovanie kapitálu sa nejaví ako hlavné obmedzenie.

Graf 2
HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily v pomere k priemeru EÚ27, 2025 (% EÚ27)

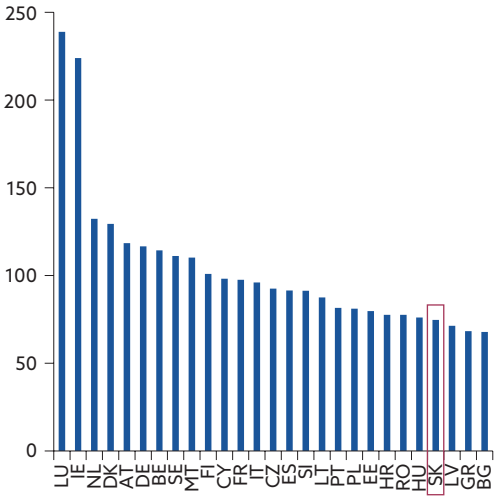

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Graf 3
Rozklad rozdielu HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily oproti priemeru EÚ27, 2025 (príspevok k rozdielu v p. b.)

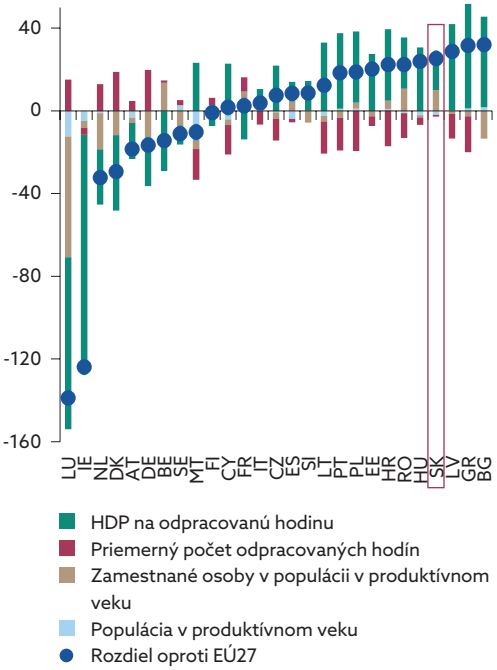

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

[2] Údaje v správe nezohľadňujú revíziu HDP zverejnenú 20. októbra 2026, keďže analytické práce boli ukončené pred jej zverejnením. Štatistický úrad SR upravil rast reálneho HDP z 0,8 % na 0,9 % za rok 2025, z 1,9 % na 2,6 % za rok 2024 a z 2,1 % na 2,5 % za rok 2023. Dôvodom bolo zapracovanie výsledkov definitívnych ročných zisťovaní v rámci pravidelnej revízie národných účtov. Hoci revidované údaje naznačujú o niečo rýchlejší rast ekonomiky, nemenia celkové hodnotenie hospodárskeho vývoja a dlhodobého oslabovania konvergencie. Štatistický úrad SR, "Revízia hrubého domáceho produktu 2026", tlačová správa, 20. október 2026.

BOX 1

Rozklad rozdielu v produktivite práce

Rozdiel v produktivite práce medzi Slovenskom a Nemeckom je spôsobený predovšetkým nižšou celkovou produktivitou faktorov (TFP) a slabším ľudským kapitálom. Graf A ukazuje, že HDP na pracovníka je v Nemecku približne o 54,5 % vyšší než na Slovensku. Jednoduchá analýza založená na rozvojovom účtovníctve umožňuje rozlíšiť rôzne zdroje produktivity práce: prehlbovanie kapitálu, ľudský kapitál a reziduálnu zložku TFP. Najväčší rozdiel sa týka TFP, čo naznačuje, že hlavná medzera spočíva v efektívnosti využívania práce a kapitálu. Nemecko má zároveň vyšší ľudský kapitál než Slovensko. Približne jedna tretina rozdielu v ľudskom kapitáli je spôsobená rozdielmi v kvalite vzdelávania meranými výsledkami PISA, zatiaľ čo zvyšok odráža rozdiely v počte rokov školskej dochádzky. Naopak, rozdiel v prehlbovaní kapitálu oproti Nemecku sa javí ako odstránený alebo dokonca priaznivý pre Slovensko. Tento výsledok by sa však mal interpretovať opatrne, keďže investičné výdavky Slovenska sú vo veľkej miere sústredené do tradičných aktív, čo môže zvyšovať nameranú mieru prehlbovania kapitálu bez toho, aby sa nevyhnutne posilňoval typ kapitálu najdôležitejší pre budúci rast produktivity.

Graf A
Zdroje produktivity práce: Slovensko a Nemecko (2023, %)

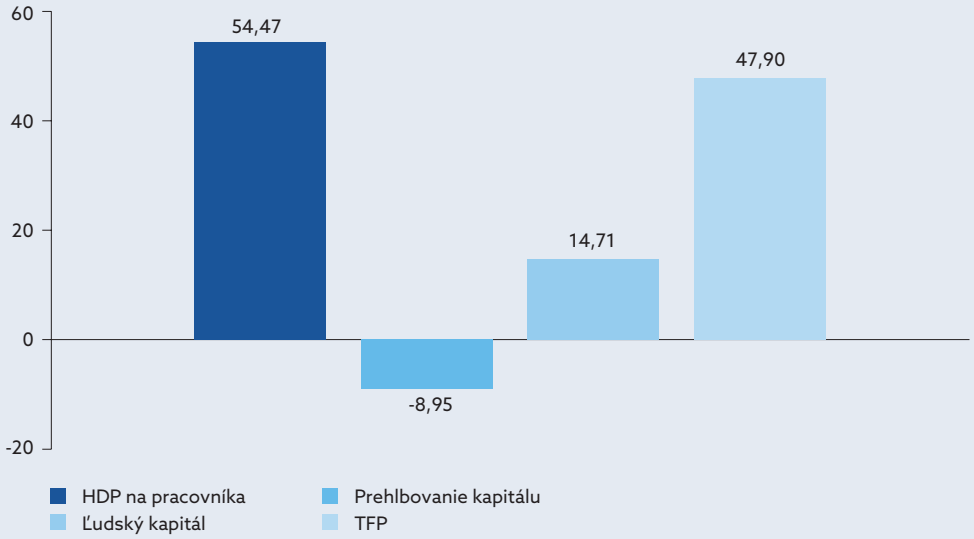

Zdroj: Penn World Tables 11.0, OECD a UNESCO, výpočty NBS

Z hľadiska príspevkov je dominantným faktorom TFP, ktorá vysvetľuje približne 88 % rozdielu v HDP na pracovníka. To znamená, že rozdiel v produktivite je spôsobený najmä rozdielmi v efektívnosti kombinovania vstupov. Hoci je úloha ľudského kapitálu menšia než úloha TFP, tento rozdiel stále naznačuje priestor na dobiehanie úrovne EÚ, a to tak prostredníctvom zvyšovania počtu rokov vzdelávania, ako aj – čo je dôležité – zlepšovaním kvality vzdelávania zachytenej výsledkami žiakov. Zjavné vyrovnávanie rozdielu v prehlbovaní kapitálu oproti Nemecku by sa nemalo interpretovať ako dôkaz, že Slovensko už nemá ďalšie investičné potreby. Kľúčovou otázkou je skôr štruktúra a kvalita investícií: na dosiahnutie budúceho rastu by Slovensku prospel posun smerom ku kapitálu zvyšujúcemu produktivitu vrátane nehmotných aktív a aktív súvisiacich s technológiami, ako sa zdôrazňuje v časti 2.3.1.

Konvergencia sa zastavila. Ako ukazuje graf 6, v rokoch 2020 – 2025, ktoré boli poznačené pandémiou COVID-19 a energetickou krízou súvisiacou s vojnou na Ukrajine, rástol reálny HDP na obyvateľa na Slovensku v priemere o 1,4 % ročne v porovnaní s 0,9 % v EÚ27. Slovensko tým však výrazne zaostalo za ekonomikami s rýchlejšou konvergenciou. V roku 2025 sa rast spomalil na 0,9 %, čo bolo pod úrovňou 1,2 % v EÚ27. Dlhodobejší trend je ešte menej priaznivý. Graf 7 uvádza päťročný kĺzavý priemer rozdielu rastu Slovenska oproti EÚ27, ktorý vyhladzuje ročné výkyvy a poskytuje jasnejšie meradlo tempa dobiehania. Tento rozdiel sa postupne znižoval z vysokých úrovní zaznamenaných pred globálnou finančnou krízou, keď Slovensko patrilo medzi najrýchlejšie rastúce ekonomiky EÚ, smerom k nule. Dlhodobý vývoj preto poukazuje na postupné oslabovanie miery konvergencie a v poslednom období na zastavenie procesu dobiehania.

Graf 4
Rast reálneho HDP na obyvateľa (%)

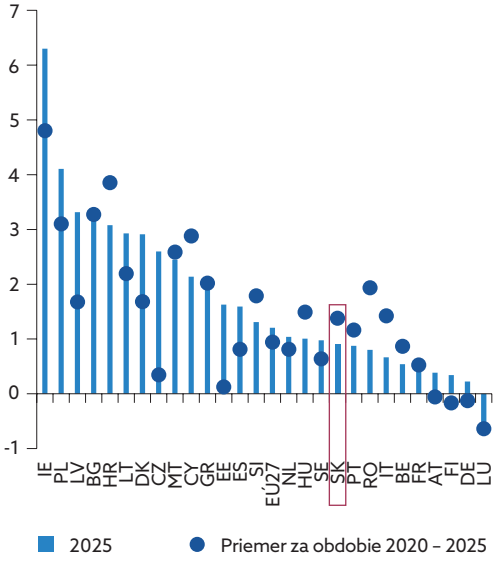

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Graf 5
Rozdiel rastu reálneho HDP na obyvateľa oproti EÚ27 (päťročný kĺzavý priemer, p. b.)

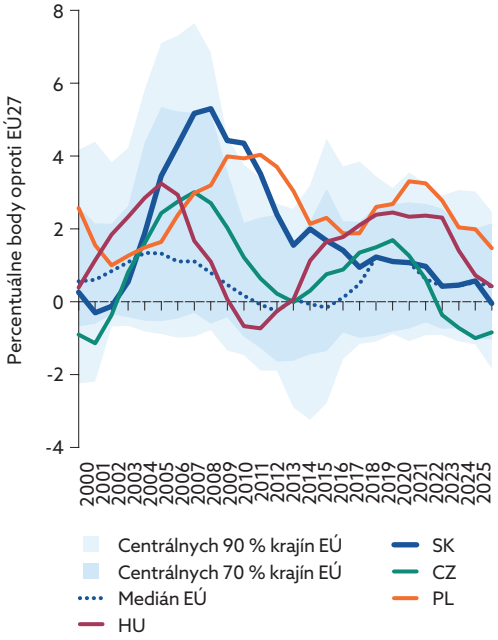

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

BOX 2

Ukazovatele ekonomickej konvergencie

Pretrvávajúci rozdiel Slovenska oproti priemeru EÚ je viditeľný v celom spektre ekonomických ukazovateľov. Tabuľka A zachytáva rozdiely vo výkonnosti, produktivite, príjmoch a spotrebe, ktoré poukazujú na významný a dlhodobý rozdiel v životnej úrovni.

Hlavným obmedzením zostáva nízka produktivita práce. Obmedzuje priestor na trvalé zvyšovanie vytváranej pridanej hodnoty. To sa následne premieta do kompenzácie na zamestnanca a na odpracovanú hodinu, ktoré zostávajú výrazne pod úrovňami EÚ. Nižšie príjmy sú spojené aj s nižšou spotrebou. Bez obnovenia konvergencie v HDP na obyvateľa a produktivite práce Slovensko pravdepodobne nedosiahne trvalú konvergenciu príjmov domácností a životnej úrovne k priemeru EÚ.

Tabuľka A
Ukazovatele ekonomickej konvergencie (% priemeru EÚ27; PKS)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
HDP na obyvateľa	72,8	70,0	69,7	69,6	73,8	73,4	70,5	74,1	74,3	74,7
Produktivita práce na odpracovanú hodinu	72,6	70,1	69,6	70,1	76,1	79,8	76,1	79,6	80,3	81,1
Skutočná individuálna spotreba na obyvateľa	68,3	67,6	67,3	68,5	74,9	74,8	76,3	76,6	77,7	77,9
Kompenzácie na zamestnanca	63,3	62,7	62,8	64,8	69,0	70,6	69,1	71,5	72,7	73,6
Kompenzácie na odpracovanú hodinu zamestnanca	59,6	59,8	60,2	62,6	67,8	71,3	69,3	71,4	72,5	73,7
Porovnateľná cenová úroveň HDP	72,4	75,2	77,6	78,4	76,6	76,5	78,7	80,0	80,2	
Porovnateľná cenová úroveň skutočnej individuálnej spotreby	72,2	75,6	78,5	78,9	76,6	76,2	79,5	80,3	81,1	
Porovnateľná cenová úroveň konečnej spotreby domácností	77,9	82,4	84,5	86,0	83,2	82,4	85,2	83,8	84,7	

Zdroj: Eurostat

Cenová konvergencia pokročila viac ako reálna konvergencia. V roku 2024 dosiahla porovnateľná cenová úroveň na Slovensku 80,2 % priemeru EÚ v prípade HDP a 84,7 % v prípade spotreby domácností. Na porovnanie, HDP na obyvateľa dosiahol v roku 2025 úroveň 74,3 % priemeru EÚ, zatiaľ čo produktivita práce na odpracovanú hodinu dosiahla 80,3 %. Graf A ilustruje rovnaký všeobecný trend: relatívna cenová úroveň Slovenska je vyššia než jeho relatívna úroveň HDP na obyvateľa. Tento vývoj bol umocnený energetickým šokom a s ním súvisiacou infláciou, ktoré silnejšie zasiahli ekonomiky strednej a východnej Európy a urýchlili ich konvergenciu k cenovým úrovniam EÚ.

Graf A
Porovnateľná cenová úroveň HDP a HDP na obyvateľa v PKS, 2025 (EÚ27 = 100)

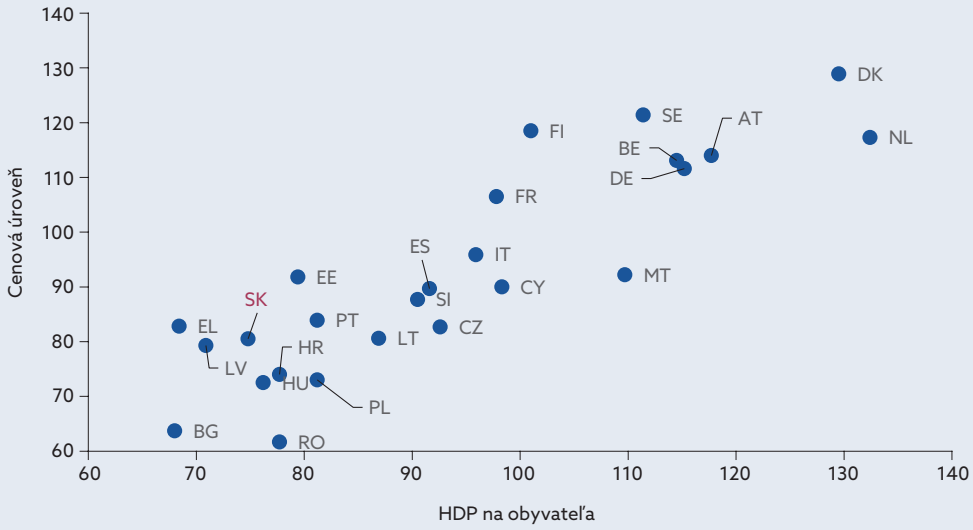

Zdroj: Eurostat
Poznámka: Írsko a Luxembursko sú vylúčené z dôvodu mimoriadne vysokých úrovní HDP na obyvateľa.

2.2 Trendy produktivity a zamestnanosti

Produktivita sa po pandémii zlepšila, avšak nestačila však na udržanie rýchlejšieho rastu HDP na obyvateľa. Pred pandémiou bol rast reálneho HDP na obyvateľa vo väčšej miere založený na pracovných vstupoch, zatiaľ čo produktivita na odpracovanú hodinu prispievala pomerne málo. Od roku 2020 prispieva HDP na odpracovanú hodinu výraznejšie, oveľa slabšie príspevky zamestnanosti a odpracovaných hodín však spôsobili, že celkový rast reálneho HDP na obyvateľa sa primerane neposilnil. Nedávne zlepšenie produktivity preto nestačilo na udržanie procesu dobiehania na pevnejšej trajektórii.

Graf 6
Príspevky k rastu reálneho HDP na obyvateľa na Slovensku (p. b.)

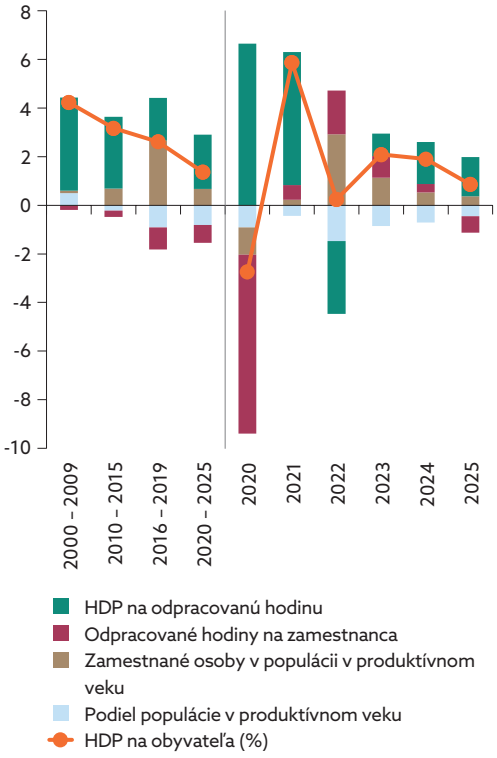

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Graf 7
Rozdiel v raste reálneho HDP na obyvateľa medzi Slovenskom a EÚ27 (p. b.)

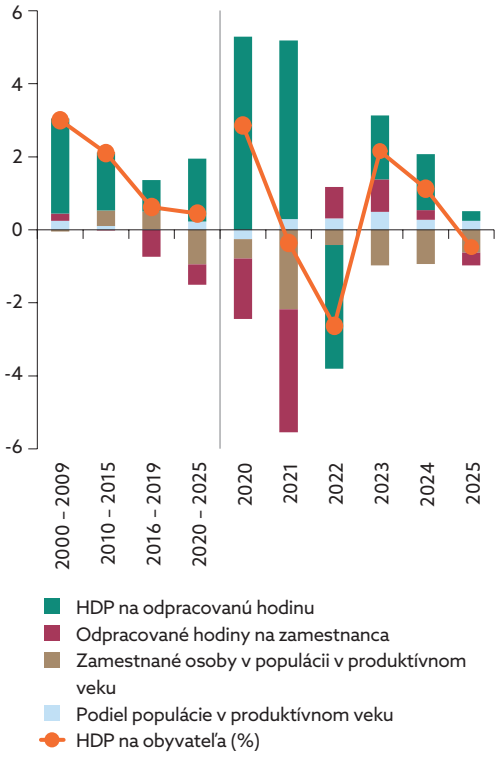

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Časť nárastu produktivity môže odrážať aj dočasné pokrízové prispôsobenie, a nie trvalý a plošný posun. Časť zlepšenia mohla vyplynúť z prerozdeľovania počas krízy spôsobenej koronavírusom a z menšieho hromadenia pracovnej sily na Slovensku.[3] To pomáha vysvetliť, prečo sa silnejší príspevok produktivity nepremietol do rýchlejšej celkovej konvergencie voči EÚ27: príspevky trhu práce sa oslabili a celkový rast HDP na obyvateľa zostal príliš slabý na to, aby podporil výraznejšiu dynamiku dobiehania.[4]

[3] Nataliia Ostapenko, Globálne šoky a lokálne reakcie: Hromadenie pracovnej sily na Slovensku a za jeho hranicami, Príležitostná štúdia NBS 02/2025, Národná banka Slovenska.
[4] Ivan Sutóris a Milan Vaňko, Slovakia's Productivity Shift: Grounds for Optimism or Cause for Concern?, NBS Policy Brief 24/2026, Národná banka Slovenska.

Graf 8
Rast produktivity práce (%) a príspevky prehlbovania kapitálu, kvality práce a celkovej produktivity faktorov (p. b.)

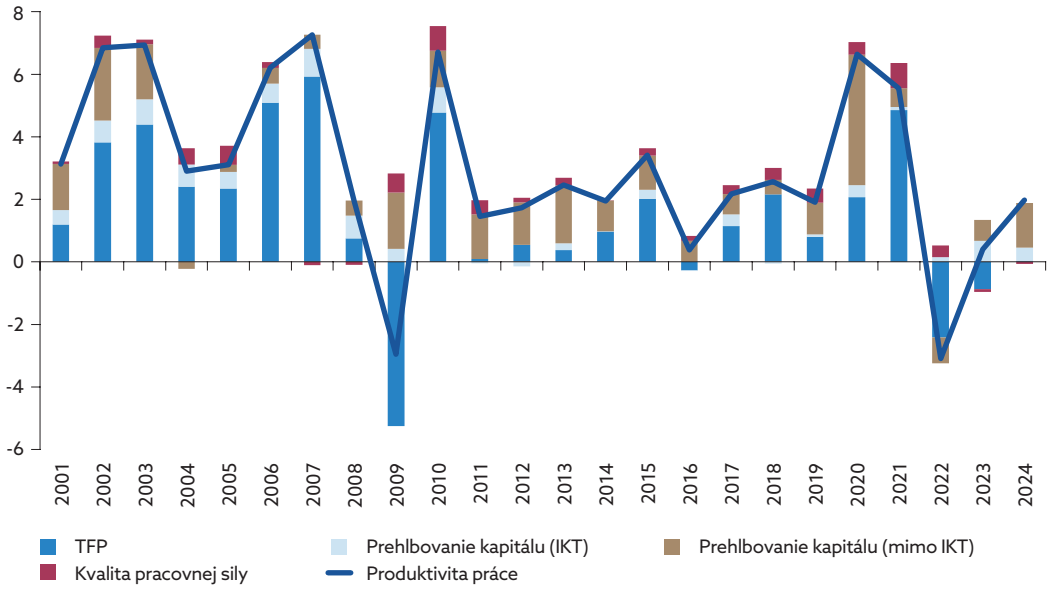

Zdroj: The Conference Board

Nedávny rast hodnoty vytvorenej na odpracovanú hodinu bol spomalený vývojom celkovej produktivity faktorov. Produkcia na odpracovanú hodinu v ekonomike závisí od množstva kapitálu na pracovníka, od kvality pracovnej sily (teda vzdelanostnej štruktúry pracovnej sily) a od reziduálnej zložky, ktorou je celková produktivita faktorov. Graf 8 založený na databáze Total Economy Database organizácie The Conference Board zobrazuje rozklad rastu produktivity práce na Slovensku na tieto zložky, pričom rozlišuje medzi kapitálom IKT a kapitálom mimo IKT.[5] Kapitál IKT a kvalita pracovnej sily zohrávajú v krátkodobom horizonte len malú úlohu, hoci z dlhodobého hľadiska môžu mať väčší význam. Väčšina medziročných zmien produktivity práce je spôsobená zmenami kapitálu mimo IKT a TFP, ktorá počas posledných troch rokov prispievala negatívne. V záujme budúceho hospodárskeho rastu bude preto nevyhnutné zlepšiť celkové produkčné kapacity ekonomiky prostredníctvom výskumu a zavádzania nových technológií, ako aj zlepšovaním podnikateľského prostredia.

Nedávne zlepšenie produktivity sa zároveň javí ako úzko vymedzené z hľadiska sektorov. Grafy 9 a 10 naznačujú, že predpandemický vývoj bol zmiešaný, ale slovenský priemysel si stále počínal relatívne dobre, zatiaľ čo hlavnými slabými miestami boli stavebníctvo a odborné a administratívne služby. Od roku 2020 sa silnejší rast produktivity naproti tomu sústreďuje do obchodu, dopravy, ubytovacích a stravovacích služieb a do odborných a administratívnych služieb, zatiaľ čo priemysel sa oslabil z hľadiska produktivity aj odpracovaných hodín a v oboch ukazovateľoch zaostával za EÚ27.

[5] Odhad celkovej TFP ekonomiky nie je jednoduchý a je citlivý na spôsob merania zásoby kapitálu v ekonomike. Napríklad podobný rozklad pre Slovensko od OECD (Compendium of Productivity Indicators 2026) z roku 2024 identifikuje negatívny príspevok prehlbovania kapitálu a pozitívny vplyv TFP. Tento rozdiel pravdepodobne vyplýva z toho, že OECD používa čisté zásoby kapitálu z národných účtov, zatiaľ čo The Conference Board odhaduje zásobu kapitálu kumuláciou minulých investícií. V prípade Slovenska navyše časové rady národných účtov o zásobe kapitálu vykazujú v rokoch 2023 – 2024 určitý ťažko vysvetliteľný pokles, pravdepodobne v dôsledku precenení a iných úprav.

Graf 9
Priemerný rast produktivity a odpracovaných hodín (2016 – 2019, %)

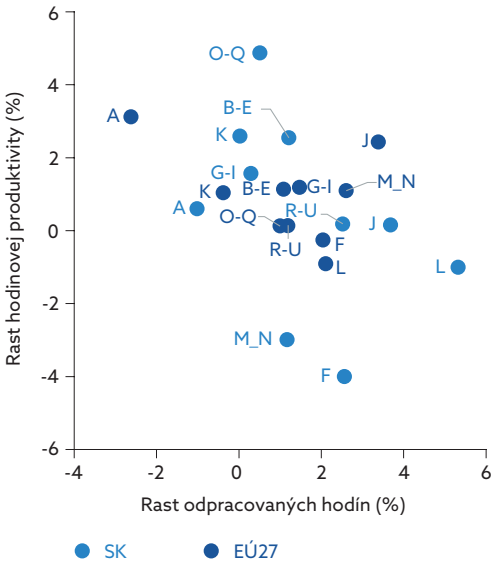

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Graf 10
Priemerný rast produktivity a odpracovaných hodín (2020 – 2025, %)

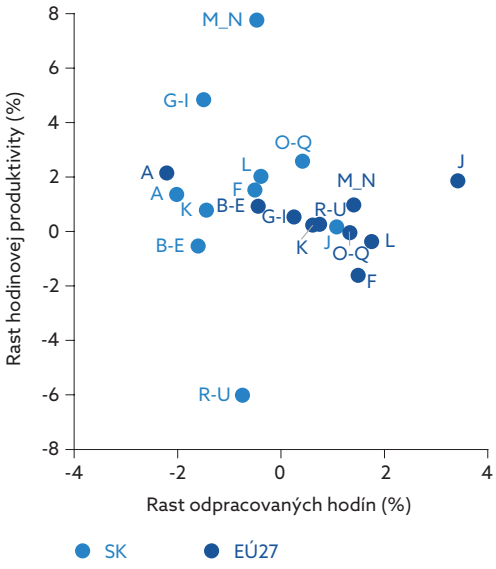

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Poznámka: Produktivita je definovaná ako reálna pridaná hodnota na odpracovanú hodinu. Skratky sektorov: A poľnohospodárstvo; B-E priemysel; F stavebníctvo; G-I obchod, doprava, ubytovacie a stravovacie služby; J informácie a komunikácia; K finančné a poisťovacie činnosti; L nehnuteľnosti; M-N odborné, a administratívne služby; O-Q verejné a sociálne služby; R-U umenie a ostatné služby.

Táto sektorová rozdielnosť je dôležitá pre udržateľnosť konvergencie. Oživenie vedené sektorom služieb môže dočasne zvýšiť agregátnu produktivitu, je však menej pravdepodobné, že udrží proces dobiehania, ak obchodovateľné sektory zostanú slabé. V prípade malej otvorenej ekonomiky, akou je Slovensko, konvergencia naďalej výrazne závisí od sektorov podporujúcich vývoz, investícií a šírenia technológií. Pretrvávajúca slabosť priemyslu by preto obmedzila mieru, do akej sa vyššia celková produktivita premieta do zlepšenia konkurencieschopnosti a rýchlejšej príjmovej konvergencie.[6]

2.3 Faktory rastu

Ďalšia konvergencia bude čoraz viac závisieť od prebudovania modelu rastu Slovenska, a nie iba od obnovenia modelu, ktorý umožnil predchádzajúce dobiehanie. Integrácia do európskych výrobných sietí, zahraničné investície a výroba orientovaná na vývoz zostávajú dôležitým základom slovenskej ekonomiky, samy osebe však už nestačia na udržanie rýchlejšieho rastu produktivity a životnej úrovne. Ďalšia etapa rastu si vyžaduje produktívnejšie a na inovácie orientované investície, intenzívnejšie šírenie technológií, priebežné zvyšovanie kvalifikácie, efektívnejší presun pracovníkov na produktívnejšie pracovné miesta a viac domácich podnikov schopných rásť a konkurovať. Pokrok vo všetkých týchto oblastiach bude závisieť od kvality verejných inštitúcií a podnikateľského prostredia.

Slovensko spája relatívne priaznivé výsledky trhu práce so silnou priemyselnou základňou. Pracovnoprávne vzťahy sú stabilné, čo znamená, že pracovníci vo všeobecnosti čelia nízkemu riziku nedobrovoľnej straty zamestnania a zamestnanosť má tendenciu pretrvávať v čase. Veľmi ob-

[6] Ivan Sutóris a Milan Vaňko, Slovakia's Productivity Shift: Grounds for Optimism or Cause for Concern?, NBS Policy Brief 2/2026, Národná banka Slovenska.

medzená mobilita medzi pracovnými miestami však naznačuje, že táto stabilita odráža aj slabé prerozdeľovanie pracovnej sily, ktorá môže spomaľovať presun pracovníkov do produktívnejších podnikov a činností. Priemyselná výroba zostáva technologicky vyspelá a technologicky náročnejšie činnosti v priemysle tvoria relatívne veľký podiel zamestnanosti, pričom ďalšou výhodou je vysoké pokrytie vysokorýchlostným pevným širokopásmovým internetom. Tieto silné stránky odrážajú etablovaný výrobný model, samy osebe však pravdepodobne nepostačujú na podporu prechodu k rastu založenému na inováciách.

Hlavné obmedzenia rastu Slovenska sa týkajú investícií, domácich inovácií, zručností a rastu podnikov. Celkové investície za posledné desaťročie poklesli na úroveň mierne pod priemerom EÚ a príliš malá časť investícií smeruje do IKT, duševného vlastníctva a podnikového výskumu a vývoja. Výsledky v oblasti ľudského kapitálu sú zmiešané: vzdelávanie dospelých predstavuje relatívne silnú stránku, zatiaľ čo dosiahnuté terciárne vzdelanie a podnikové vzdelávanie najmä v oblasti IKT zostávajú slabšie. Obmedzená domáca tvorba pridanej hodnoty vo vývoze, pretrvávajúca dlhodobá nezamestnanosť, podniková štruktúra s dominanciou veľmi malých firiem a nedostatky vo verejnej správe a podnikateľskom prostredí sťažujú produktívnym podnikom rozširovanie činnosti a šírenie rastu produktivity v celej ekonomike.

Graf 11
Porovnanie ukazovateľov súvisiacich s faktormi rastu (skóre 0 – 100)

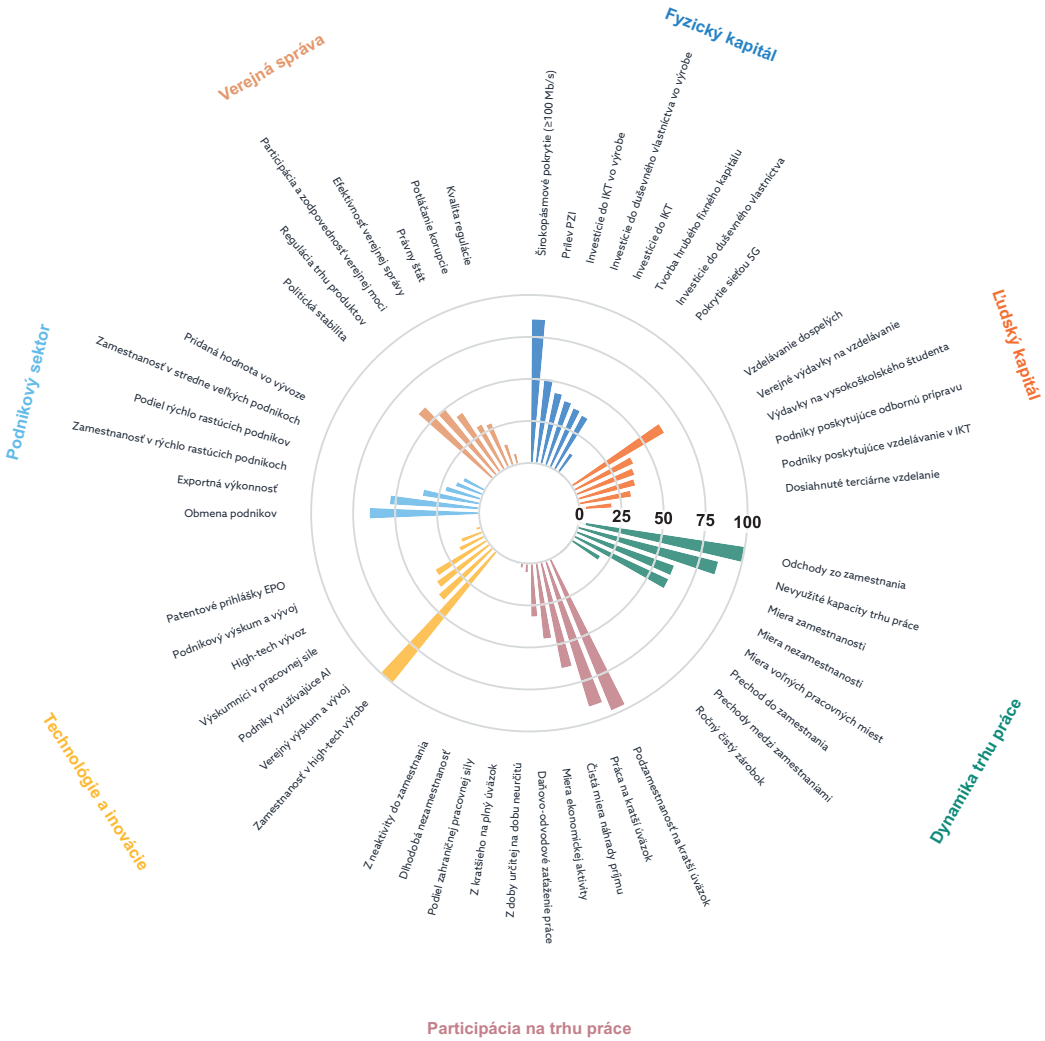

Poznámka: Podrobnejšie informácie o ukazovateľoch a ich zdrojoch sú uvedené v tabuľkách v prílohe. Skóre sú vypočítané metódou min – max a následne sú preškálované do rozsahu 0 – 100, pričom 100 predstavuje najvyššie skóre. Ďalšie podrobnosti sú uvedené v metodickej prílohe.

2.3.1 Fyzický a ľudský kapitál a inovácie

Miera investícií na Slovensku sa počas posledného desaťročia znížila, no zostáva blízko štandardov EÚ. V roku 2024 dosiahla tvorba hrubého fixného kapitálu 20,4 % HDP, čím sa Slovensko zaradilo mierne pod priemer EÚ. V porovnaní s rokom 2016 to predstavuje oslabenie, keďže miera investícií na Slovensku bola blízko úrovne 21,7 % HDP a patrila medzi najvyššie v EÚ. Pokles približne o 1,3 percentuálneho bodu je významný. V absolútnom vyjadrení bol tento pokles spôsobený predovšetkým nižšími investíciami do tradičných aktív, zatiaľ čo investície do IKT a produktov duševného vlastníctva zostali relatívne nízke. Investičná aktivita Slovenska sa tak v priebehu času oslabovala a zostala pod priemerom EÚ. Slovensko si počína menej priaznivo aj v porovnaní s niektorými najbližšími regionálnymi partnermi. V roku 2024 zaznamenalo Česko jednu z najvyšších mier investícií v EÚ, približne 26 % HDP, kým v Maďarsku dosiahla miera investícií približne 23 %. Naopak, Poľsko zaznamenalo nižšiu mieru investícií, približne 17 %. Okrem toho investície Slovenska do IKT a produktov duševného vlastníctva zostávajú v porovnaní s EÚ relatívne obmedzené. V roku 2024 predstavovali investície do týchto dvoch kategórií približne 2,5 % HDP v porovnaní s približne 4,8 % v EÚ. V porovnaní s najbližšími regionálnymi partnermi Slovensko zaostávalo aj za Českom a Maďarskom, pričom si stále udržiavalo vyššiu úroveň ako Poľsko. Celkovo je podpriemerná miera investícií na Slovensku spôsobená najmä nedostatočným príspevkom investícií do IKT a duševného vlastníctva.

Graf 12
Tvorba hrubého fixného kapitálu (% HDP)

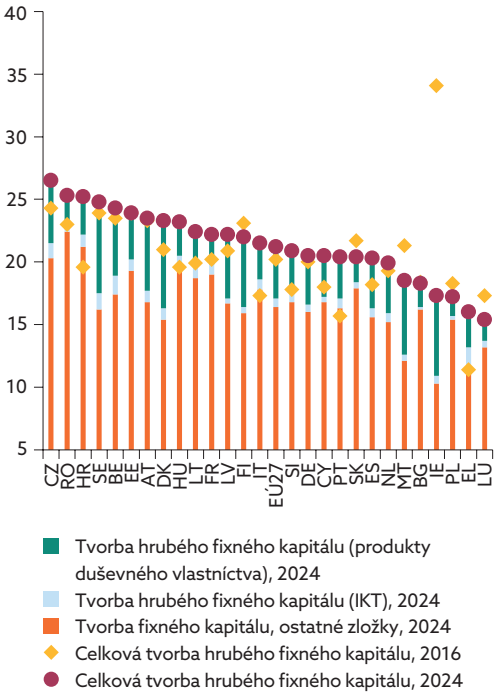

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS

Graf 13
Hraničná efektívnosť kapitálu (zmena HDP na jednotku tvorby hrubého fixného kapitálu)

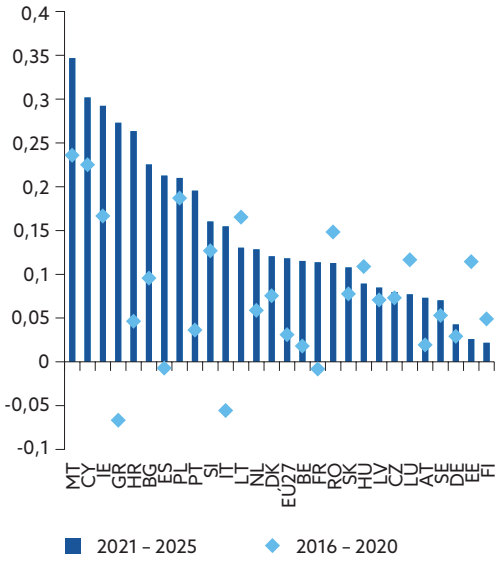

Zdroj: AMECO a výpočty NBS
Poznámka: Hraničná efektívnosť kapitálu sa meria ako zmena HDP v stálych trhových cenách v roku *t* na jednotku tvorby hrubého fixného kapitálu v stálych cenách v roku *t* – 0,5, teda investícií realizovaných približne o pol roka skôr. Stĺpce sa vzťahujú na priemer za obdobie 2021 – 2025, zatiaľ čo kosoštvorce na obdobie 2016 – 2020.

Efektívnosť kapitálu sa mierne zlepšila, no nekompenzuje slabú investičnú aktivitu. Hraničná efektívnosť kapitálu dosiahla v rokoch 2021 – 2025 približne hodnotu 0,1, čo je blízko priemeru EÚ, no mierne pod ním, a predstavuje nárast z približne 0,08 v rokoch 2016 – 2020. To naznačuje,

že Slovensko má napriek určitému zlepšeniu v posledných rokoch relatívne nízku úroveň investícií a len strednú návratnosť dodatočného kapitálu. V dôsledku toho môže existovať priestor na presmerovanie investícií do produktívnejších foriem kapitálu.

Účasť na vzdelávaní a odbornej príprave a verejné investície do ľudského kapitálu sú vysoké, podniky však neposkytujú dostatok príležitostí na vzdelávanie na pracovisku. Verejné výdavky na terciárne vzdelávanie na študenta v prepočte na plný úväzok sa medzi rokmi 2016 a 2021 zvýšili približne o 50 %, zatiaľ čo podiel populácie vo veku 15 až 74 rokov s terciárnym vzdelaním vzrástol v rovnakom období z približne 19 % na takmer 24 %. Hoci oba ukazovatele poukazujú na posilňovanie ľudského kapitálu, nesprevádza ho širšie zlepšenie inovačnej kapacity. To naznačuje, že obmedzenia nesúvisia ani tak so samotnou dosiahnutou úrovňou vzdelania, ako skôr so spôsobom, akým sa zručnosti využívajú, rozvíjajú a uplatňujú (kvalita vzdelávania, nesúlady medzi zručnosťami a využívanie ľudského kapitálu sú podrobnejšie preskúmané v časti Osobitná príloha 1: Ľudský kapitál: Vzdelávanie, zručnosti a zosúlaďovanie ponuky a dopytu na trhu práce). Účasť na vzdelávaní a odbornej príprave na úrovni približne 55 % je nad priemerom EÚ, ktorý predstavuje približne 46 %. Odbornú prípravu však poskytuje len približne 59 % slovenských podnikov v porovnaní s približne 67 % v EÚ.

Graf 14
Obyvateľstvo vo veku 15 až 74 rokov s terciárnym vzdelaním a vládne výdavky na vzdelávacie inštitúcie na študenta v prepočte na ekvivalent plného úväzku

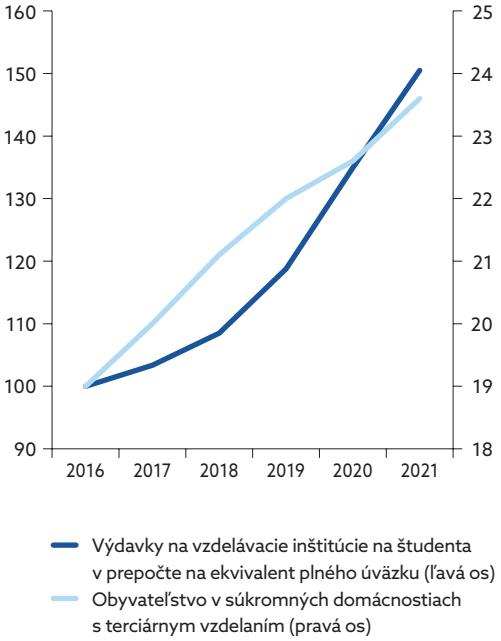

Zdroj: Eurostat, OECD a výpočty NBS
Poznámka: Terciárne vzdelávanie zahŕňa úrovne ISCED 5 až 8. Ukazovateľ výdavkov sa vzťahuje na vládne výdavky na študentov v terciárnom vzdelávaní. Je vyjadrený v amerických dolároch na študenta, prepočítaných podľa PKS, v stálych cenách (2016 = 100).

Graf 15
Odborná príprava na pracovisku a celoživotné vzdelávanie

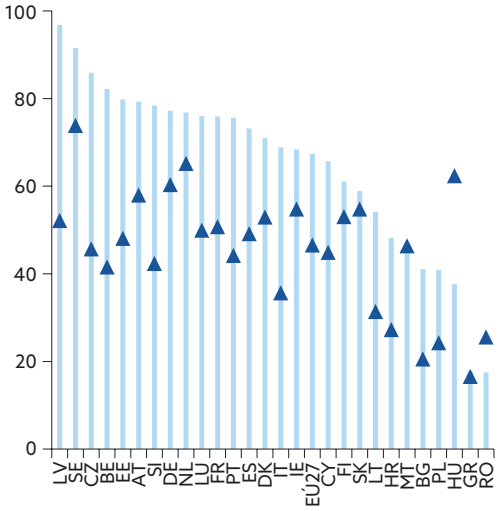

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Druhy odbornej prípravy poskytovanej podnikmi zahŕňajú kurzy aj ostatné formy ďalšieho odborného vzdelávania. Miery účasti sú vypočítané pre osoby vo veku 25 až 64 rokov. Odborná príprava a vzdelávanie zahŕňajú formálne aj neformálne vzdelávacie aktivity. Graf uvádza najnovšie dostupné údaje pre oba časové rady.

Intenzita výskumu a vývoja na Slovensku zostáva výrazne pod priemerom EÚ, a to najmä v dôsledku nižších výdavkov podnikateľského sektora na výskum. Hrubé domáce výdavky na výskum a vývoj dosiahli v roku 2024 približne 1 % HDP v porovnaní s priemerom EÚ vo výške 2,2 %. Podrobnejší pohľad na jednotlivé zložky ukazuje, že výdavky podnikateľského sektora na výskum a vývoj dosiahli len 0,6 % HDP oproti približne 1,5 % v EÚ. Vládne výdavky boli takisto

nízke, no v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ približne zodpovedali bežnej úrovni. Nízka intenzita výskumu a vývoja na Slovensku preto odráža predovšetkým slabú výskumnú aktivitu podnikateľského sektora.

Graf 16
Výdavky na výskum a vývoj, verejný a súkromný sektor (2024) (% HDP)

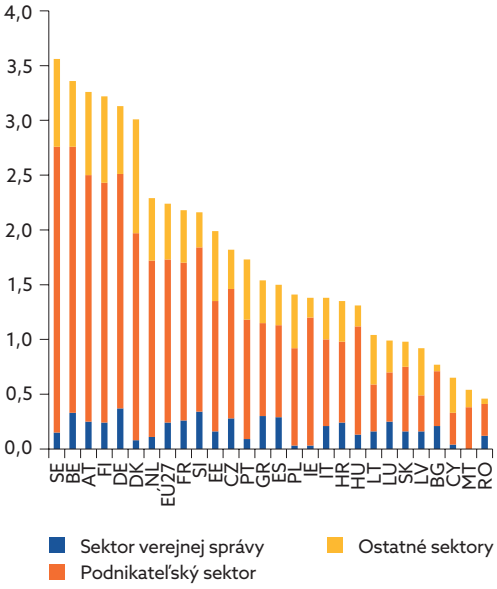

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS

Graf 17
Počet patentových prihlášok podaných vynálezcami v pomere k EÚ (EÚ27 = 1)

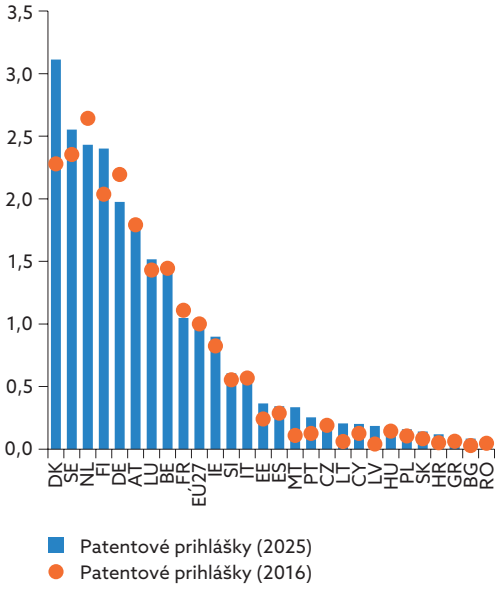

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Ukazovateľ zachytáva počet patentových prihlášok, nie udelených patentov, a vzťahuje sa na krajinu pobytu vynálezcu, ktorý patentovú prihlášku podal. Pre obe obdobia sú hodnoty krajín vyjadrené vo vzťahu k priemeru EÚ27.

Nízka intenzita výskumu a vývoja na Slovensku sa napriek postupnému zlepšovaniu odráža aj v slabej patentovej aktivite. V pomere k priemeru EÚ sa počet slovenských patentových prihlášok zvýšil z približne 0,08 v roku 2016 na približne 0,14 v roku 2025. Slovensko napriek tomu zostalo medzi najslabšími krajinami EÚ a naďalej zaostávalo za Českom, Maďarskom a Poľskom, hoci ani krajiny V4 nedosahujú dobré výsledky. Celkovo možno povedať, že relatívne nízke investície do výskumu a vývoja a slabá patentová aktivita poukazujú na pretrvávajúci inovačný rozdiel oproti ekonomikám s vyššou inovačnou intenzitou.

Zavádzanie umelej inteligencie na Slovensku vykresľuje pozitívnejší obraz, keďže v posledných rokoch výrazne vzrástlo. Na základe ukazovateľa zavádzania technológií, a nie miery intenzity využívania umelej inteligencie, dosiahol podiel slovenských podnikov využívajúcich umelú inteligenciu 18 %, čím sa priblížil k priemeru EÚ. To predstavuje nárast takmer o 13 percentuálnych bodov v priebehu päťročného obdobia, čo poukazuje na relatívne silné zavádzanie technológií umelej inteligencie v podnikoch. Tento výsledok kontrastuje so slabšími výsledkami Slovenska vo výdavkoch na výskum a vývoj a v patentovej aktivite. Tieto zistenia spoločne naznačujú, že slovenské podniky môžu mať relatívne vysokú schopnosť preberať existujúce technológie, hoci ich vlastná inovačná aktivita zostáva obmedzenejšia.

Graf 18
Podiel podnikov využívajúcich technológie umelej inteligencie

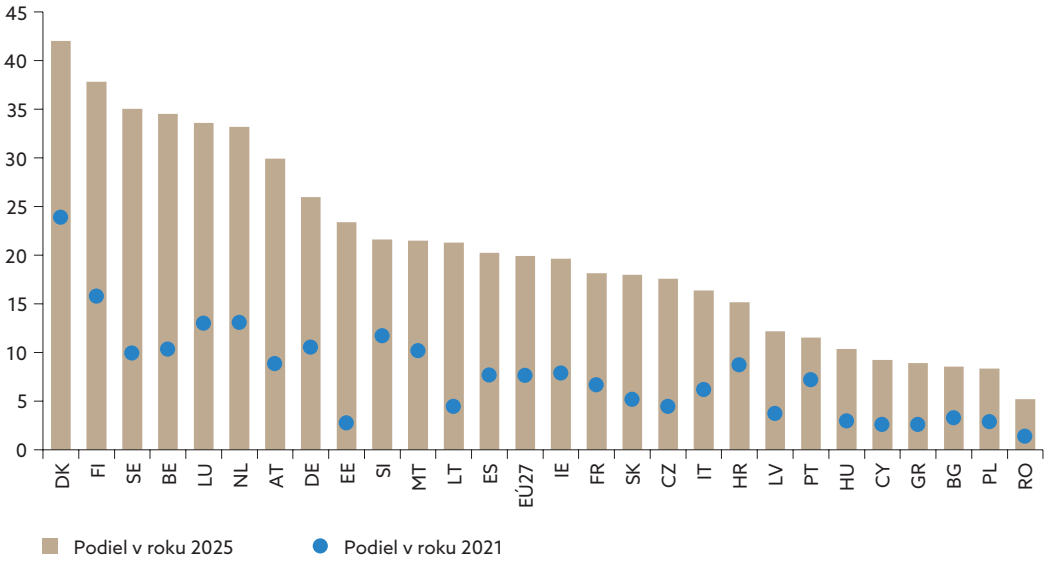

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Podiel podnikov s 10 a viac zamestnancami využívajúcich aspoň jeden typ technológie umelej inteligencie. Sektorové pokrytie nezahŕňa poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov, ťažbu a dobývanie ani finančný sektor. Do tejto kategórie patria tieto technológie umelej inteligencie: AI_TTM, AI_TSR, AI_TNLG, AI_TIR, AI_TML, AI_TPA, AI_TAR, E_AI_TPVSG.

2.3.2 Trh práce

Trh práce na Slovensku vykazuje nízku mieru nezamestnanosti a vo všeobecnosti dosahuje dobré výsledky, hoci jeho dynamika zostáva obmedzená. Miery zamestnanosti a nezamestnanosti sú blízke úrovniam EÚ. Pretrvávajúco nízka miera voľných pracovných miest a klesajúci počet prechodov medzi zamestnaniami však poukazujú na neefektívne nízke prerozdeľovanie pracovnej sily. Dlhodobá nezamestnanosť, ktorá sa koncentruje medzi osobami s nízkym vzdelaním, zostáva významným štrukturálnym problémom. Hlavnou výzvou hospodárskej politiky je preto nájsť spôsoby, ako zlepšiť zosúlaďovanie ponuky a dopytu na trhu práce a mobilitu pracovnej sily a zároveň opätovne prepojiť dlhodobo nezamestnaných s pracovnými príležitosťami.

Beveridgeova krivka na Slovensku sa v rokoch 2021 až 2025 posunula smerom k nižším mieram nezamestnanosti, kým miery voľných pracovných miest zostali nízke a kolísali v relatívne úzkom pásme. Miera nezamestnanosti klesla z približne 7,1 % v 1. štvrťroku 2021 na približne 5,2 % v 2. štvrťroku 2024, následne však mierne vzrástla. V tom istom období sa miera voľných pracovných miest zvýšila len mierne a v 1. štvrťroku 2024 dosiahla 1,3 %. Slovensko sa tak počas väčšiny sledovaného obdobia vyznačovalo nízkou mierou nezamestnanosti a trvalo nízkou mierou voľných pracovných miest. EÚ27 zaznamenala podobnú trajektóriu smerom k nižšej nezamestnanosti, ale pri podstatne vyšších mierach voľných pracovných miest. Posun Beveridgeovej krivky na Slovensku doľava možno interpretovať ako zlepšenie efektívnosti zosúlaďovania ponuky a dopytu na trhu práce v priebehu času. Hlavným zdrojom tohto pokroku bol najmä pokles miery nezamestnanosti, keďže miera voľných pracovných miest zostala vo všeobecnosti stabilná.[7] Trvalo nízka miera voľných pracovných miest môže odrážať viacero faktorov. Jednou z možností je, že podniky nezverejňujú voľné pracovné miesta, keďže neočakávajú, že nájdu vhodných kandidátov na ich obsadenie. Ďalšou možnosťou je, že slabšie súťaženie o pracovníkov obmedzuje vzájomné preberanie zamestnancov a prerozdeľovanie pracovnej sily medzi podnikmi. Dostupné dôkazy nám

[7] Orchi Modhurima (2025), Understanding Beveridge Curve Shifts in Slovakia: Implications for Matching Efficiency and Labour Market Policies.

zároveň neumožňujú určiť, či za pozorovanou nízkou mierou voľných pracovných miest stoja tieto alebo iné mechanizmy. Zvyšok tejto časti, ako aj správa vo všeobecnosti, prináša deskriptívne dôkazy poukazujúce na relatívne nepružný trh práce charakterizovaný obmedzenou dynamikou trhu práce a obmedzeným prerozdeľovaním pracovníkov.

Graf 19
Beveridgeova krivka – Slovensko a EÚ

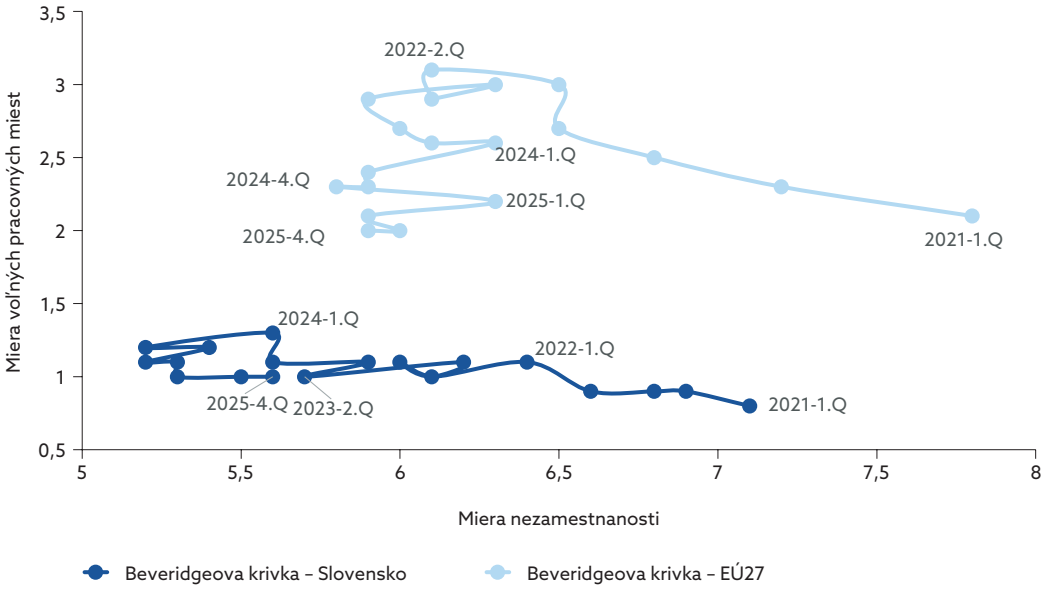

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Miera nezamestnanosti sa vzťahuje na osoby vo veku 15 až 74 rokov. Miery voľných pracovných miest sú vypočítané pre sektory NACE B až S s použitím neupravených údajov.

Dynamika trhu práce na Slovensku v posledných rokoch trvalo klesá. Graf 20 ukazuje, že miera nezamestnanosti na Slovensku klesla z 13,1 % v roku 2014 na 5,4 % v roku 2025, čím sa dostala mierne pod priemer EÚ vo výške 6,0 %. Miera prechodu z nezamestnanosti do zamestnania dosiahla maximum na úrovni 13 % v roku 2018 a následne postupne klesla na 5 % v roku 2025. Pravdepodobnosť prechodu z nezamestnanosti do zamestnania sa preto v priebehu času výrazne znížila. K tomuto vývoju mohli prispieť dva faktory. Po prvé, nezamestnanosť medzi rokmi 2014 a 2019 klesla a následne sa stabilizovala na relatívne nízkej úrovni, čo prispelo k zmenšeniu skupiny uchádzačov o zamestnanie. Po druhé, zdá sa, že štruktúra nezamestnaných sa v priebehu času zmenila, pričom osoby dlhodobo odradené od hľadania práce tvoria čoraz väčší podiel nezamestnanej populácie (pozri graf 24). Miera prechodu zo zmlúv na dobu určitú na zmluvy na dobu neurčitú sa zároveň v priebehu času zvyšovala, pričom v roku 2025 dosiahla 6 % a v roku 2022 dosiahla maximum na úrovni 13 %. Jednou z možných interpretácií tohto vývoja je, že časť pracovníkov prijatých pôvodne na základe dočasných zmlúv následne prešla do trvalých pracovnoprávnych vzťahov, hoci takýto záver nemožno vyvodiť len na základe týchto štatistík. Tento vývoj sa časovo zhodoval s poklesom podielu dočasných zamestnancov, ktorý klesol z približne 6 % celkovej zamestnanosti v roku 2014 na približne 4 % v roku 2025.

Graf 20
Miera nezamestnanosti a miery prechodu z nezamestnanosti do zamestnania

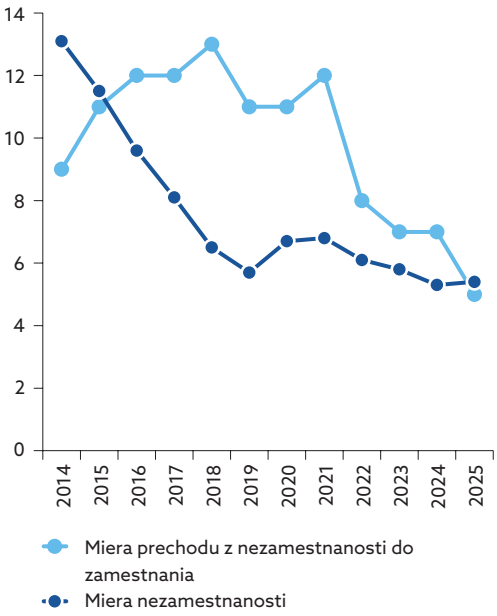

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS

Graf 21
Dočasní zamestnanci a prechod na zmluvu na dobu neurčitú

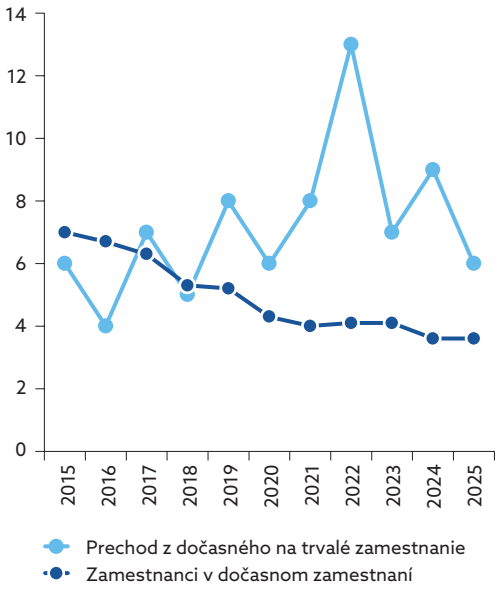

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS

Od roku 2015 reálna kompenzácia na zamestnanca na Slovensku rástla rýchlejšie než v EÚ a po prechodnom poklese sa plne zotavila. Do roku 2021 bola reálna kompenzácia na zamestnanca na Slovensku približne o 21 % vyššia než v roku 2015, zatiaľ čo v EÚ sa za rovnaké obdobie zvýšila len o 4 %. Následný pokles bol výraznejší na Slovensku, kde sa reálna kompenzácia znížila približne o 10 percentuálnych bodov v porovnaní s poklesom približne o 4 percentuálne body v EÚ. Do roku 2025 sa však Slovensko aj EÚ vrátili na svoje úrovne z roku 2021. Tento a predchádzajúce grafy spoločne naznačujú, že trvalý rast reálnej kompenzácie na zamestnanca na Slovensku sprevádzala slabá dynamika trhu práce. Tieto skutočnosti naznačujú, že rast kompenzácie na zamestnanca mohol viac súvisieť s rastúcim napätím na trhu práce než so zvýšenou mobilitou pracovníkov alebo dynamickejším prerozdeľovaním pracovnej sily medzi podnikmi.

Graf 22
Reálna kompenzácia na zamestnanca (Index 100 = 2015)

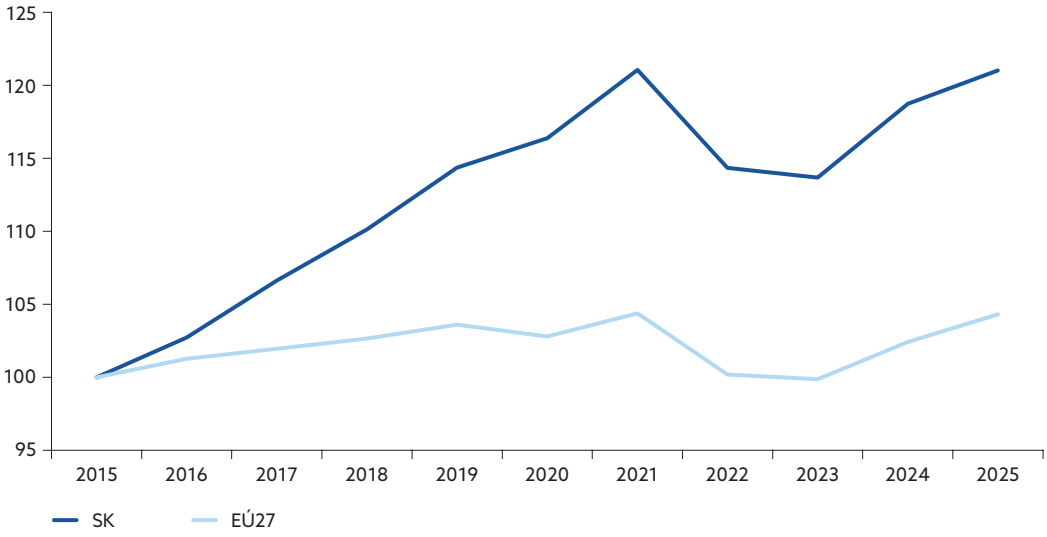

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Časový rad je deflovaný pomocou HICP.

Nezamestnanosť na Slovensku sa za posledné dve desaťročia výrazne znížila, kým dlhodobá nezamestnanosť naďalej predstavuje značný podiel celkovej nezamestnanosti. Počet nezamestnaných osôb vo veku 15 až 74 rokov klesol z približne 491-tisíc v roku 2004 na 150-tisíc v roku 2025. Toto zníženie bolo zaznamenané vo všetkých kategóriách podľa dĺžky nezamestnanosti, no mimoriadne výrazné bolo medzi osobami s dlhšími obdobiami nezamestnanosti. Pri pohľade na posledné roky však bola celková nezamestnanosť v roku 2025 len mierne nižšia než v roku 2019, zatiaľ čo počet osôb nezamestnaných 48 mesiacov alebo dlhšie vzrástol z približne 41-tisíc na 50,5-tisíc. V kombinácii s dôkazmi uvedenými v grafoch 20 a 21 (prechody z nezamestnanosti do zamestnania a z dočasných na trvalé zmluvy) tento vývoj naznačuje, že pokles nezamestnanosti odrážal predovšetkým prechody z nezamestnanosti do zamestnania, a nie presuny do ekonomickej neaktivity, keďže miera participácie na trhu práce aj miera zamestnanosti sa v sledovanom období zvýšili.

Graf 23
Pracovná sila a zamestnanosť (% celkovej populácie)

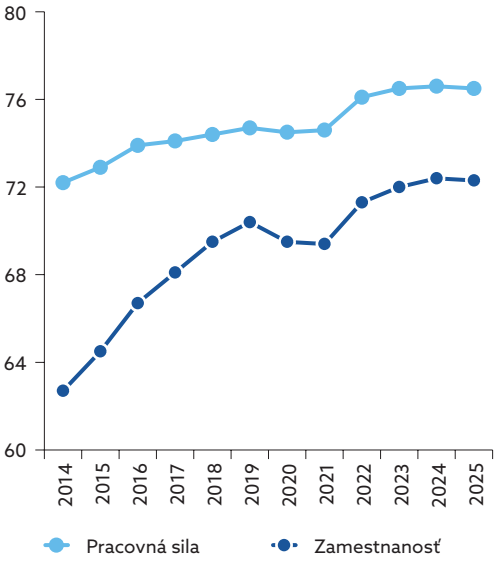

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Štatistiky sa vzťahujú na osoby vo veku 15 až 64 rokov.

Graf 24
Nezamestnané osoby podľa dĺžky nezamestnanosti na Slovensku (2003 – 2025, tisíce)

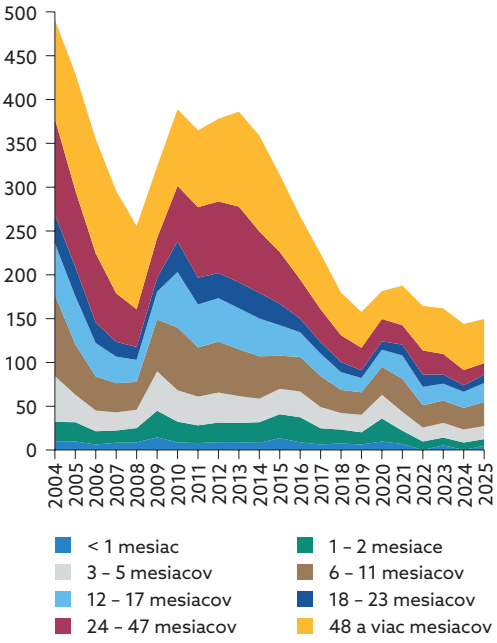

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Štatistiky sa vzťahujú na osoby vo veku 15 až 74 rokov.

Nezamestnanosť na Slovensku je výrazne rozdielna podľa úrovne dosiahnutého vzdelania, pričom mimoriadne vysoká miera nezamestnanosti sa vyskytuje medzi osobami s nižším vzdelaním. V roku 2025 dosiahla miera nezamestnanosti osôb s nižším sekundárnym alebo nižším vzdelaním (ISCED 0 – 2) približne 38,3 % v porovnaní so 4,8 % pri osobách s vyšším sekundárnym vzdelaním (ISCED 3 – 4) a 2,2 % pri osobách s terciárnym vzdelaním (ISCED 5 – 8). Miera nezamestnanosti osôb s nízkym vzdelaním klesla z približne 46 % v roku 2004, ale podľa štandardov EÚ zostala mimoriadne vysoká, pričom Slovensko bolo krajinou s najhoršími výsledkami. Dosiahnuté vzdelanie je na Slovensku silne prepojené so zamestnateľnosťou, keďže vysoká miera nezamestnanosti je sústredená najmä medzi osobami s nižším stupňom vzdelania.

Graf 25
Podiel nezamestnaných osôb v rámci jednotlivých úrovní vzdelania

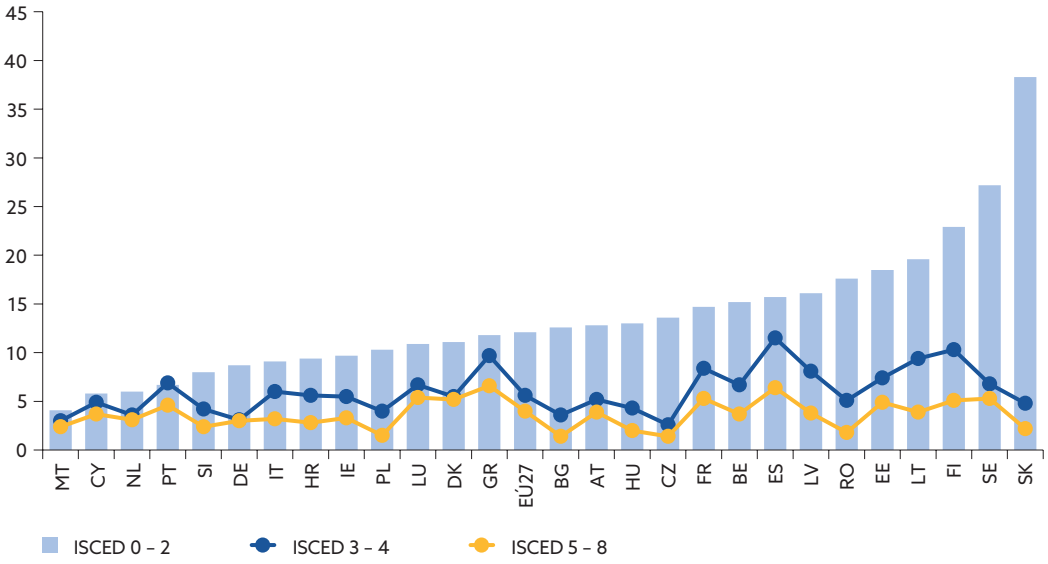

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS

2.3.3 Podnikateľská dynamika, verejná správa a inštitúcie

Slovensko má najnižší podiel pracovníkov v podnikoch s najmenej 10 zamestnancami, zatiaľ čo zamestnanosť v rýchlo rastúcich podnikoch sa v posledných rokoch zvýšila. V roku 2024 predstavovali pracovníci v podnikoch s najmenej 10 zamestnancami 54 % zamestnanosti, čo bol najnižší podiel v EÚ a pokles z 56,5 % v roku 2021. Naopak, podiel rýchlo rastúcich podnikov na zamestnanosti vzrástol z 9,7 % v roku 2021 na 12,9 % v roku 2023, čím sa Slovensko dostalo mierne nad priemer EÚ. Podniková štruktúra s prevahou menších podnikov je už dlhodobo známou charakteristikou slovenskej ekonomiky. Vaňko a Novák (2025) uvádzajú, že podniky s menej ako 10 zamestnancami tvorili v roku 2019 97 % všetkých podnikov. Napriek tomu tieto malé podniky zamestnávali menej ako 50 % pracovníkov a vytvárali 23 % celkovej pridanej hodnoty.[8] Hoci veľké podniky tvorili len veľmi malý podiel všetkých podnikov, vytvárali podiel pridanej hodnoty blízky priemeru EÚ.

[8] Milan Vaňko a Vladimír Novák, Stylised Facts of Slovak Productivity and Business Demography (1995–2019), NBS Occasional Paper 01/2025, 2025, https://nbs.sk/dokument/6da17aa9-64b6-49d9-8acc-b6ce94f8694d/stiahnut/?force=false.

Graf 26
Podiel pracovníkov v podnikoch s najmenej 10 zamestnancami

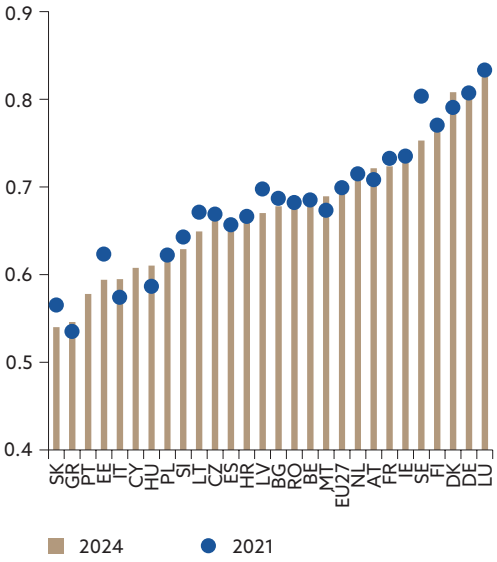

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Vypočítané ako celkový počet zamestnancov v podnikoch s najmenej 10 zamestnancami vydelený celkovým počtom zamestnancov. Údaje za Portugalsko a Cyprus nie sú pre rok 2021 k dispozícii.

Graf 27
Podiel rýchlo rastúcich podnikov na zamestnanosti

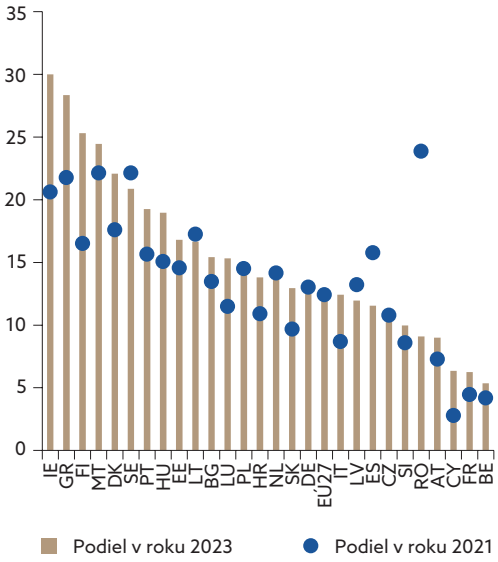

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Vypočítané ako počet zamestnancov v rýchlo rastúcich podnikoch vydelený počtom zamestnancov v aktívnych podnikoch s najmenej 10 zamestnancami.

Slovensko vykazovalo relatívne silnú podnikateľskú dynamiku s nadpriemernou obmenou podnikov. V roku 2023 zaznamenalo Slovensko mieru obmeny zamestnávateľských podnikov na úrovni 19 %, čo naznačuje relatívne vysokú obmenu (táto štatistika zahŕňa podniky s najmenej jedným zamestnancom). Na Slovensku bola obmena podnikov vo všeobecnosti vyvážená, pričom miera zániku podnikov len mierne prevyšovala mieru vzniku podnikov. Miera vzniku podnikov, meraná ako podiel podnikov, ktoré prijali svojho prvého zamestnanca, dosiahla 9,3 %, kým miera zániku podnikov, meraná ako podiel podnikov, ktoré prestali zamestnávať akýchkoľvek pracovníkov, dosiahla 9,8 %. V porovnaní s regionálnymi partnermi vykazuje Maďarsko vyššiu mieru obmeny s dynamickejším vznikom podnikov, zatiaľ čo Poľsko vykazuje vysokú obmenu spolu s vyššími mierami zániku podnikov. Naopak, Česko zaznamenalo celkovo výrazne nižšiu obmenu.

Graf 28
Miera obmeny: miera vzniku a zániku podnikov (2023)

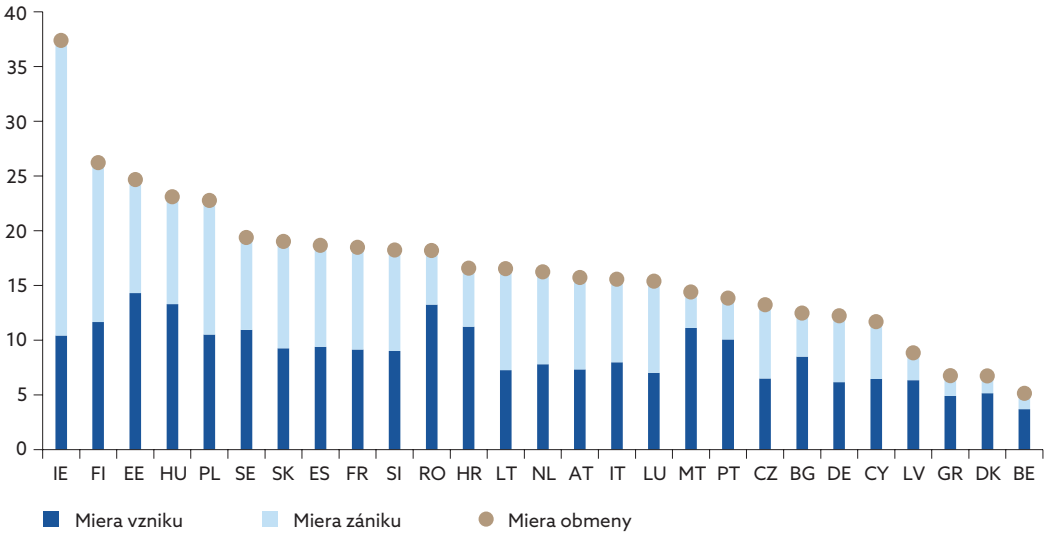

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Miera vzniku podnikov je definovaná ako percentuálny podiel podnikov, ktoré prijali svojho prvého zamestnanca, na všetkých podnikoch s najmenej jedným zamestnancom. Miera zániku podnikov je definovaná ako percentuálny podiel podnikov, ktoré už nemajú žiadnych zamestnancov, na všetkých podnikoch s najmenej jedným zamestnancom. Miera obmeny je súčtom miery vzniku a miery zániku podnikov.

Priemerné skóre Slovenska v rámci celosvetových ukazovateľov verejnej správy, ktoré zostavuje Svetová banka, zostáva nízke a v priebehu času sa mierne zhoršilo, pričom hlavné slabé stránky sa sústreďujú v inštitúciách ovplyvňujúcich implementáciu politík a podnikateľské prostredie. Graf 29 naznačuje, že celkový ukazovateľ verejnej správy v posledných rokoch klesol a zostáva pod priemerom EÚ, hoci oslabovanie verejnej správy bolo zaznamenané aj u niektorých regionálnych partnerov. Výsledky porovnania odhaľujú diferencovanejší obraz medzi jednotlivými ukazovateľmi. Politická stabilita je v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ relatívne priaznivá, zatiaľ čo ukazovateľ slobody prejavu, združovania a médií vykazuje umiernenejší obraz. Naopak, Slovensko dosahuje menej priaznivé výsledky v oblasti kvality verejných služieb, kvality regulácie podnikateľského prostredia, vymožiteľnosti práva a kontroly korupcie. Kvalita regulácie podnikateľského prostredia predstavuje podľa najnovšieho porovnania najslabšiu oblasť a v priebehu času sa zhoršila, zatiaľ čo nedávne zhoršenie v oblasti kontroly korupcie poukazuje na ďalší priestor na zlepšenie kvality a predvídateľnosti inštitucionálneho prostredia, čo zdôrazňujú aj odporúčania pre jednotlivé krajiny z roku 2026, ktoré vyzývajú na posilnenie súdneho systému a účinnejší protikorupčný rámec.[9] Ukazovatele verejnej správy celkovo naznačujú, že kvalita inštitúcií zostáva oblasťou, v ktorej Slovensko naďalej zaostáva za priemerom EÚ.

[9] Rada Európskej únie (2026), Odporúčanie Rady k hospodárskym, sociálnym, zamestnaneckým, štrukturálnym a rozpočtovým politikám Slovenska, odporúčanie č. 3.

Graf 29
Celosvetové ukazovatele verejnej správy (WGI)

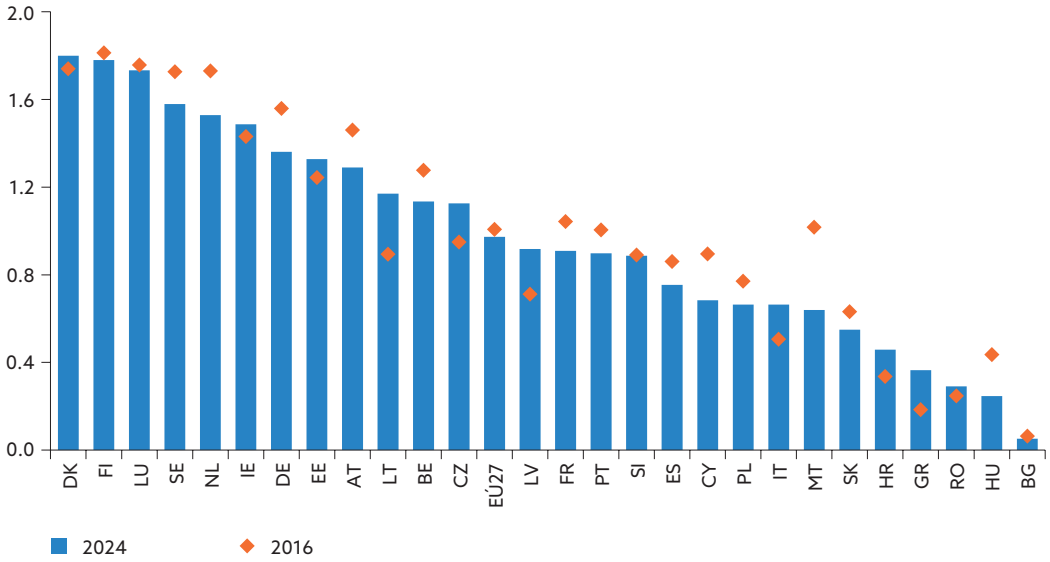

Zdroj: Svetová banka a výpočty NBS
Poznámka: Uvádzané skóre je priemernou hodnotou v týchto šiestich kategóriách: Sloboda prejavu, združovania a médií, politická stabilita, kvalita verejných služieb, kvalita regulácie podnikateľského prostredia, vymožiteľnosť práva a kontrola korupcie. Ukazovateľ nadobúda hodnoty od -2,5 (slabá) do 2,5 (silná).

3 Odolnosť a udržateľnosť

Udržateľná konvergencia si vyžaduje nielen vyšší potenciál rastu, ale aj odolnosť voči šokom a schopnosť zosúladiť rast s klimatickou neutralitou. Kým v prvej kapitole sa skúmala konvergencia Slovenska a schopnosť ekonomiky vytvárať rast, táto kapitola sa zameriava na podmienky, za ktorých môže byť tento rast udržateľný. Zaoberá sa otázkou, ako môže Slovensko rásť bez narastania fiškálnych, finančných alebo vonkajších zraniteľností a ako si môže ekonomika zachovať konkurencieschopnosť pri prechode na klimatickú neutralitu. Tieto otázky spolu úzko súvisia: silnejšie politické a finančné rezervy zmierňujú negatívne dôsledky adaptácie, zatiaľ čo včasná zelená transformácia môže zvýšiť odolnosť voči výkyvom cien fosílnych palív a ponukovým šokom.

Graf 30
Porovnanie ukazovateľov súvisiacich s odolnosťou a udržateľnosťou (skóre 0 – 100)

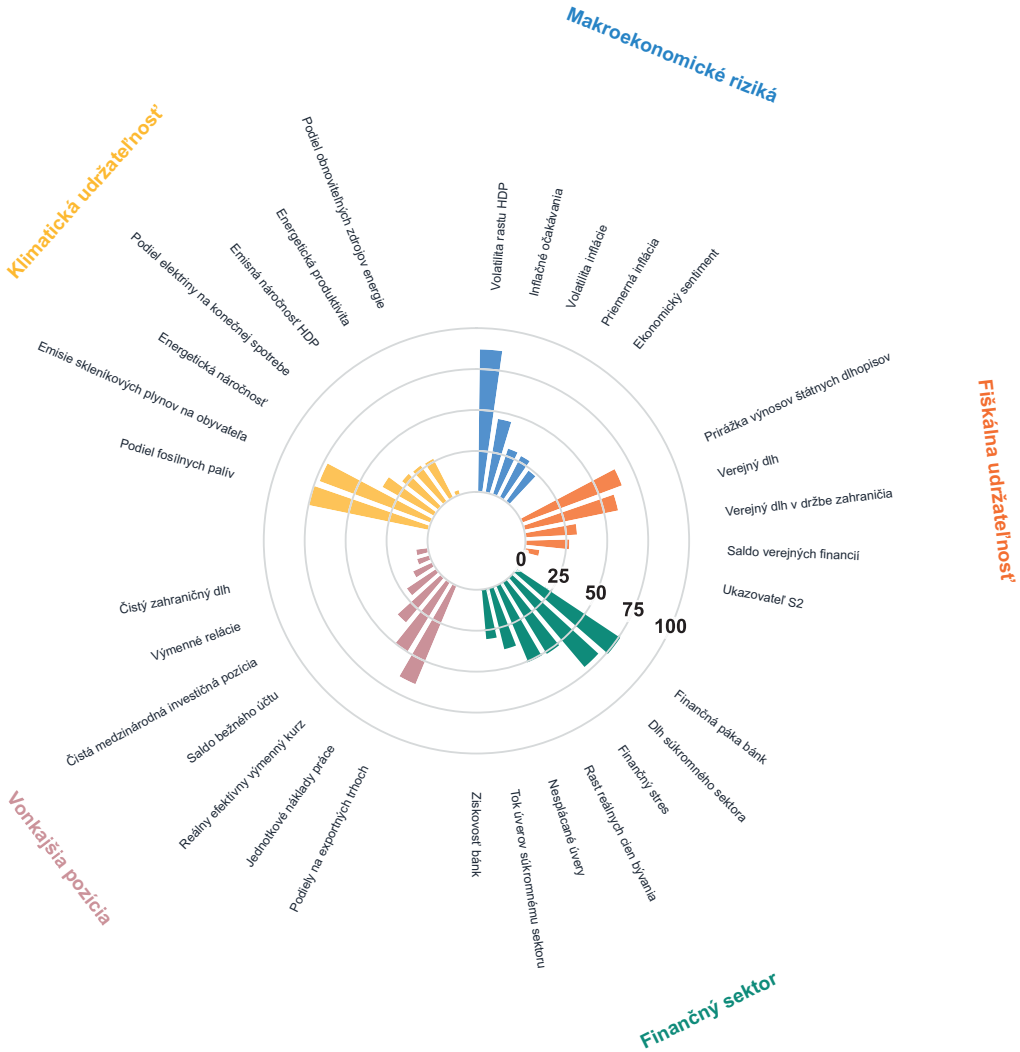

Poznámka: Podrobnejšie informácie o ukazovateľoch a ich zdrojoch sú uvedené v tabuľkách v prílohe. Skóre sú vypočítané metódou min – max a následne sú preškálované do rozsahu 0 – 100, pričom 100 predstavuje najvyššie skóre. Ďalšie podrobnosti sú uvedené v metodickej prílohe.

Referenčné porovnanie (graf 30) poukazuje na nerovnomerný profil odolnosti. Naznačuje, že Slovensko si zachováva viacero relevantných tlmičov šokov. Rast HDP bol v poslednom období relatívne menej volatilný, zadlženosť súkromného sektora zostáva na nízkej úrovni a bankový sys-

tém nevykazuje vysokú mieru finančnej páky. Klimatické ukazovatele takisto poukazujú na niektoré priaznivé podmienky, najmä na relatívne nízke emisie na obyvateľa a nižšiu závislosť od fosílnych palív v energetickom mixe.

Hlavným domácim obmedzením sú verejné financie. Pretrvávajúce deficity, rastúci dlh a tlak na výdavky súvisiace so starnutím obyvateľstva zužujú fiškálny priestor, pričom investičná medzera v ekonomike a vyššie vojenské výdavky budú ďalej zvyšovať tlak na verejné financie. Slovensko môže stavať na dosiahnutom pokroku pri odpájaní rastu od emisií a na relatívne nízkouhlíkovej výrobe elektriny, vysoká energetická náročnosť, pomalý rozvoj obnoviteľných zdrojov a nedostatočná kapacita elektrickej siete však naďalej brzdia konkurencieschopnosť a zelenú transformáciu. Posilnenie odolnosti si preto vyžaduje dôveryhodnú konsolidáciu podporujúcu rast, štrukturálne reformy na zvýšenie rastového potenciálu a zníženie nákladov na energiu, ako aj energetickej závislosti.

3.1 Makroekonomický výhľad a riziká

Súčasný makroekonomický výhľad zostáva tlmený. Graf 31 ukazuje, že NBS predpokladá oslabenie cyklickej pozície Slovenska, pričom záporná produkčná medzera zostane výrazná a začne sa zužovať až ku koncu horizontu prognózy. Prognóza Európskej komisie v grafe 32 zasadzuje túto slabosť do regionálneho kontextu. Slovensko zostáva medzi najslabšími ekonomikami V4. Krátkodobý rast je brzdený negatívnym cyklickým príspevkom, zatiaľ čo potenciálny rast zostáva mierny. Hoci sa cyklická brzda neskôr zmierni a prejde do pozitívnych hodnôt, Slovensko naďalej zaostáva za porovnateľnými krajinami, čo naznačuje, že tlmený výhľad odráža cyklickú slabosť aj štrukturálne obmedzenia potenciálneho rastu.

Graf 31
Cyklický vývoj

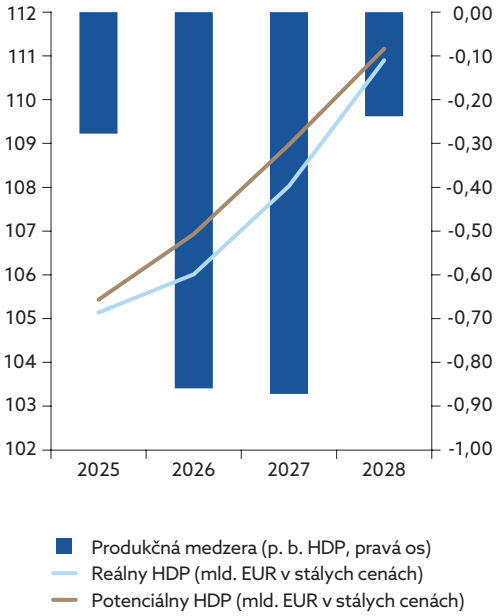

Zdroj: NBS
Poznámka: prognóza z publikácie Ekonomický a menový vývoj NBS, leto 2026

Graf 32
Prognózy rastu krajín V4 (%)

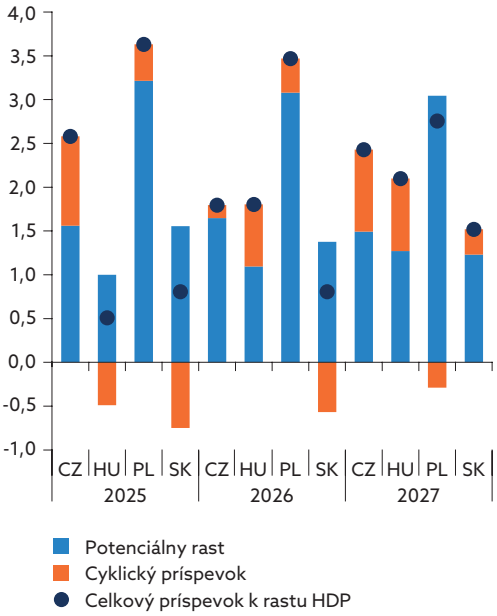

Zdroj: Ameco
Poznámka: prognózy z jarnej hospodárskej prognózy EK 2026

Nepriaznivý výhľad potvrdzujú mäkké ukazovatele. Graf 33 zobrazuje ukazovateľ spotrebiteľskej dôvery založený na spotrebiteľských prieskumoch a ukazovateľ ekonomickej neistoty založený na textovej analýze správ o krajinách vypracovaných analytickou jednotkou Economist Intelligence Unit.[10] Po čiastočnom oživení v rokoch 2023 – 2024 spotrebiteľská dôvera opäť klesla a v poslednom období stagnuje, takže sa nikdy nezotavila z dramatického prepadu súvisiaceho s pandémiou ochorenia COVID-19 v roku 2020. Zároveň neistota počas posledných dvoch rokov vykazuje rastúci trend. Nízka dôvera a zvýšená neistota majú negatívny vplyv na hospodársku aktivitu prostredníctvom oslabovania domáceho dopytu a odkladania investícií, čím prispievajú k nepriaznivým makroekonomickým vplyvom, ktorým čelí slovenská ekonomika.

Graf 33
Neistota (ľavá os, index) a spotrebiteľská dôvera (pravá os, p. b., saldo odpovedí) v slovenskej ekonomike

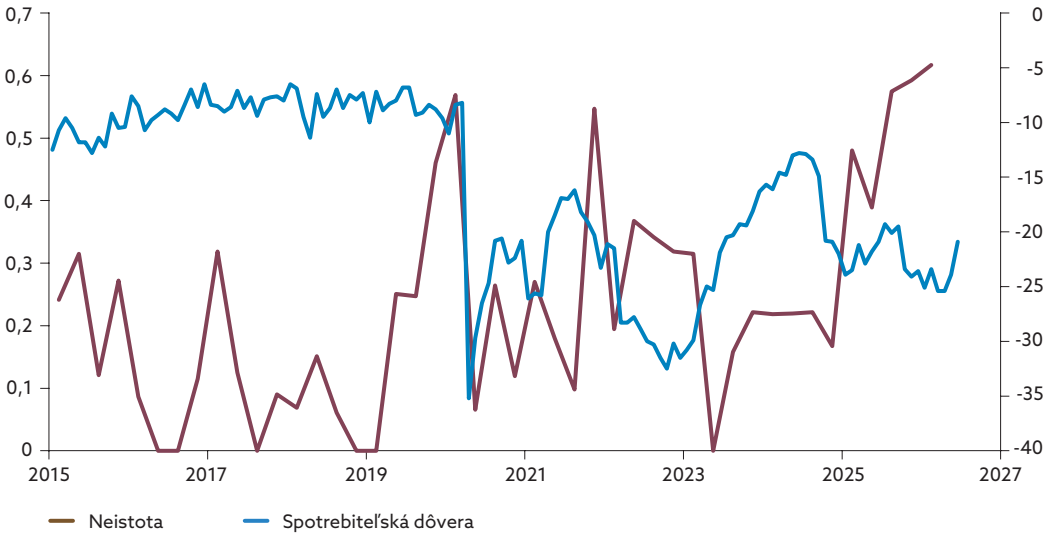

Zdroj: Podnikateľské a spotrebiteľské prieskumy EK; Ahir, Bloom a Furceri (2022)

Geopolitické riziká zostávajú významné, aj keď najnepriaznivejšie scenáre sa nenaplnili. Fragmentácia colných režimov sa zatiaľ ukázala ako menej rušivá, než sa predpokladalo, a situácia v Hormuzskom prielive sa po bezprostrednom šoku stabilizovala. Konflikt na Blízkom východe však naďalej predstavuje zdroj makroekonomických rizík a potenciálnych šokov pre ceny komodít, zahraničný dopyt a mieru neistoty. Vyššie ceny energií by výrazne zvýšili náklady podnikov a znížili reálne príjmy domácností, zatiaľ čo zvýšená neistota, sprísnené finančné podmienky a slabší zahraničný dopyt by tlmili export, investície a súkromnú spotrebu. Celkovo by tento šok nepriaznivo ovplyvnil hospodársku aktivitu a zároveň posilnil inflačné tlaky.[11]

Umelá inteligencia predstavuje pre výhľad ďalšie riziko s potenciálom pôsobiť na vývoj hospodárstva oboma smermi. Jej rýchlejšie a širšie zavádzanie by mohlo zvýšiť produktivitu a potenciálny rast, ale rozsah a načasovanie týchto prínosov zostávajú veľmi neisté, pretože závisia nielen od schopností modelov, ale aj od ich rozšírenia medzi podnikmi, doplnkových investícií, zručností a inštitucionálnej pripravenosti.[12] Transformácia však môže byť turbulentná aj pri priaznivom dlhodobom výsledku: automatizácia môže vytláčať pracovníkov alebo znižovať príjmy skôr, než vzniknú nové úlohy a pracovné miesta, zatiaľ čo obmedzené rekvalifikácie a mo-

[10] Index neistoty špecifický pre Slovensko vychádza z aktualizácie databázy z apríla 2026 podľa Ahira, Blooma a Furceriho (2022): The World Uncertainty Index, NBER WP 29763, https://worlduncertaintyindex.com.
[11] NBS, Ekonomický a menový vývoj, jeseň 2026
[12] Karim Barhoumi et al., Global Economic and Financial Implications of Artificial Intelligence: Lessons from a Scenario Planning Exercise, IMF Notes 2026/002, 3 April 2026, https://doi.org/10.5089/9798229042482.068.

bilita pracovnej sily môžu proces prispôsobenia predĺžiť a zvýšiť jeho nerovnomernosť.[13] Pre Európu predstavuje obmedzená domáca kapacita najpokročilejších modelov dodatočnú strategickú závislosť: spoliehanie sa na americké a čínske modely a súvisiacu cloudovú infraštruktúru môže viesť k tomu, že podniky a verejné služby budú zraniteľné voči zmenám v prístupe, cenách a licenčných podmienkach alebo voči geopolitickým obmedzeniam.[14] Veľké očakávania sú už zároveň zohľadnené v trhových oceneniach technologického sektora a vo výnimočne silnej vlne investícií do čipov, dátových centier a energetickej infraštruktúry. Tieto expozície sú koncentrované v malom počte podnikov a čoraz viac sa opierajú o dlhové financovanie, čo vytvára riziko, že sklamanie zo ziskov alebo pomalší než očakávaný rast produktivity povedú k rozsiahlemu preceňovaniu aktív, sprísňovaniu finančných podmienok a oslabovaniu spotreby a investícií.[15] Podľa modelovania MMF by aj mierna korekcia ocenení akcií súvisiacich s umelou inteligenciou sprevádzaná sprísnením finančných podmienok mohla znížiť globálny rast o 0,4 percentuálneho bodu oproti základnému scenáru.[16]

3.2 Finančná stabilita

Finančný systém Slovenska zostáva stabilný, ziskový a odolný, hoci slabší hospodársky výhľad a zvýšená vonkajšia neistota zvyšujú riziká.[17] Agregovaný podiel nesplácaných úverov zostáva pod 2 % a blízko priemeru EÚ (graf 34), zatiaľ čo finančná páka zostáva v európskom kontexte obmedzená (graf 35). Údaje NBS poskytujú podobne upokojujúci obraz: na konci roka 2025 dosiahol konsolidovaný ukazovateľ kapitálovej primeranosti bankového sektora hodnotu 20,9 %, regulačný ukazovateľ finančnej páky 7,5 %, ukazovateľ krytia likvidity 191 % a ukazovateľ čistého stabilného financovania 135 %. Banky dosiahli v roku 2025 čistý zisk vo výške 1,1 mld. €, čo bolo len o 3 % menej ako v predchádzajúcom roku. Záťažové testy NBS ukázali, že bankový sektor by zostal odolný aj pri výraznom zhoršení ekonomického a finančného prostredia, pričom by si zachoval ziskovosť aj schopnosť pokračovať v úverovaní ekonomiky. Kapitálová primeranosť by v stresových scenároch klesla približne o 1 percentuálny bod.

[13] Barhoumi et al. (2026) zdôrazňujú, že aj keď umelá inteligencia zvyšuje agregátnu produktivitu a príjmy, transformácia môže zahŕňať dlhodobé vytláčanie pracovnej sily, koncentráciu príjmov a finančné napätie; pozri IMF Notes 2026/002, https://doi.org/10.5089/9798229042482.068. https://doi.org/10.5089/9798229042482.068.

[14] Európska investičná banka, Investment Report 2025/2026: Capitalising on Europe's Strengths, kapitola 5, 2026, https://doi.org/10.2867/7771807.

[15] Národná banka Slovenska, Správa o finančnej stabilite, máj 2026, s. 15 – 17.

[16] Medzinárodný menový fond, Global Economy Shakes Off Tariff Shock Amid Tech-Driven Boom, 19 January 2026, článok zaoberajúci sa nepriaznivým scenárom z publikácie World Economic Outlook z októbra 2025, https://www.imf.org/en/blogs/articles/2026/01/19/global-economy-shakes-off-tariff-shock-amid-tech-driven-boom.

[17] Táto časť vychádza zo Správy o finančnej stabilite Národnej banky Slovenska z mája 2026. Podrobné hodnotenie vývoja vo finančnom sektore a širšieho ekonomického vývoja so zameraním najmä na riziká pre finančnú stabilitu, ako aj zdroje použitých údajov, pokiaľ nie je uvedené inak, sa nachádzajú v tejto správe.

Graf 34
Podiel nesplácaných úverov (%)

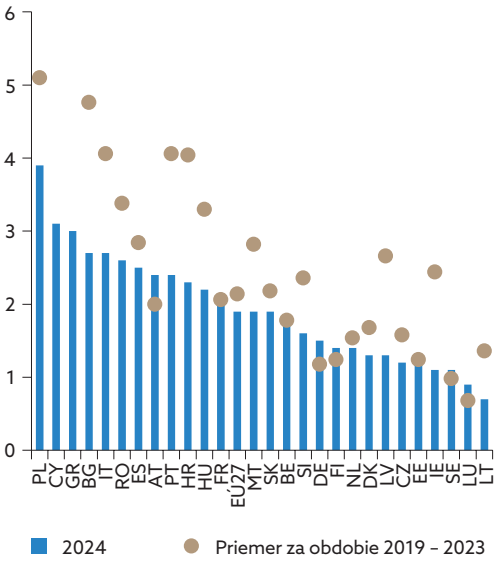

Zdroj: Eurostat
Poznámka: historické priemery pre Grécko a Cyprus nie sú z dôvodu mierky zobrazené

Graf 35
Finančná páka bankového sektora

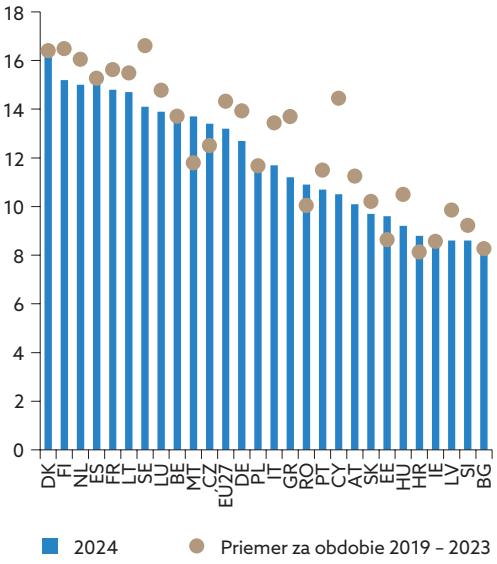

Zdroj: Eurostat
Poznámka: finančná páka je definovaná ako pomer celkových aktív k vlastnému kapitálu

Odolnosť na agregátnej úrovni však zakrýva rastúce zraniteľnosti domácností. Podiel nesplácaných hypotekárnych úverov zostáva na historicky nízkej úrovni, ale podiel nesplácaných spotrebiteľských úverov vzrástol zo 6,8 % na konci roka 2024 na 8,0 % vo februári 2026, pričom čistá miera zlyhania dosiahla najvyššiu úroveň za posledných osem rokov. Pomalší rast príjmov, zvýšené životné náklady a oslabujúci sa trh práce znížili schopnosť niektorých domácností splácať dlh, pričom osobitnú pozornosť si zasluhujú hypotéky poskytnuté samostatne zárobkovo činným osobám a podnikateľom. Ďalšiu strednodobú zraniteľnosť predstavuje rýchly rast cien nehnuteľností: medziročný rast cien bytov sa v marci 2026 zrýchlil na 14 %, pričom zároveň pretrvával silný dopyt po investičných nehnuteľnostiach.

Finančná situácia podnikov zostáva z historického hľadiska priaznivá, oslabovanie ekonomiky sa však čoraz výraznejšie prejavuje vo vývoji úverov. Ziskovosť podnikov v roku 2025 klesla len mierne a agregovaný podiel nesplácaných úverov zostal v marci 2026 nízky, na úrovni 2,5 %. Riziká sú viac koncentrované v priemysle, kde podiel nesplácaných úverov vzrástol na 5,2 %, a v sektore komerčných nehnuteľností. Poskytovanie úverov podnikom sa spomalilo najmä v prípade najväčších podnikov a priemyselných spoločností. Automobilový priemysel čelí štrukturálnym zmenám, clám zo strany Spojených štátov a silnejšej konkurencii z Číny. Priama expozícia domácich bánk voči tomuto odvetviu a jeho dodávateľom je však relatívne nízka a výrobcovia automobilov zatiaľ preukázali určitú schopnosť presmerovať vývoz.

Slovenský nebankový finančný sektor v súčasnosti nevykazuje významné systémové riziká vyplývajúce z nesúladu likvidity, finančnej páky či vzájomnej prepojenosti a poisťovne zostávajú ziskové a primerane kapitalizované. Trhové riziko však rastie, keďže investičné a dôchodkové fondy alokujú čoraz väčší podiel svojich portfólií do akcií. Podiel amerických akciových expozícií sa stabilizoval na úrovni približne 70 % všetkých priamych a nepriamych investícií do akcií. To naznačuje vyššiu citlivosť úspor domácností na trhové korekcie, hoci potenciál systémového zosilnenia zostáva obmedzený.

Graf 36
Index finančného stresu na úrovni krajín

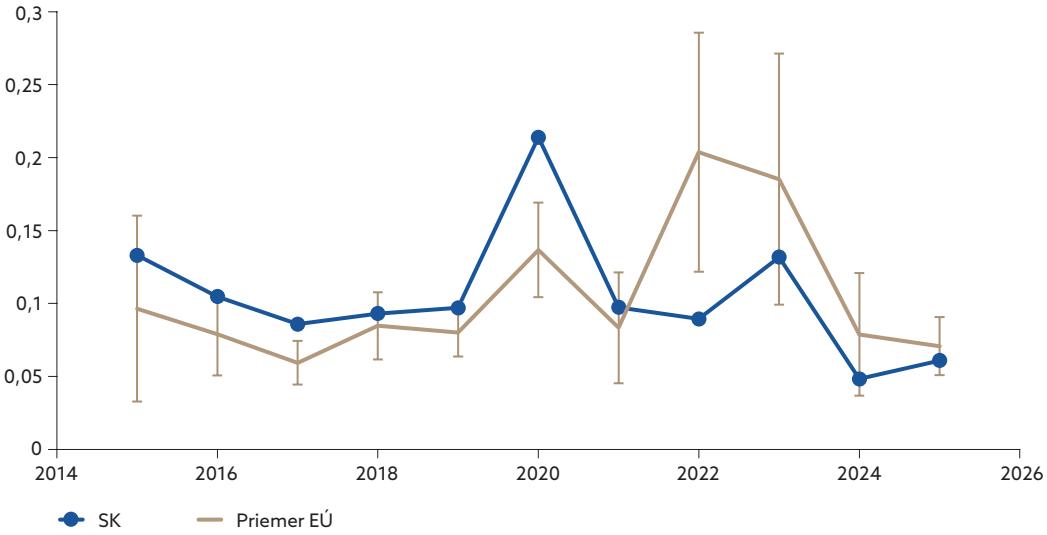

Zdroj: ECB, vlastné výpočty
Poznámka: index je zloženým ukazovateľom finančnej volatility s hodnotami od 0 do 1; priemerný rad EÚ predstavuje nevážený priemer a chybové úsečky znázorňujú +/– smerodajnú odchýlku v krajinách EÚ

Stres na domácich finančných trhoch zostáva od obdobia pandémie pomerne nízky a pod priemerom EÚ (graf 36), hoci ukazovateľ[18] nezachytáva najnovší geopolitický a trhový vývoj. NBS identifikuje vonkajšie prostredie ako hlavný zdroj rizík pre domácu finančnú stabilitu. Pretrvávajúci energetický šok, slabší zahraničný dopyt alebo globálna korekcia vysoko ocenených technologických aktív a aktív súvisiacich s umelou inteligenciou by mohli sprísniť finančné podmienky a zvýšiť tlak na domácnosti a podniky.

3.3 Fiškálna udržateľnosť

Čoraz väčší problém predstavujú viacročné vysoké deficity. Od pandémie ochorenia COVID-19 v roku 2020, s výnimkou jediného roka ovplyvneného dočasnými faktormi, vykazovali slovenské verejné rozpočty vysoké deficity v rozpätí 4 až 5 % HDP (graf 37). Verejný dlh preto nevyhnutne rástol zo 48 % HDP v roku 2019 na 61 % v roku 2025, čím už prekročil najvyšší limit ústavného rámca rozpočtovej zodpovednosti, známeho aj ako dlhová brzda.[19] Hoci v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ úroveň dlhu zatiaľ nie je nadmerná (graf 38), pretrvávajúci trend vysokých deficitov je znepokojujúci a v budúcnosti si vyžiada ďalšie kolá fiškálnej konsolidácie.

[18] Údaje o finančnom strese vychádzajú z ukazovateľa CLIFS ECB, ktorý predstavuje zložený index finančnej volatility na akciových, dlhopisových a devízových trhoch v jednotlivých krajinách. Treba však poznamenať, že vzhľadom na nerozvinutý akciový trh na Slovensku volatilita akcií nemusí byť nevyhnutne relevantným ukazovateľom systémového stresu v slovenskom finančnom sektore.

[19] Napr. Rada pre rozpočtovú zodpovednosť: Strednodobý fiškálny výhľad na roky 2026 až 2028, https://www.rrz.sk/strednodoby-fiskalny-vyhlad-na-roky-2026-az-2028-hodnotenie-vyrocnej-spravy-o-pokroku-2026/

Graf 37
Deficit verejných financií Slovenska (% HDP) a hrubý verejný dlh (% HDP, pravá os)

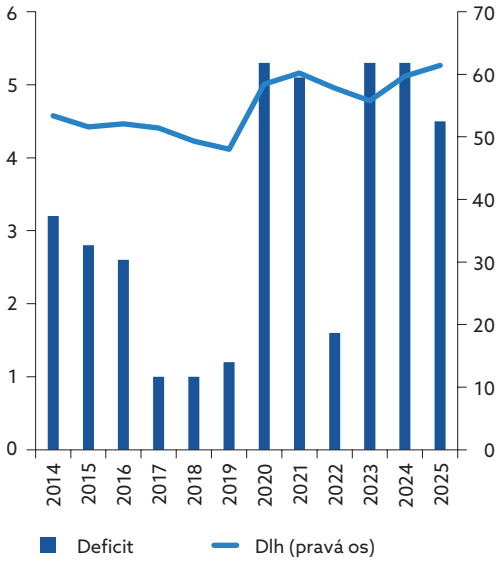

Zdroj: Eurostat

Graf 38
Deficity a dlhy verejnej správy v krajinách EÚ v roku 2025 (% HDP)

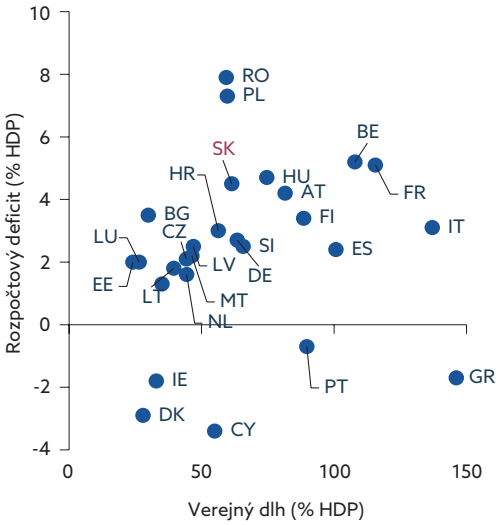

Zdroj: Eurostat

Stabilizácia dlhu si vyžaduje značné dlhodobé fiškálne úsilie. Ukazovateľ S2 Európskej komisie zobrazený v grafe 39 odhaduje rozsah trvalého zníženia deficitu (v % HDP) potrebného na stabilizáciu pomeru dlhu k HDP v dlhodobom horizonte. V prípade Slovenska ide o druhú najvyššiu hodnotu v EÚ, a to 7,2 % HDP. Táto hodnota odráža nielen vysoký počiatočný fiškálny deficit, ale aj očakávané vplyvy starnutia obyvateľstva na výdavky na dôchodky, zdravotnú starostlivosť a dlhodobú starostlivosť podľa odhadov uvedených v správe Európskej komisie o starnutí obyvateľstva z roku 2024.

Graf 39
Ukazovateľ S2 Európskej komisie (% HDP)

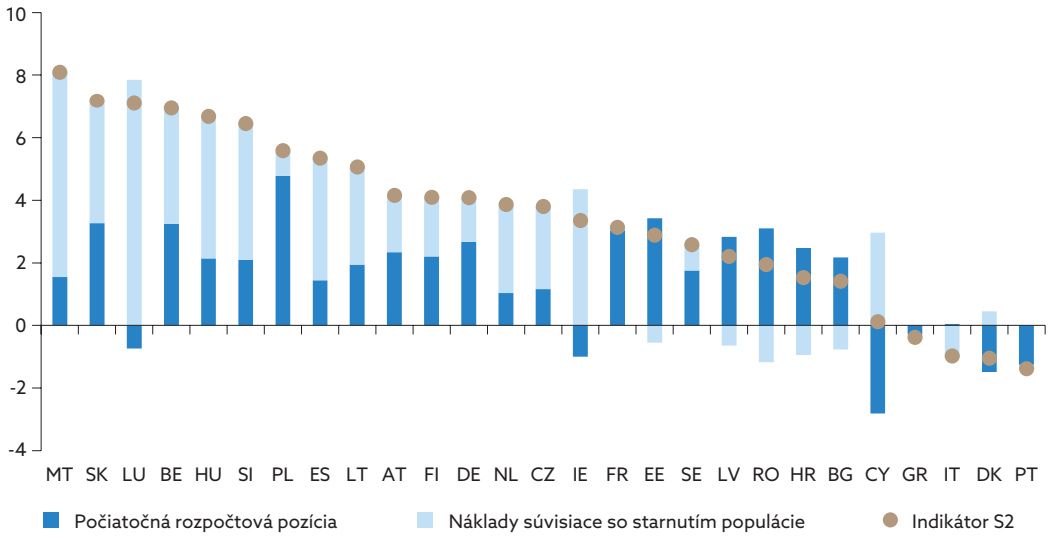

Zdroj: Monitor udržateľnosti dlhu Európskej komisie 2025

Fiškálna zraniteľnosť sa čoraz viac premieta do ukazovateľov na finančných trhoch. Graf 40 zobrazuje spread výnosov slovenských štátnych dlhopisov voči nemeckým dlhopisom, ktorý poskytuje približné meradlo rizikovej prémie požadovanej finančnými trhmi za držbu slovenského

verejného dlhu. Ten sa dlhodobo obchodoval pri podpriemernom spreade v porovnaní s ostatnými krajinami eurozóny. V poslednom období však spread vzrástol nad priemer krajín eurozóny. Tento vývoj je potrebné interpretovať s určitou opatrnosťou, keďže skoršie úrovne spreadov mohli byť ovplyvnené asymetrickým stláčaním rizikových prémií štátneho dlhu počas obdobia nákupov aktív ECB. Súčasné rozšírenie spreadu je však v súlade s menej priaznivým hodnotením fiškálneho výhľadu Slovenska. V rovnakom období zároveň všetky tri hlavné ratingové agentúry[20] znížili rating verejného dlhu Slovenska (graf 41).

Graf 40
Spread výnosov dlhodobých štátnych dlhopisov v porovnaní s Nemeckom (p. b.)

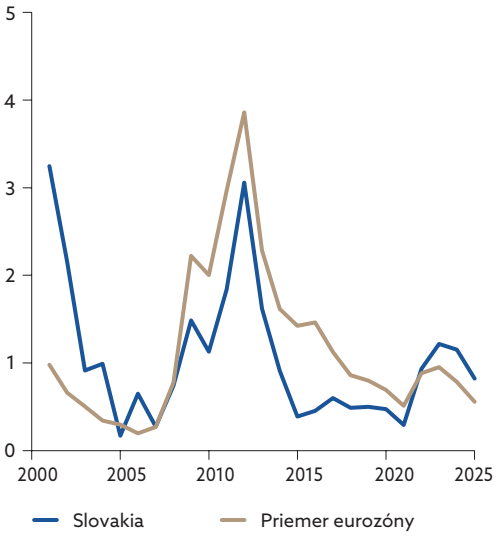

Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty
Poznámka: „Priemer EA" je nevážený priemer za 21 súčasných krajín eurozóny (pevné zloženie).

Graf 41
Ratingy verejného dlhu Slovenska

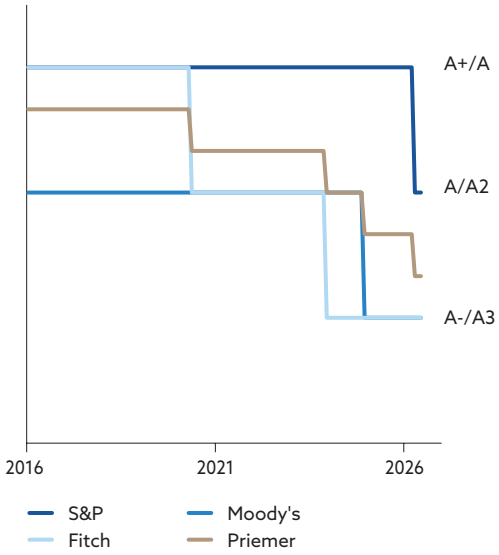

Zdroj: ARDAL, vlastné výpočty

3.4 Vonkajšie zraniteľnosti

Saldo bežného účtu je záporné, ale stabilné. Graf 42 zobrazuje vývoj salda bežného účtu Slovenska, ktorý zahŕňa obchod s tovarmi a službami a toky dôchodkov. Za posledných päť rokov sa saldo pohybovalo okolo úrovne -4 % HDP s výnimkou roku 2022, keď energetická kríza viedla v dôsledku vyššieho dovozu energií k výraznému obchodnému deficitu. V ostatných rokoch bol obchod s tovarmi a službami približne vyrovnaný, pričom najväčší negatívny príspevok k bežnému účtu predstavoval deficit primárnych dôchodkov. Odráža to platby zahraničným výrobným faktorom, spravidla vo forme príjmov z priamych zahraničných investícií.

[20] https://www.ardal.sk/sk/ekonomicke-informacie/rating-sr/vyvoj-ratingoveho-hodnotenia

Graf 42
Saldo bežného účtu platobnej bilancie Slovenska a jeho zložky (% HDP)

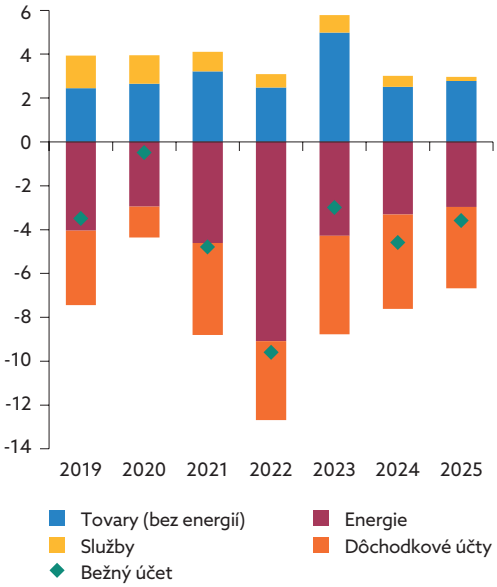

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, výpočty NBS

Graf 43
Nárast nominálnych jednotkových nákladov práce v celom hospodárstve a v priemysle (%)

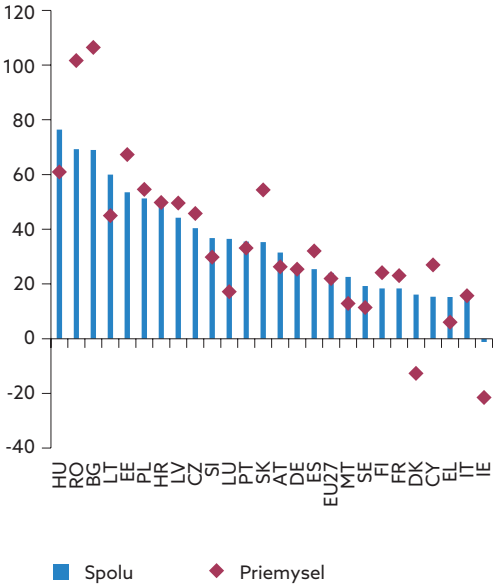

Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty
Poznámka: Stĺpce zobrazujú kumulatívny rast nominálnych jednotkových nákladov práce v celom hospodárstve v rokoch 2019 až 2025. Kosoštvorce zobrazujú rovnaký ukazovateľ pre priemysel (B – E).

Nominálne jednotkové náklady práce prudko vzrástli a to najmä v priemysle. Pandémia ochorenia COVID-19, energetická kríza a následná inflačná epizóda zvýšili náklady práce v celej Európe a Slovensko nebolo výnimkou. Graf 43 zobrazuje nárast nominálnych jednotkových nákladov práce v krajinách EÚ v období 2019 až 2025. V rámci celého hospodárstva sa Slovensko nachádza približne v strede rebríčka krajín EÚ. V priemysle bol však rast jednotkových nákladov práce nadpriemerný – nie v dôsledku vyšších miezd (v tom istom období vzrástla nominálna hodinová kompenzácia v priemysle o 50 % v porovnaní s 54 % v celom hospodárstve[21]), ale skôr v dôsledku stagnujúcej reálnej produktivity práce. Pre malú otvorenú ekonomiku Slovenska, ktorá je vo veľkej miere závislá od priemyselného vývozu, by pokračovanie v tomto trende predstavovalo významné riziko.

[21] Pozri tabuľky Eurostatu *nama_10_lp_ulc* a *nama_10_lp_a21*.

Graf 44
Počet výrobkov konkurujúcich Číne

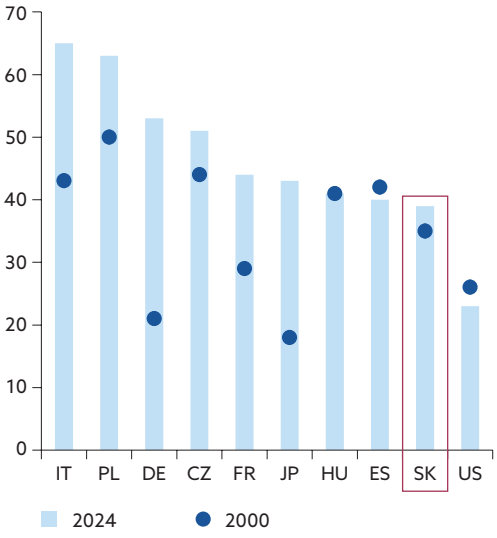

Zdroj: UNCTAD, výpočty NBS
Poznámka: konkurujúce výrobky (3-miestna klasifikácia SITC) sú tie, pri ktorých krajina aj Čína dosahujú RCA > 1

Graf 45
Podiel automobilového priemyslu (2024) (%)

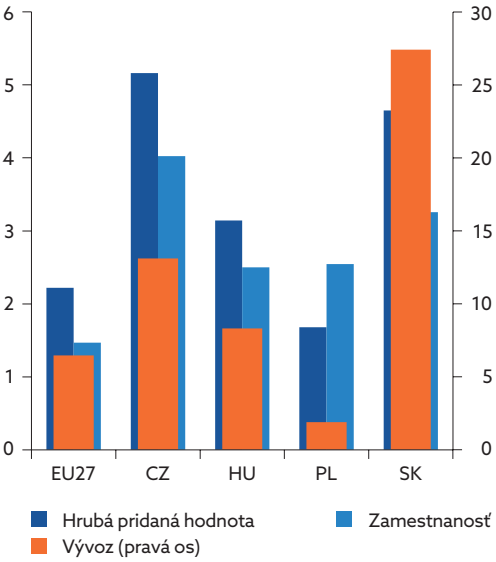

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS
Poznámka: Automobilový priemysel zahŕňa odvetvia C29 a C30 podľa klasifikácie NACE Rev. 2 ako podiel na celkovej hrubej pridanej hodnote a celkovej zamestnanosti. Vývoz sa vzťahuje na položku HS 8703 ako podiel na celkovom vývoze tovarov. Graf je zobrazený za rok 2024, pričom v prípade chýbajúcich údajov za rok 2024 sú použité hodnoty za rok 2023: hrubá pridaná hodnota EÚ27, zamestnanosť EÚ27 a hrubá pridaná hodnota Poľska.

Nedávne zhoršenie nákladovej konkurencieschopnosti je umocnené rastúcou medzinárodnou konkurenciou. Ako ukazuje graf 44, expozícia hlavných európskych výrobne orientovaných ekonomík vrátane Slovenska voči čínskej konkurencii vzrástla. Tieto tlaky sú mimoriadne významné v automobilovom priemysle, od ktorého je slovenská ekonomika stále silne závislá (graf 45). Rastúce jednotkové náklady práce vytvárajú tlak na slovenských exportérov práve v čase, keď európski výrobcovia automobilov čelia rýchlemu prechodu na elektromobily a silnejšej konkurencii čínskych výrobcov. Ako sa zdôrazňuje v Draghiho správe, európsky automobilový priemysel v dôsledku tejto transformácie čelí súčasne nákladovým aj technologickým znevýhodneniam.[22] Slovensko je pod rovnakým tlakom ako zvyšok Európy, ale pre jeho koncentráciu na výrobu automobilov je adaptácia mimoriadne dôležitá.[23]

3.5 Klimatická udržateľnosť

Relatívne nízke emisie skleníkových plynov na obyvateľa na Slovensku zakrývajú energeticky náročnú výrobnú štruktúru, v dôsledku čoho je dekarbonizácia výzvou pre udržateľnosť, odolnosť a konkurencieschopnosť. Emisie na obyvateľa patria medzi nižšie v EÚ, ale emisná náročnosť HDP zostala v roku 2024 medzi najvyššími (graf 46). Priaznivý výsledok v prepočte na obyvateľa čiastočne odráža nižšiu úroveň príjmov oproti priemeru EÚ, a nie energe-

[22] Mario Draghi, The Future of European Competitiveness – In-depth Analysis and Recommendations, Part B, Chapter 6, pp. 140-146, September 2024. https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/draghi-report_en
[23] [2] Národná banka Slovenska, Správa o finančnej stabilite, máj 2026, box 5, s. 53 – 56. https://nbs.sk/en/publications/financial-stability-report/financial-stability-report-may-2026/

ticky efektívne a nízkouhlíkové hospodárstvo. Vysoká energetická náročnosť hospodárstva (graf 47) okrem toho zvyšuje zraniteľnosť voči výkyvom cien fosílnych palív a dodávkam energetických komodít.

Graf 46
Čisté emisie skleníkových plynov na obyvateľa (tony ekvivalentu CO2 na obyvateľa)

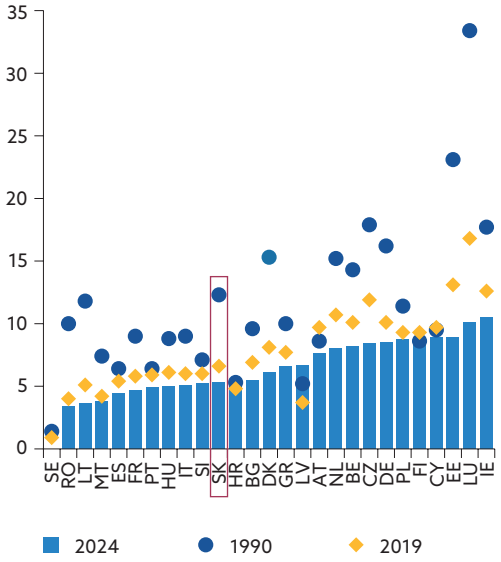

Zdroj: Eurostat

Graf 47
Emisná náročnosť HDP v krajinách EÚ, 2024 (gramy ekvivalentu CO2 na štandard kúpnej sily)

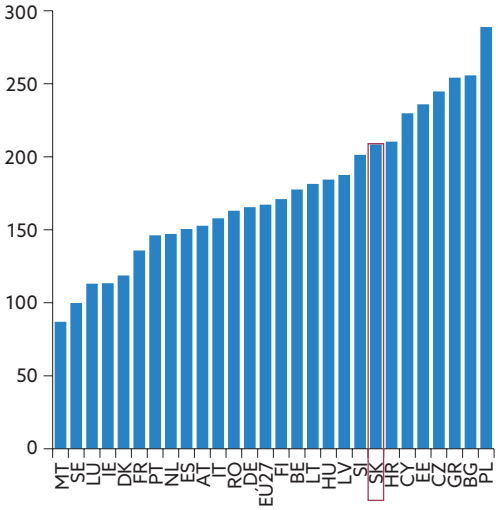

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Pri odpájaní rastu HDP od emisií sa dosiahol výrazný pokrok, ďalšie znižovanie emisií však bude pravdepodobne náročnejšie. V období 1995 až 2024 produkcia vzrástla, zatiaľ čo emisie skleníkových plynov na jednotku produkcie výrazne klesli (grafy 48 a 49). Kayaov rozklad naznačuje, že pokles emisií bol spôsobený najmä zlepšením energetickej efektívnosti a čistejšou skladbou dodávok energie. Tieto faktory spoločne viac než vykompenzovali tlak na rast emisií spojený s pokračujúcim hospodárskym rastom. Keďže počet obyvateľov zostal počas sledovaného obdobia do veľkej miery stabilný, demografické zmeny zohrávali pri formovaní celkovej trajektórie emisií len malú úlohu.[24] Riziká spojené s adaptáciou sú koncentrované: sektory zodpovedné približne za tri štvrtiny emisií vytvárajú približne jednu pätinu produkcie a zamestnávajú 15 % pracovníkov. Hoci ďalšia fáza dekarbonizácie môže byť náročnejšia, včasná a riadená transformácia by bola menej nákladná než odklad.[25]

[24] Kayaova identita rozkladá celkové emisie skleníkových plynov (GHG) na štyri multiplikatívne faktory: počet obyvateľov (P), HDP na obyvateľa, energetickú náročnosť produkcie a emisnú náročnosť využívania energie: GHG = P × (HDP/P) × (energia/HDP) × (GHG/energia). Pri logaritmických zmenách platí Δln(GHG) = Δln(P) + Δln(HDP/P) + Δln(energia/HDP) + Δln(GHG/energia), takže súčet štyroch príspevkov zodpovedá celkovej zmene emisií zobrazenej v grafoch 48 a 49. Kaya, Y., *Impact of carbon dioxide emission control on GNP growth: Interpretation of proposed scenarios,* príspevok predložený na zasadnutí Podskupiny pre energetiku a priemysel Pracovnej skupiny pre stratégie reakcie IPCC, Paríž, 1990.

[25] Národná banka Slovenska, *Štrukturálne výzvy 2025*, Bratislava, 2025.

Graf 48
Kumulatívny Kayaov rozklad v krajinách EÚ, (zmena v logaritmických bodoch medzi rokmi 1995 a 2024)

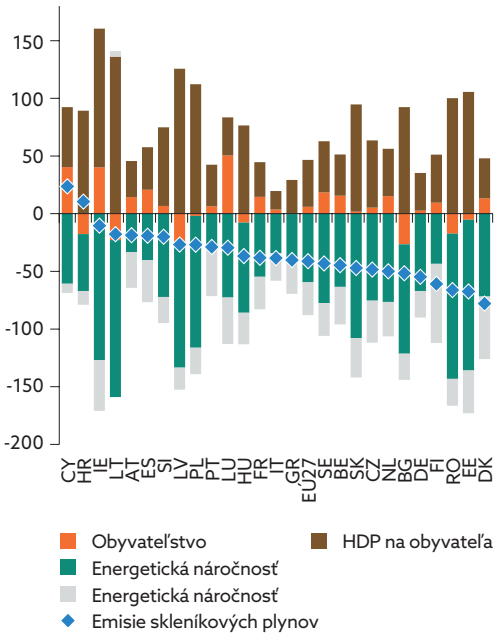

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Graf 49
Slovensko: medziročný Kayaov rozklad (zmena v logaritmických bodoch)

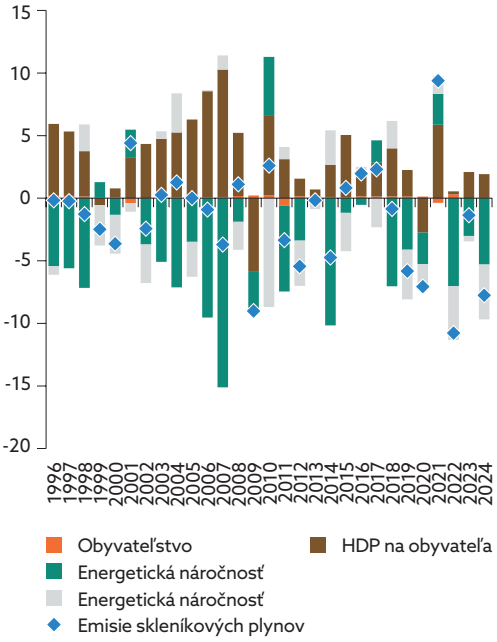

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Výroba elektriny je v porovnaní s inými krajinami nízkouhlíková, rozvoj obnoviteľných zdrojov energie však zostáva obmedzený. Vysoký podiel jadrovej energie na výrobe elektriny, ktorý by sa mal po uvedení 4. bloku Mochoviec do prevádzky ešte zvýšiť, prispieva k relatívne nízkemu podielu fosílnych palív na konečnej energetickej spotrebe. Obnoviteľné zdroje energie tvorili v roku 2025 16,3 % hrubej konečnej energetickej spotreby, čo je menej ako priemer EÚ27 vo výške 26,2 % (graf 50). Pomalý rozvoj obnoviteľných zdrojov energie naznačuje, že Slovensko zatiaľ plne nevyužilo pokrok v oblasti výroby a skladovania energie z obnoviteľných zdrojov.

Elektrifikácia zostáva pod priemerom EÚ, no očakáva sa jej nárast, čo posilňuje opodstatnenosť investícií do výroby energie z obnoviteľných zdrojov, elektrických sietí a skladovacích kapacít s cieľom podporiť konkurencieschopnosť, hospodársku odolnosť a zelenú transformáciu. Hoci elektrina predstavovala v roku 2024 20,3 % konečnej energetickej spotreby, čo je menej ako priemer EÚ vo výške 23,4 % (graf 51), očakáva sa, že jej podiel sa zvýši s rozširovaním elektromobilov, elektrifikácie priemyslu a výpočtových kapacít súvisiacich s umelou inteligenciou (pozri box 2). To si bude vyžadovať ďalšiu modernizáciu a rozširovanie sieťovej infraštruktúry: investície do výroby elektriny zo slnečnej a veternej energie a do batériových úložísk.[26] Odráža sa to aj v odporúčaniach pre Slovensko špecifických pre jednotlivé krajiny, ktoré vyzývajú na rýchlejší rozvoj obnoviteľných zdrojov energie, efektívnejšie postupy sieťového pripájania, ďalšie investície do sietí, elektrifikáciu a diverzifikáciu mimo ruských energetických zdrojov.[27] Využitie potenciálu dodatočných kapacít výroby energie z obnoviteľných zdrojov a skladovania energie by mohlo znížiť ceny elektriny, posilniť konkurencieschopnosť a zvýšiť odolnosť voči šokom v dodávkach energie a cenovým výkyvom. Spolu so silnejšou podporou výskumu a vývoja a vyššími investíciami rizikového kapitálu do zelených technológií by to mohlo podporiť aj výrobu technológií podporujúcich prechod klimatickú neutralitu vrátane elektromobilov, batérií a tepelných čerpadiel, ako zdôrazňuje OECD.[28]

[26] Európska komisia, *2026 Country Report - Slovakia*, SWD(2026) 225 final, Brusel, 3. júna 2026.
[27] Rada Európskej únie, *Odporúčanie Rady k hospodárskym, sociálnym, zamestnaneckým, štrukturálnym a rozpočtovým politikám Slovenska,*, dokument č. 11137/26, Brusel, 3. júla 2026.
[28] OECD, *OECD Economic Surveys: Slovak Republic 2026*, OECD Publishing, Paríž, 25. júna 2026.

Graf 50
Podiel energie z obnoviteľných zdrojov v energetickom mixe (%)

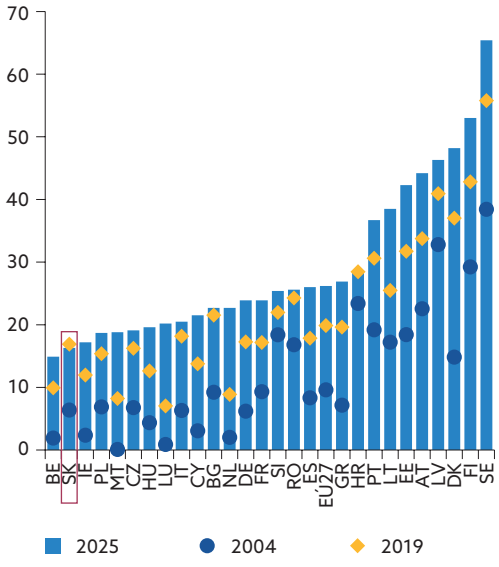

Zdroj: Eurostat

Graf 51
Podiel elektriny na konečnej energetickej spotrebe (%)

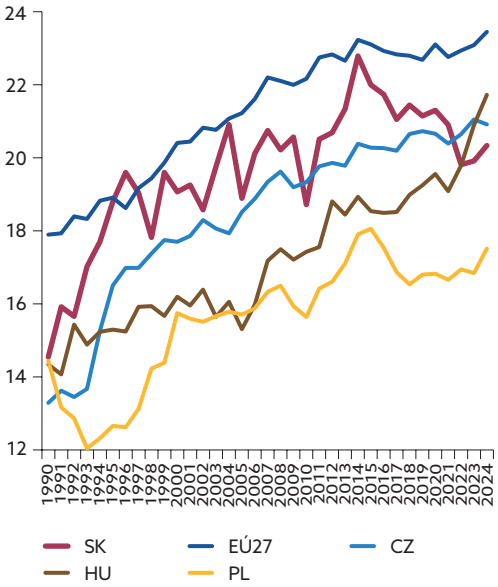

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

BOX 3

Umelá inteligencia, výpočtová infraštruktúra a zelená transformácia

Zelená transformácia predstavuje štrukturálny posun hospodárstva od závislosti od fosílnych palív smerom k nižšiemu environmentálnemu vplyvu a nižšej závislosti od prírodných zdrojov.[29] V EÚ vychádza z Európskej zelenej dohody,[30] v rámci ktorej sa členské štáty EÚ zaviazali dosiahnuť do roku 2030 zníženie emisií skleníkových plynov o 55 % v porovnaní s úrovňou z roku 1990. Európska zelená transformácia je úzko prepojená s digitálnou transformáciou. Dekarbonizácia energetiky, dopravy, stavebníctva, priemyslu a výroby vo veľkej miere závisí od kvalitných údajov, inteligentnej a spoľahlivej infraštruktúry a rýchleho zavádzania inovatívnych technológií. Táto transformácia je zároveň zakotvená v programe EÚ Digitálne desaťročie,[31] ktorý stanovuje ciele v oblasti konektivity, digitálnych zručností, verejných služieb a digitalizácie podnikov. Politická výzva je preto dvojitá: digitálne technológie musia podporovať plnenie a dosahovanie cieľov klimatickej neutrality a zároveň zabezpečiť, aby samotný digitálny sektor bol udržateľný a energeticky efektívny.

Umelá inteligencia môže podporovať zelenú transformáciu, ale zároveň aj oslabovať udržateľnosť. Umelá inteligencia môže pomáhať pri integrácii obnoviteľných zdrojov energie do elektrizačných sústav, zlepšovať prognózy energetického dopytu, optimalizovať dopravné siete, monitorovať emisie a podporovať efektívnejšie využívanie zdrojov a materiálov. Zároveň však výpočtová infraštruktúra, ktorá umožňuje fungovanie umelej inteligencie,

[29] OECD, *Environment at a Glance Indicators*, OECD Publishing, Paríž, 5. novembra 2025.
[30] Európska komisia, *Európska zelená dohoda*, Brusel.
[31] Európsky parlament a Rada Európskej únie, *rozhodnutie (EÚ) 2022/2481, ktorým sa ustanovuje Politický program Digitálne desaťročie do roku 2030*,Úradný vestník Európskej únie, L 323, 19. decembra 2022.

spotrebúva značné množstvá elektriny. Ak bude dopyt zo strany dátových centier a výpočtovej infraštruktúry rásť rýchlejšie ako ponuka čistej elektriny alebo dostupná kapacita sietí, umelá inteligencia by mohla zvyšovať emisie a stať sa prekážkou zelenej transformácie. Podľa správy IEA Energy and AI 2025 by sa spotreba elektriny dátových centier v Európe mohla v období 2024 až 2030 zvýšiť približne o 70 %. Kľúčovou otázkou preto je, či aplikácie umelej inteligencie dokážu priniesť úspory energie a zdrojov, ktoré prevážia dodatočnú spotrebu spojenú s ich využívaním.

Na úrovni EÚ to znamená podporovať rozvoj umelej inteligencie a zároveň zmierňovať riziká súvisiace s nadmerným zaťažením elektrizačných sústav. Akčný plán Európskej komisie pre kontinent umelej inteligencie[32] má za cieľ v priebehu nasledujúceho desaťročia zvýšiť výpočtovú infraštruktúru súvisiacu s umelou inteligenciou prostredníctvom tovární umelej inteligencie a udržateľných dátových centier. Podľa údajov Eurostatu o využívaní umelej inteligencie[33] zaviedlo v roku 2025 umelú inteligenciu približne 20 % podnikov v EÚ. To zvyšuje význam otázky udržateľnosti – rozširovanie využívania umelej inteligencie totiž bude podporovať zelenú transformáciu len vtedy, ak bude možné kvantifikovať a riadiť jej vlastnú environmentálnu stopu. Akt EÚ o umelej inteligencii to podporuje stanovením pravidiel pre dôveryhodnú umelú inteligenciu vychádzajúcich z rizík a ukladá poskytovateľom modelov umelej inteligencie na všeobecné účely povinnosť deklarovať odhadovanú energetickú spotrebu. Zároveň presadzuje ďalšiu tvorbu noriem a dobrovoľné kódexy správania zamerané na zvyšovanie efektívnosti využívania zdrojov systémami umelej inteligencie počas celého ich životného cyklu.

Slovensko čelí dvojitej výzve: urýchliť zavádzanie umelej inteligencie a zároveň riadiť environmentálnu stopu tejto technológie a využívať digitálne nástroje na odstraňovanie prekážok zelenej transformácie. V správe Európskej komisie o Slovensku za digitálne desaťročie 2025[34] sa konštatuje, že napriek významnému pokroku v pokrytí širokopásmovým internetom, zavádzaní sietí 5G a v digitálnych zručnostiach Slovensko zaostáva v oblasti digitálnej infraštruktúry a využívania pokročilých technológií v podnikateľskom sektore, a to najmä medzi malými a strednými podnikmi. Pokiaľ ide o zelenú transformáciu, energetický mix výroby elektriny na Slovensku je už dnes relatívne nízkouhlíkový predovšetkým vďaka jadrovej energii, no podľa IEA[35] Slovensko zaostáva v oblasti obnoviteľných zdrojov energie, energetickej efektívnosti a stavebníctva. To zároveň predstavuje reálnu príležitosť pre Slovensko: umelá inteligencia a digitálne technológie môžu pomôcť modernizovať elektrizačnú sústavu, podporiť výstavbu a obnovu budov, zvýšiť efektívnosť priemyslu a zároveň prispieť k znižovaniu rozdielu v digitalizácii v porovnaní s priemerom EÚ. Hospodárska politika by preto nemala zostať len pri podpore využívania umelej inteligencie, ale mala by zohľadňovať aj energetickú a zdrojovú náročnosť tejto technológie a uprednostňovať jej využitie v oblastiach, v ktorých môže zmierňovať tlaky na udržateľnosť.

[32] Európska komisia, *Akčný plán pre kontinent umelej inteligencie*, COM(2025) 165 final, Brusel, 9. apríla 2025.
[33] Eurostat, 20% of EU enterprises use AI technologies, 11. decembra 2025.
[34] Európska komisia, *Správa o Slovensku za digitálne desaťročie 2025*, 18. júna 2025.
[35] IEA, *Slovak Republic 2024*, Energy Policy Review, IEA, Paríž, 19. novembra 2024.

4 Blahobyt a prosperita

Blahobyt je výsledkom prosperity aj základom trvalo udržateľného rastu. Kým predchádzajúce kapitoly skúmali rastový potenciál Slovenska, ekonomickú odolnosť a udržateľnosť rastu, táto kapitola sa zaoberá prosperitou v širšom zmysle. Zdravie, vzdelávanie, bývanie, sociálna inklúzia, kvalita životného prostredia, nerovnosti a vnímanie ľudí priamo formujú kvalitu života. Ovplyvňujú aj účasť na trhu práce, produktivitu, mobilitu, dôveru a schopnosť ekonomiky prispôsobovať sa demografickým a environmentálnym zmenám.

Hodnotenie blahobytu odhaľuje dvojitý profil s relatívne priaznivými distribučnými výsledkami popri slabšej základni schopností. Príjmová nerovnosť, sociálna inklúzia a mnohé ukazovatele sociálnej súdržnosti sú v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ relatívne dobré, zatiaľ čo vzdelávanie, zdravotný stav obyvateľstva a bývanie patria medzi slabšie oblasti hodnotenia. Tento kontrast naznačuje, že relatívne priaznivé agregované sociálne výsledky by sa nemali interpretovať ako dôkaz dostatočne silného základu pre dlhodobú prosperitu.

Zdravie, vzdelávanie a bývanie sú hlavnými obmedzeniami dlhodobého blahobytu. Nepriaznivý zdravotný stav obyvateľstva odráža slabiny v prevencii, zdravom životnom štýle a efektívnosti a kontinuite poskytovanej zdravotnej starostlivosti, hoci uvádzané finančné prekážky v prístupe k zdravotnej starostlivosti sú v porovnaní s inými krajinami obmedzené. Vzdelávací systém vo všeobecnosti udržiava žiakov v škole, no nedarí sa mu dosahovať kvalitné a spravodlivé výsledky vzdelávania, počnúc nízkou účasťou na vzdelávaní v ranom detstve a pokračujúc rozdielmi súvisiacimi so sociálno-ekonomickým zázemím. Miera vlastníctva nehnuteľností na bývanie je síce vysoká, ale obmedzená ponuka bývania, preľudnenosť a málo rozvinutý trh s nájomným bývaním obmedzujú možnosti výberu bývania a zároveň môžu brzdiť regionálnu a pracovnú mobilitu. So starnutím populácie môže slabá prevencia a menej rokov prežitých v dobrom zdraví znižovať ponuku pracovnej sily a produktivitu, zvyšovať dopyt po zdravotnej a dlhodobej starostlivosti a prispievať k fiškálnym tlakom.

Národné priemery zakrývajú významné nerovnosti v príležitostiach, vystavení rizikám a odolnosti. Rozdiely v oblasti zdravia a vzdelávania úzko súvisia so vzdelanostným a sociálno-ekonomickým zázemím, zatiaľ čo regionálne rozdiely v príležitostiach si vyžadujú ďalšiu analýzu. Starší ľudia čelia pomerne vysokej materiálnej a sociálnej deprivácii, zatiaľ čo mnohým domácnostiam chýbajú finančné rezervy, aj keď ukazovatele chudoby založené na príjmoch vyznievajú priaznivo. Environmentálne podmienky sú zmiešané: priaznivé výsledky pri viacerých vnútroštátnych ukazovateľoch existujú súbežne s vyššou expozíciou chudobnejších domácností, nepriaznivými zdravotnými účinkami znečistenia ovzdušia a nedostatkami v infraštruktúre odpadových vôd.

Graf 52
Porovnanie ukazovateľov súvisiacich s blahobytom a prosperitou (skóre 0 – 100)

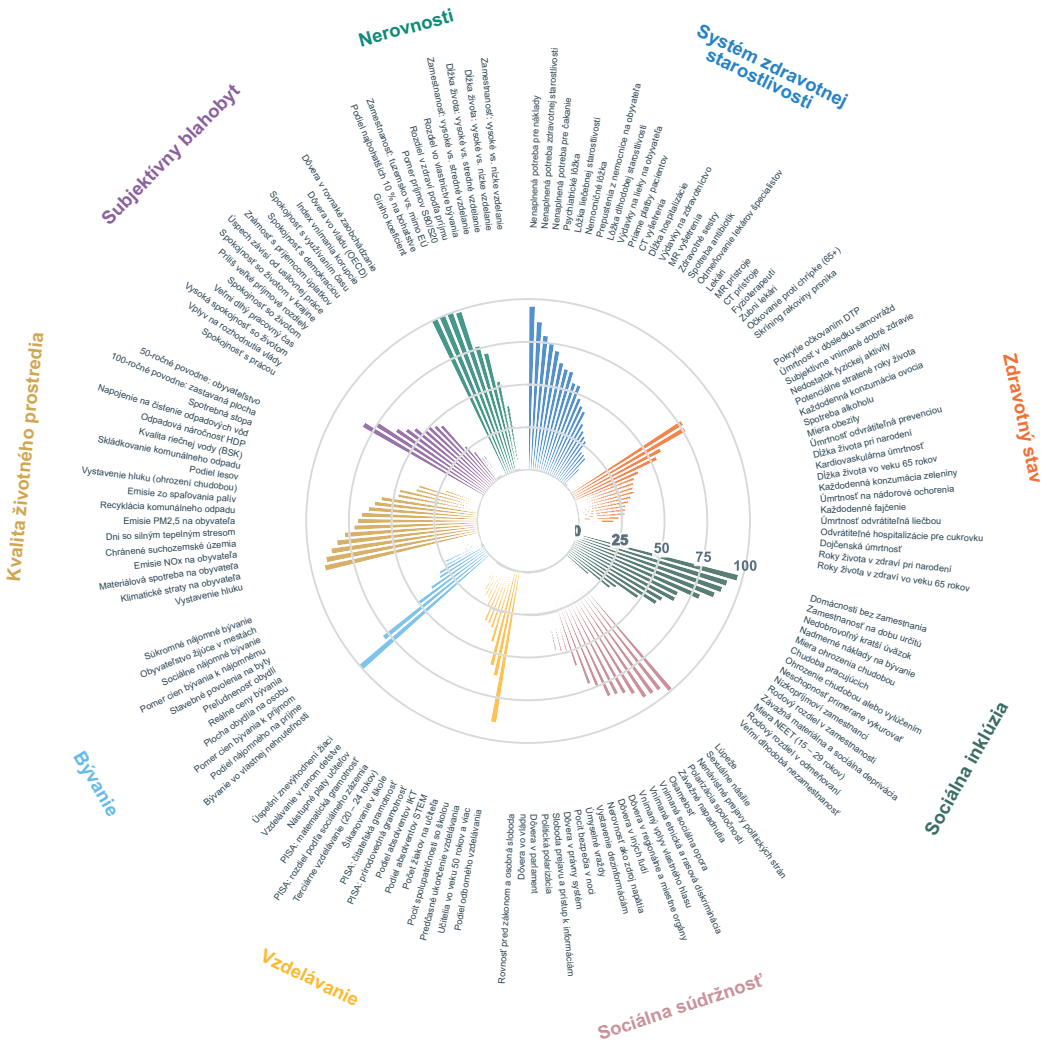

Poznámka: Podrobnejšie informácie o ukazovateľoch a ich zdrojoch sú uvedené v tabuľkách v prílohe. Skóre sú vypočítané metódou min – max a následne sú preškálované do rozsahu 0 – 100, pričom 100 predstavuje najvyššie skóre. Ďalšie podrobnosti sú uvedené v metodickej **prílohe.**

4.1 Zdravie

Slovensko naďalej zaznamenáva jedny z najslabších zdravotných výsledkov v EÚ. Stredná dĺžka života pri narodení dosiahla v roku 2024 hodnotu 78,4 roka, čo je o 3,1 roka menej ako úroveň EÚ27 vo výške 81,5 roka. Rozdiel je ešte väčší v prípade rokov života v dobrom zdraví. Slovensko s hodnotou 57,1 roka zaznamenalo druhú najnižšiu hodnotu v EÚ, o 8,1 roka nižšiu ako úroveň EÚ27 vo výške 65,2 roka (Graf 53). Osoba narodená na Slovensku tak môže očakávať, že približne 21 rokov, teda viac ako jednu štvrtinu svojho života, prežije v horšom než dobrom zdraví v porovnaní s približne 16 rokmi v EÚ27.

Tieto výsledky môžu mať významné ekonomické dôsledky. Zlý zdravotný stav znižuje účasť na trhu práce a produktivitu, zvyšuje výdavky na zdravotnú a dlhodobú starostlivosť a kladie na domácnosti dodatočné opatrovateľské povinnosti. V starnúcej ekonomike so zmenšujúcou sa populáciou v produktívnom veku je zvyšovanie počtu rokov prežitých v dobrom zdraví čoraz dôležitejšie.

Rozdiely v zdravotnom stave sú mimoriadne výrazné vo vyššom veku. Vo veku 65 rokov môže človek na Slovensku očakávať, že bude žiť ešte 18,3 roka v porovnaní s 20,2 roka v EÚ. Očakáva sa, že len 4,9 z týchto rokov bude prežitých v dobrom zdraví, čo je menej ako polovica hodnoty EÚ27 na úrovni 10,3 roka. To obmedzuje potenciál dlhšieho pracovného života a zvyšuje dopyt po formálnej aj neformálnej starostlivosti.

Nepriaznivé zdravotné výsledky súvisia aj s rizikovými faktormi životného štýlu. V roku 2019 denne fajčilo 21 % dospelých a 19 % bolo obéznych, pričom oba podiely boli nad priemerom EÚ27 (Graf 54). Spotreba alkoholu zostala vysoká na úrovni 9,4 litra čistého alkoholu na dospelú osobu, hoci bola mierne pod priemerom EÚ27 vo výške 9,9 litra. Tieto rizikové faktory prispievajú k vysokému zaťaženiu chronickými ochoreniami. Úmrtnosť na choroby obehovej sústavy dosiahla 600 úmrtí na 100 000 obyvateľov v porovnaní s 313 v EÚ27. Dojčenská úmrtnosť vo výške 5,9 úmrtia na 1 000 živonarodených detí bola druhá najvyššia v EÚ.

Graf 53
Roky života v dobrom zdraví a stredná dĺžka života pri narodení, 2024 (roky; krajiny zoradené podľa rokov života v dobrom zdraví)

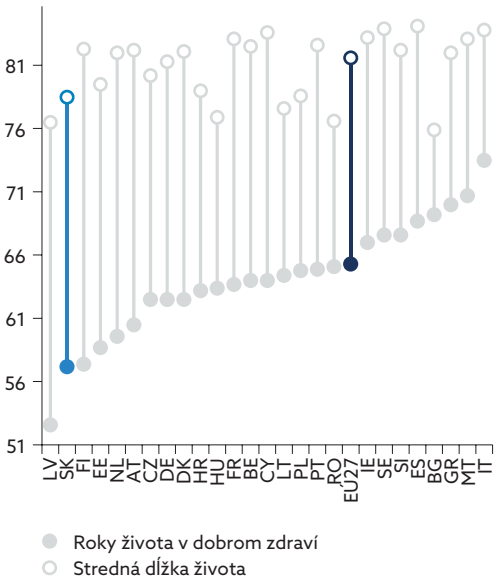

Zdroj: Eurostat
Poznámka: Vzdialenosť medzi dvoma značkami predstavuje očakávaný čas prežitý v horšom než dobrom zdraví. EÚ27 predstavuje agregát EÚ27 podľa Eurostatu. Luxembursko nie je zobrazené, pretože údaje o rokoch života v dobrom zdraví za rok 2024 nie sú zverejnené.

Graf 54
Rizikové faktory správania, 2019 (% dospelých)

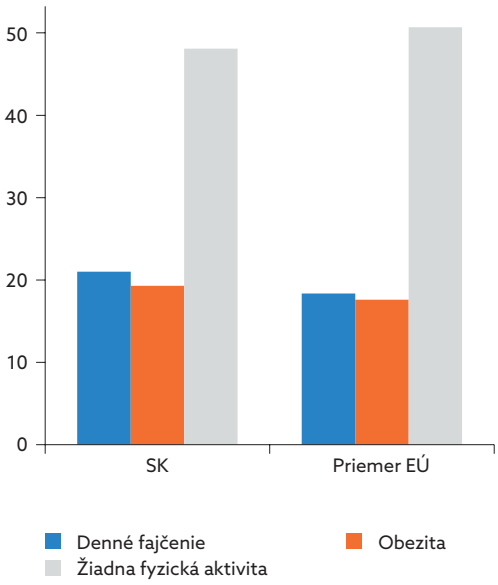

Zdroj: Eurostat, OECD
Poznámka: Priemer EÚ za krajiny s dostupnými údajmi.

Veľkej časti rozdielu v úmrtnosti na Slovensku by sa dalo predísť. Úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou dosiahla v roku 2023 hodnotu 205 úmrtí na 100 000 obyvateľov, čo je približne o 36 % viac ako miera EÚ27 na úrovni 151. Liečiteľná úmrtnosť, ktorá zahŕňa úmrtia, ktorým by sa včasnou a účinnou zdravotnou starostlivosťou dalo predísť, dosiahla 161 úmrtí na 100 000 obyvateľov, čo je približne o 85 % viac ako miera EÚ27 na úrovni 87 (Graf 55). Oba ukazovatele sa v posledných rokoch zlepšili, no rozdiely zostávajú výrazné. Výsledky poukazujú na slabiny v dvoch oblastiach. Prevencia a znižovanie zdravotných rizík zostávajú nedostatočné, zatiaľ čo vysoká liečiteľná úmrtnosť naznačuje aj nedostatky vo včasnosti, kontinuite alebo účinnosti zdravotnej starostlivosti.

Graf 55
Úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou a liečiteľná úmrtnosť (štandardizované miery úmrtnosti na 100 000 obyvateľov)

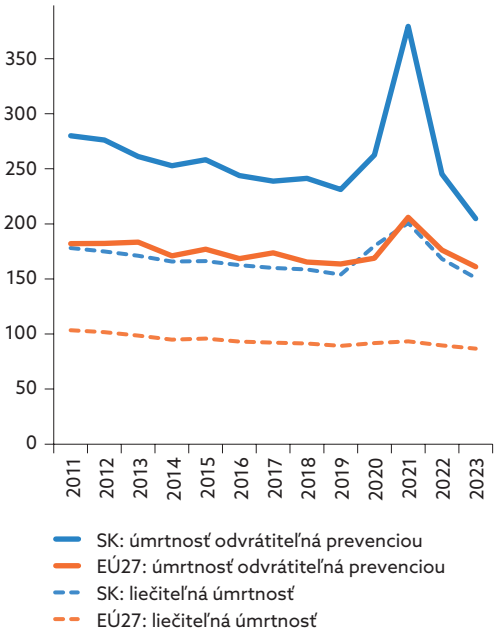

Zdroj: Eurostat

Graf 56
Bežné výdavky na zdravotnú starostlivosť (% HDP)

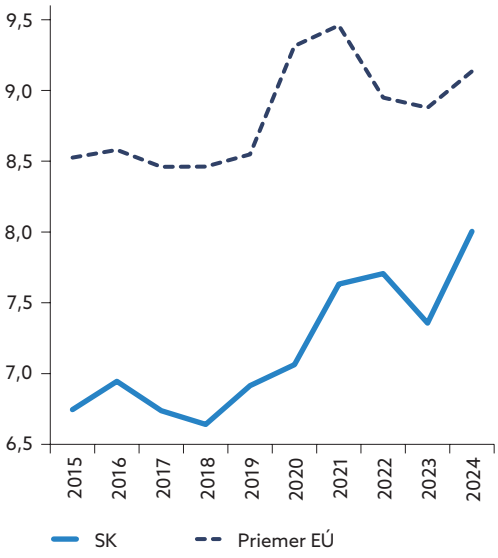

Zdroj: OECD
Poznámka: Priemer EÚ je nevážený priemer dostupných krajín EÚ v údajoch OECD.

Výdavky na zdravotnú starostlivosť sú pod priemerom EÚ27, no rovnako dôležitá je organizácia a efektívnosť zdravotného systému. Bežné výdavky na zdravotnú starostlivosť dosiahli v roku 2024 8 % HDP v porovnaní s priemerom EÚ27 na úrovni 9,1 % (Graf 56), no v posledných rokoch rýchlo rastú. Priame platby pacientov predstavovali 20 % celkových výdavkov na zdravotnú starostlivosť, čo je mierne nad priemerom EÚ27 na úrovni 19 % (Graf 57). Počet lekárov na úrovni 382 na 100 000 obyvateľov v roku 2023 bol takisto pod priemerom EÚ27 vo výške 447 v krajinách vykazujúcich údaje.

Slovensko zároveň disponovalo 566 nemocničnými lôžkami na 100 000 obyvateľov v porovnaní s priemerom EÚ27 vo výške 469 a priemerná dĺžka hospitalizácie zostala na úrovni 7,2 dňa. Táto kombinácia naznačuje, že zdravotný systém zostáva relatívne orientovaný na nemocničnú starostlivosť, zatiaľ čo primárna, ambulantná a preventívna starostlivosť si vyžadujú ďalšie posilnenie.

Graf 57
Podiel priamych platieb pacientov na výdavkoch na zdravotnú starostlivosť, 2023 (% bežných výdavkov na zdravotnú starostlivosť)

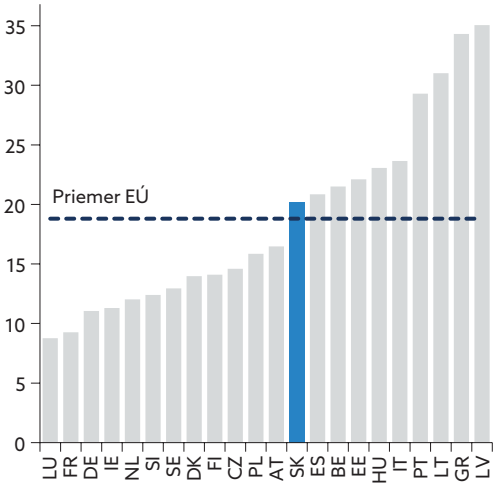

Zdroj: OECD
Poznámka: Krajiny EÚ dostupné v údajoch OECD.

Graf 58
Nenaplnená potreba zdravotnej starostlivosti (% osôb uvádzajúcich nenaplnenú potrebu z dôvodu nákladov, vzdialenosti alebo čakacej lehoty)

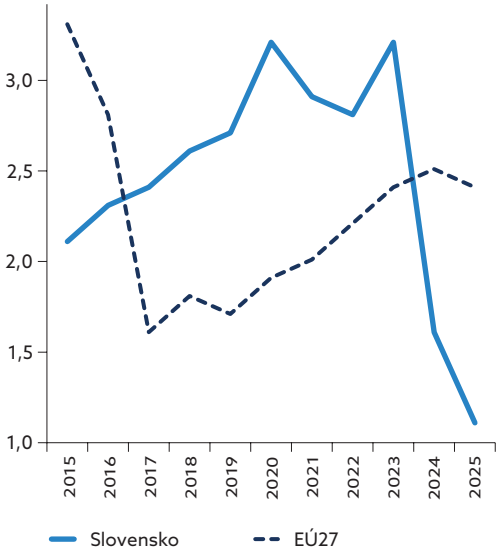

Zdroj: Eurostat

Prístup k zdravotnej starostlivosti sa zlepšil, ale zatiaľ sa to nepremietlo do porovnateľných zdravotných výsledkov. Podiel osôb uvádzajúcich nenaplnenú potrebu zdravotnej starostlivosti z dôvodu nákladov, vzdialenosti alebo čakacej lehoty klesol z 3,2 % v roku 2020 na 1,1 % v roku 2025, čo je výrazne pod mierou EÚ27 na úrovni 2,4 % (Graf 58). Ide o priaznivý vývoj. Nízka subjektívne uvádzaná nenaplnená potreba však nevyhnutne neznamená, že zdravotná starostlivosť je poskytovaná dostatočne včas alebo s primeranou kontinuitou a kvalitou. Pretrvávajúco vysoká liečiteľná úmrtnosť naznačuje, že problém sa netýka len vstupu do zdravotného systému, ale aj následne poskytovanej starostlivosti.

Nerovnosti v oblasti zdravia zostávajú výrazné a viac súvisia so vzdelaním než s príjmom. Spomedzi osôb vo veku 45 až 64 rokov uviedlo v roku 2025 závažné obmedzenie pri každodenných činnostiach 16,3 % osôb s najviac nižším stredným vzdelaním v porovnaní so 6,9 % osôb so stredným vzdelaním a 3,0 % osôb s terciárnym vzdelaním (Graf 59). Rozdiel 13,3 percentuálneho bodu je piaty najväčší v Únii v porovnaní s priemerom EÚ27 vo výške 9,3 bodu a pomer medzi oboma koncami vzdelanostnej škály na úrovni 5,4 ku jednej v roku 2025 neklesol od roku 2015 v žiadnom roku pod tri a pol ku jednej. Pri meraní na základe rovnakej otázky prieskumu je rozdiel medzi najnižším a najvyšším príjmovým kvintilom 9,8 bodu, čo je blízko priemeru EÚ27 vo výške 10,4 bodu, a ide len o sedemnásty najväčší rozdiel. Príjmový gradient pri subjektívne hodnotenom zdraví je podobne mierny: v roku 2024 uviedlo dobré alebo veľmi dobré zdravie 67,3 % osôb v najnižšom príjmovom kvintile v porovnaní so 74,5 % v najvyššom kvintile, čo predstavuje rozdiel 7,2 percentuálneho bodu oproti rozdielu 22 bodov v EÚ27 (Graf 60).

Graf 59
Závažné obmedzenie činností podľa úrovne vzdelania (% osôb vo veku 45 – 64 rokov uvádzajúcich závažné obmedzenie pri každodenných činnostiach)

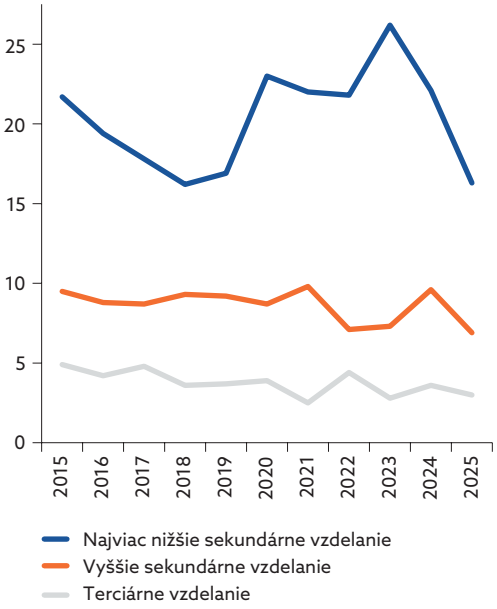

Zdroj: Eurostat

Graf 60
Subjektívne vnímané dobré alebo veľmi dobré zdravie podľa príjmu, 2024 (% populácie vo veku 16+)

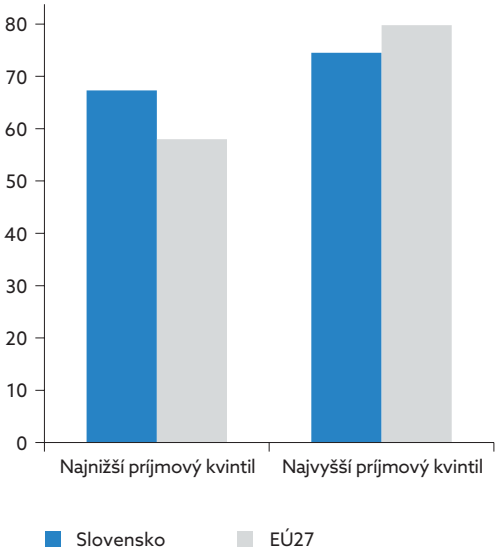

Zdroj: Eurostat

Uvedené gradienty podľa vzdelania a príjmu vychádzajú z tej istej otázky v tom istom prieskume a roku, takže rozdiel medzi nimi je skutočný a nie je artefaktom rozdielnych zdrojov. To naznačuje, že príjem nie je vhodnou premennou na posudzovanie zdravotných nerovností na Slovensku. Pri meraní podľa príjmu sa krajina z európskeho hľadiska nevymyká priemeru, pri meraní podľa vzdelania však patrí medzi krajiny s najväčšími nerovnosťami v Európskej únii. Preventívne opatrenia a prístup k účinnej zdravotnej starostlivosti by preto mali byť cielené podľa úrovne vzdelania a zamerané na regióny s koncentráciou nízkeho vzdelania, a nie len podľa príjmu.

Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva si preto bude vyžadovať kombináciu silnejšej prevencie, lepšej primárnej a ambulantnej starostlivosti, stabilnej pracovnej sily v zdravotníctve a intervencií zameraných na skupiny s najhoršími objektívnymi zdravotnými výsledkami.

4.2 Životné podmienky, cenová dostupnosť bývania a sociálna inklúzia

Reálne ceny nehnuteľností na bývanie v posledných rokoch výrazne vzrástli, hoci zostávajú pod svojimi maximami z roku 2022. Reálne ceny nehnuteľností na bývanie na Slovensku aj v EÚ sa zotavili z poklesu zaznamenaného v roku 2023, ale naďalej zostávajú pod svojimi maximami z roku 2022. Oživenie bolo výraznejšie na Slovensku, kde sa deflovaný index cien nehnuteľností na bývanie zvýšil približne zo 129 v roku 2023 na 140 v roku 2025, zatiaľ čo priemer EÚ vzrástol miernejšie, približne zo 120 na 125. To naznačuje, že hoci nedávna korekcia ešte nebola úplne vymazaná, reálne ceny nehnuteľností na bývanie na Slovensku znovu nadobudli dynamiku rýchlejšie než v EÚ. Z dlhodobejšieho hľadiska bol nárast reálnych cien nehnuteľností na bývanie na Slovensku takisto výrazne vyšší ako v EÚ, čo poukazuje na potenciálne výraznejšie zhoršenie cenovej dostupnosti bývania.

Graf 61
Index cien nehnuteľností na bývanie (deflovaný, 2015 = 100)

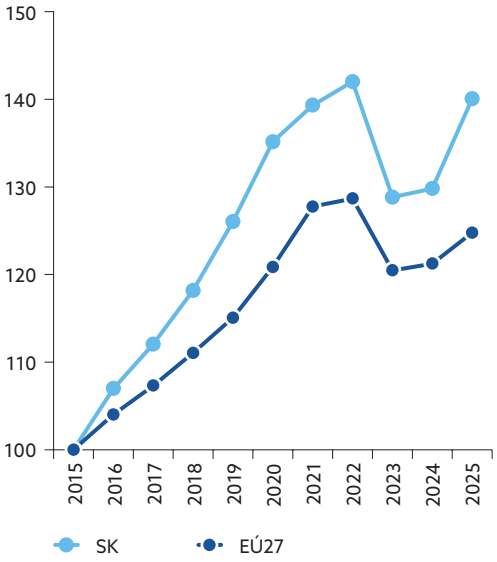

Zdroj: Eurostat

Graf 62
Nájomné ako podiel disponibilného príjmu domácnosti

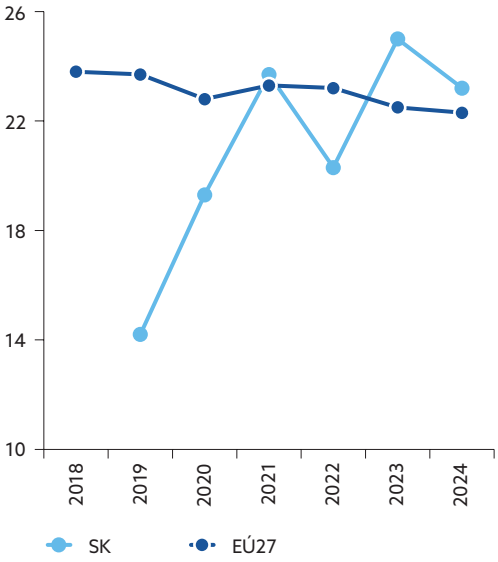

Zdroj: Eurostat

Cenová dostupnosť nájomného bývania sa zlepšila, hoci je relevantná pre menší podiel domácností. Na Slovensku sa podiel nájomného na disponibilnom príjme domácnosti zvýšil približne zo 14 % v roku 2019 približne na 25 % v roku 2023, následne však prudko klesol približne na 18 % v roku 2025 (graf 62). Naproti tomu priemer EÚ zostal oveľa stabilnejší, pohyboval sa v užšom pásme približne od 22 % do 24 % a v roku 2025 dosiahol približne 22,5 %. To znamená, že podiel výdavkov na nájomné na príjme domácnosti na Slovensku klesol od svojho vrcholu v roku 2023 približne o 7 percentuálnych bodov a presunul sa z úrovne nad priemerom EÚ výrazne pod tento priemer. Tento vývoj však treba interpretovať v kontexte malého trhu s nájomným bývaním na Slovensku, keďže približne 90 % domácností býva vo vlastnom bývaní. Pre domácnosti bývajúce v nájme nedávny pokles pomeru nájomného k príjmu naznačuje zmiernenie tlakov na nájomné, hoci celkový vplyv na cenovú dostupnosť bývania je obmedzený relatívne nízkym podielom nájomníkov.

Bytová výstavba na Slovensku sa výrazne oslabila, zatiaľ čo preľudnenosť zostáva dlhodobo vysoká. Ukazovateľ stavebných povolení na byty meraný v štvorcových metroch úžitkovej plochy a indexovaný k roku 2021 poukazuje na výrazné oslabenie ponuky nového bývania na Slovensku. Ako ukazuje graf 63, po kolísaní na relatívne vysokých úrovniach ukazovateľ po roku 2021 prudko klesol zo 100 približne na 62 v roku 2024, pričom v roku 2025 sa zaznamenalo len mierne oživenie. Ukazovateľ EÚ27 po roku 2021 takisto klesol, ale v posledných rokoch zostal na vyššej úrovni než na Slovensku. To naznačuje celkové spomalenie aktivity vo výstavbe nehnuteľností na bývanie. Miera preľudnenosti na Slovensku zároveň zostáva podľa štandardov EÚ vysoká, ako ukazuje graf 64. Na úrovni približne 28 % populácie je Slovensko výrazne nad priemerom EÚ, ktorý sa pohybuje blízko 17 %, a naďalej patrí medzi viac zasiahnuté členské štáty EÚ. Oba grafy spolu naznačujú, že obmedzenia na strane ponuky bývania môžu zostať významné, keďže prudké spomalenie povoľovanej obytnej plochy nastáva v čase, keď preľudnenosť stále postihuje relatívne veľký podiel obyvateľstva.

Graf 63
Stavebné povolenia na byty (m² úžitkovej plochy, 2010 = 100)

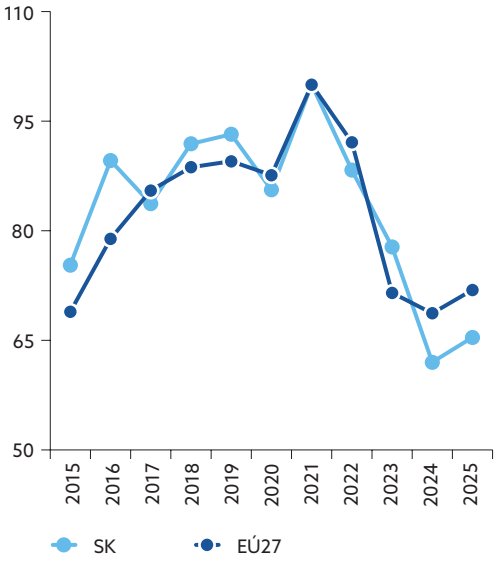

Zdroj: Eurostat
Poznámka: Ukazovateľ sa vzťahuje len na obytné budovy. Časový rad nie je očistený.

Graf 64
Miera preľudnenosti, 2025 (% populácie)

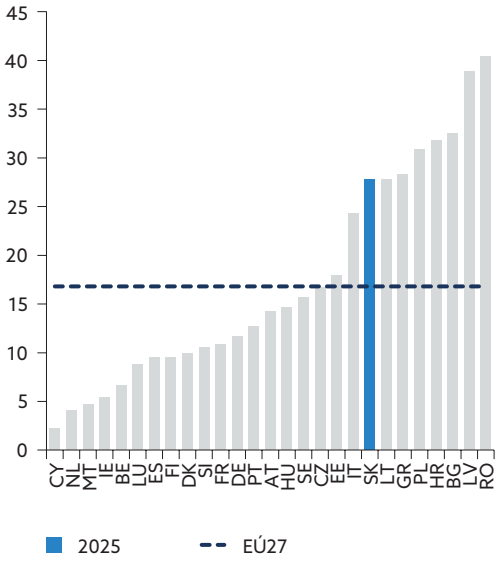

Zdroj: Eurostat
Poznámka: Osoba sa považuje za žijúcu v „preľudnenej domácnosti", ak domácnosť nemá k dispozícii minimálny počet izieb (napr. jednu izbu pre domácnosť; jednu izbu na pár v domácnosti atď.).

Energetická chudoba sa na Slovensku zvýšila, pričom starší ľudia čelia mimoriadne vysokej miere materiálnej a sociálnej deprivácie. Ako ukazuje graf 65, ťažkosti s udržiavaním primeraného tepla v domácnostiach sa na Slovensku od roku 2021 rozšírili. Do roku 2025 sa podiel dotknutých osôb zvýšil približne na 8 %, čím sa Slovensko priblížilo k priemeru EÚ27 na úrovni 9 %. Pri pohľade na širšie meradlo sociálnej núdze graf 66 poukazuje na jasný vekový vzorec. Slovensko zaznamenáva nižšiu mieru závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie medzi deťmi a populáciou v produktívnom veku, než je priemer EÚ, a to približne 11,5 %, resp. 10,8 %. Miera je však zreteľne vyššia medzi osobami vo veku 65 rokov a viac, približne 14,5 % v porovnaní približne s 10 % v EÚ27. Starnutie populácie tieto obavy ešte zvyšuje, keďže môže zvýšiť podiel osôb vystavených sociálnej a materiálnej zraniteľnosti. Vo všeobecnosti grafy poukazujú na rastúci tlak na životné podmienky na Slovensku, pričom problémy s udržiavaním tepla sa týkajú čoraz viac domácností a starší ľudia čelia pomerne vysokej miere sociálnej a materiálnej zraniteľnosti.

Graf 65
Populácia neschopná udržiavať domácnosť primerane vykúrenú (%)

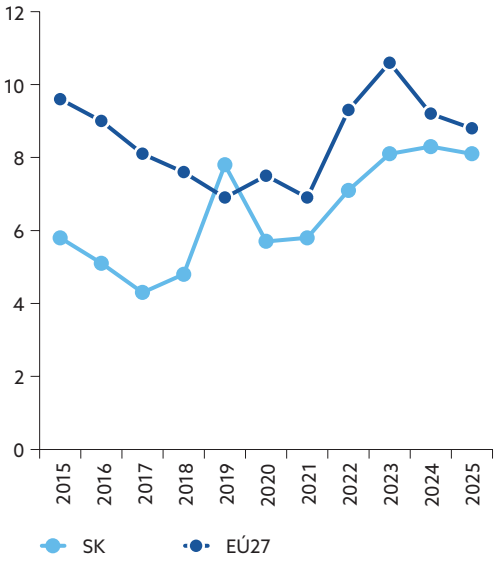

Zdroj: Eurostat

Graf 66
Závažná materiálna a sociálna deprivácia podľa veku, 2025 (% populácie)

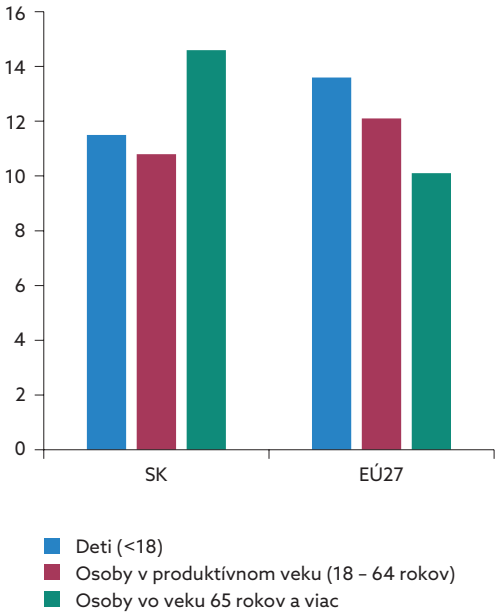

Zdroj: Eurostat

Napriek nízkej príjmovej chudobe sú finančné rezervy obmedzené. Hoci chudoba pracujúcich na úrovni 6,6 % v roku 2025 je pod priemerom EÚ, 26 % populácie žije v domácnostiach neschopných pokryť neočakávaný finančný výdavok. Domácnosti bez finančných rezerv majú tendenciu obmedziť spotrebu takmer v rovnakom rozsahu, v akom sú zasiahnuté výpadkom príjmu, čím prehlbujú hospodárske poklesy, a zároveň odlišne hodnotia fungovanie ekonomického systému. V boxe 2 sú využité údaje o súvahách domácností s cieľom preukázať, že tento aspekt likvidity, ktorý je v štatistikách príjmov z veľkej časti neviditeľný, sa týka viac ako štvrtiny slovenských domácností vrátane mnohých domácností s vysokou hodnotou majetku.

BOX 4
Domácnosti s obmedzenou likviditou a postoje k ekonomickému systému

O niečo viac ako štvrtina slovenských domácností žije od výplaty k výplate – ich likvidné úspory by nepokryli ani polovicu mesačného príjmu. Domácnosti žijúce od výplaty k výplate sú domácnosti s obmedzenými likvidnými finančnými rezervami: z operatívneho hľadiska ide o domácnosti, ktorých likvidné finančné bohatstvo, napríklad vklady, je nižšie ako polovica ich mesačného príjmu.[36] To ponecháva len malý priestor na pokrytie výpadkov príjmov alebo neočakávaných výdavkov bez obmedzenia spotreby. Táto koncepcia súvisí so štandardnými ukazovateľmi chudoby a sociálneho vylúčenia, ako je AROPE, ale odlišuje sa od nich: kým AROPE sa zameriava na nízky príjem, materiálnu depriváciu a slabé prepo-

[36] Koncepcia vychádza z práce Kaplan, G., Violante, G. L. a Weidner, J. (2014), The Wealthy Hand-to-Mouth, Brookings Papers on Economic Activity, Spring, pp. 77–138.

jenie s trhom práce, status domácnosti žijúcej od výplaty k výplate skúma, či domácnosti disponujú rezervami, ktoré môžu v prípade šoku skutočne využiť.

Zisťovanie o financiách a spotrebe domácností (Household Finance and Consumption Survey – HFCS) za rok 2023 ukazuje, že tento jav je ústrednou charakteristikou finančnej situácie slovenských domácností. Tento harmonizovaný európsky prieskum zhromažďuje podrobné údaje o aktívach, dlhoch, príjmoch a spotrebe na úrovni domácností. Podľa údajov za Slovensko[37] sú približne len 3 % domácností chudobné a žijúce od výplaty k výplate, teda bez likvidného a iného bohatstva. Ďalších približne 23 % však tvoria bohaté domácnosti, ktoré takisto žijú od výplaty k výplate – tie síce vlastnia značný majetok, spravidla vo forme nehnuteľností na bývanie, no majú nedostatok hotovosti. Kľúčovou otázkou preto nie je, aké veľké bohatstvo domácnosti vlastnia, ale či je toto bohatstvo dostatočne likvidné na absorbovanie šokov. Status domácnosti žijúcej od výplaty k výplate je častejší medzi mladšími domácnosťami, domácnosťami s nižšími príjmami, nižším bohatstvom a nižším vzdelaním, medzi nezamestnanými a medzi domácnosťami s nižšou finančnou gramotnosťou.

Status domácnosti žijúcej od výplaty k výplate je bežný medzi vlastníkmi nehnuteľností a ešte častejší medzi nájomníkmi. Približne 24 % vlastníkov bez úveru aj vlastníkov s hypotékou žije od výplaty k výplate, pričom takmer všetci z nich patria medzi bohaté domácnosti žijúce od výplaty k výplate – vlastnia bohatstvo v podobe nehnuteľností na bývanie, no disponujú malým objemom prostriedkov, ktoré by mohli minúť v nasledujúcom mesiaci (**Graf A**). Medzi nájomníkmi tento podiel presahuje 40 %; približne 30 % všetkých nájomníckych domácností sú chudobné domácnosti žijúce od výplaty k výplate, bez likvidných aktív aj bez iného bohatstva. Obmedzenia likvidity tak rovnako ovplyvňujú vlastníkov aj nájomníkov, no medzi nájomníkmi sú častejšie a závažnejšie, pričom práve túto skupinu kapitola identifikuje ako najmenej rozvinutý segment trhu s bývaním.

Domácnosti s obmedzenými rezervami viac podporujú prerozdeľovanie, aj keď nie sú chudobné z hľadiska celkového bohatstva. Respondenti prieskumu HFCS boli požiadaní, aby na stupnici od 1 do 7 uviedli, či by mala vláda prerozdeľovať príjmy od osôb s vysokými príjmami k osobám s nízkymi príjmami. Podiel respondentov vyjadrujúcich vysokú podporu (6 – 7) sa pohybuje od 30 % medzi domácnosťami, ktoré nežijú od výplaty k výplate, cez 36 % medzi chudobnými domácnosťami žijúcimi od výplaty k výplate až po 42 % medzi bohatými domácnosťami žijúcimi od výplaty k výplate. Najsilnejšia podpora pochádza od domácností, ktoré vlastnia aktíva, ale nemajú dostatočnú likviditu.

Vnímanie ekonomického systému sleduje rovnaký gradient likvidity. Ekonomický systém vníma ako nespravodlivý 69 % bohatých domácností žijúcich od výplaty k výplate a 66 % chudobných domácností žijúcich od výplaty k výplate v porovnaní s 58 % ostatných domácností (**Graf B**). Skutočnosť, že postoje súvisia skôr s likviditou než s celkovým bohatstvom, naznačuje, že spôsob, akým domácnosti hodnotia systém, v ktorom žijú, ovplyvňujú skôr nízke rezervy než samotná chudoba.

[37] Cupák, A., Jurašeková, J., Strachotová, A., Babecký, J., Orlov, D., Marenčák, M. a Novák, V. (2026). *Zisťovanie o financiách a spotrebe domácností 2023: Výsledky za Slovensko* (Príležitostná štúdia č. 1/2026). Odbor výskumu, Národná banka Slovenska

Graf A
Domácnosti žijúce od výplaty k výplate podľa statusu vlastníctva nehnuteľnosti na bývania (podiel domácností, %)

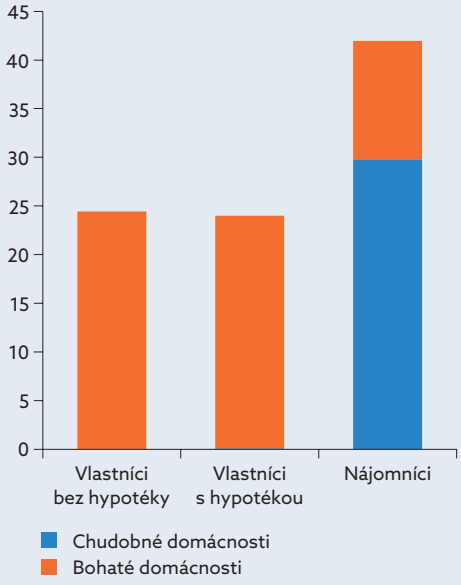

Zdroj: HFCS 2023, výpočty NBS.
Poznámka: Štatistiky boli vypočítané s použitím váh zisťovania a viacnásobne imputovaných údajov.

Graf B
Vnímanie ekonomického systému ako nespravodlivého podľa statusu domácnosti žijúcej od výplaty k výplate (podiel domácností vnímajúcich ekonomický systém ako nespravodlivý, %)

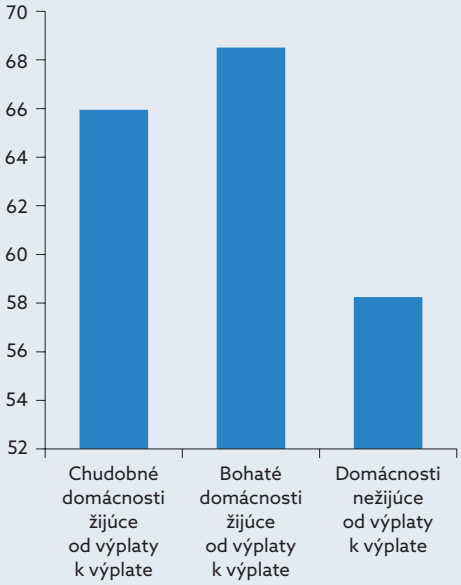

Zdroj: HFCS 2023, výpočty NBS.
Poznámka: Štatistiky boli vypočítané s použitím váh zisťovania a viacnásobne imputovaných údajov.

Status domácnosti žijúcej od výplaty k výplate dopĺňa pohľad na sociálnu inklúziu o dimenziu likvidity a zároveň o makroekonomickú dimenziu. Domácnosti s nízkymi rezervami majú tendenciu obmedziť spotrebu takmer v rovnakom rozsahu, v akom sú zasiahnuté výpadkom príjmu, takže ekonomika, v ktorej viac ako štvrtina domácností žije od výplaty k výplate, zosilňuje poklesy hospodárskej aktivity a rýchlejšie prenáša energetické a cenové šoky do dopytu. Uvedené vzorce sú skôr opisné než kauzálne, no rozširujú pohľad tejto kapitoly: inklúzia závisí nielen od príjmu a celkového bohatstva, ale aj od toho, či domácnosti disponujú rezervami, ktoré môžu využiť, a od toho, ako sa výsledná neistota premieta do podpory ekonomického systému.

4.3 Vzdelávanie

Nízka účasť na vzdelávaní v ranom detstve môže mať dlhodobé dôsledky pre rozvoj zručností. Účasť na vzdelávaní v ranom detstve na Slovensku zostáva medzi najnižšími v EÚ. V roku 2024 sa na vzdelávaní v ranom detstve zúčastňovalo približne 82 % detí vo veku od 3 rokov v porovnaní s priemerom EÚ približne na úrovni 95 %. Hoci sa účasť od roku 2013 zvýšila, zlepšenie nebolo dostatočné na odstránenie výrazného rozdielu oproti priemeru EÚ. To je dôvodom na obavy, pretože vzdelávanie v ranom detstve zohráva kľúčovú úlohu pri rozvoji základných kognitívnych a sociálno-emocionálnych zručností, ktoré podporujú učenie a akumuláciu ľudského kapitálu počas celého života. Nízka účasť na vzdelávaní v ranom detstve preto predstavuje riziko pre budúcu tvorbu ľudského kapitálu. Zároveň môže obmedzovať aj ponuku pracovnej sily, a to najmä medzi matkami, pretože obmedzuje prístup k formálnej starostlivosti o deti.

Relatívne vysoký pomer žiakov na učiteľa poukazuje na pretrvávajúce obmedzenia zdrojov v základnom vzdelávaní. Slovensko má v základnom vzdelávaní vyšší pomer žiakov na učiteľa, ako je priemer EÚ. V roku 2024 pripadalo na jedného učiteľa 14,4 žiaka v porovnaní s priemerom EÚ približne 13,3. Slovensko sa preto nachádza v hornej polovici rozdelenia krajín EÚ. Tento pomer sa od roku 2013 zmenil len minimálne, čo naznačuje, že tlak na vzdelávacie zdroje zostal počas uplynulého desaťročia do značnej miery nezmenený. Hoci pomer žiakov na učiteľa priamo nemeria kvalitu vzdelávania, jeho pretrvávajúco vysoké hodnoty môžu obmedzovať podporu učenia a zvyšovať tlak na učiteľov, čo môže ovplyvňovať výsledky vzdelávania.

Graf 67
Účasť na vzdelávaní v ranom detstve (% detí vo veku od 3 rokov do veku začiatku povinnej školskej dochádzky)

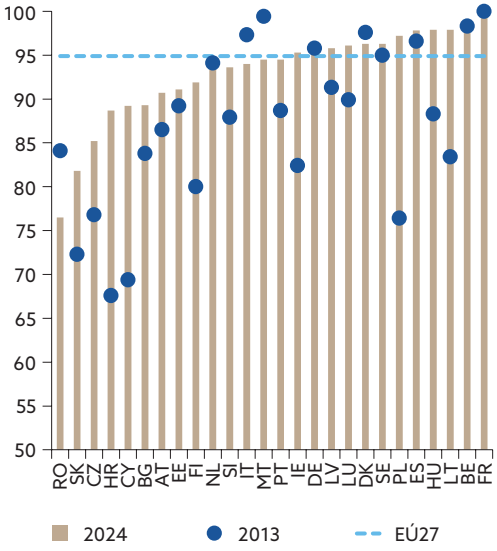

Zdroj: Eurostat
Poznámka: Ukazovateľ meria podiel detí vo veku od troch rokov do veku začiatku povinného základného vzdelávania, ktoré sa zúčastňovali na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve, ktoré možno klasifikovať ako úroveň ISCED 0. Prerušovaná čiara označuje priemer EÚ27 v roku 2024.

Graf 68
Pomer žiakov na učiteľa v základnom vzdelávaní (žiaci na učiteľa)

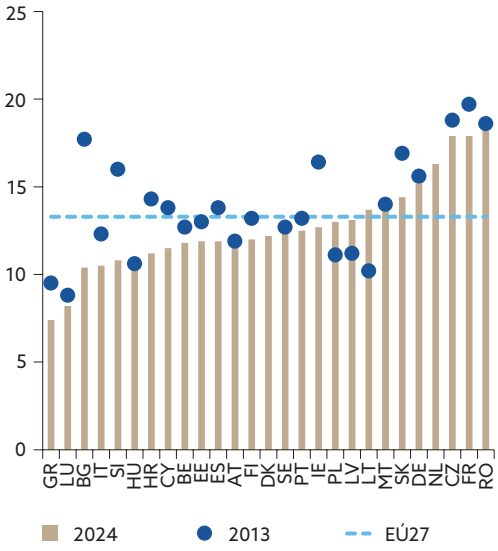

Zdroj: Eurostat
Poznámka: Prerušovaná čiara označuje priemer EÚ27 v roku 2024.

Školský systém je úspešný v udržiavaní žiakov vo vzdelávaní, no má problémy so zabezpečením spravodlivých výsledkov vzdelávania. Podiel osôb predčasne ukončujúcich vzdelávanie a odbornú prípravu zostáva na Slovensku pod priemerom EÚ. V roku 2025 predstavoval približne 6,8 %, čo bolo menej ako priemer EÚ približne na úrovni 9,1 %, a Slovensko sa tak zaraďuje medzi členské štáty s lepšími výsledkami. To naznačuje, že vzdelávací systém je relatívne úspešný v udržiavaní žiakov vo vzdelávaní a odbornej príprave až do ich ukončenia, čo poukazuje na to, že hlavná výzva spočíva skôr v kvalite a inkluzívnosti výsledkov vzdelávania než v predčasnom ukončovaní školskej dochádzky. Slovensko dosahuje slabé výsledky z hľadiska vzostupnej vzdelávacej mobility: len 6,1 % žiakov z najnižšieho sociálno-ekonomického kvartilu dosiahne najvyšší kvartil výsledkov PISA v porovnaní s priemerom EÚ vo výške 9,4 %, pričom tento podiel počas posledných troch cyklov hodnotenia klesol.[38] To poukazuje na pretrvávajúce problémy pri zabezpečovaní rovnakých príležitostí na dosahovanie úspechu vo vzdelávaní bez ohľadu na sociálno-ekonomické zázemie.

[38] Pozri tabuľku 20 Vzdelávanie.

Relatívne mladší pedagogický zbor sám osebe nerieši širšie problémy týkajúce sa zdrojov v školstve. Podiel učiteľov základných škôl vo veku 50 rokov a viac je na Slovensku nižší ako priemer EÚ. V roku 2024 dosahoval približne 31,4 %, pričom priemer EÚ bol približne 37,5 %. Slovensko teda malo relatívne mladší pedagogický zbor, čo naznačuje, že starnutie populácie v rámci tejto profesie predstavuje menší problém než v mnohých iných členských štátoch. To však neodstraňuje tlaky pôsobiace na vzdelávací systém. Okrem toho zákonom stanovený nástupný plat učiteľa základnej školy na Slovensku bol 23 371 USD v parite kúpnej sily, teda približne na úrovni polovice priemeru 43 228 USD v 24 krajinách EÚ zahrnutých do údajov OECD.[39] To naznačuje, že napriek relatívne priaznivej vekovej štruktúre učiteľskej profesie zostávajú finančné zdroje určené na základné vzdelávanie pomerne obmedzené. Nižšie odmeňovanie môže zároveň znižovať atraktívnosť profesie v porovnaní s inými kariérnymi možnosťami, čo môže časom sťažovať získavanie a udržanie kvalifikovaných učiteľov.

Graf 69
Osoby predčasne ukončujúce vzdelávanie a odbornú prípravu, 2025 (% populácie vo veku 18 – 24)

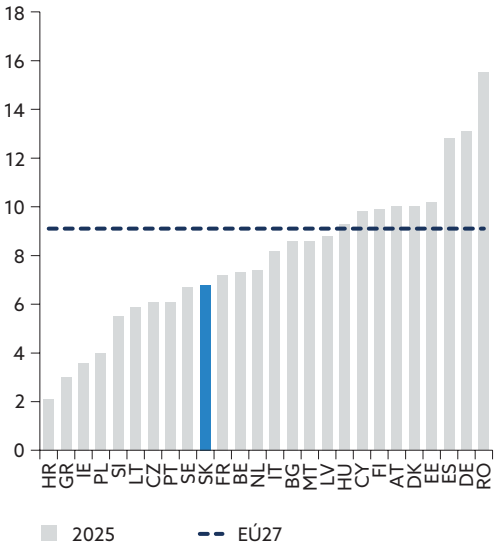

Zdroj: Eurostat
Poznámka: Prerušovaná čiara predstavuje priemer EÚ27.

Graf 70
Učitelia základných škôl vo veku 50 rokov a viac, 2024 (% učiteľov, ISCED 1)

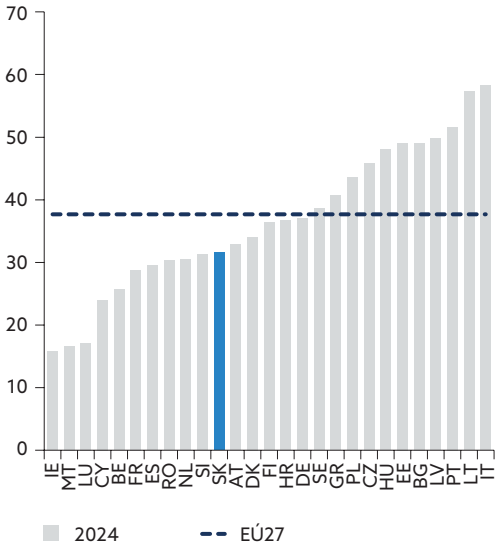

Zdroj: Eurostat
Poznámka: Prerušovaná čiara predstavuje priemer EÚ27.

4.4 Nerovnosti, vnímanie a sociálna súdržnosť

Príjmová nerovnosť zostáva medzi najnižšími v EÚ. V roku 2025 malo Slovensko najnižší Giniho koeficient disponibilného príjmu v EÚ na úrovni približne 23, čo je výrazne pod priemerom EÚ27 vo výške približne 29 (graf 71). To naznačuje, že disponibilný príjem je na Slovensku rozdelený rovnomernejšie než v ktoromkoľvek inom členskom štáte EÚ zobrazenom v grafe. Toto meradlo však zachytáva len príjmovú nerovnosť. Ako sa uvádza v predchádzajúcich častiach, relatívne rovnomerné rozdelenie príjmov nevyhnutne neznamená rovnaké výsledky v iných oblastiach, ako sú zdravie alebo prístup k likvidným finančným rezervám, kde môžu byť rozdiely výraznejšie.

[39] Pozri tabuľku 20 Vzdelávanie.

Vnímaná nerovnosť je výrazne vyššia ako meraná nerovnosť. V roku 2022 súhlasilo 81 % Slovákov s tvrdením, že rozdiely v príjmoch v ich krajine sú príliš veľké, hoci Slovensko malo najnižšiu meranú príjmovú nerovnosť v EÚ s Giniho koeficientom na úrovni približne 21. Tento nesúlad ilustruje graf 72 : Slovensko sa nachádza na úplnom ľavom okraji rozdelenia krajín EÚ podľa meranej nerovnosti, no vnímaná nerovnosť je podobná ako v krajinách s oveľa väčšími príjmovými rozdielmi. Postoje podporujúce prerozdeľovanie preto zjavne odrážajú nielen meranú nerovnosť, ale aj vnímanie spravodlivosti a ekonomickej neistoty. BOX 4 dokumentuje podobný vzorec v rámci domácností, kde je vnímanie systému ako nespravodlivého spojené skôr s obmedzenou likviditou než len s nízkym príjmom. Pre tvorbu politík je preto popri skutočnom prerozdeľovaní dôležitá aj vnímaná spravodlivosť.

Graf 71
Giniho koeficient disponibilného príjmu, 2025 (0 – 100)

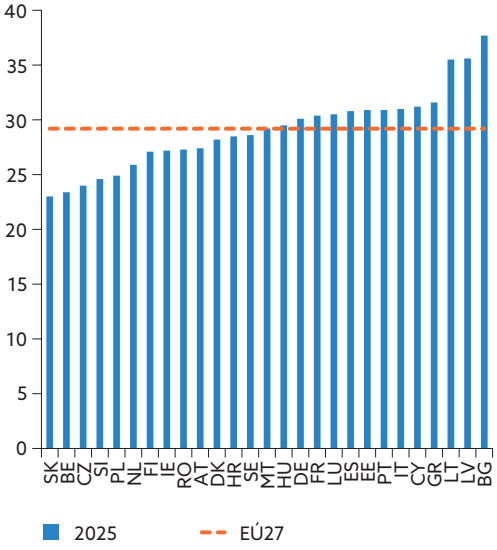

Zdroj: Eurostat
Poznámka: Prerušovaná čiara predstavuje priemer EÚ27.

Graf 72
Meraná a vnímaná príjmová nerovnosť, 2022

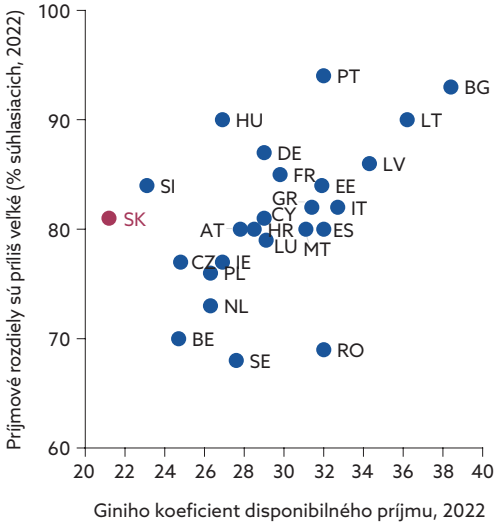

Zdroj: Eurostat, Eurobarometer
Poznámka: Os y zobrazuje percento respondentov, ktorí súhlasia s tvrdením, že rozdiely v príjmoch v ich krajine sú príliš veľké. Os x zobrazuje Giniho koeficient v roku 2022.

BOX 5

Regionálne rozdiely: nerovnosť, ktorú národné priemery zakrývajú

Slovensko má najrovnomernejšie rozdelenie príjmov v Európskej únii a zároveň jedno z najmenej rovnomerných rozdelení ekonomickej aktivity na svojom vlastnom území. V roku 2024 dosiahol Bratislavský kraj 153 % priemeru EÚ27 HDP na obyvateľa v štandarde kúpnej sily, čo bola 19. najvyššia hodnota spomedzi 244 regiónov NUTS 2 v Únii, zatiaľ čo východné Slovensko dosiahlo 54 %, čo bola 19. najnižšia hodnota. Spomedzi ôsmich slovenských krajov sa rozpätie pohybuje od 153 % v Bratislave do 46 % v Prešove (**Graf A)**. Pri meraní na úrovni jednotlivcov sú príjmové rozdiely na Slovensku najmenšie v Európe. V regionálnom porovnaní patria medzi najväčšie.

Rozdiel sa výrazne zužuje, keď sa namiesto miesta tvorby produkcie zohľadňuje to, čo domácnosti skutočne dostávajú. Pomer medzi najbohatším a najchudobnejším regiónom NUTS 2 je 2,8 ku 1 v prípade HDP na obyvateľa, 2,1 ku 1 v prípade primárneho príjmu domácností a 1,6 ku 1 v prípade ich disponibilného príjmu. Veľkú časť prvého rozdielu možno vysvetliť dochádzaním za prácou do Bratislavy a vykazovaním ziskov v mieste produkcie, a nie v mieste bydliska ich vlastníkov. Druhý rozdiel vysvetľujú dane a transfery. Regionálny HDP teda nadhodnocuje nerovnomernosť rozdelenia životnej úrovne, hoci rozdiel 1,6 ku 1 v disponibilnom príjme zostáva pre krajinu s najnižším Giniho koeficientom v EÚ veľký.

Rozdiely sa prejavujú vo všetkých oblastiach meraných v tejto kapitole, nielen v príjmoch (Graf C). Pri porovnaní so všetkými regiónmi EÚ NUTS 2 na základe jedenástich ukazovateľov zahŕňajúcich príjmy, prácu, vzdelávanie, zdravie, sociálnu inklúziu a inovácie dosahuje východné Slovensko skóre pod 40 zo 100 pri desiatich z nich a pod 30 pri ôsmich, kým Bratislavský kraj dosahuje skóre nad 60 pri deviatich ukazovateľoch. Podiel osôb s terciárnym vzdelaním dosiahol v Bratislavskom kraji v roku 2025 54,8 % v porovnaní s 25 % až 27 % v každom z ostatných troch regiónov, pričom najnižší bol na západnom Slovensku. Dlhodobá nezamestnanosť dosiahla v roku 2023 v Bratislave 1,3 % v porovnaní so 7,2 % na východnom Slovensku; podiel obyvateľstva ohrozeného chudobou alebo sociálnym vylúčením bol 26,3 % na východnom Slovensku v porovnaní so 16,7 % na celoštátnej úrovni. Situácia na východe krajiny čiastočne odráža koncentráciu marginalizovaných rómskych komunít, o ktorých sa hovorí v osobitnej prílohe 1 spolu s regionálnym rozdielom vo výsledkoch PISA vo výške 83 bodov.

Dva ukazovatele sa tomuto vzorcu vymykajú a oba sú informatívne. Prvým je zdravie, ale len podľa jedného ukazovateľa. Stredná dĺžka života pri narodení sa pohybuje len od 78,0 roka na strednom Slovensku do 80,6 roka v Bratislavskom kraji v porovnaní s rozpätím takmer 12 rokov medzi regiónmi EÚ, pričom všetky štyri slovenské regióny sa nachádzajú pod regionálnym mediánom EÚ na úrovni 81,8 roka. Najlepší z nich je na 170. mieste z 244. V prípade strednej dĺžky života ide o celoštátny, a nie regionálny deficit. Dojčenská úmrtnosť vykazuje opačný obraz: 2,6 úmrtia na 1 000 živonarodených detí v Bratislavskom kraji v porovnaní s 10,6 na východnom Slovensku v roku 2024, čo predstavuje jednu z dvoch najvyšších mier spomedzi všetkých regiónov EÚ vykazujúcich údaje za daný rok. Miera na východnom Slovensku je pritom takmer dvojnásobkom celoštátnej hodnoty, ktorá už sama osebe zaraďuje Slovensko na druhé miesto v Európskej únii. Druhým ukazovateľom je zamestnanosť v oblasti špičkových technológií, kde má Bratislavský kraj s podielom 14,3 % na celkovej zamestnanosti najvyšší podiel spomedzi všetkých regiónov Európskej únie a nachádza sa pred Prahou a Budapešťou, pričom východné Slovensko s podielom 4,7 % nepatrí medzi slovenské regióny s najnižším podielom. Náskok hlavného mesta je najväčší práve v činnostiach, ktoré sa najťažšie presúvajú inam.

Územné rozdiely vo výkonnosti sa napriek tomu na Slovensku znižujú rýchlejšie než kdekoľvek inde v Únii. Populáciou vážený variačný koeficient HDP na obyvateľa v ôsmich krajoch klesol z 57,1 % v roku 2013 na 42,7 % v roku 2023, čo predstavuje dvojnásobne väčší pokles než ďalší najväčší pokles v EÚ. Rok 2023 je posledným rokom, za ktorý možno porovnať všetky členské štáty, keďže len 20 z 27 má úplný súbor údajov NUTS 3 za rok 2024. Samotný slovenský časový rad pokračuje do roku 2024, keď sa rozptyl mierne zvýšil na 43,5 %. Časť tohto poklesu je výsledkom štatistickej revízie, a nie konvergencie. Sčítanie obyvateľov v roku 2021 zvýšilo evidovaný počet obyvateľov Bratislavského kraja v jedinom roku o 7,1 % a znížilo počet obyvateľov Prešovského, Košického a Banskobystrického kraja o 2,2 %, 2,6 % a 3,3 %, čo vysvetľuje približne 4 zo 14 percentuálnych bodov. Zvyšok predstavuje skutočné dobiehanie: medzi rokmi 2013 a 2024 vzrástol HDP na obyvateľa v štan-

darde kúpnej sily vo všetkých krajoch mimo Bratislavy o 42 % až 57 % v porovnaní s 18 % v hlavnom meste.

Konvergencia vo výkonnosti sa nerozšírila na trh práce (Graf C). Kým rozptyl regionálneho HDP na obyvateľa klesal, rozptyl regionálnej nezamestnanosti vzrástol z 26 % v roku 2010 na 50 % v roku 2025, pričom tieto dva ukazovatele sa pretli v roku 2022. Nezamestnanosť klesla vo všetkých krajoch, ale oveľa výraznejšie na západe krajiny, takže miera v kraji s najhorším výsledkom sa zvýšila z trojnásobku miery v najlepšom kraji na takmer štvornásobok. Rozptyl dlhodobej nezamestnanosti vzrástol z 32 % v roku 2010 na 61 % v roku 2023. Čistá migrácia bola v roku 2024 jednoznačne kladná len v Bratislavskom a Trnavskom kraji a záporná v piatich z ôsmich krajov.

Graf A

HDP na obyvateľa podľa regiónu, 2024

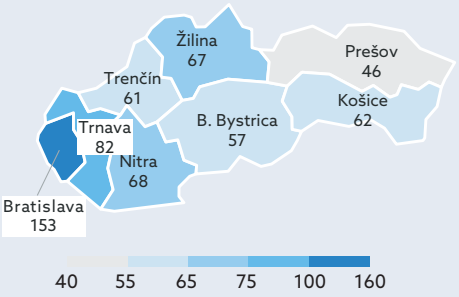

Príjmové rozdiely sú príliš veľké (% súhlasiacich, 2022)

Zdroj: Eurostat; výpočty NBS
Poznámka: Regióny NUTS 3. Štandardy kúpnej sily ako percento priemeru EÚ27. Regionálny HDP sa meria podľa miesta produkcie, preto je hodnota za Bratislavu zvýšená v dôsledku dochádzania za prácou z okolitých krajov.

Graf B

Regionálny rozptyl HDP na obyvateľa a nezamestnanosti (variačný koeficient, %)

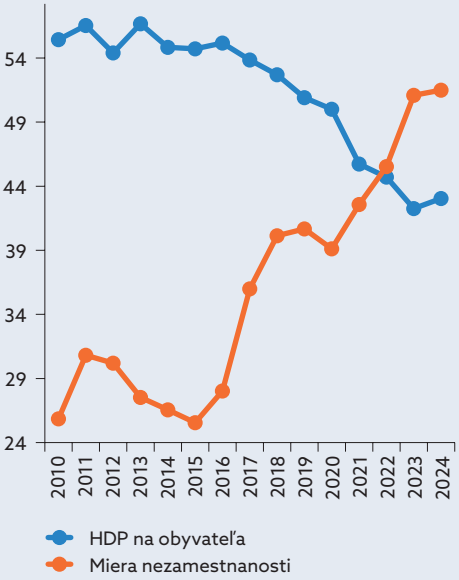

Zdroj: Eurostat; výpočty NBS
Poznámka: Regionálny rozptyl sa meria populačne váženým variačným koeficientom podľa vlastnej definície Eurostatu.[40] HDP na obyvateľa je rozdelený medzi osem krajov NUTS 3 a miera nezamestnanosti medzi štyri regióny NUTS 2, preto sú obe krivky porovnateľné z hľadiska smeru vývoja, ale nie z hľadiska úrovne. Zobrazené sú len roky, za ktoré sú vykázané údaje za všetky regióny, takže žiadny úsek čiary nie je interpolovaný cez nezverejnenú hodnotu. Časť poklesu rozptylu HDP po roku 2020 odráža revíziu sčítania obyvateľstva z roku 2021, o ktorej sa hovorí v texte.

[40] Rozptyl ukazovateľa y medzi regiónmi i je $100 \times \sqrt{(\Sigma_i\, w_i\, (y_i - \bar{y})^2)} / \bar{y}$, pričom w_i je podiel regiónu i na celoštátnej populácii a $\bar{y} = \Sigma_i\, w_i\, y_i$ je populačne vážená celoštátna hodnota. Ide o štandardnú odchýlku regionálnych hodnôt od celoštátnej hodnoty vyjadrenú ako percento tejto hodnoty: je nulová, keď majú všetky regióny rovnakú hodnotu, a rastie s tým, ako sa regióny od seba vzďaľujú. Keďže je nezávislá od mierky, možno ju porovnávať v čase aj medzi ukazovateľmi meranými v rôznych jednotkách, závisí však od počtu regiónov, na základe ktorých sa vypočítava, takže rad založený na ôsmich krajoch a rad založený na štyroch regiónoch nemožno porovnávať z hľadiska úrovne.

Graf C
Slovenské regióny v porovnaní so všetkými regiónmi EÚ v šiestich oblastiach, posledný dostupný rok

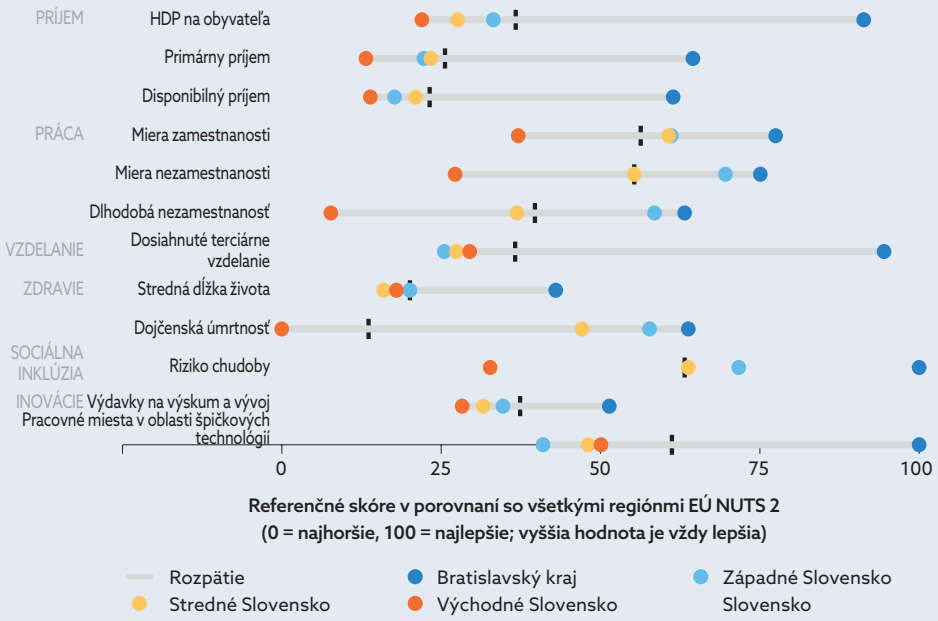

Zdroj: Regionálne štatistiky Eurostatu, výpočty NBS
Poznámka: Regióny NUTS 2. Skóre 0 – 100 vo vzťahu ku všetkým regiónom EÚ NUTS 2; metóda min – max s hranicami stanovenými na dve štandardné odchýlky na oboch stranách priemeru porovnávacej skupiny a s orezaním hodnôt na interval 0 až 100. Vyššia hodnota je vždy lepšia, preto sú nezamestnanosť, dlhodobá nezamestnanosť, chudoba a dojčenská úmrtnosť invertované. Sivý pruh zobrazuje rozpätie hodnôt štyroch slovenských regiónov a zvislá čiara označuje hodnotu za Slovensko ako celok. Posledný rok podľa ukazovateľa: 2025 pre mieru zamestnanosti, nezamestnanosť, terciárne vzdelanie, chudobu a pracovné miesta v oblasti špičkových technológií, 2024 pre HDP na obyvateľa, strednú dĺžku života a dojčenskú úmrtnosť, 2023 pre príjem domácností, dlhodobú nezamestnanosť a výskum a vývoj. Dojčenská úmrtnosť je hodnotená v porovnaní s 206 regiónmi EÚ, ktoré vykázali údaje za rok 2024; Nemecko zatiaľ údaje nevykázalo, čo mení priemer porovnávacej skupiny o menej ako 0,05.

Konvergencia produkcie pri súčasnej divergencii zamestnanosti predstavuje nákladnú kombináciu. Prešovský kraj je podľa mediánového veku najmladším krajom v krajine a zároveň patrí medzi regióny s najväčším úbytkom obyvateľstva v dôsledku migrácie, takže populácia v produktívnom veku, ktorá bude v dôsledku starnutia čoraz vzácnejšia, odchádza z miest, kde je najmenej nahraditeľná a kde by jej zamestnanie prinášalo najvyšší výnos. Nízka meraná príjmová nerovnosť na Slovensku je skôr výsledkom transferov a stlačenej mzdovej štruktúry, a nie porovnateľných príležitostí v celej krajine. Regionálny rozmer preto neznamená potrebu ďalších priorít, ale poukazuje na to, kde sú priority uvedené na konci tejto kapitoly sústredené.

Dôvera v inštitúcie sa obnovuje, ale zostáva pod priemerom EÚ. V roku 2026 malo 30 % Slovákov tendenciu dôverovať národnej vláde v porovnaní s priemerom EÚ približne na úrovni 37 %. Dôvera v právny systém bola vyššia, na úrovni 45 % na Slovensku, no stále pod priemerom EÚ približne vo výške 58 %. Oba ukazovatele sa od svojich nedávnych miním zlepšili: dôvera vo vládu vzrástla z približne 14 % v roku 2022 na 30 % v roku 2026, zatiaľ čo dôvera v právny systém sa zvýšila približne z 31 % v roku 2021 na 45 % v roku 2026. To naznačuje, že dôvera vo verejné inštitúcie na Slovensku sa posilnila, a to najmä od roku 2022, proces obnovy však ešte nie je dokončený. Rozdiel oproti priemeru EÚ je pri dôvere vo vládu mierny, približne 7 percentuálnych bodov v roku 2026, a väčší pri

dôvere v právny systém, približne 13 percentuálnych bodov. Celkovo graf poukazuje na zlepšovanie dôvery v inštitúcie na Slovensku, ale aj na pretrvávajúce zaostávanie za priemerom EÚ.[41]

Politická polarizácia sa od roku 2019 výrazne zvýšila. Ukazovateľ V-Dem merajúci polarizáciu do antagonistických politických táborov od roku 2019 prudko vzrástol a v súčasnosti patrí medzi najvyššie v EÚ (graf 74). V polarizovaných systémoch je väčšia pravdepodobnosť, že reformy budú zavádzané nerovnomerne a následne rušené po sebe nasledujúcimi vládami, čo zvyšuje náklady štrukturálnych politík, ktorých prínosy sa prejavujú až v priebehu času. Politickú polarizáciu však nesprevádzajú rovnako hlboké rozpory v spoločnosti. Tie isté údaje z databázy V-Dem zároveň zaraďujú Slovensko medzi krajiny EÚ s najnižšou mierou spoločenskej polarizácie so skóre −2,6 v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni −0,3.[42] To naznačuje, že súčasné napätie je viac poháňané politickou súťažou a inštitucionálnymi slabinami než hlbokými spoločenskými rozdielmi. To je dôležité pre reformnú kapacitu, keďže trvalé reformy v oblastiach, ako sú zdravotníctvo a vzdelávanie, závisia od dôveryhodných inštitúcií a stabilného politického prostredia.

Graf 73
Dôvera v inštitúcie (% respondentov, ktorí majú tendenciu dôverovať)

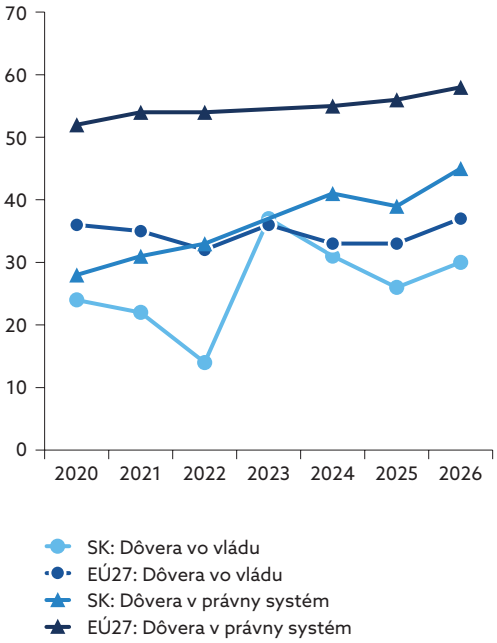

Zdroj: Eurobarometer
Poznámka: Ukazovateľ „Dôvera vo vládu" zobrazuje percento respondentov, ktorí majú tendenciu dôverovať národnej vláde. Ukazovateľ „Dôvera v právny systém" zobrazuje percento respondentov, ktorí majú tendenciu dôverovať právnemu systému. Čierne čiary predstavujú nevážený priemer EÚ.

Graf 74
Politická polarizácia (bodový odhad V-Dem; vyššia hodnota = vyššia polarizácia)

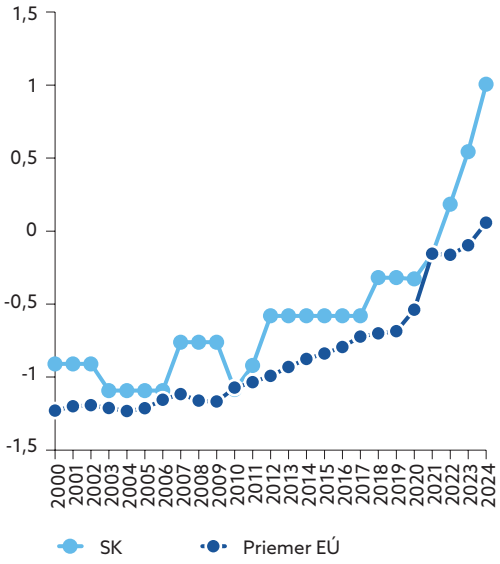

Zdroj: V-Dem Institute
Poznámka: Ukazovateľ meria „Do akej miery je spoločnosť polarizovaná do antagonistických politických táborov". Latentné skóre sa pohybuje v rozpätí od -4 do 4.

Spokojnosť s demokraciou sa zlepšila, ale zostáva pod priemerom EÚ, aj keď viac ľudí má pocit, že ich politický hlas má význam. Na Slovensku sa spokojnosť s demokraciou zvýšila približne z 31 % v roku 2022 približne na 51 % v roku 2026, no zostala pod priemerom EÚ, ktorý sa v rovnakom období zvýšil približne z 58 % na 60 %. Naopak, podiel ľudí na Slovensku, ktorí majú pocit, že ich hlas má význam, sa výrazne zvýšil, približne z 59 % v roku 2021 približne na 77 % v roku 2026, čo je výrazne nad úrovňou EÚ približne 63 %. To naznačuje, že pocit schopnosti občanov ovplyv-

41 Viac informácií o vplyve dôvery na hospodársky rast: Algan, Y. a Cahuc, P. (2010), Inherited Trust and Growth, American Economic Review, Vol. 100, No 5, pp. 2060-2092.
42 Pozri tabuľku 23 Sociálna súdržnosť.

ňovať politické dianie sa výrazne posilnil, hoci celkové hodnotenie fungovania demokracie zostáva menej priaznivé než v EÚ.

Spokojnosť so životom na Slovensku zostala po miernom zlepšení blízko priemeru EÚ. V roku 2025 dosiahol priemerný index spokojnosti so životom na Slovensku približne 7,1 v porovnaní približne so 6,8 v roku 2013. Rozdiel oproti priemeru EÚ-27 bol malý, keďže aj priemer EÚ sa pohyboval okolo hodnoty 7,1. Graf zároveň ukázal obmedzenú variabilitu vo väčšine krajín EÚ, pričom hodnoty sa vo všeobecnosti sústreďovali medzi 6,5 a 7,5. To naznačuje, že spokojnosť so životom na Slovensku sa v priebehu času mierne zlepšila a zároveň zostala vo všeobecnosti porovnateľná s priemerom EÚ.

Graf 75
Spokojnosť s fungovaním demokracie a vnímaná schopnosť ovplyvňovať politické dianie (% respondentov)

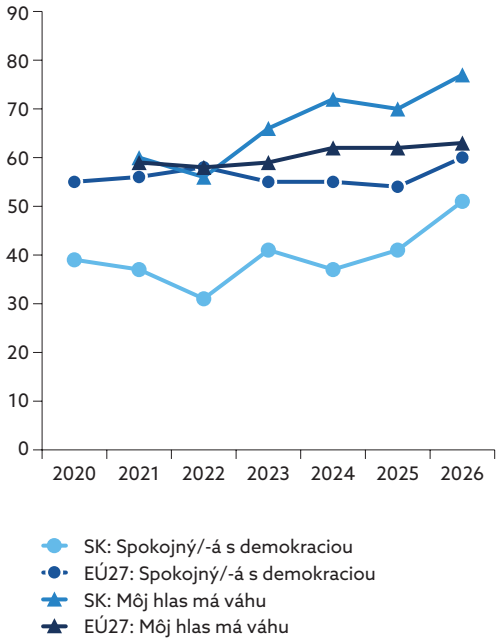

Zdroj: Eurobarometer
Poznámka: Ukazovateľ „Spokojnosť s demokraciou" zobrazuje súčet podielov respondentov, ktorí odpovedali „veľmi spokojný/-á" a „skôr spokojný/-á". Ukazovateľ „Môj hlas má váhu" zobrazuje súčet podielov respondentov, ktorí odpovedali „úplne súhlasím" a „skôr súhlasím".

Graf 76
Celková spokojnosť so životom (priemerné hodnotenie, 0 – 10)

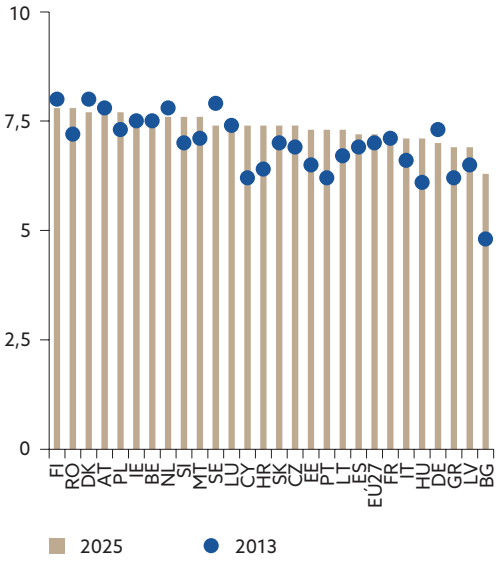

Zdroj: Eurostat
Poznámka: Hodnota ukazovateľa sa pohybuje v rozsahu od 0 do 10.

4.5 Životné prostredie

Kým v kapitole 3 sa skúmalo, či slovenská ekonomika dokáže dekarbonizovať, táto časť sa zaoberá vplyvom životného prostredia na ľudí, ktorí v ňom žijú. Pre blahobyt sú dôležité environmentálne podmienky, ktorým sú ľudia vystavení: vzduch, ktorý dýchajú, voda a hluk v okolí ich domovov, odpad, s ktorým nakladajú ich obce, a to, či sú tieto podmienky rovnomerne rozdelené medzi obyvateľstvo. Z tohto pohľadu je pozícia Slovenska rozmanitejšia, než naznačuje jeho celkové skóre v referenčnom ukazovateli.

Pri meraní na základe priemeru je miestna kvalita životného prostredia skutočne dobrá. Chránené územia pokrývajú 37,4 % územia v porovnaní s 26,4 % v EÚ27. Subjektívne vykazovaná expozícia hluku dosahuje 8,6 %, čo je druhá najnižšia hodnota v Únii, a 5,8 % domácností uvádza znečistenie, špinu alebo iné environmentálne problémy, čo je tretia najnižšia hodnota. Kvalita riečnych vôd je blízka úrovni EÚ27. Odpadové hospodárstvo sa výrazne zlepšilo: miera recyklácie komunálneho odpadu vzrástla zo 14,9 % v roku 2015 na 50,7 % v roku 2024 a v súčasnosti prevyšuje mieru EÚ27 vo výške 48,21 %, zatiaľ čo tvorba komunálneho odpadu na úrovni 489 kilogramov na osobu v porovnaní s 517 zostáva pod úrovňou priemeru EÚ27 (Graf 78).

Graf 77
Environmentálne problémy podľa príjmu domácností, 2023 (% domácností uvádzajúcich znečistenie, špinu alebo iné environmentálne problémy)

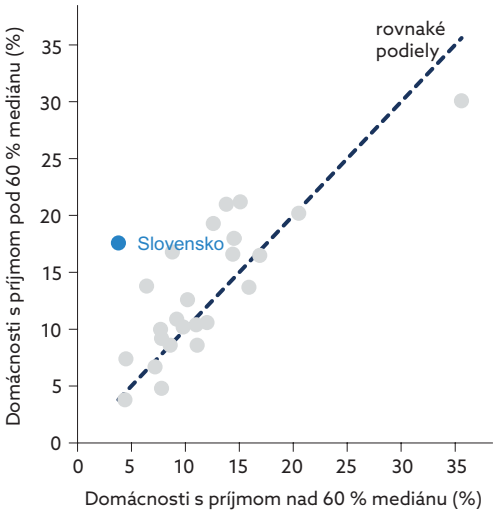

Zdroj: Eurostat
Poznámka: Každý bod predstavuje členský štát. Prerušovaná čiara označuje rovnaké podiely domácností pod a nad hranicou 60 % mediánu ekvivalizovaného príjmu.

Graf 78
Komunálny odpad a recyklácia na Slovensku (kg na obyvateľa, stĺpce; % recyklovaného odpadu, čiary, pravá os)

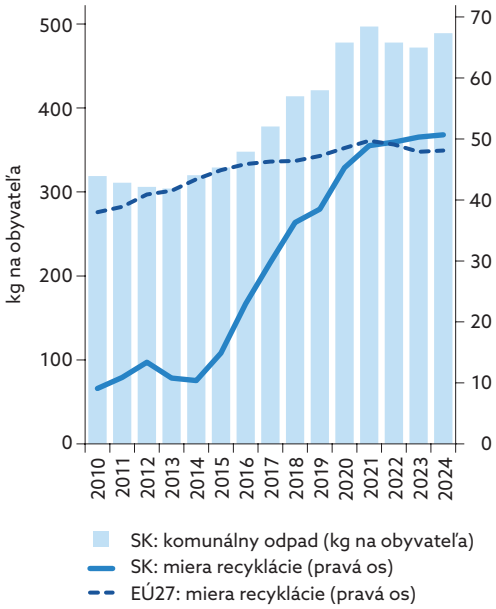

Zdroj: Eurostat

Tieto priemery skrývajú najvýraznejší sociálny gradient v Európskej únii. Spomedzi domácností s príjmom pod 60 % mediánu uvádza 17,6 % znečistenie, špinu alebo iné environmentálne problémy v porovnaní s 3,8 % domácností nad touto hranicou (Graf 77). Pomer 4,6 je najvyšší spomedzi všetkých členských štátov, pričom priemer EÚ27 dosahuje 1,3. Hluk vykazuje rovnaký vzorec, a to 17,6 % oproti 7,1 %, čo opäť predstavuje najväčší rozdiel v Únii. Slovensko má najlepšie environmentálne podmienky v EÚ pre svoje majetnejšie domácnosti a podmienky horšie ako priemer EÚ pre najchudobnejšie domácnosti, takže priaznivý agregovaný výsledok odráža skôr nezvyčajne nerovnomerné rozdelenie než rovnomerne čisté životné prostredie.

Graf 79
Predčasné úmrtia pripísateľné časticiam PM2,5, 2023 (úmrtia na 100 000 obyvateľov)

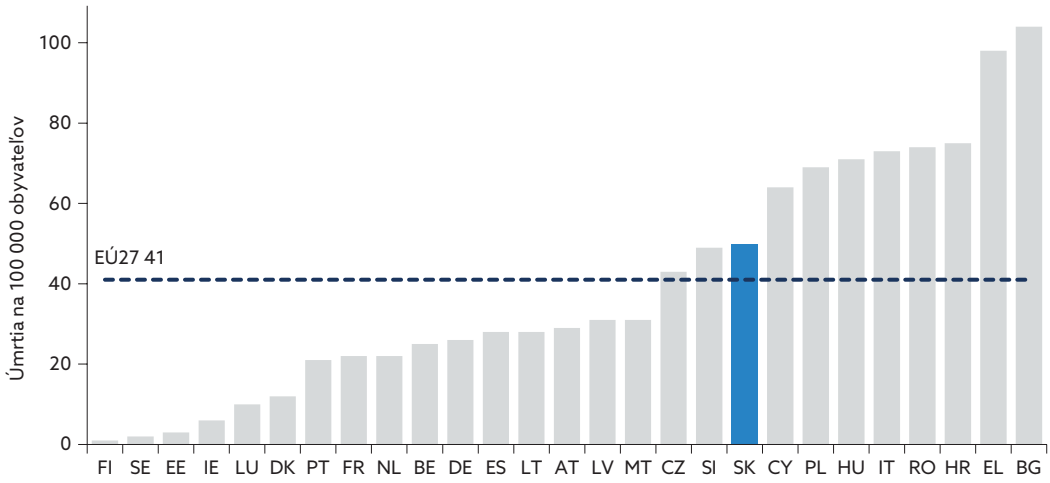

Zdroj: Eurostat
Poznámka: Priemer EÚ je nevážený priemer 27 členských štátov.

Pokiaľ ide o environmentálnu expozíciu s merateľnými zdravotnými nákladmi, Slovensko dosahuje horšie výsledky ako EÚ27. Predčasné úmrtia pripísateľné jemným tuhým časticiam dosiahli v roku 2023 hodnotu 50 na 100 000 obyvateľov v porovnaní s mierou EÚ27 na úrovni 41, čo je deviata najvyššia miera v Únii (Graf 79). Napojenie aspoň na sekundárne čistenie odpadových vôd dosahuje 71,8 % v porovnaní s priemerom EÚ27 vo výške 78,2 %. Oba ukazovatele predstavujú environmentálne faktory, ktoré sa priamo premietajú do zdravotných výsledkov zdokumentovaných v časti 4.1, a oba možno na rozdiel od priaznivej geografie krajiny a nízkej hustoty obyvateľstva ovplyvňovať verejnými politikami.

Životné prostredie je skôr prirodzenou danosťou, ktorú Slovensko zatiaľ nemuselo vyčerpať, než systémom, ktorý samo vybudovalo. Ak sa tento pilier hodnotí podľa expozície poškodzujúcej zdravie, a nie podľa emisií produkovaných ekonomikou, životné prostredie sa v hodnotení nachádza pod priemerom EÚ, a nie nad ním, s hodnotou 0,52 oproti 0,63. Z pohľadu tejto kapitoly ide o priaznivý priemer, ktorý je rozdelený nerovnomernejšie než kdekoľvek inde v Únii a zároveň je spojený so skutočným deficitom kvality ovzdušia. Z toho vyplývajúce odporúčania pre hospodársku politiku sú užšie a menej nákladné než dekarbonizácia: dokončiť napojenie na systémy čistenia odpadových vôd, riešiť kvalitu ovzdušia v okresoch, kde je najhoršia, a venovať pozornosť podmienkam, v ktorých skutočne žijú chudobné domácnosti.

5 Osobitná príloha 1: Ľudský kapitál: Vzdelávanie, zručnosti a zosúlaďovanie ponuky a dopytu na trhu práce

Ľudský kapitál je jedným z hlavných motorov hospodárskeho rastu – nedávne odhady ukazujú, že predstavuje približne 60 % rozdielov v priemerných príjmoch medzi krajinami.[43] Makroekonomické dôsledky sú mimoriadne významné pre malé otvorené ekonomiky, ktorých konkurenčná výhoda nemôže spočívať ani vo veľkosti ich domácich trhov, ani v lacnej pracovnej sile. V takýchto ekonomikách patria zručnosti pracovnej sily medzi niekoľko málo trvalých determinantov dlhodobej prosperity. Vzdelávanie sa všeobecne považuje za investíciu do ľudského kapitálu, ktorá zvyšuje produktivitu a príjmy pracovníkov. V súlade s týmto pohľadom dôkazy z viac ako tisíc odhadov vo viac ako stovke krajín ukazujú, že každý dodatočný rok vzdelávania je spojený s približne 10 % nárastom mzdy.[44] Pre tvorcov politiky z toho vyplýva jasný záver: je nevyhnutné pochopiť zásobu a vývoj ľudského kapitálu. Hlavným cieľom tejto kapitoly je určiť, kde sa Slovensko v tejto oblasti nachádza a kam smeruje.

Ústredným rozlíšením v tejto kapitole je rozdiel medzi kvantitou a kvalitou vzdelávania. Kvantita sa štandardne meria časom stráveným vo vzdelávaní, buď prostredníctvom priemerného počtu rokov školskej dochádzky, alebo podielu populácie s terciárnym vzdelaním. Tento prístup odráža logiku Mincerovej rovnice zárobkov,[45] ktorá spája mzdy s počtom rokov vzdelávania: každý dodatočný rok vzdelávania je spojený s merateľnou mzdovou prémiou. Naopak, kvalitu lepšie zachytávajú kľúčové kompetencie. Program PISA poskytuje medzinárodne porovnateľné meranie kompetencií nadobudnutých 15-ročnými žiakmi, a preto ho možno interpretovať ako zástupný ukazovateľ kvality učenia počas povinného vzdelávania. PIAAC naproti tomu meria zručnosti dospelých, pričom odráža kompetencie, ktoré ľudia využívajú v pracovnom živote.[46] Rozsiahly výskum ukazuje, že tieto kompetencie prinášajú významné dlhodobé ekonomické prínosy, a to tak pre individuálne príjmy, ako aj pre celkovú hospodársku výkonnosť. V tomto zmysle ekonomická hodnota vzdelávania závisí nielen od toho, ako dlho ľudia zostávajú vo vzdelávaní, ale aj od úrovne zručností a kompetencií, ktoré nadobudnú a časom si udržia.[47,48]

Pokiaľ ide o kvantitu, Slovensko vo veľkej miere dosiahlo konvergenciu, no pokiaľ ide o kvalitu, uberá sa nesprávnym smerom. Priemerný počet rokov vzdelávania je v súlade s úrovňou vo vyspelých ekonomikách. Určitá rezerva zostáva v miere dosiahnutia terciárneho vzdelania, ktorá je stále pod priemerom EÚ, no mechanicky sa zmenšuje, keď sú staršie kohorty nahrádzané mladšími a vzdelanejšími. Obraz z hľadiska kvality je opačný: ako ukazuje graf 80, výsledky slovenských

---

43 Lagakos, D. a Schoellman, T. (2026). Accounting for cross-country income differences revisited. Nepublikovaný rukopis.

44 Deming, D. J. a Silliman, M. (2025). Skills and human capital in the labour market. RFBerlin Discussion Paper 20/25.

45 Mincer, J. (1974). Schooling, experience, and earnings. Human behavior & social institutions no. 2.

46 PISA (Program pre medzinárodné hodnotenie žiakov) je trojročný prieskum OECD medzi 15-ročnými žiakmi, realizovaný od roku 2000. V cykle 2022 bolo testovaných približne 690 000 žiakov v 81 krajinách a ekonomikách v matematike, čitateľskej gramotnosti a prírodných vedách na škále so strednou hodnotou OECD 500 a štandardnou odchýlkou 100. PIAAC (Program medzinárodného hodnotenia kompetencií dospelých, prieskum zručností dospelých) hodnotí dospelých vo veku 16 až 65 rokov; jeho druhý cyklus, realizovaný v rokoch 2022 až 2023 v 31 krajinách a ekonomikách, meria čitateľskú gramotnosť, matematickú gramotnosť a adaptívne riešenie problémov na 500-bodovej škále.

47 Hanushek, E. A. a Woessmann, L. (2008). The role of cognitive skills in economic development. Journal of Economic Literature, 46(3), 607–668.

48 Hanushek, E. A. Schwerdt, G. Wiederhold, S. a Woessmann, L. (2015). Returns to skills around the world: Evidence from PIAAC. European Economic Review, 73, 103–130.

15-ročných žiakov sa do roku 2022 viac ako desaťročie zhoršovali vo všetkých troch testovaných oblastiach, a to rýchlejšie než priemer OECD.[49] Problém ešte prehlbujú tri ďalšie faktory. Po prvé, rodové rozdiely vo vzdelávacom postupe sa zväčšujú, čo má dôsledky pre vzorce dosiahnutého vzdelania a výsledky na trhu práce. Po druhé, Slovensko má podľa štandardov EÚ relatívne vysokú mieru emigrácie študentov, čím prichádza o časť vysokokvalifikovaného potenciálu ešte pred vstupom absolventov do domácej ekonomiky. Po tretie, pokrok v oblasti umelej inteligencie pretvára dopyt na trhu práce. Hoci tieto faktory môžu zvyšovať produktivitu a vytvárať nové príležitosti pre vysokokvalifikovanú prácu, zároveň vystavujú absolventov, ktorých práca vo veľkej miere pozostáva z rutinných úloh, vyššiemu riziku automatizácie.

Graf 80
Výsledky Slovenska v PISA sa zhoršujú už viac ako desaťročie

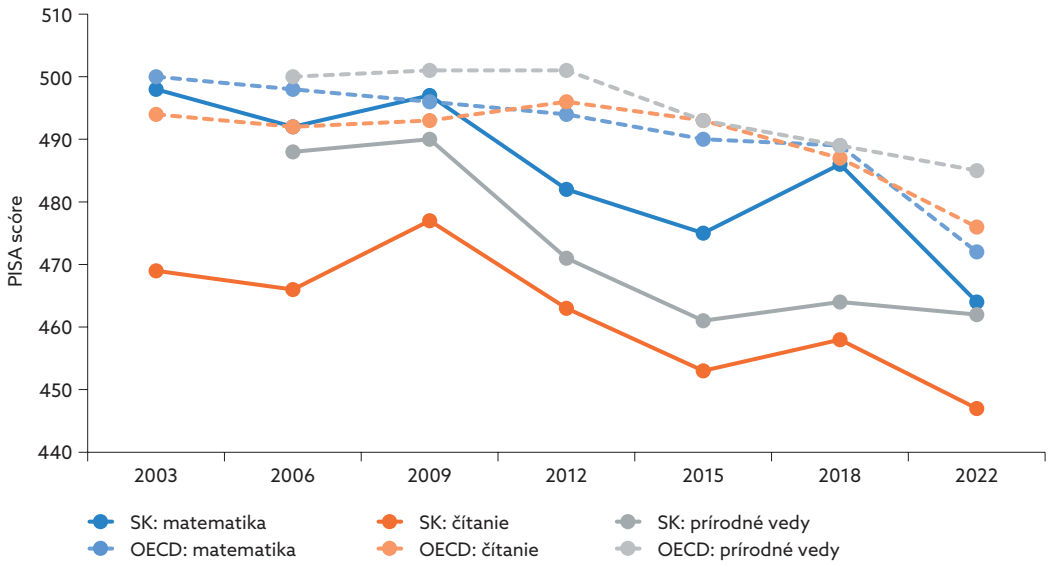

Zdroj: OECD PISA

V tejto kapitole okrem iného ukazujeme, že:

- Slovensko zaostáva za priemerom OECD v kvalite vzdelávania približne o 0,15 štandardnej odchýlky a jeho výsledky testovania PISA od roku 2009 klesli o 0,3 štandardnej odchýlky, čo zodpovedá približne celému jeho odstupu od Česka;
- hlavným problémom nie je priemer, ale nerovnosť: viac ako polovica variability výsledkov žiakov vzniká medzi školami (štvrtý najvyšší podiel v OECD), regióny sa líšia až o 0,8 štandardnej odchýlky a deti rodičov s terciárnym vzdelaním dosahujú výkonnostnú výhodu približne 0,5 štandardnej odchýlky, ktorú vzdelávací systém len zriedkavo kompenzuje;
- Slovensko zaostáva najviac na vrchole rozdelenia výsledkov (najvyššiu úroveň dosahuje 7,9 % žiakov oproti 10,8 % v OECD), čo priamo oslabuje jeho inovačný potenciál;
- v dosiahnutom terciárnom vzdelaní vznikol výrazný rozdiel medzi mužmi a ženami: ženy dnes získavajú vysokoškolské tituly oveľa častejšie než muži.

[49] Analýza v tejto prílohe vychádza z údajov PISA 2022, keďže výsledky PISA 2025 boli zverejnené 8. septembra 2026, po ukončení analytických prác na prílohe. Nové výsledky naznačujú čiastočné zvrátenie predchádzajúceho poklesu na Slovensku, najmä vďaka zlepšeniu v prírodovednej gramotnosti, zatiaľ čo priemer OECD ďalej klesal. Priemer výsledkov z matematiky a prírodných vied sa tak už takmer vyrovnal priemeru OECD. Aj podiel najlepších žiakov podľa tohto ukazovateľa sa priblížil priemeru OECD, títo žiaci však naďalej pochádzajú prevažne zo sociálno-ekonomicky zvýhodneného prostredia. Väčšina širších štrukturálnych zistení prílohy by preto mala zostať relevantná, najmä pokiaľ ide o nerovné príležitosti vo vzdelávaní a potrebu účinnejšie rozvíjať a využívať zručnosti. OECD, PISA 2025 Results (Volume I): Slovak Republic, profil krajiny, 8. september 2026.

- emigrácia študentov je významná: približne 28 000 slovenských študentov študuje v zahraničí, čo zodpovedá približne jednému zo šiestich vysokoškolských študentov, pričom veľká väčšina študuje v Česku;
- jeden z piatich absolventov pracuje na pozícii pod úrovňou svojho vzdelania (medzi ženami takmer jedna zo štyroch) a pracovné úlohy slovenských vysokoškolsky vzdelaných pracovníkov sú viac vystavené automatizácii prostredníctvom umelej inteligencie než jej podpornému pôsobeniu, čo je opačný obraz než v Česku.

5.1 Rast dosiahnutého vzdelania a jeho limity

Rozširovanie vzdelávania na Slovensku malo široký charakter, pričom ženy v posledných desaťročiach dobehli mužov. Veľké rozšírenie vzdelávania v 20. storočí naplno zasiahlo aj Slovensko: priemerný počet rokov vzdelávania vzrástol z 8,2 v roku 1950 na 12,7 v roku 2015.[50] Tento nárast odráža všeobecné zvýšenie dosiahnutého vzdelania v populácii, čím sa Slovensko zaradilo medzi krajiny s rozšírenou účasťou na základnom a strednom vzdelávaní. V tomto smere je už priestor na ďalšie dobiehanie obmedzený. Ako ukazuje graf 81, rast vzdelávania prebiehal u mužov aj žien, ale rozdielnym tempom. Muži mali počas veľkej časti druhej polovice 20. storočia viac rokov vzdelávania než ženy, zatiaľ čo vzdelanie žien rástlo rýchlejšie a rozdiel sa postupne zmenšoval. Okolo roku 2005 ženy dosiahli priemerný počet rokov vzdelávania mužov a do roku 2015 mali slovenské ženy vo veku 25 až 64 rokov v priemere mierne vyšší počet rokov vzdelávania. Tento vzorec sa odráža aj v údajoch o dosiahnutom terciárnom vzdelaní, kde ženy teraz dosahujú vyššiu úroveň vzdelania než muži, keďže do populácie v produktívnom veku vstúpili vzdelanejšie mladšie kohorty.[51]

Graf 81
Priemerný počet rokov vzdelávania podľa pohlavia, Slovensko

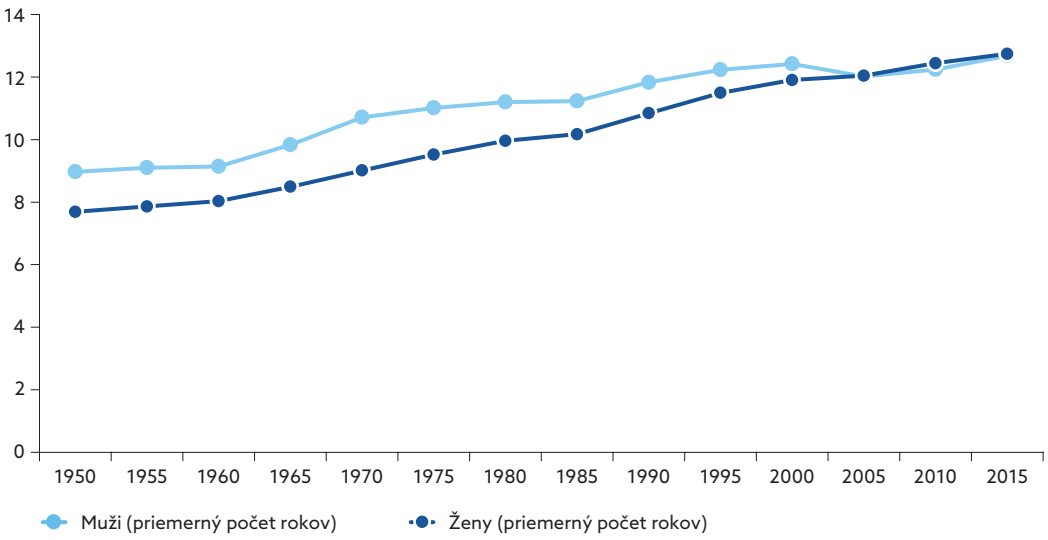

Zdroj: Barro-Lee v3 (populácia vo veku 25 až 64 rokov)

Rozdiel Slovenska v dosiahnutom terciárnom vzdelaní sa zmenšil, no konvergencia zostáva neúplná a regionálne nerovnomerná. V terciárnom vzdelávaní sa kvantitatívny rozdiel oproti EÚ

[50] Barro, R. J. a Lee, J.-W. (2013). A New Data Set of Educational Attainment in the World, 1950–2010. Journal of Development Economics, 104, 184–198; UIS-UNESCO.
[51] Novák, V. (2026). One road, two speeds. Generations X and Y in Slovakia and Czechia. Pripravovaná Analytická štúdia NBS.

výrazne zmenšil, no ešte sa neuzatvoril. Podiel populácie vo veku 25 až 64 rokov s terciárnym vzdelaním sa od konca 90. rokov približne strojnásobil a v roku 2025 dosiahol 29,8 % v porovnaní s 36,9 % v EÚ27. Ďalšia konvergencia je pravdepodobná, keďže mladšie a vzdelanejšie kohorty ďalej nahrádzajú staršie kohorty v populácii v produktívnom veku. Slovensko však stále zaostáva za priemerom EÚ, čo naznačuje, že priestor na zvyšovanie podielu osôb s terciárnym vzdelaním ešte nebol úplne vyčerpaný. Dosiahnuté terciárne vzdelanie je výrazne koncentrované v Bratislavskom kraji, kde jeho podiel v rokoch 2019 až 2024 dosiahol takmer 48 %, zatiaľ čo v ostatných regiónoch zostáva podstatne nižší na úrovni približne 24 až 26 %. Tento regionálny obraz je dôležitý, pretože podiel osôb s terciárnym vzdelaním je odrazom širších územných rozdielov na Slovensku a zároveň prispieva k ich ďalšiemu prehlbovaniu: regióny s nižším podielom vysokoškolsky vzdelanej pracovnej sily môžu mať väčšie ťažkosti s prilákaním činností s vysokou produktivitou, zatiaľ čo výhoda Bratislavy sa ďalej posilňuje koncentráciou zručností, podnikov a príležitostí.

Graf 82
Dosiahnuté terciárne vzdelanie: Slovensko a EÚ27

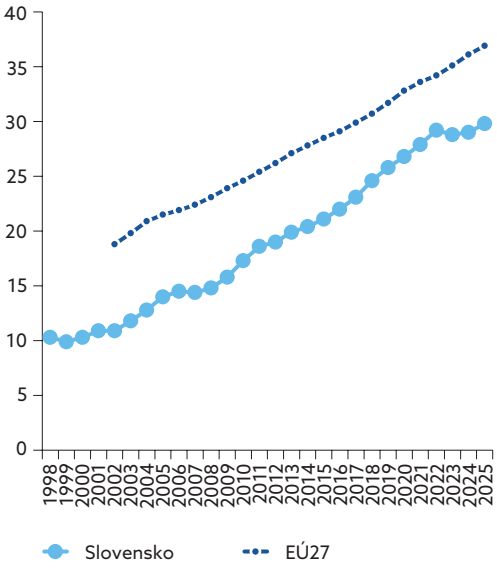

Zdroj: Eurostat

Graf 83
Dosiahnuté terciárne vzdelanie podľa regiónov

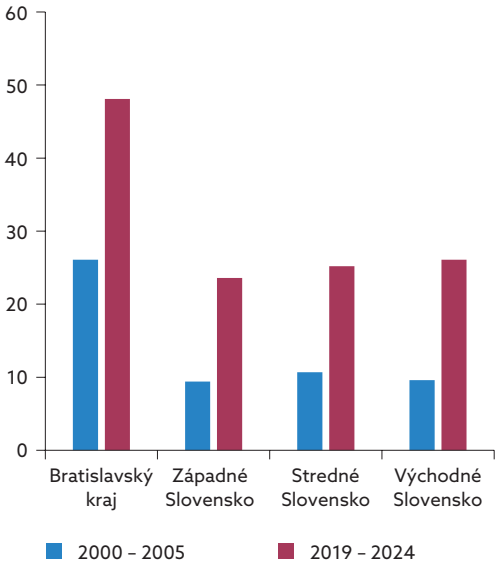

Zdroj: Eurostat

Ľudský kapitál bol v posledných desaťročiach jedným z hlavných zdrojov rastu produktivity na Slovensku. Rozšírenie vzdelávania prinieslo viditeľné prínosy pre rastovú výkonnosť Slovenska. Štandardná dekompozícia rastu založená na údajoch z databázy Penn World Table[52] ukazuje, že medzi obdobiami 1991 až 1995 a 2016 až 2020 produkcia na pracovníka rástla približne o 1,7 % ročne. Približne polovica tohto rastu pochádzala z celkovej produktivity faktorov, asi 40 % z ľudského kapitálu a zvyšných 10 % z prehlbovania kapitálu (graf 84). Ľudský kapitál preto nebol okrajovým faktorom: spolu so zlepšovaním produktivity bol jedným z hlavných hnacích motorov rastu životnej úrovne.

[52] Feenstra, Robert C., Robert Inklaar, a Marcel P. Timmer. The next generation of the Penn World Table. *American economic review* 105.10 (2015): 3150 – 3182

Graf 84
Dekompozícia rastu produktivity práce, Slovensko

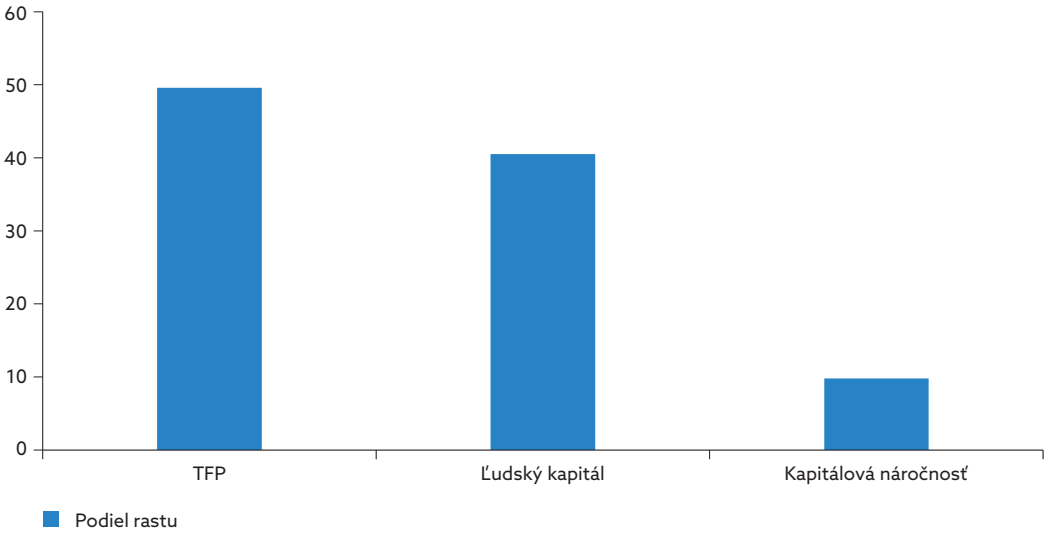

Zdroj: Výpočty NBS, Penn World Table 11.0

Merané prírastky ľudského kapitálu odrážajú najmä počet rokov vzdelávania, nie kvalitu nadobudnutých zručností. Výsledok dekompozície rastu odráža dôležitú, ale úzko vymedzenú koncepciu ľudského kapitálu. Index ľudského kapitálu Penn World Table je založený na priemernom počte rokov vzdelávania a odhadovaných výnosoch zo vzdelania, a preto zachytáva najmä to, koľko vzdelania populácia získala. O kvalite učenia, relevantnosti nadobudnutých zručností alebo schopnosti vzdelávacieho systému podporovať rast produktivity a inovácie však vypovedá podstatne menej. Pre Slovensko zostávajú dôležité oba rozmery: ďalšie zvyšovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva môže stále prispievať k rastu, najmä v terciárnom vzdelávaní a zaostávajúcich regiónoch, no dlhodobý hospodársky rozvoj bude závisieť aj od toho, či sa dodatočné vzdelanie premietne do lepších zručností a kvalitnejších výsledkov vzdelávania. Ekonómia rozvoja zručností ukazuje, že včasné investície do ľudského kapitálu sú dôležité: skoré zručnosti podporujú neskoršie učenie, zatiaľ čo skoré deficity majú tendenciu pretrvávať.[53] [54]

5.2 Čo odhaľujú testy: zhoršujúca sa a nerovnaká kvalita škôl

Kvalita vzdelávania je dôležitá, pretože bohaté krajiny sa oveľa viac líšia v tom, čo sa žiaci naučia, než v tom, ako dlho zostávajú v škole. V ekonomikách OECD je takmer všetka mládež zapojená do vzdelávania do veku 15 rokov a rozdiely v počte rokov vzdelávania sú relatívne malé. Napriek tomu sa zručnosti 15-ročných žiakov medzi krajinami výrazne líšia. Výsledky testov sú nedokonalým meradlom ľudského kapitálu: zachytávajú najmä kognitívne zručnosti, nie motiváciu, kreativitu, praktické schopnosti alebo sociálne zručnosti. Stále však predstavujú najlepšie medzinárodne porovnateľné dôkazy o výsledkoch vzdelávania a úzko súvisia so zručnosťami dospelých, mzdami a zamestnanosťou. Pre konvergujúcu ekonomiku sú preto dôležitým signálom kvality ľudského kapitálu.

[53] Cunha, F. a Heckman, J. J. (2007). The technology of skill formation. American Economic Review, 97(2), 31–47.
[54] OECD (2024). Education at a Glance 2024: OECD Indicators. OECD Publishing.

V testovaní PISA 2022 dosiahli slovenskí 15-roční žiaci v priemere 464 bodov v matematike, 462 bodov v prírodných vedách a 447 bodov v čitateľskej gramotnosti.[55] Pri meraní kvality ukazovateľom používaným v literatúre o raste, teda priemerom výsledkov z matematiky a prírodných vied, dosahuje Slovensko 463 bodov oproti priemeru OECD 478 bodov, čo predstavuje rozdiel približne 15 bodov alebo 0,15 štandardnej odchýlky (100 bodov PISA ≈ 1 štandardná odchýlka). Hoci sa tento rozdiel javí ako mierny, vzorce obsiahnuté v trende a rozdelení výsledkov naznačujú hlbšie štrukturálne rozdiely.

Najprv trend: Výsledky Slovenska sa zhoršujú už viac ako desaťročie. Ako ukázal graf 80, priemer výsledkov z matematiky a prírodných vied klesol z maxima 493 bodov v roku 2009 na 463 bodov v roku 2022, čo predstavuje pokles o 0,3 štandardnej odchýlky, približne rovnaký ako celý súčasný odstup Slovenska od Česka. Pokles sa začal približne v roku 2012, týka sa všetkých troch oblastí a je strmší než vlastný klesajúci trend priemeru OECD. Slovensko sa teda zhoršuje nielen v porovnaní so svojou vlastnou minulosťou, ale aj vo vzťahu k medzinárodnému referenčnému ukazovateľu, ktorý už sám osebe klesá. Kohorty stojace za týmito slabšími výsledkami teraz dosahujú vysokoškolský vek a vstupujú na trh práce, čím sa dôsledky slabšej výkonnosti vzdelávacieho systému priamo prenášajú do budúcej pracovnej sily.

Jednou z dominantných čŕt slovenského školstva je výrazná nerovnosť medzi typmi škôl. Časť rozdielu medzi typmi škôl odráža skorú selekciu do akademických gymnázií (graf 85), preto ho nemožno interpretovať ako čistý rozdiel v kvalite škôl. Analýzy OECD zamerané na rovnosť príležitostí však konzistentne ukazujú, že vysoko stratifikované vzdelávacie systémy, v ktorých sú žiaci v skorom veku rozdeľovaní do rôznych vzdelávacích dráh, majú tendenciu posilňovať vplyv sociálno-ekonomického zázemia na vzdelávacie výsledky bez toho, aby zlepšovali celkovú výkonnosť žiakov.[56]

Graf 85
Výsledky PISA podľa typu školy

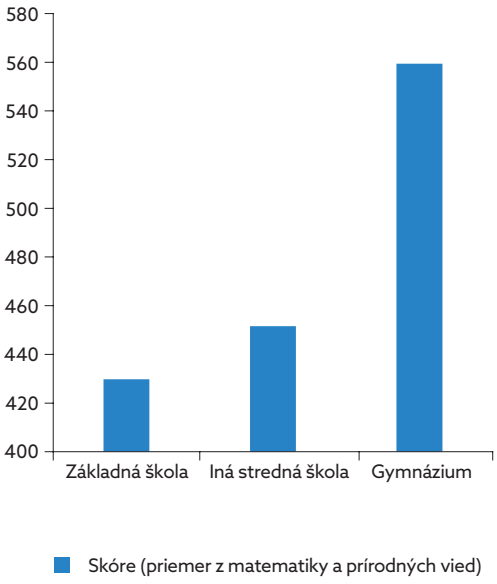

Zdroj: PISA 2022, výpočty NBS

Graf 86
Dekompozícia výsledkov PISA na rozdiely medzi školami a v rámci škôl

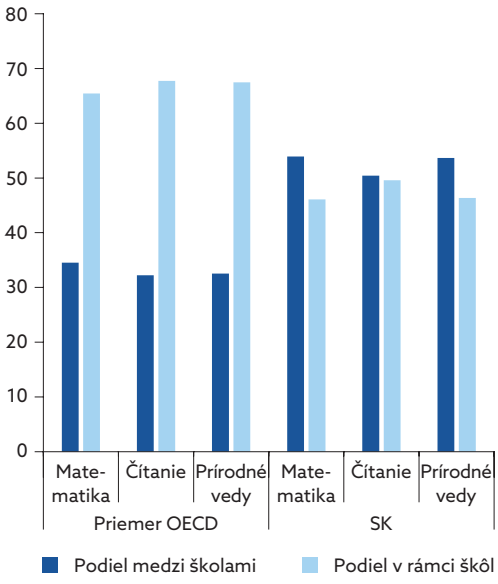

Zdroj: PISA 2022, výpočty NBS

[55] OECD (2023). PISA 2022 Results (Volume I). OECD Publishing. Slovenské hodnoty overené na základe mikroúdajov (výpočty NBS).
[56] OECD (2023). PISA 2022 Results (Volume II). OECD Publishing.

Škola je významným faktorom nerovnosti: na Slovensku sa väčšia časť rozdielov vo výkonnosti žiakov prejavuje medzi školami než v rámci jednotlivých škôl. Dekompozícia mikroúdajov PISA potvrdzuje, že škola je významným determinantom vzdelávacej nerovnosti na Slovensku. V matematike, čítaní aj prírodných vedách je obraz veľmi podobný: približne polovica celkovej variability výsledkov pripadá na rozdiely medzi školami, pričom podiel variability medzi školami dosahuje približne 54 % v matematike, 50 % v čítaní a 54 % v prírodných vedách. Z komparatívneho hľadiska ide o vysokú hodnotu, keďže priemer OECD je bližšie k jednej tretine, čo znamená, že vo väčšine systémov OECD sú rozdiely vo výsledkoch viac spôsobené variabilitou medzi žiakmi v rámci tej istej školy než rozdielmi medzi školami. Slovensko sa v tomto ukazovateli radí vo všetkých troch oblastiach medzi krajiny OECD s najvyššími hodnotami: štvrté miesto v matematike, štvrté miesto v čítaní a tretie miesto v prírodných vedách. Je to dôležité preto, lebo medziškolská variabilita odráža nielen individuálne rozdiely v schopnostiach alebo úsilí žiakov, ale aj spôsob, akým vzdelávací systém rozdeľuje žiakov medzi školy prostredníctvom prijímacieho konania, diferenciácie vzdelávacích dráh, segregácie podľa miesta bydliska a skorej selekcie vrátane výberu do osemročných gymnázií. Relatívne veľká medziškolská zložka vo všetkých troch oblastiach naznačuje, že rozdiely na úrovni škôl zohrávajú významnú úlohu pri formovaní výsledkov žiakov na Slovensku. Rozsah týchto rozdielov naznačuje, že škola, ktorú žiak navštevuje, má na Slovensku väčší význam než v mnohých iných systémoch OECD, čo môže prispievať k pretrvávaniu vzdelávacieho znevýhodnenia.

Graf 87
Výsledky PISA podľa regiónov

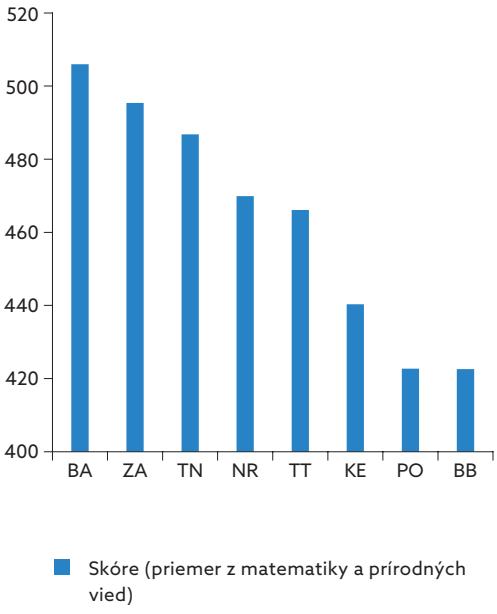

Zdroj: PISA 2022, výpočty NBS

Graf 88
Výsledky PISA podľa vzdelania rodičov

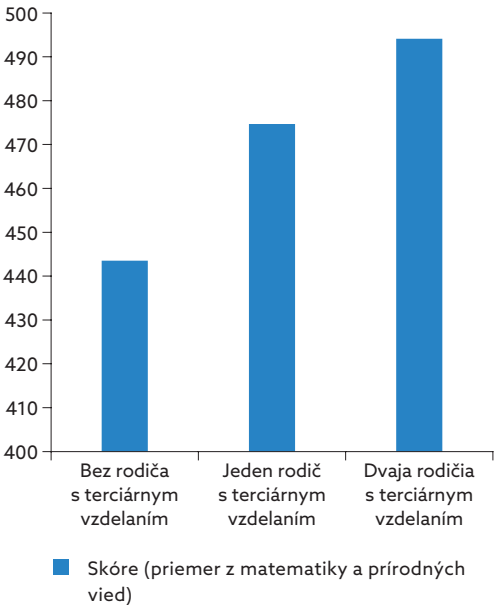

Zdroj: PISA 2022, výpočty NBS

Výsledky sa medzi regiónmi výrazne líšia. Regionálne rozdiely sú výrazné, pričom Bratislavský kraj dosahuje najvyššie výsledky na úrovni približne 506 bodov, zatiaľ čo Prešovský a Banskobystrický kraj dosahujú približne 423 bodov, čo predstavuje rozdiel približne 83 bodov alebo okolo 0,8 štandardnej odchýlky, porovnateľný s niekoľkými rokmi vzdelávania. Tento rozdiel by sa však nemal interpretovať len ako rozdiel v efektívnosti škôl, pretože Bratislava je zároveň regiónom s výraznou selekciou: sústreďujú sa v nej vzdelanejšie rodiny s vyššími príjmami, pracovné miesta vo verejnom sektore a v odvetviach náročných na znalosti, ako aj rodičia s väčšou schopnosťou podporovať vzdelávanie detí doma. Naopak, zaostávajúce regióny východného a stredného Slovenska zahŕňajú vyšší podiel znevýhodnených domácností a marginalizovaných rómskych komunít, ktoré PISA zachytáva len nedokonale, pretože najviac vylúčené deti sú pravdepodobne vo vzorke nedostatočne zastúpené. Slabšie vzdelávacie výsledky v týchto

regiónoch zároveň odrážajú aj prehlbujú širšie rozdiely medzi východom a západom Slovenska, obmedzujú sociálnu mobilitu a oslabujú základňu ľudského kapitálu potrebnú na regionálnu konvergenciu.

Rodinné zázemie naďalej ovplyvňuje vzdelávacie výsledky nad rámec školských a regionálnych faktorov. Skutočnosť, že aspoň jeden z rodičov má nejaké vysokoškolské vzdelanie, je spojená s vyšším výsledkom približne o 10,5 bodu v matematike a o 11,8 bodu v prírodných vedách v porovnaní so žiakmi, ktorých rodičia majú nižšie dosiahnuté vzdelanie (tabuľka 1). V čítaní je príslušný koeficient malý a štatisticky nevýznamný. Pretrvávanie týchto efektov po zohľadnení regionálnych charakteristík a charakteristík na úrovni škôl naznačuje, že rodinné zdroje a vzdelávacie prostredie naďalej ovplyvňujú výsledky vzdelávania nad rámec rozdielov v navštevovanej škole alebo geografickej polohe. Modely dokážu vysvetliť významnú časť variability výsledkov. Pohlavie, vzdelanie rodičov, región a typ školy spoločne vysvetľujú približne 27 % variability výsledkov v čítaní a približne 29 % variability výsledkov v matematike a prírodných vedách (R^2 = 0,27 – 0,29). Tieto zistenia zdôrazňujú význam sociálno-ekonomických podmienok žiakov pri formovaní ich vzdelávacích výsledkov a poukazujú na pretrvávajúce nerovnosti vo vzdelávacích príležitostiach.

Tabuľka 1
Výsledky regresie, výsledky PISA

	Čítanie	Matematika	Prírodné vedy
Nejaké vysokoškolské vzdelanie	0,706	10,522***	11,838***
	(3,779)	(3,268)	(3,548)
Konštanta	547,197***	576,166***	571,754***
	(7,889)	(8,293)	(8,458)
Pohlavie	Áno	Áno	Áno
Región	Áno	Áno	Áno
Typ školy	Áno	Áno	Áno
R^2	0,269	0,291	0,293
Počet pozorovaní	5 642	5 642	5 642

Zdroj: PISA 2022 a výpočty NBS
Poznámka: Štandardné chyby sú uvedené v zátvorkách. Referenčnou kategóriou pre rodinné zázemie sú žiaci, ktorých rodičia nemali vysokoškolské vzdelanie. Všetky špecifikácie zohľadňujú pohlavie, región a typ školy. Hviezdičky označujú úrovne štatistickej významnosti: *** p < 0,01, ** p < 0,05, * p < 0,1.

Sociálno-ekonomický gradient je strmý, a to oveľa viac než takmer vo všetkých porovnateľných krajinách OECD. Deti bez rodiča s terciárnym vzdelaním, ktoré tvoria 53 % všetkých žiakov, dosahujú v priemere 444 bodov, deti s jedným takýmto rodičom 475 bodov a s dvoma rodičmi 494 bodov, čo predstavuje rozdiel približne 0,5 štandardnej odchýlky (graf 88). Pri meraní prostredníctvom kontinuálneho indexu ekonomického, sociálneho a kultúrneho postavenia (ESKP) OECD je tento obraz ešte výraznejší: samotné sociálno-ekonomické zázemie vysvetľuje približne 28 % variability výsledkov slovenských žiakov (95 % IS [24, 31]), čo je najvyšší podiel spomedzi všetkých krajín OECD oproti priemeru OECD približne 16 %. Každé zvýšenie ESKP o jednu štandardnú odchýlku je spojené s nárastom výsledku o 54 bodov (95 % IS [50, 58]), čo je opäť najstrmší gradient

v OECD (priemer 40).[57,58] Odhadnuté priamky v grafe 89 tento kontrast jasne ukazujú: slovenský gradient sa pri najviac znevýhodnených žiakoch nachádza pod priemerom OECD a pri najviac zvýhodnených nad ním, takže rovnaký rozdiel v rodinnom zázemí sa tu premieta do oveľa väčšieho rozdielu v nameraných zručnostiach než takmer kdekoľvek inde.

Pri vyjadrení prostredníctvom rozdielov vo výsledkoch testov patrí táto medzera medzi najväčšie v krajinách OECD. Žiaci v najvyššej štvrtine rozdelenia ESKP dosahujú o 133 bodov lepšie výsledky než žiaci v najnižšej štvrtine (graf 90). V každom kvartile dosahujú slovenskí žiaci horšie výsledky než priemer OECD v rovnakom kvartile, pričom zaostávanie je najväčšie v spodnom kvartile (−43 bodov) a v hornom kvartile sa takmer uzatvára (−4 body). Keďže sociálno-ekonomické postavenie sa samo prenáša medzi generáciami, ide o kľúčový mechanizmus, prostredníctvom ktorého sa na Slovensku reprodukujú nerovnosti: rodinné zázemie formuje počiatočné zručnosti, počiatočné zručnosti ovplyvňujú zaradenie do školy a zaradenie do školy následne prehlbuje rozdiely, čo predstavuje kumulatívny proces opísaný Cunhom a Heckmanom.[59] Zúženie tejto medzery by podporilo spravodlivosť aj dlhodobý hospodársky rast, keďže by umožnilo Slovensku rozvíjať talenty, ktoré sú v súčasnosti obmedzované rodinným zázemím žiakov a ich zaradením do škôl.

Graf 89
Sociálno-ekonomický gradient: Slovensko a OECD

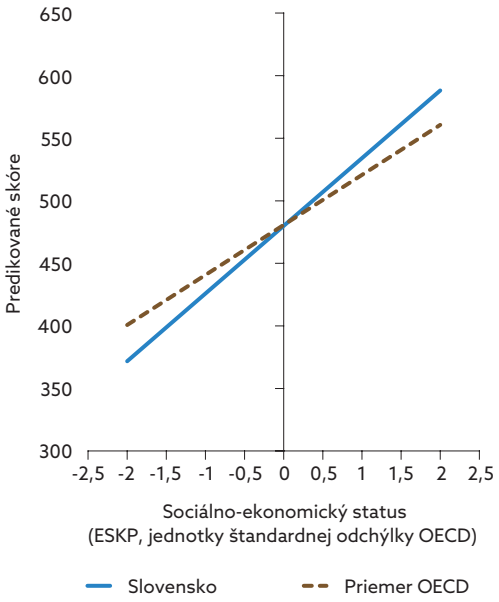

Zdroj: PISA 2022 (úplný súbor údajov o žiakoch), výpočty NBS Odhadnutý výsledok podľa indexu ESKP OECD.

Graf 90
Výsledky PISA podľa sociálno-ekonomického kvartilu: Slovensko a OECD

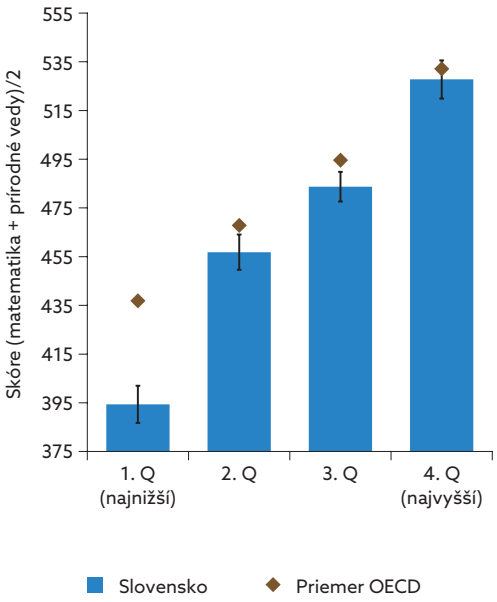

Zdroj: PISA 2022 (úplný súbor údajov o žiakoch), výpočty NBS Kvartily ESKP v rámci každej krajiny; priemer OECD za 36 členských krajín vypočítaný rovnakou metódou

[57] Výpočty NBS na úplnom súbore údajov OECD PISA 2022 o žiakoch (CY08MSP_STU_QQQ). ESKP = index ekonomického, sociálneho a kultúrneho postavenia v rámci PISA (vzdelanie rodičov, ich povolanie a zdroje dostupné v domácnosti; štandardizovaný na priemer OECD 0, štandardná odchýlka 1). Sila vzťahu = vážené R^2, sklon = koeficient z regresie výsledku (matematika + prírodné vedy)/2 na ESKP, vypočítaný pre každú vierohodnú hodnotu vo všetkých krajinách OECD. 95 % intervaly spoľahlivosti odvodené z replikačných váh Fayovej metódy BRR a vierohodných hodnôt.

[58] Chybové úsečky a rozsahy uvedené v hranatých zátvorkách predstavujú 95 % intervaly spoľahlivosti. Variancia výberu sa odhaduje na základe 80 replikačných váh (Fayova metóda vyváženej opakovanej replikácie s k = 0,5 pre PISA 2022, bootstrapová replikácia pre druhý cyklus PIAAC) a pri štatistikách založených na výsledkoch testov sa kombinuje s variačnou zložkou imputácie vypočítanou na základe 10 vierohodných hodnôt podľa Rubinovho pravidla. Grafy bez chybových úsečiek a údaje založené na rastovom účtovníctve a ukazovateľoch Eurostat/Barro-Lee uvádzajú bodové odhady. Výpočty NBS.

[59] Cunha, F. a Heckman, J. J. (2007). The technology of skill formation. American Economic Review, 97(2), 31–47.

Sociálno-ekonomické zázemie ovplyvňuje nielen výsledky testov, ale aj celú vzdelávaciu dráhu žiaka. Tento vzťah názorne ilustrujú tri ukazovatele (graf 91).[60] Opakovanie ročníka, ktoré je samo osebe silným prediktorom predčasného ukončenia školskej dochádzky, klesá z 19 % žiakov v najchudobnejšej štvrtine na sotva 1 % v najbohatšej. Špičkové výsledky sa vyvíjajú opačným smerom: najvyššiu úroveň 600 bodov dosiahne len 0,9 % najviac znevýhodnených žiakov oproti 20 % najviac zvýhodnených. Úzka vrstva najlepších žiakov v krajine preto pochádza takmer výlučne z ekonomicky zabezpečených rodín, čo predstavuje priamu stratu potenciálneho talentu, ktorú následne ešte prehlbuje odlev mozgov (časť 5). Tento rozdiel sa prejavuje už aj v ambíciách: ukončenie terciárneho vzdelania očakáva 48 % znevýhodnených žiakov oproti 85 % ich zvýhodnených rovesníkov. Znevýhodnenie sa kumuluje vo všetkých dimenziách (opakovanie ročníka, dosiahnuté výsledky a vzdelávacie ambície) dávno pred vstupom na trh práce.

Graf 91
Výsledky podľa sociálno-ekonomického kvartilu: opakovanie ročníka, najlepší žiaci, očakávania dosiahnutia terciárneho vzdelania

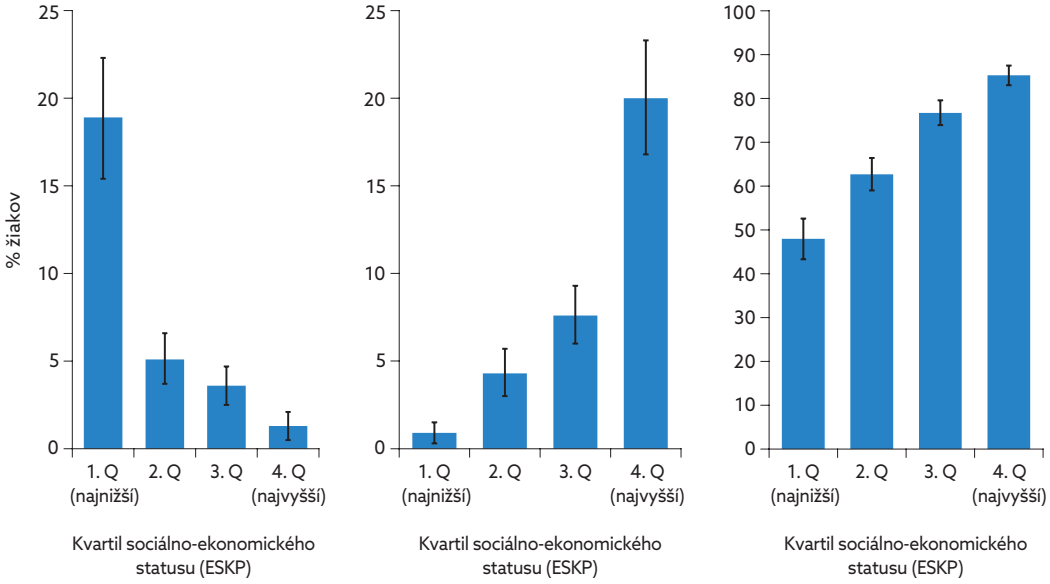

Zdroj: PISA 2022 (úplný súbor údajov o žiakoch), výpočty NBS Podľa kvartilov ESKP v rámci Slovenska; podiely najlepších žiakov sú vypočítané pre každú vierohodnú hodnotu.

Slovensko navyše zaostáva viac na hornom konci rozdelenia než na dolnom. 27 % podiel žiakov s menej ako 400 bodmi (95 % IS [25, 29]) je blízko priemeru OECD, ktorý je približne 24 %; podiel najlepších žiakov s viac ako 600 bodmi je však len 7,9 % (95 % IS [6,7, 9,1]) oproti 10,8 % v OECD (graf 92). Nedostatočný rozvoj najúspešnejších žiakov je mimoriadne nákladný, pretože táto skupina predstavuje dôležitý zdroj budúcich vynálezcov, podnikateľov a vysokokvalifikovaných odborníkov. Slabo zastúpený horný koniec rozdelenia preto oslabuje inovačný potenciál Slovenska a vyhliadky jeho dlhodobého rastu.

[60] Výpočty NBS na úplnom súbore údajov PISA 2022 o žiakoch. Opakovanie ročníka, podiel najlepších žiakov a očakávania dosiahnutia terciárneho vzdelania sú vypočítané podľa kvartilov ESKP (kvartily sú definované v rámci Slovenska; odpovede s chýbajúcimi údajmi sú vylúčené); úzkosť z matematiky a sebadôvera v matematike sú merané pomocou indexov OECD WLE (priemer 0, štandardná odchýlka 1). Chybové úsečky predstavujú 95 % intervaly spoľahlivosti (replikačné váhy Fayovej metódy BRR; vierohodné hodnoty pre štatistiky založené na skóre).

Graf 92
Žiaci s nízkymi a najlepšími výsledkami: Slovensko a OECD

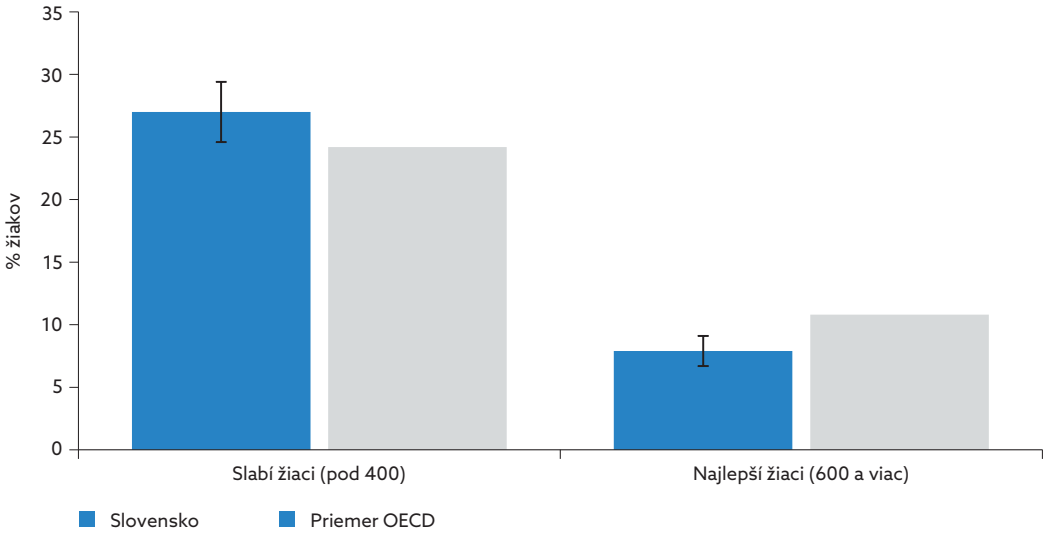

Zdroj: PISA 2022 (úplný súbor údajov o žiakoch), výpočty NBS; referenčné hodnoty OECD z publikácie PISA 2022 Results (Volume I)

5.3 Zručnosti dospelých: to, čo naznačuje PISA, potvrdzuje PIAAC

Profil zručností dospelých na Slovensku je blízky priemeru OECD, no čitateľská gramotnosť zostáva slabšia. V zisťovaní PIAAC 2023 dosiahli slovenskí dospelí vo veku 16 až 65 rokov v priemere 261 bodov v matematickej gramotnosti oproti priemeru OECD na úrovni 263 bodov, čo z hľadiska štatistickej významnosti predstavuje skôr tesné priblíženie než deficit, zatiaľ čo čitateľská gramotnosť (254 oproti 260) a adaptívne riešenie problémov (247 oproti 251) zaostávajú za priemerom výraznejšie.[61] Tieto výsledky naznačujú, že nedávne zhoršenie výsledkov žiakov sa ešte plne nepremietlo do meraných zručností dospelých. S nástupom kohort s horšími výsledkami na trh práce a ich postupom v rámci trhu práce však budú slabšie školské výsledky pravdepodobne čoraz viac zaťažovať profil zručností dospelých na Slovensku.

V rámci dospelej populácie úroveň zručností výrazne rastie so vzdelaním jednotlivca aj so vzdelaním rodičov, a to desaťročia po ukončení školskej dochádzky. Matematická gramotnosť dospelých stúpa približne z 238 bodov u osôb so základným vzdelaním na 281 bodov u osôb s terciárnym vzdelaním (graf 93). Ešte významnejšie z hľadiska pretrvávania nerovností je, že gramotnosť dospelých stále veľmi úzko súvisí so vzdelaním rodičov (graf 94): dospelí, ktorých matka alebo otec mali terciárne vzdelanie, dosahujú približne o 30 bodov vyššie výsledky než dospelí, ktorých rodičia mali základné vzdelanie. Sociálno-ekonomické gradienty pozorované v PISA medzi 15-ročnými žiakmi s vekom nemiznú, ale pretrvávajú aj v dospelej pracovnej sile presne tak, ako predpokladá teória ľudského kapitálu.

[61] OECD (2024). Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World? Survey of Adult Skills 2023. OECD Publishing. Slovenské hodnoty overené na základe mikroúdajov (výpočty NBS).

Graf 93
Výsledky PIAAC podľa dosiahnutého vzdelania

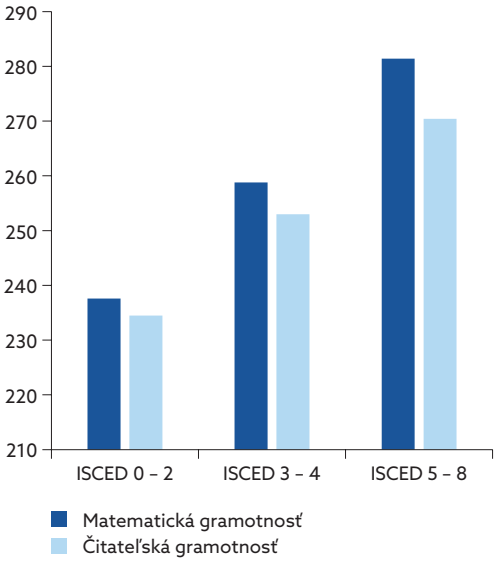

Zdroj: PIAAC 2023, výpočty NBS

Graf 94
Výsledky čitateľskej gramotnosti PIAAC podľa vzdelania rodičov

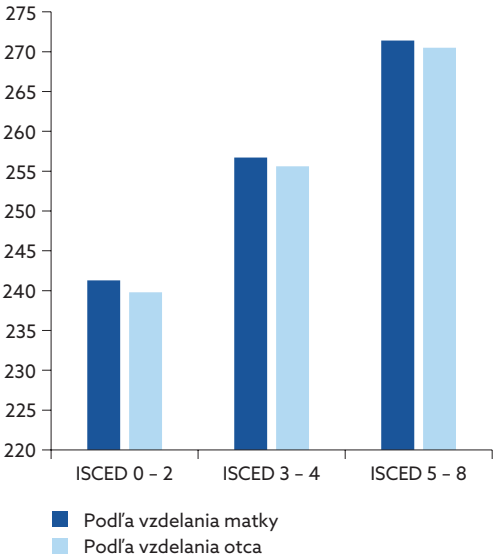

Zdroj: PIAAC 2023, výpočty NBS

V profile zručností podľa veku na Slovensku vynikajú dva aspekty. Po prvé, najmladší dospelí na Slovensku nie sú zručnejší než generácia ich rodičov: ako ukazuje graf 117, osoby vo veku 16 až 25 rokov dosahujú v matematickej gramotnosti približne rovnaké výsledky (262 bodov) ako osoby vo veku 36 až 55 rokov (264 bodov). Po druhé, po 55. roku života dochádza k oslabovaniu zručností (matematická gramotnosť klesá na 254 bodov u osôb vo veku 56 až 65 rokov), čo zdôrazňuje význam celoživotného vzdelávania v starnúcej spoločnosti. Účasť na vzdelávaní dospelých na Slovensku však patrí k najnižším v EÚ,[62] takže pracovná sila má len obmedzené možnosti doplňať zručnosti, ktoré počiatočné vzdelávanie nevytvorilo. Tematická príloha o starnutí v tejto správe sa vekovému profilu zručností venuje podrobnejšie.

5.4 Obrat v rodových rozdieloch: dievčatá, chlapci a prehlbujúca sa vzdelanostná priepasť

Obrat v rodovom rozdiele vo vzdelávaní predstavuje významnú, no často prehliadanú zmenu v štruktúre ľudského kapitálu na Slovensku. Obrat v rodovom rozdiele vo vysokoškolskom vzdelávaní, prvýkrát zdokumentovaný pre Spojené štáty Goldinovou, Katzom a Kuziemkom, je dnes charakteristický takmer pre každú vyspelú ekonomiku: ženy, ktoré kedysi zaostávali za mužmi, ich vo vysokoškolskom vzdelávaní predstihli a svoj náskok ďalej zvyšujú.[63] V prípade Slovenska je pozoruhodná rýchlosť a rozsah tejto zmeny, ako aj spôsob, akým prehlbuje ostatné vzdelanostné rozdiely v krajine.

Jeden významný rozdiel sa objavuje už vo veku 15 rokov: dievčatá majú výraznú výhodu v čítaní. V rámci PISA 2022 dosiahli slovenské dievčatá v čitateľskej gramotnosti takmer o 30 bodov viac

62 OECD (2024). Education at a Glance 2024: OECD Indicators. OECD Publishing.
63 Goldin, C. Katz, L. F. a Kuziemko, I. (2006). The homecoming of American college women: the reversal of the college gender gap. Journal of Economic Perspectives, 20(4), 133–156.

než chlapci, 462 bodov oproti 433 bodom, zatiaľ čo rodové rozdiely v matematike a prírodných vedách boli oveľa menšie (graf 95). Vzhľadom na význam čitateľskej gramotnosti pre učenie sa vo všetkých predmetoch môže byť tento rozdiel dôležitý pre pochopenie neskorších rozdielov vo vzdelávacích trajektóriách.

Graf 95
Výsledky PISA podľa pohlavia a oblasti, Slovensko

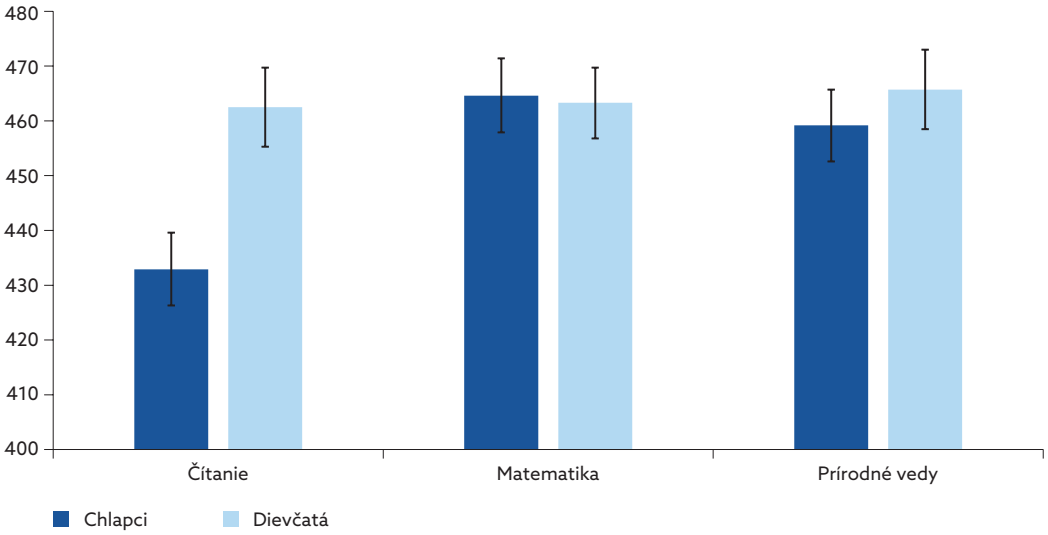

Zdroj: PISA 2022, výpočty NBS

Najvýraznejší rodový rozdiel vo veku pätnásť rokov nespočíva vo výkonnosti, ale v sebadôvere. V matematike dosahujú slovenské dievčatá a chlapci takmer identické výsledky (graf 95), ich postoje sa však výrazne líšia: dievčatá uvádzajú podstatne vyššiu úzkosť z matematiky (index +0,45 oproti +0,05 u chlapcov) a podstatne nižšiu sebadôveru v matematike (−0,54 oproti −0,25), čo predstavuje rozdiely vo výške 0,40 a 0,30 štandardnej odchýlky (graf 96).[64] Rovnaká asymetria sa prejavuje aj na hornom konci rozdelenia, kde chlapci naďalej prevyšujú dievčatá (8,6 % oproti 7,1 % dosahuje 600 bodov) napriek rovnakým priemerným výsledkom. To naznačuje, že rozdiely v sebadôvere a postojoch, a nie v schopnostiach, môžu ovplyvňovať vzdelávacie rozhodnutia a pomáhajú vysvetliť, prečo sa silné zastúpenie žien v terciárnom vzdelávaní neprenáša aj do odborov STEM.

Medzi dospelými nevykazujú zručnosti v oblasti čitateľskej ani matematickej gramotnosti významné rodové rozdiely. V rámci PIAAC dosahujú slovenskí muži a ženy veľmi podobné výsledky v matematickej aj čitateľskej gramotnosti (graf 97). Muži dosahujú mierne vyššie skóre v matematickej gramotnosti, zatiaľ čo ženy mierne vyššie v čitateľskej gramotnosti, no rozdiely sú malé a intervaly spoľahlivosti sa prekrývajú. Celkovo graf naznačuje, že zručnosti dospelých na Slovensku sú v týchto dvoch základných oblastiach z hľadiska pohlavia vo všeobecnosti vyrovnané. Neexistujú jasné dôkazy o významnom rodovom rozdiele ani v matematickej, ani v čitateľskej gramotnosti dospelých.

[64] Výpočty NBS na úplnom súbore údajov PISA 2022 o žiakoch. Opakovanie ročníka, podiel najlepších žiakov a očakávania dosiahnutia terciárneho vzdelania sú vypočítané podľa kvartilov ESKP (kvartily sú definované v rámci Slovenska; odpovede s chýbajúcimi údajmi sú vylúčené); úzkosť z matematiky a sebadôvera v matematike sú merané pomocou indexov OECD WLE (priemer 0, štandardná odchýlka 1). Chybové úsečky predstavujú 95 % intervaly spoľahlivosti (replikačné váhy Fayovej metódy BRR; vierohodné hodnoty pre štatistiky založené na skóre).

Graf 96
Úzkosť z matematiky a sebadôvera v matematike podľa pohlavia (15-roční žiaci)

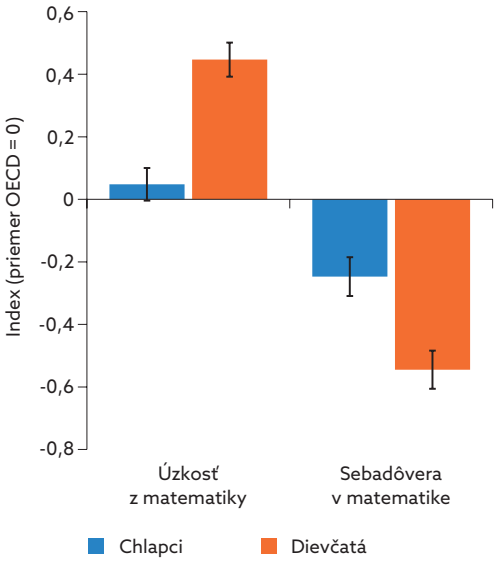

Zdroj: PISA 2022 (úplný súbor údajov o žiakoch), výpočty NBS Indexy OECD WLE (priemer 0, štandardná odchýlka 1).

Graf 97
Výsledky PIAAC podľa pohlavia, Slovensko

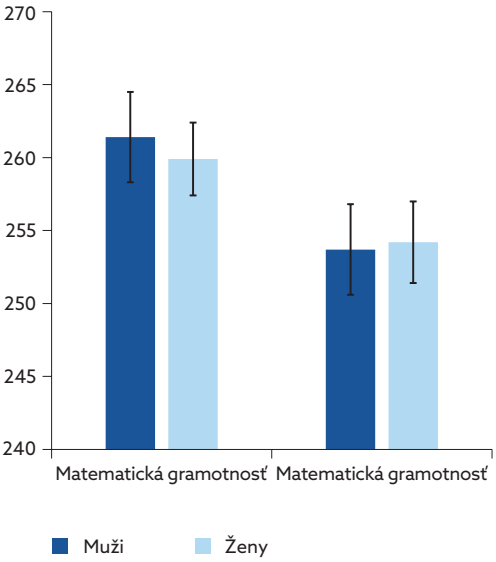

Zdroj: PIAAC 2023, výpočty NBS

Rodové rozdiely presahujú rámec výsledkov a zasahujú aj do oblasti psychickej pohody. Slovenské dievčatá uvádzajú výrazne nižšiu mieru psychickej pohody v škole než chlapci: cítia sa menej bezpečne (index −0,31 oproti +0,04 u chlapcov), vykazujú slabší pocit spolupatričnosti (−0,28 oproti −0,13) a výrazne nižšiu emocionálnu kontrolu (−0,29 oproti +0,15), čo predstavuje rozdiely približne vo výške jednej tretiny štandardnej odchýlky (graf 98).[65] Keďže Slovensko v rámci programu PISA nevyužilo voliteľný dotazník o životnej spokojnosti a psychosomatických symptómoch, najbližšie dostupné meradlo psychickej pohody adolescentov predstavujú ukazovatele školskej klímy. Tieto ukazovatele poukazujú na zreteľnú záťaž u dievčat a v prípade pocitu bezpečia a spolupatričnosti v škole aj u znevýhodnených žiakov, ktorí uvádzajú najslabší pocit bezpečia a pripútanosti k škole. Rozdiely v psychickej pohode sa tak koncentrujú v tých istých skupinách, ktoré už zaostávajú vo výsledkoch a vzdelávacích ambíciách.

To je dôležité nielen z hľadiska blahobytu, ale aj z hľadiska hospodárskeho rastu. V rámci modelu Cunhu a Heckmana závisí učenie od prostredia, v ktorom prebieha: úzkosť, slabý pocit spolupatričnosti a nebezpečné prostredie v triede znižujú produktivitu každej hodiny výučby, takže nižšia psychická pohoda dnes vedie k menšej tvorbe ľudského kapitálu v budúcnosti.[66] Súvisiace sociálno-emocionálne zručnosti, ako sú emocionálna kontrola, vytrvalosť a spolupráca, nie sú len základom učenia. Predstavujú aj formy ľudského kapitálu, ktoré sú na trhu práce čoraz viac oceňované, keďže rutinné kognitívne úlohy sa automatizujú.[67]

[65] Výpočty NBS na úplnom súbore údajov PISA 2022 o žiakoch. Pocit bezpečia, pocit spolupatričnosti a emocionálna kontrola sú merané pomocou indexov OECD WLE (priemer 0, štandardná odchýlka 1; vyššia hodnota = lepší výsledok). Slovensko v rámci PISA nevyužilo voliteľný modul o psychickej pohode, preto nie sú dostupné priame indexy životnej spokojnosti a psychosomatických symptómov; tieto ukazovatele školskej klímy predstavujú najbližšie dostupné zástupné ukazovatele. Chybové úsečky predstavujú 95 % intervaly spoľahlivosti (replikačné váhy Fayovej metódy BRR).

[66] Cunha, F. a Heckman, J. J. (2007). The technology of skill formation. American Economic Review, 97(2), 31–47.

[67] Deming, D. J. a Silliman, M. (2025). Skills and human capital in the labour market. RFBerlin Discussion Paper 20/25.

Graf 98
Psychická pohoda v škole podľa pohlavia: pocit bezpečia, spolupatričnosť, emocionálna kontrola

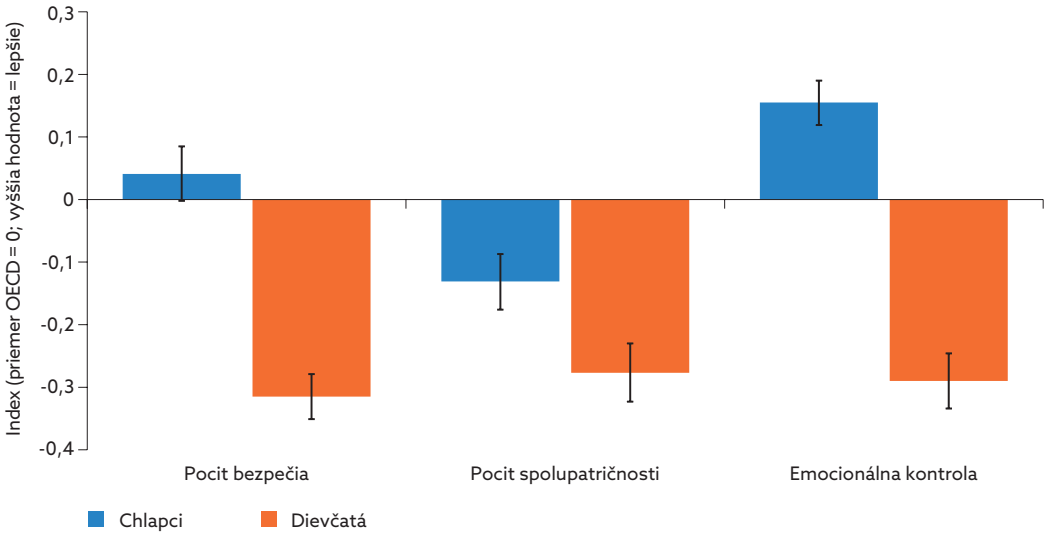

Zdroj: PISA 2022 (úplný súbor údajov o žiakoch), výpočty NBS Indexy OECD WLE (priemer 0); vyššia hodnota = lepší výsledok.

Graf 99
Dosiahnuté terciárne vzdelanie podľa pohlavia

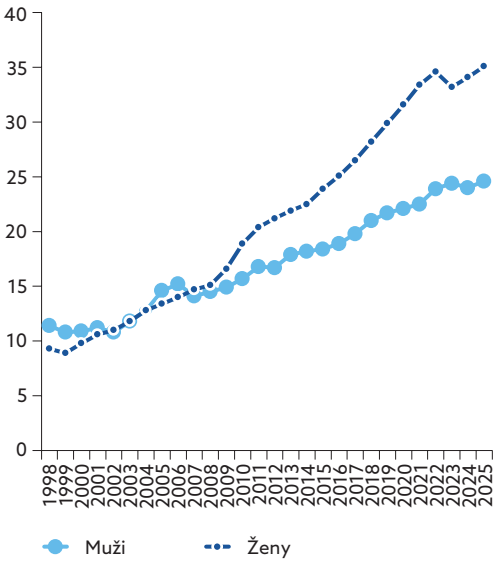

Zdroj: Eurostat

Graf 100
Dosiahnuté terciárne vzdelanie podľa generácie a pohlavia

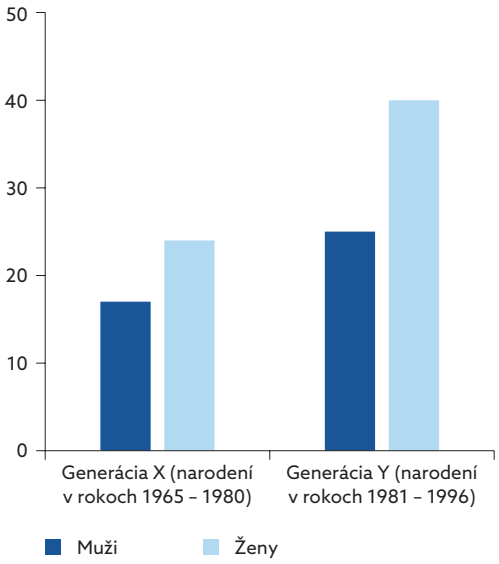

Zdroj: ŠV 2025, Tematická príloha 2 (EU-SILC)

Rodové rozdiely vo vzdelávaní sa na úrovni terciárneho vzdelania výrazne zväčšujú. Spomedzi Slovákov vo veku 25 až 64 rokov majú dnes ženy terciárne vzdelanie oveľa častejšie než muži, približne 35 % oproti 25 % v roku 2025, pričom tento rozdiel sa časom zväčšuje (graf 99). Medzigeneračné porovnanie ukazuje, že nejde len o rozdiel v úrovni, ale aj o zrýchľujúci sa trend. V generácii X, narodenej v rokoch 1965 až 1980, malo terciárne vzdelanie 24 % žien a 17 % mužov, čo predstavuje rozdiel 7 percentuálnych bodov; v generácii Y, narodenej v rokoch 1981 až 1996, sa tieto podiely zvýšili na 40 % u žien a 25 % u mužov, čím sa rozdiel rozšíril na 15 percentuálnych bodov (graf 100).[68] Rozhodujúce je, že muži zaznamenali podstatne menší pokrok než ženy: slo-

[68] Novák, V. (2025). Dve generácie, dva svety? Štrukturálne výzvy 2025, Tematická príloha 2. Národná banka Slovenska.

venskí muži z generácie mileniálov dosiahli v porovnaní s generáciou svojich otcov len minimálne zlepšenie a po prvýkrát zaostali za svojimi českými rovesníkmi.

Prehlbujúci sa rozdiel vo vzdelaní medzi ženami a mužmi má ekonomické dôsledky ďaleko presahujúce rámec školy, počnúc nerovnosťou medzi domácnosťami. S rastúcou rodovou diferenciáciou vo vzdelávaní rastie aj tendencia vytvárať partnerské zväzky medzi osobami s podobnou úrovňou vzdelania. Táto vzdelanostná homogamia mechanicky zväčšuje rozdiel medzi domácnosťami s vysokými príjmami, v ktorých majú obaja partneri vysokoškolské vzdelanie, a ostatnými domácnosťami, čím zvyšuje príjmovú nerovnosť medzi domácnosťami.[69] Spoločnosť, v ktorej sú vysoko vzdelaní jednotlivci koncentrovaní v rovnakých domácnostiach, je nerovnejšia aj v prípade, že sa priemerná úroveň vzdelania zvyšuje. Tento efekt sa prelína so sociálno-ekonomickým gradientom opísaným v časti 2: zvýhodnenie sa čoraz viac prenáša nielen prostredníctvom škôl, ale aj prostredníctvom toho, kto s kým vstupuje do partnerského zväzku.

Druhý dôsledok sa prejavuje na partnerskom trhu a v pôrodnosti. Ak počet vysoko vzdelaných žien výrazne prevyšuje počet vysoko vzdelaných mužov, rastúci podiel žien si nenájde partnera s porovnateľnou úrovňou vzdelania, zatiaľ čo muži s nižším vzdelaním sa stávajú čoraz menej atraktívnymi partnermi na uzavretie manželstva. Naša generačná analýza už zdokumentovala výsledok v praxi: medzi slovenskými mileniálmi sa v porovnaní s generáciou X výrazne znížil podiel osôb žijúcich v manželstve a podiel osôb žijúcich v domácnosti so závislým dieťaťom.[70] Menší počet novovznikajúcich rodín a nižšia pôrodnosť následne prehlbujú práve tie tlaky súvisiace so starnutím populácie a dôchodkovým systémom, ktoré sa analyzujú v iných častiach tejto správy. Rozdiel vo vzdelaní sa tak spätne premieta do hlavnej dlhodobej fiškálnej výzvy Slovenska.

Tretím dôsledkom je rastúce riziko sociálneho a ekonomického odpojenia mladých mužov, hoci údaje za Slovensko si vyžadujú opatrnú interpretáciu. Celkovo je miera NEET (mladí ľudia vo veku 15 až 29 rokov, ktorí nie sú zamestnaní, nevzdelávajú sa ani sa nezúčastňujú odbornej prípravy) vyššia u žien než u mužov (12,7 % oproti 9,5 % v roku 2025) a klesá (graf 101),[71] ide však o dva odlišné javy. NEET u žien predstavuje prevažne ekonomickú neaktivitu, vo veľkej miere súvisiacu so starostlivosťou o malé deti, kým NEET u mužov predstavuje predovšetkým nezamestnanosť, teda nedobrovoľné odpojenie od trhu práce, a nie stiahnutie sa do domáceho prostredia. Obava, ktorá je v medzinárodnej literatúre dobre zdokumentovaná, spočíva v tom, že v dôsledku automatizácie a vystavenia medzinárodnej konkurencii v obchode čelia muži s nižším stupňom vzdelania najvýraznejšiemu poklesu dopytu po ich práci a zároveň majú najslabšie vyhliadky na rekvalifikáciu. Výsledné odpojenie od trhu práce sa spája s regionálnym úpadkom, poklesom sobášnosti a politickou polarizáciou.[72] Na Slovensku sú títo muži sústredení práve v zaostávajúcich regiónoch východného a stredného Slovenska, kde sú už dnes výsledky PISA a dosiahnuté terciárne vzdelanie mužov najnižšie. Rozdiely v čitateľskej gramotnosti chlapcov vo veku 15 rokov, nižšia miera dosiahnutia terciárneho vzdelania u mužov, regionálne znevýhodnenie a odpojenie od trhu práce tak predstavujú úzko prepojené súčasti širšieho problému ľudského kapitálu.

---

69 Greenwood, J., Guner, N., Kocharkov, G. a Santos, C. (2014). Marry your like: assortative mating and income inequality. American Economic Review, 104(5), 348–353.

70 Novák, V. (2025). Dve generácie, dva svety? Štrukturálne výzvy 2025, Tematická príloha 2. Národná banka Slovenska.

71 Eurostat (edat_lfse_20): NEET rate of young people aged 15–29; NBS calculations.

72 Autor, D. H., Dorn, D. a Hanson, G. H. (2013). The China syndrome: local labour market effects of import competition in the United States. American Economic Review, 103(6), 2121–2168.

Graf 101
Miera NEET mladých ľudí (15 až 29 rokov) podľa pohlavia, Slovensko

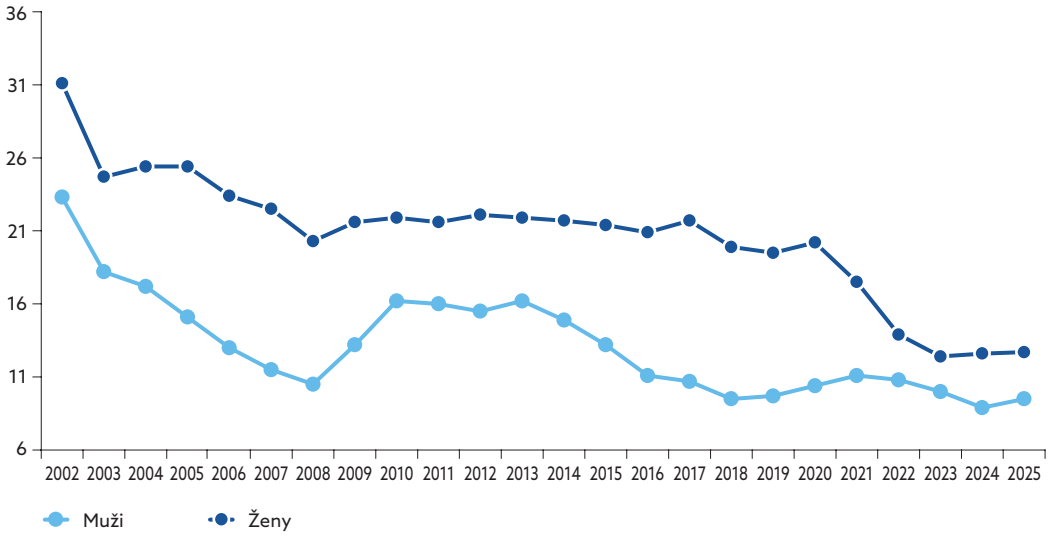

Zdroj: Eurostat

Obrat v rodových rozdieloch si preto vyžaduje politickú pozornosť na oboch stranách tejto priepasti. Na jednej strane prekážky, ktoré stále bránia talentovaným ženám v plnohodnotnom zapojení do trhu práce (obmedzená dostupnosť predškolskej starostlivosti a kvalitnej práce na kratší pracovný čas), vedú k nevyužívaniu nahromadeného ľudského kapitálu a znižujú návratnosť investícií krajiny do ich vzdelania. OECD to opakovane označuje za jeden z najväčších nevyužitých zdrojov rastu Slovenska.[73] Na druhej strane si skoré odpútanie chlapcov od vzdelávania, najmä v oblasti čítania a v znevýhodnených regiónoch, vyžaduje cielené intervencie dávno pred vstupom na vysokú školu, inak sa môžu vzdelanostné rozdiely a rozdiely na trhu práce v ďalších kohortách ďalej prehlbovať.

5.5 Odlev mozgov: náklady spojené s emigráciou študentov

Slovensko má vzhľadom na svoju veľkosť jednu z najvyšších mier emigrácie študentov v Európskej únii. V roku 2024 študovalo na zahraničných vysokých školách približne 28 000 slovenských študentov, pričom štyri pätiny z nich študovali v Česku. S výrazným odstupom nasledovali Maďarsko a Rakúsko (graf 102).[74] Vyjadrené podielom, jeden zo šiestich slovenských vysokoškolských študentov (16,6 %) študuje v zahraničí, čo je po Luxembursku a Cypre najvyšší podiel v EÚ a viac než šesťnásobok celoúnijného podielu 2,5 % (graf 103). Spoločný jazyk, uznávané diplomy a vnímaný rozdiel v kvalite spôsobujú, že štúdium v Česku je takmer bez prekážok. Toky študentov zostávajú od roku 2013 pomerne stabilné, na úrovni 27 000 až 31 000 slovenských študentov ročne, čo naznačuje štrukturálnu charakteristiku vzdelávacieho systému, a nie dočasný jav.

[73] OECD (2024). Education at a Glance 2024: OECD Indicators. OECD Publishing.

[74] Eurostat (educ_uoe_mobs02: mobilní študenti podľa krajiny pôvodu; educ_uoe_enrt01: zápis študentov), výpočty NBS, 2024. Podiel študentov v zahraničí predstavuje počet študentov študujúcich v zahraničí vydelený celkovým počtom študentov danej krajiny pôvodu (v zahraničí + doma). Cieľové krajiny zahŕňajú len európsky štatistický systém, takže toky napr. do Spojených štátov alebo do Spojeného kráľovstva po roku 2020 nie sú započítané a skutočný odlev je o niečo vyšší.

Tento odlev je nákladný predovšetkým preto, lebo odchádzajú neúmerne často tí najtalentovanejší a väčšina z nich sa nevracia. Slovensko prichádza práve o tú úzku skupinu najúspešnejších žiakov, ktorej nedostatok bol zdokumentovaný v časti 2: systém, ktorý už dnes produkuje príliš málo špičkových žiakov, následne exportuje veľkú časť tých, ktorých vytvorí. Literatúra o regionálnych trhoch práce ukazuje, že pretrvávajúci odlev kvalifikovaných pracovníkov môže zakonzervovať úpadok v regiónoch,[75] ktoré opúšťajú, a prehĺbiť rozdiely medzi východom a západom opísané v časti 2. České inštitúcie môžu ponúkať lepšie hodnotené študijné programy, vyššie očakávané výnosy na trhu práce a možnosť návratu na Slovensko s minimálnymi prekážkami. Na národnej úrovni to však predstavuje kumulatívnu stratu. Slovensko znáša náklady na vzdelávanie týchto študentov počas základnej a strednej školy, zatiaľ čo významná časť výnosov z tejto investície sa realizuje v zahraničí. Strata nie je len fiškálna, ale aj ekonomická: keď odchádzajú študenti s vysokými výsledkami, Slovensko prichádza o časť talentov, ktoré by inak mohli prispieť k inováciám, produktivite a inštitucionálnej kapacite doma.

Graf 102
Slovenskí vysokoškolskí študenti v zahraničí podľa cieľovej krajiny (2024)

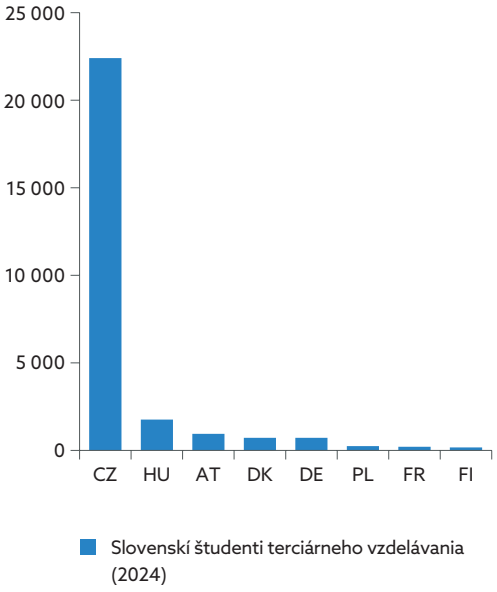

Zdroj: Eurostat

Graf 103
Študenti v zahraničí ako podiel všetkých vysokoškolských študentov (2024)

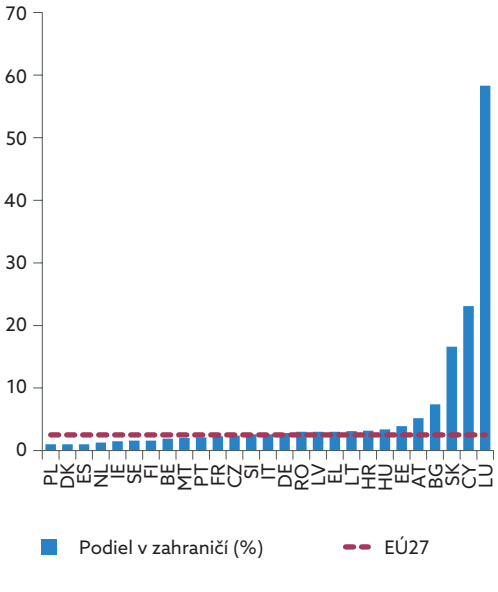

Zdroj: Eurostat

5.6 Dopyt po zručnostiach verzus ich ponuka: problém nesúladu

Problémom nie je len to, koľko ľudského kapitálu Slovensko vytvára, ale aj to, ako efektívne ho trh práce využíva. Miera prekvalifikovanosti, definovaná ako podiel vysokoškolsky vzdelaných osôb vo veku 25 až 64 rokov pracujúcich na pracovných miestach, ktoré nevyžadujú vysokoškolské vzdelanie, dosiahla na Slovensku 20,5 %. Táto hodnota je takmer totožná s priemerom EÚ27 na úrovni 20,9 %, ale výrazne prevyšuje úrovne zaznamenané vo viacerých susedných krajinách

[75] Autor, D. H., Dorn, D. a Hanson, G. H. (2013). The China syndrome: local labour market effects of import competition in the United States. American Economic Review, 103(6), 2121–2168.

vrátane Česka, kde bola miera len 13,0 % (graf 104).[76] Inými slovami, približne jeden z piatich slovenských absolventov je zamestnaný pod úrovňou svojej kvalifikácie. Nezdá sa ani, že by išlo o historický problém, ktorý postupne mizne: od roku 2011 sa táto miera zvýšila približne o sedem percentuálnych bodov a v roku 2018 dosiahla vrchol na úrovni 23,5 %, hoci absolventi tvorili čoraz väčší podiel pracovnej sily.

Graf 104
Miera prekvalifikovanosti na trhu práce (2025)

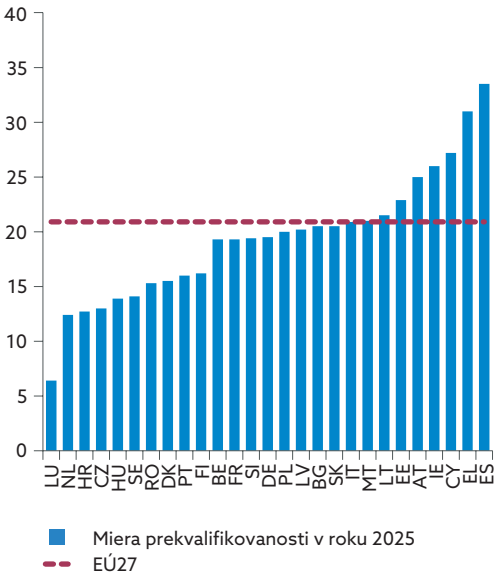

Zdroj: Eurostat

Graf 105
Prekvalifikovanosť podľa pohlavia: Slovensko a EÚ27 (2025)

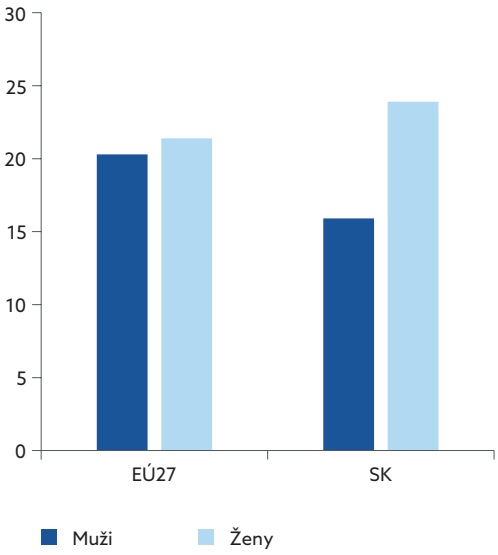

Zdroj: Eurostat

Prekvalifikovanosť na Slovensku je predovšetkým problémom žien. Takmer jedna zo štyroch slovenských absolventiek vysokej školy (23,9 %) pracuje pod úrovňou svojej kvalifikácie, zatiaľ čo v prípade mužov je to jeden zo šiestich (15,9 %), čo predstavuje rozdiel osem percentuálnych bodov, zatiaľ čo v celej EÚ predstavuje tento rozdiel len približne jeden percentuálny bod (21,4 % oproti 20,3 %; graf 105). Keďže časť 4 ukázala, že merané zručnosti žien sú porovnateľné so zručnosťami mužov, vyššia miera prekvalifikovanosti žien pravdepodobne neodráža rozdiely v schopnostiach. Pravdepodobnejšie súvisí s obmedzeniami na strane dopytu a frikciami na trhu práce zdokumentovanými v celej tejto správe: zamestnanosť vysokoškolských absolventov je sústredená v Bratislave, zatiaľ čo mnohé rodiny majú korene inde, flexibilná práca a práca na kratší pracovný čas sú naďalej nedostatočne rozšírené, rodičovské prerušenia pracovnej kariéry sú dlhé a dostupnosť starostlivosti o deti je obmedzená. Tieto obmedzenia doliehajú mimoriadne silno na ženy a vedú mnohé z nich k práci pod úrovňou ich kvalifikácie. Výsledkom je dvojitá strata: Slovensko výrazne investuje do vzdelania žien, no následne nedokáže tento ľudský kapitál plne využiť.

Nesúlad medzi diplomami a pracovným zaradením neznamená, že zručnosti nie sú odmeňované; tieto dva ukazovatele odpovedajú na odlišné otázky. Prekvalifikovanosť zachytáva rozdiel medzi dosiahnutým vzdelaním pracovníka a formálnymi požiadavkami pracovného miesta, zatiaľ čo PIAAC meria skutočné zručnosti a ich rozdiely medzi rôznymi pozíciami na trhu práce. Údaje za Slovensko sú v súlade s jasným gradientom zručností: zamestnaní dospelí dosahujú vyššie výsledky v matematickej aj čitateľskej gramotnosti než ekonomicky neaktívni a nezamestnaní dospelí a namerané zručnosti rastú pozdĺž profesijného rebríčka od pomocných a nekvalifikovaných pracovníkov až po špecialistov a riadiacich pracovníkov. Zručnosti sa preto naďalej javia ako spojené so silnejším uplatnením na trhu práce a s kvalifikovanejšími povolaniami. Problém je však iný: zdá

[76] Eurostat (edat_lfse_03/04; lfsa_eoqgan), výpočty NBS.

sa, že Slovensko produkuje viac absolventov, než dokáže ekonomika absorbovať na pracovných miestach vyžadujúcich vysokoškolské vzdelanie, pričom rozdiely v kvalite kvalifikácií môžu znamenať, že niektoré diplomy potvrdzujú nižšiu úroveň zručností, než sa očakáva. V dôsledku toho samotné formálne kvalifikácie nemusia zaručovať prístup k pracovným miestam pre absolventov vysokých škôl a časť vysokoškolsky vzdelaných pracovníkov končí na pozíciách pod úrovňou svojej kvalifikácie, pričom neúmerne sú zasiahnuté ženy.

Graf 106
Výsledky PIAAC podľa postavenia na trhu práce

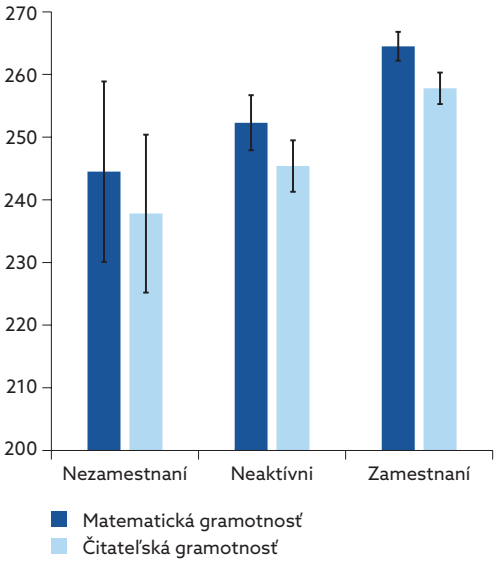

Zdroj: PIAAC 2023, výpočty NBS

Graf 107
Výsledky matematickej gramotnosti PIAAC podľa povolania

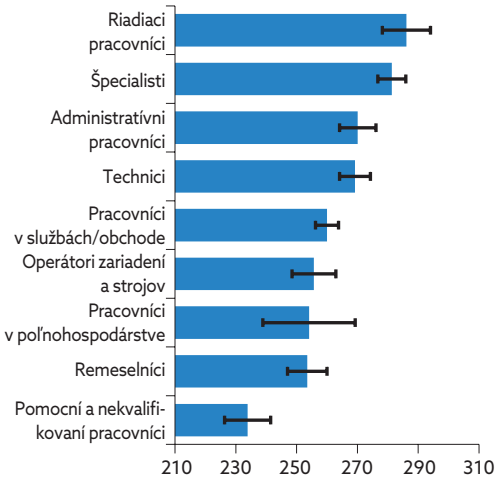

Zdroj: PIAAC 2023, výpočty NBS

5.7 Ľudský kapitál a umelá inteligencia

Nástup umelej inteligencie hodnotu kvalitného ľudského kapitálu skôr zvyšuje, než znižuje. Umelá inteligencia automatizuje rastúci podiel rutinných kognitívnych úloh, čím zvyšuje význam vyšších zručností, ako sú úsudok, formulovanie problémov a spolupráca, ako aj schopnosti riadiť, hodnotiť a kontrolovať prácu samotnej umelej inteligencie.[77] Schopnosť efektívne využívať tieto nástroje je sama osebe náročnou zručnosťou, ktorá stojí na pevných základoch vedomostí a kritického myslenia.

Slovensko vstupuje do transformácie spojenej s umelou inteligenciou s vysokou expozíciou medzi najvzdelanejšími pracovníkmi a obmedzeným priestorom na augmentáciu práce. Povolania možno klasifikovať podľa toho, či umelá inteligencia skôr nahrádza pracovné úlohy zamestnancov alebo ich dopĺňa zvyšovaním produktivity; rozdelenie týchto kategórií podľa úrovne vzdelania zachytávajú grafy 108 a 109. Na Slovensku je expozícia u pracovníkov so základným vzdelaním zanedbateľná, zatiaľ čo so zvyšujúcou sa úrovňou vzdelania výrazne rastie. Medzi pracovníkmi s terciárnym vzdelaním je pritom expozícia naklonená smerom k automatizácii: približne 44 % zamestnanosti pripadá na povolania s vysokým potenciálom automatizácie v porovnaní s približne 30 % v povolaniach, kde umelá inteligencia skôr dopĺňa ľudskú prácu. V Česku je obraz medzi pracovníkmi s terciárnym vzdelaním opačný: približne 26 % zamestnanosti je vystavených automa-

[77] Deming, D. J. a Silliman, M. (2025). Skills and human capital in the labour market. RFBerlin Discussion Paper 20/25.

tizácii a 55 % augmentácii.[78] Slovenskí vysokoškolsky vzdelaní pracovníci zrejme častejšie než ich českí rovesníci vykonávajú rutinné, kodifikovateľné úlohy s obmedzenou mierou samostatnosti, a to aj v zamestnaniach, ktoré formálne vyžadujú vysokoškolské vzdelanie. Je preto pravdepodobnejšie, že umelá inteligencia bude skôr nahrádzať časti ich práce, než zvyšovať ich produktivitu. Navyše nesúlad medzi kvalifikáciou a pracovným miestom môže tento vzorec posilňovať: niektorí absolventi pracujú v zamestnaniach pod úrovňou svojho vzdelania, ako sa uvádza v časti 6, čo ich ešte viac vystavuje rutinným úlohám. Expozícia Slovenska voči umelej inteligencii môže byť preto formovaná dvoma súvisiacimi, ale odlišnými faktormi: charakterom pracovných činností vykonávaných osobami s terciárnym vzdelaním a mierou, do akej sú tieto osoby priraďované na pracovné miesta, ktoré plne využívajú ich kvalifikáciu.

Graf 108
Expozícia voči automatizácii a augmentácii prostredníctvom umelej inteligencie podľa vzdelania: Slovensko

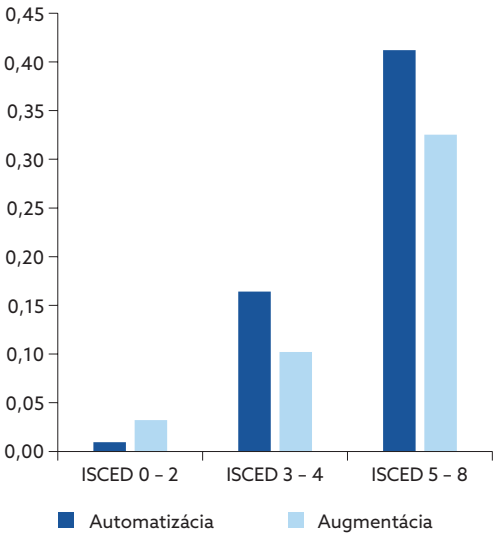

Zdroj: Výpočty NBS, PIAAC

Graf 109
Expozícia voči automatizácii a augmentácii prostredníctvom umelej inteligencie podľa vzdelania: Česko

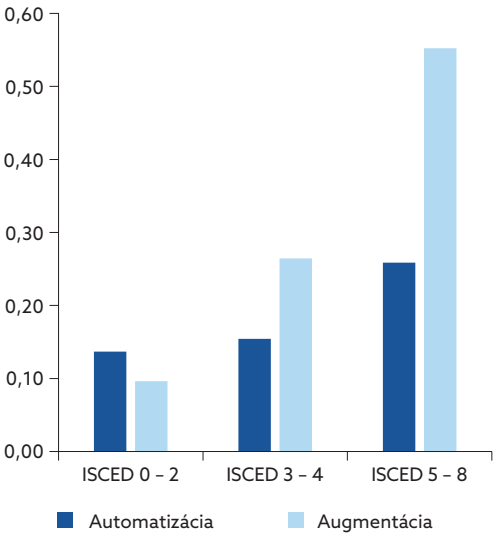

Zdroj: NBS, PIAAC

Umelá inteligencia posilňuje argumenty v prospech vyššej kvality vzdelávania. Nedávne experimentálne dôkazy ukazujú, že nadmerné spoliehanie sa na pomoc umelej inteligencie môže zhoršovať osvojovanie si základných zručností u začiatočníkov (konceptuálne porozumenie, čítanie a odstraňovanie chýb), aj keď sa zdá, že v krátkodobom horizonte zvyšuje produktivitu.[79] Silný ľudský kapitál je preto predpokladom toho, aby krajina mohla profitovať z umelej inteligencie, a nie jej náhradou. Pre Slovensko s klesajúcimi výsledkami PISA, úzkou skupinou najlepších žiakov, pretrvávajúcim odlevom mozgov a zamestnanosťou osôb s terciárnym vzdelaním naklonenou skôr k automatizácii než k augmentácii práce znamená éra umelej inteligencie zvýšenie významu problému kvality vzdelávania, a nie jeho zmiernenie. Ekonomiky, ktoré budú najlepšie pripravené využiť prínosy umelej inteligencie, budú tie, ktorých pracovná sila ju dokáže dopĺňať.

[78] Definícia expozície voči umelej inteligencii úzko vychádza z prístupu Andrého a Schiefa (2026): na základe údajov z PIAAC 2023 sa pracovníci považujú za vystavených technológiám umelej inteligencie, ak uvádzajú, že denne používajú počítače alebo iné elektronické zariadenia na prístup k informáciám, vytváranie alebo úpravu elektronických dokumentov, používanie špecializovaného softvéru alebo písanie počítačového kódu. Spomedzi týchto pracovníkov sú osoby s malou mierou rozhodovacej autonómie pri vykonávaní pracovných úloh klasifikované ako vystavené automatizácii prostredníctvom umelej inteligencie, zatiaľ čo osoby s väčšou mierou autonómie sú klasifikované ako vystavené augmentácii prostredníctvom umelej inteligencie.

[79] Shen, J. H. a Tamkin, A. (2026). How AI Impacts Skill Formation. arXiv:2601.20245.

5.8 Čo by sa malo skúmať

Účinná politika si vyžaduje kvalitnejšie domáce dôkazy o tom, čo skutočne zvyšuje kvalitu vzdelávania. Medzinárodný výskum naznačuje, že v rámci školy je najvýznamnejším jednotlivým faktorom ovplyvňujúcim výsledky žiakov kvalita učiteľov,[80] Slovensku však chýbajú domáce odhady pridanej hodnoty učiteľov, návratnosti konkrétnych intervencií a faktorov stojacich za regionálnymi, sociálnymi a rodovými rozdielmi. Priority ďalšej analytickej práce by preto mali byť:

- odhadovanie pridanej hodnoty učiteľov a návratnosti investícií do kvality učiteľov na slovenských údajoch;
- identifikovanie príčin extrémnej segregácie medzi školami a nástrojov, ktoré ju účinne znižujú;
- podrobné zmapovanie regionálnych rozdielov a situácie marginalizovaných rómskych komunít, ktoré sú v súčasných údajoch nedostatočne zastúpené;
- pochopenie príčin obratu v rodových rozdieloch, najmä skorého odpájania sa chlapcov od vzdelávania, a jeho dôsledkov pre trh práce a demografický vývoj;
- prepojenie zručností dospelých so zdravím, starnutím a prechodmi na trhu práce v mikroúdajoch PIAAC v súlade s prílohou o starnutí v tejto správe;
- sledovanie toho, ktoré povolania a ktorí pracovníci s terciárnym vzdelaním získavajú alebo strácajú pracovné úlohy v prospech umelej inteligencie, s využitím prepojených údajov o pracovnej sile a administratívnych údajov a
- hodnotenie politík zameraných na obmedzenie odlevu mozgov a podporu návratu vzdelaných emigrantov.

5.9 Závery a dôsledky pre politiky

Kvalita ľudského kapitálu patrí medzi najdôležitejšie a zároveň najviac zanedbávané štrukturálne výzvy, ktorým Slovensko čelí. Krajina v podstate zavŕšila kvantitatívnu expanziu vzdelávania, no kvalita vzdelávania sa už viac ako desaťročie zhoršuje, je mimoriadne nerovnomerne rozložená medzi školami, regiónmi a sociálnym zázemím a ďalej sa oslabuje v dôsledku odchodu najschopnejších mladých ľudí do zahraničia. Prehlbujúce sa rodové rozdiely menia zakladanie rodín, nerovnosť medzi domácnosťami a vyhliadky menej vzdelaných mužov na trhu práce, zatiaľ čo trh práce nedostatočne využíva vzdelanie tej skupiny, ktorá ho dnes dosahuje najčastejšie, teda žien. Prechod na umelú inteligenciu každý z týchto problémov umocňuje.

Literatúra o hospodárskom raste založená na medzinárodných porovnaniach konzistentne ukazuje, že rozdiely vo výsledkoch testov v rozsahu, o aký Slovensko od roku 2009 kleslo, teda o tretinu štandardnej odchýlky, sú z dlhodobého hľadiska spojené s rozdielmi v trajektóriách rastu, ktorých hodnota mnohonásobne prevyšuje akékoľvek realistické náklady reformy vzdelávania. Aplikácie

[80] Krajčová, J., Münich, D. a Protivínský, T. (2019). Kvalita práce učitelů, vzdělanost, ekonomický růst a prosperita ČR. IDEA, Studie 5/2019.

tohto rámca na susedné Česko vedú k rovnakému záveru.[81,82,83] Pre verejnú politiku sú dôležitejšie dve vlastnosti týchto prínosov než ich presná veľkosť: sú veľké a prejavujú sa pomaly. Školská reforma pomáha len kohortám, ktoré prejdú reformovanou školou, preto sa jej ekonomický účinok kumuluje počas celého pracovného života. Práve preto sú náklady spôsobené poklesom kvality vzdelávania v ktoromkoľvek jednotlivom rozpočtovom roku neviditeľné a reformu je tak ľahké odkladať.

Zlepšenie kvality a spravodlivosti vzdelávania by prinieslo významné prínosy. Znamenalo by to zníženie segregácie medzi školami a regionálnych rozdielov, podporu detí zo znevýhodneného prostredia, zabezpečenie základných zručností pre všetkých a zároveň rozšírenie v súčasnosti úzkej skupiny najvýkonnejších žiakov, riešenie rodových rozdielov v oboch smeroch a zvýšenie kvality výučby, čo je najpriamejší nástroj, ktorý majú tvorcovia politík k dispozícii na zlepšenie výsledkov vzdelávania. V ére, v ktorej umelá inteligencia ďalej zvyšuje hodnotu kvalitných a adaptabilných zručností, nie je zlepšovanie kvality vzdelávania otázkou voľby, ale národnou prioritou na udržanie konvergencie Slovenska. Čím skôr sa začne, tým skôr sa začnú prejavovať jeho postupne narastajúce prínosy.

Z dôkazov priamo vyplýva päť priorít, zoradených tak, aby spájali najvyššie výnosy pre rast s najväčšími prínosmi pre spravodlivosť:

- budovať domácu dôkazovú základňu (pridaná hodnota učiteľov, príčiny segregácie, faktory ovplyvňujúce migráciu a jej prínosy, expozícia pracovných úloh voči umelej inteligencii), aby obmedzené verejné zdroje smerovali tam, kde najviac zvyšujú úroveň vzdelávania;
- znižovať segregáciu medzi školami a skorú diferenciáciu vzdelávacích dráh a smerovať najlepších učiteľov a dodatočné zdroje do najslabších škôl a zaostávajúcich regiónov;
- investovať včas a do znevýhodnených skupín, kde je návratnosť tvorby zručností najvyššia, vrátane prístupu k predškolskému vzdelávaniu pre marginalizované komunity, pretože zručnosti vytvárajú ďalšie zručnosti;
- zvyšovať kvalitu učiteľov prostredníctvom výberu, vzdelávania, odmeňovania a rozmiestňovania, teda nástroja, ktorý je najviac pod verejnou kontrolou;
- riešiť rodové rozdiely v oboch smeroch: zabezpečiť predškolskú starostlivosť, flexibilnú prácu a prácu na kratší pracovný čas, aby vzdelané ženy mohli pracovať na úrovni svojej kvalifikácie, a včas podporiť čitateľskú gramotnosť a zapojenie chlapcov do vzdelávania

81 Hanushek, E. A. a Woessmann, L. (2008). The role of cognitive skills in economic development. Journal of Economic Literature, 46(3), 607–668.

82 Hanushek, E. A. a Woessmann, L. (2010/2015). The High Cost of Low Educational Performance: The Long-Run Economic Impact of Improving PISA Outcomes. OECD Publishing.

83 Münich, D. a Protivínský, T. (2013). Dopad vzdělanosti na hospodářský růst: ve světle nových výsledků PISA 2012. IDEA, Studie 10/2013.

6 Osobitná príloha 2: Starnutie populácie: Dôsledky pre produktivitu a dynamiku podnikov

6.1 Úvod

Trhy práce v celej Európe čelia rastúcim štrukturálnym tlakom vyplývajúcim zo starnutia populácie. Slovensko nie je v tomto trende výnimkou. Počet obyvateľov krajiny dosiahol vrchol v roku 2020 a v dohľadnom horizonte sa neočakáva jeho ďalší rast, čo odráža pretrvávajúci pokles počtu obyvateľov – pričom miera úmrtnosti výrazne prevyšuje pôrodnosť – a čistý prílev migrácie zostáva na kompenzáciu týchto demografických strát nedostatočný (NBS, *Štrukturálne výzvy 2024*).

Tento demografický vývoj poskytuje silné opodstatnenie pre politiky zamerané na predlžovanie pracovného života, ktoré pomáhajú udržiavať ponuku práce a zmierňovať rastúce tlaky na fiškálnu udržateľnosť dôchodkových systémov. Takéto opatrenia zároveň prispievajú k ďalšiemu posunu vekového rozdelenia pracovnej sily smerom k vyšším vekovým skupinám, čím zvyšujú medián veku ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Táto zmena vekového zloženia môže mať širšie makroekonomické dôsledky pre agregátnu produktivitu, dynamiku trhu práce a v konečnom dôsledku aj hospodársky rast.

S približovaním sa k dôchodkovému veku môže produktivita pracovníkov postupne klesať, najmä ak ich zručnosti nedržia krok s rýchlo sa vyvíjajúcimi trhmi práce charakterizovanými rýchlymi technologickými zmenami. Starší pracovníci navyše v menšej miere využívajú nové technológie pri každodennej práci, čím spomaľujú ich zavádzanie do výrobných procesov. Títo pracovníci môžu mať zároveň horší zdravotný stav, čo obmedzuje ich produktívnu kapacitu. Vyvážená veková štruktúra pracovnej sily v rámci podnikov však súčasne môže vytvárať komplementarity medzi staršími a mladšími pracovníkmi s pozitívnymi účinkami na agregátnu produktivitu. Vhodná kombinácia pracovníkov z rôznych vekových skupín uľahčuje prenos špecifického know-how podnikov, nahromadených skúseností a osvedčených postupov. Takéto medzigeneračné presahy môžu pomôcť zmierniť straty produktivity spojené so starnutím populácie.

Starnutie pracovnej sily negatívne ovplyvňuje dynamiku trhu práce a zakladanie nových podnikov. Mladšie kohorty častejšie menia zamestnanie, čím prispievajú k vyššej dynamike trhu práce. Okrem toho môže s dlhšou ekonomickou aktivitou starších pracovníkov dochádzať k spomaľovaniu podnikateľskej aktivity vo forme zakladania nových podnikov, čo môže obmedziť vznik nových nápadov, produktov a inovatívnych obchodných modelov.

Migrácia a automatizácia sú dva mechanizmy, prostredníctvom ktorých trhy práce a podniky reagujú na demografické tlaky spojené so starnutím populácie. Hoci by migrácia mohla v zásade zmierniť nedostatok pracovnej sily spojený so starnutím pracovnej sily, dôkazy naznačujú, že migranti nie sú systematicky zamestnávaní v povolaniach najviac vystavených demografickým tlakom, čo obmedzuje jej účinnosť v tomto smere. Starnutie zároveň mení relatívnu ponuku pracovníkov, čo môže podnietiť podniky k nahrádzaniu práce kapitálom. Najnovší výskum naznačuje, že automatizácia sa môže stať kľúčovým mechanizmom prispôsobenia, keďže podniky reagujú na nedostatok pracovnej sily zvýšeným zavádzaním robotov.

6.2 Výzvy

Slovenská populácia starne a predpokladá sa, že tento trend bude pokračovať aj v nasledujúcich desaťročiach. Graf nižšie znázorňuje minulé a predpokladané populačné trendy v štyroch vekových skupinách: deti a mládež (0 – 19 rokov), mladší a stredne starí ľudia v produktívnom veku (20 – 49 rokov), starší ľudia v produktívnom veku (50 – 64 rokov) a seniori (65+). Približne od konca 90. rokov vedie pokles mier plodnosti k znižovaniu početnosti najmladších kohort. Zároveň rast strednej dĺžky života spolu s pokračujúcimi demografickými trendmi prispieva k zvyšovaniu počtu aj relatívneho podielu starších osôb. Očakáva sa, že tieto trendy budú pretrvávať a celkový počet obyvateľov klesne do konca 21. storočia približne na 4 milióny.

Graf 110
Rozdelenie slovenskej populácie podľa vekových skupín

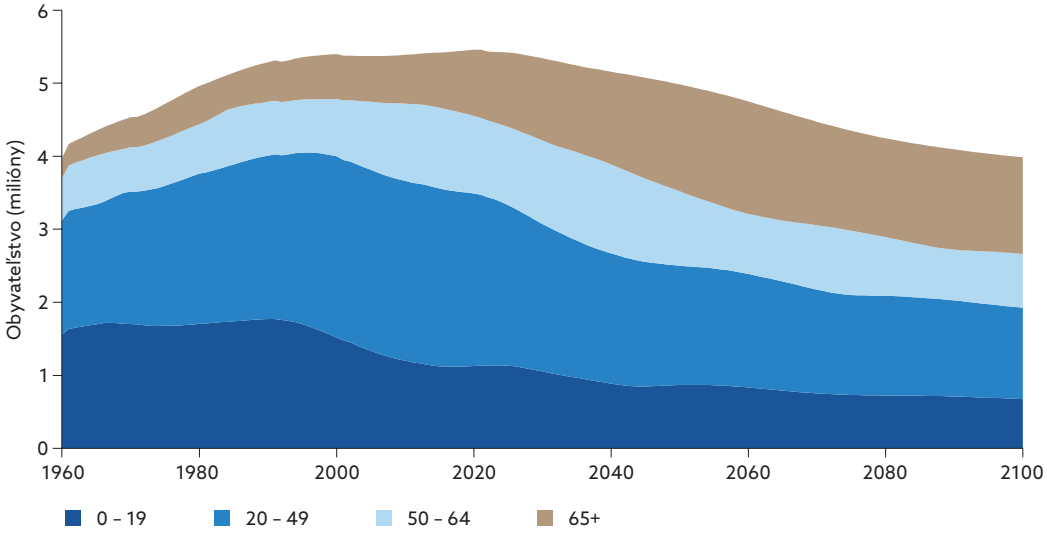

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Od roku 2026 sa na historický populačný rad aplikovali medziročné miery rastu z projekcie EUROPOP2025, pričom východiskom boli pozorované hodnoty populácie v roku 2025. Os y je vyjadrená v miliónoch.

Očakáva sa, že demografické trendy zvýšia podiel starších osôb v populácii v produktívnom veku. Graf 111 zobrazuje vývoj podielu populácie vo veku 50 až 64 rokov za posledných 65 rokov spolu s projekciami na nasledujúcich 75 rokov. Po dlhom období relatívnej stability v európskych krajinách sa tento podiel začal od konca 90. rokov zvyšovať. Na Slovensku zostáva podiel obyvateľstva vo veku 50 – 64 rokov v roku 2025 mierne pod úrovňou EÚ, no v nasledujúcich rokoch by mal rásť rýchlejšie a napokon prekročiť úroveň EÚ. Očakáva sa, že vrchol dosiahne okolo roku 2040 a následne bude počas zvyšku projekčného horizontu kolísať na úrovniach blízkych európskemu priemeru.

Graf 111
Podiel populácie vo veku 50 až 64 rokov na populácii vo veku 20 až 64 rokov – súčasné, historické a projektované hodnoty

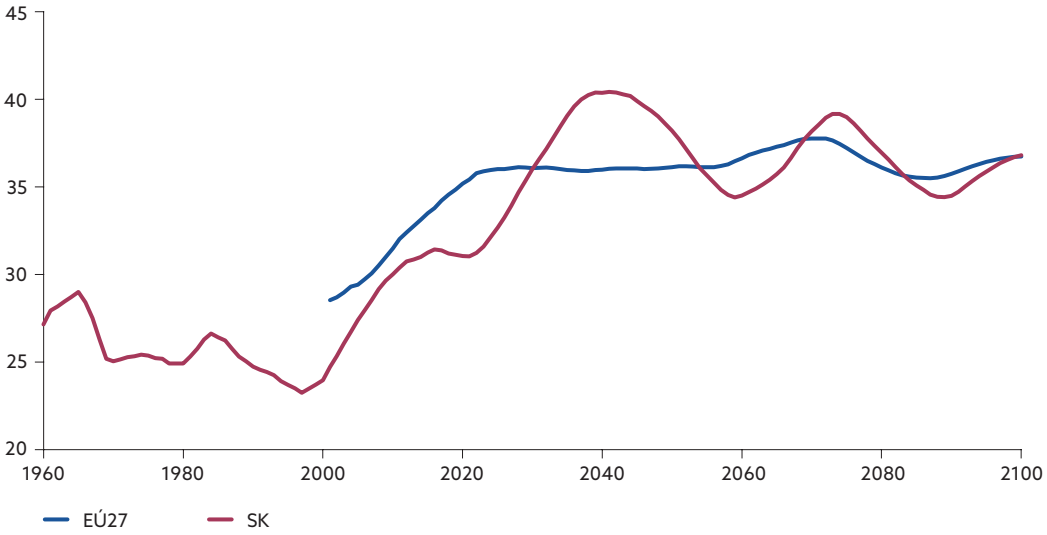

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Údaje od roku 2026 sú založené na projekciách EUROPOP2025.

Slovensko už preto v súčasnosti zažíva presun vekovej štruktúry populácie smerom k starším vekovým skupinám a očakáva sa, že tento trend bude pokračovať aj počas nasledujúcich 15 rokov. Pri rozložení týchto zmien podľa regiónov NUTS 3 na Slovensku za posledných 15 rokov (graf 112) pozorujeme rastúci trend vo všetkých regiónoch okrem Bratislavy, najdynamickejšieho regiónu krajiny, ktorý priťahuje mladších pracovníkov vďaka väčšiemu počtu pracovných príležitostí. Napriek tomu sa aj v Bratislavskom kraji tento trend v roku 2022 obrátil.

Graf 112
Podiel populácie vo veku 50 až 64 rokov na populácii vo veku 20 až 64 rokov v regiónoch Slovenska

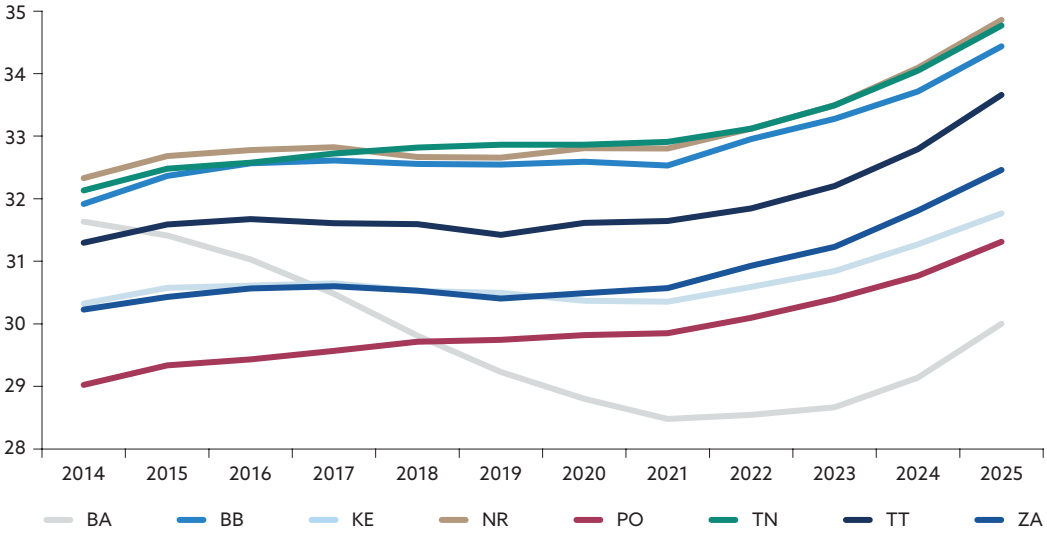

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS

Relevantný je aj aspekt starnutia z hľadiska zloženia pracovnej sily podľa povolaní a sektorov, keďže jeho účinky môžu mať v rôznych povolaniach a odvetviach odlišné dôsledky. Graf 113 na prvý pohľad ukazuje, že vo väčšine sektorov tvoria pracovníci vo veku 50 až 74 rokov približne 30

až 40 % celkovej zamestnanosti. Hlavnými odľahlými hodnotami sú poľnohospodárstvo (A), ťažba a dobývanie (B), administratívne a podporné služby (N) a zdravotníctvo a sociálna pomoc (Q), kde sú podiely vyššie (viac ako 40 % pracovníkov vo veku 50 až 74 rokov). Prvé dva sektory však dlhodobo strácajú na hospodárskom význame. Na opačnom konci spektra sa nachádzajú informačné a komunikačné činnosti (J), kde je približne 15 % pracovníkov vo veku 50 až 74 rokov, ostatné služby (S), finančné a poisťovacie činnosti (K) a ubytovacie a stravovacie služby (I), ktoré vykazujú najnižšie podiely starších pracovníkov. Niektoré z týchto sektorov zaznamenali aj výraznejší rast zamestnanosti, čo môže naznačovať vyššiu schopnosť absorbovať mladšie kohorty vstupujúce na trh práce, hoci to nemožno vyvodiť len z vekovej štruktúry. V porovnaní s priemerom EÚ vykazuje Slovensko nižší podiel pracovníkov vo veku 50 až 74 rokov tak v celej ekonomike, ako aj v 14 z 19 sektorov. Najmä veková štruktúra odvetví vysokokvalifikovaných služieb na Slovensku, ako sú informačné a komunikačné činnosti (J), finančné a poisťovacie činnosti (K) a odborné, vedecké a technické činnosti (M), vykazuje v porovnaní s priemerom EÚ relatívne menší podiel starších pracovníkov.

Graf 113
Podiel pracovníkov vo veku 50 až 74 rokov podľa sektora NACE, 2024

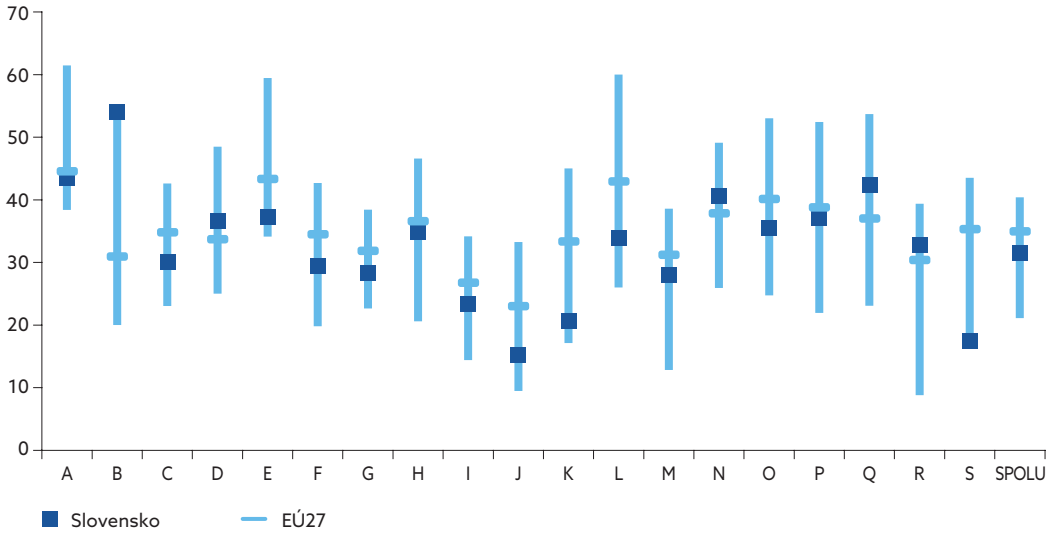

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Os y zobrazuje percentuálny podiel pracovníkov vo veku 50 až 74 rokov na celkovej zamestnanej populácii vo veku 15 až 74 rokov. Zvislé úsečky zobrazujú rozsah hodnôt v krajinách EÚ. Údaj pre sektor NACE „B" zodpovedá roku 2020, čo je najnovší dostupný rok.

Vývoj starnutia na Slovensku je vo všeobecnosti podobný vývoju pozorovanému v priemere EÚ. Starnutie pracovnej sily sa pozoruje vo väčšine hospodárskych odvetví na Slovensku aj v EÚ. Intenzita týchto trendov sa však medzi odvetviami výrazne líši, čo poukazuje na značnú heterogenitu tempa starnutia pracovnej sily na sektorovej úrovni. Na Slovensku vykazujú finančné a poisťovacie činnosti (K) a ubytovacie a stravovacie služby (I) rýchlejšie starnutie, pričom indexové údaje naznačujú takmer zdvojnásobenie podielu starších pracovníkov počas sledovaného obdobia. Nasledujú veľkoobchod a maloobchod (G) a ťažba a dobývanie (B), hoci posledný uvedený sektor treba vzhľadom na nedostatok údajov a jeho špecifické charakteristiky interpretovať opatrne. Ak odhliadneme od ťažby a dobývania, rýchlejšie starnúce sektory môžu byť tie, v ktorých je dlhšie zotrvanie v pracovnom živote relatívne ľahšie, čo môže prispievať k vyššiemu podielu starších pracovníkov v zamestnaní.

Graf 114
Vývoj podielu pracovníkov starších ako 50 rokov podľa sektora NACE

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Os y zobrazuje vývoj podielu pracovníkov vo veku 50 až 74 rokov na celkovej zamestnanosti osôb vo veku 15 až 74 rokov.

Trendy starnutia sa medzi povolaniami javia ako menej heterogénne než medzi sektormi. Graf 115 poukazuje na dve hlavné skutočnosti. Po prvé, Slovensko zaznamenáva vo väčšine povolaní nižší podiel pracovníkov vo veku 50 až 74 rokov než priemer EÚ. Po druhé, rozdiely v podiele pracovníkov vo veku 50 až 74 rokov medzi jednotlivými povolaniami na Slovensku sú relatívne obmedzené a pohybujú sa približne od 27 % do 39 %. Graf 116, ktorý sleduje vývoj podielu starších pracovníkov podľa povolania od roku 2002, ukazuje, že Slovensko vo všeobecnosti nasledovalo trendy starnutia pozorované vo zvyšku EÚ, ale niektoré povolania naďalej vykazujú nižšie podiely, čo naznačuje pretrvávanie určitých rozdielov napriek celkovej konvergencii v priebehu času.

Graf 115
Podiel pracovníkov starších ako 50 rokov podľa povolania, 2024

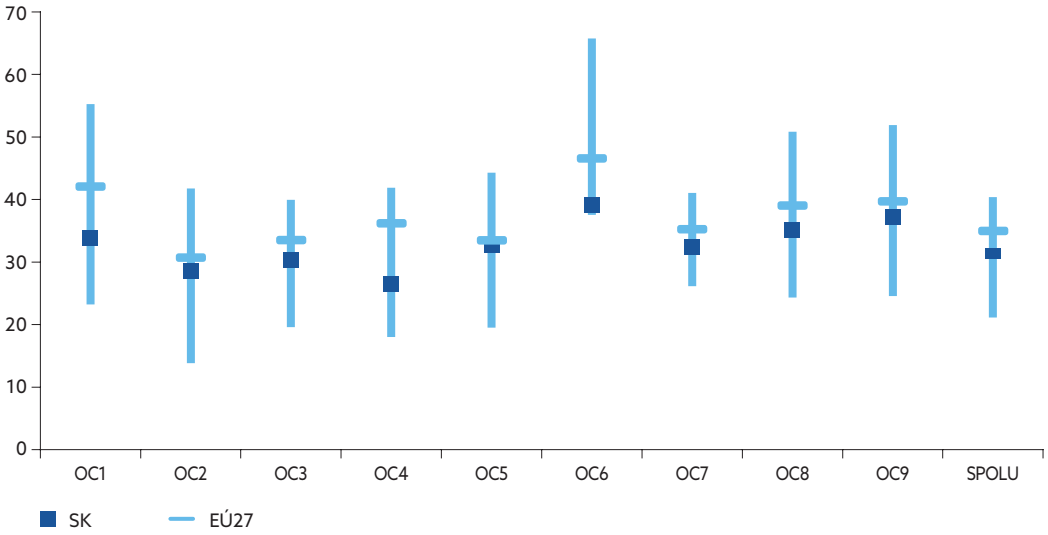

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Os y zobrazuje percentuálny podiel pracovníkov vo veku 50 až 74 rokov na celkovej zamestnanej populácii vo veku 15 až 74 rokov. Zvislé úsečky zobrazujú rozsah hodnôt v krajinách EÚ. OC1 sú riadiaci pracovníci, OC2 špecialisti, OC3 technici a odborní pracovníci, OC4 administratívni pracovníci, OC5 pracovníci v službách a obchode, OC6 kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve, OC7 kvalifikovaní pracovníci a remeselníci, OC8 operátori a montéri strojov a zariadení, OC9 pomocní a nekvalifikovaní pracovníci.

Graf 116
Vývoj podielu pracovníkov starších ako 50 rokov podľa povolania

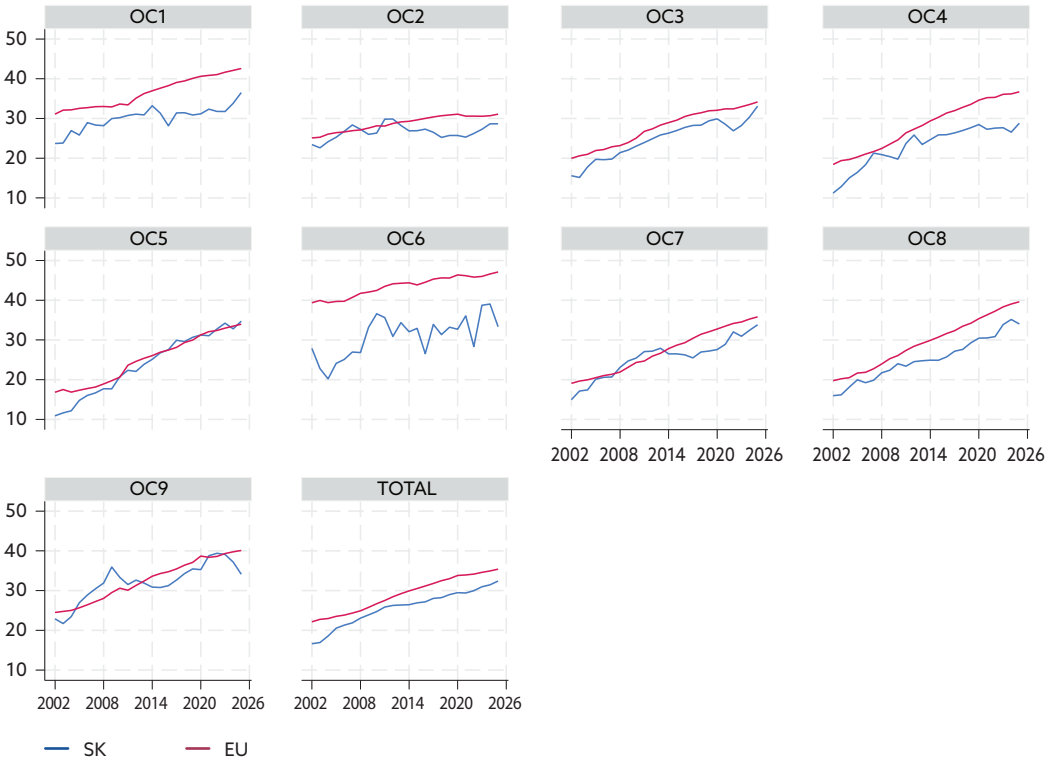

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Os y zobrazuje vývoj podielu pracovníkov vo veku 50 až 74 rokov na celkovej zamestnanosti osôb vo veku 15 až 74 rokov. OC1 sú riadiaci pracovníci, OC2 špecialisti, OC3 technici a odborní pracovníci, OC4 administratívni pracovníci, OC5 pracovníci v službách a obchode, OC6 kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve, OC7 kvalifikovaní pracovníci a remeselníci, OC8 operátori a montéri strojov a zariadení, OC9 pomocní a nekvalifikovaní pracovníci.

6.3 Vplyvy

6.3.1 Produktivita práce

Zručnosti súvisiace s produktivitou s vekom klesajú. Zatiaľ čo zárobky majú tendenciu stabilne rásť až do konca pracovného života, dôkazy naznačujú, že pracovný výkon jednotlivcov sa zvyčajne zvyšuje počas prvých rokov po vstupe na trh práce a následne ku koncu kariéry klesá (Skirbekk, 2004). Graf 117 poukazuje na tento vzorec prezentáciou priemerných výsledkov v troch oblastiach hodnotených v programe PIAAC: matematická gramotnosť, čitateľská gramotnosť a riešenie problémov. V každej oblasti dosahuje priemerná výkonnosť najvyššiu úroveň u osôb vo veku 35 až 44 rokov a najnižšiu úroveň u osôb vo veku 55 až 64 rokov. Hoci tieto výsledky testov nemerajú produktivitu práce priamo, zachytávajú kognitívne schopnosti a schopnosti riešiť problémy, ktoré úzko súvisia s produktívnou kapacitou pracovníkov. Tento vzorec je zároveň v súlade so štandardnými modelmi životného cyklu akumulácie ľudského kapitálu, v ktorých jednotlivci získavajú a rozvíjajú zručnosti počas počiatočných a stredných fáz svojho pracovného života, zatiaľ čo motivácia investovať do ľudského kapitálu klesá s približovaním sa k dôchodku a skracovaním očakávaného zostávajúceho obdobia na trhu práce (Ben-Porath, 1967; Fan, Seshadri a Fan, 2024).

Graf 117
Kognitívne schopnosti podľa vekovej skupiny, Slovensko

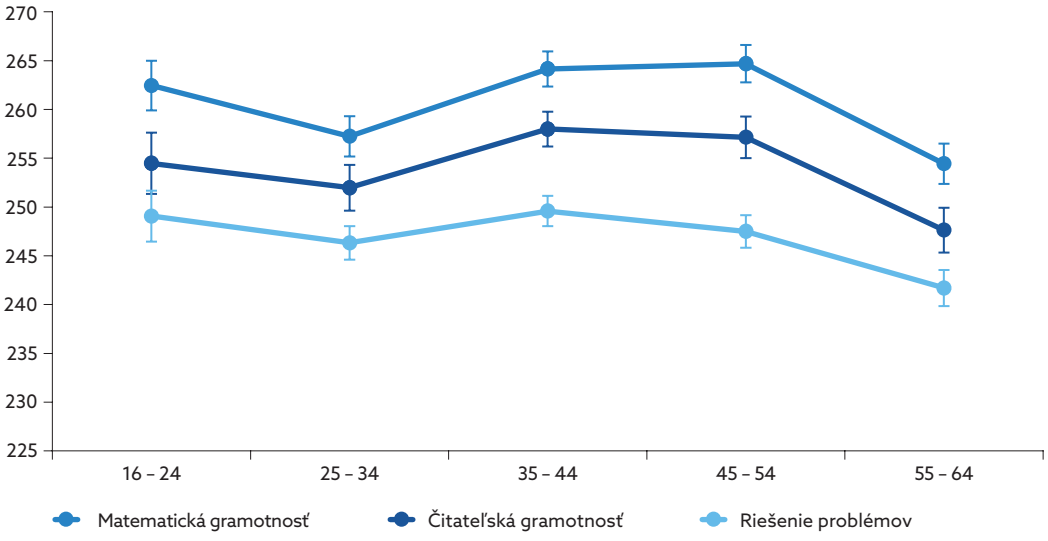

Zdroj: OECD PIAAC 2023
Poznámka: Úsečky označujú 95 % intervaly spoľahlivosti.

S približovaním sa k dôchodkovému veku môže byť pre pracovníkov náročnejšie držať krok s technologickými zmenami, a to najmä v odvetviach a povolaniach viac vystavených technológiám zvyšujúcim produktivitu práce. Vyvážená veková štruktúra pracovnej sily v podnikoch môže zároveň podporovať prenos špecifického know-how podnikov a osvedčených postupov, čo môže zmierniť straty produktivity spojené so starnutím. Nedávne empirické dôkazy sú zmiešané. Aiyar, Ebeke a Shao (2016) zistili, že starnutie pracovnej sily je v Európe spojené s nižším rastom produktivity. Naopak, Börsch-Supan a Weiss (2016) na základe údajov o výrobných chybách z montážnej linky veľkého výrobcu automobilov zistili, že produktivita neklesá prinajmenšom do veku 60 rokov. Nie je však jasné, či tieto zistenia zostávajú platné aj pre povolania s vyššími nárokmi na kognitívne schopnosti. Vplyv staršej pracovnej sily na produktivitu práce je preto a priori nejednoznačný.

Na základe jednoduchej deskriptívnej analýzy sa zdá, že vyšší podiel starších pracovníkov súvisí s nižšou produktivitou práce, a to na pracovníka aj na odpracovanú hodinu. Tabuľka 2 uvádza koeficienty regresií produktivity práce na pracovníka a na odpracovanú hodinu na podiel starších pracovníkov, definovaný ako podiel pracovníkov vo veku 55 až 74 rokov na celkovej zamestnanosti vo veku 15 až 74 rokov. Analýza využíva sektorové údaje za krajiny EÚ a kombinuje informácie z výberového zisťovania pracovných síl a národných účtov. Výsledky naznačujú, že zvýšenie podielu pracovníkov vo veku 55 až 74 rokov o desať percentuálnych bodov je spojené s poklesom indexu produktivity práce na pracovníka približne o 0,74 bodu a indexu produktivity práce na odpracovanú hodinu približne o 0,68 bodu, pričom produktivita je meraná vo vzťahu k bázickému roku 2015. Empirické špecifikácie zahŕňajú fixné efekty krajín a rokov, ktoré kontrolujú časovo nemennú heterogenitu medzi krajinami a spoločné šoky v čase. Tieto odhady by sa mali interpretovať ako podmienené korelácie, nie ako kauzálne účinky. Súvisiace kauzálne dôkazy o účinkoch starnutia pracovnej sily však uvádzajú Kotschy a Bloom (2023) a Maestas et al. (2023).

Tabuľka 2
Výsledky regresie, produktivita práce na pracovníka a na hodinu
(Závislé pre menné: produktivita práce na pracovníka (1), produktivita práce na hodinu (2))

	(1)	(2)
Podiel starších pracovníkov	−0,074**	−0,068*
	(0,036)	(0,037)
Konštanta	103,750***	104,405***
	(0,685)	(0,693)
Fixné efekty krajín	áno	áno
Fixné efekty rokov	áno	áno
R^2	0,081	0,104
Počet pozorovaní	6 455	6 455

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Štandardné chyby sú uvedené v zátvorkách. Podiel starších pracovníkov je definovaný ako podiel zamestnaných osôb vo veku 55 až 74 rokov na celkovej zamestnanej populácii vo veku 15 až 74 rokov. Produktivita práce je vyjadrená ako index, 2015 = 100.
Hviezdičky označujú p-hodnoty, pričom platí: *** p < 0,01, ** p < 0,05, * p < 0,1.

Dôkazy na úrovni podnikov na Slovensku naznačujú, že produktivita práce dosahuje maximum vtedy, keď je priemerný vek pracovnej sily podniku približne 42 rokov. Analýza kombinuje administratívne údaje Sociálnej poisťovne s finančnými údajmi na úrovni podnikov zo systému FinStat. Prvý zdroj poskytuje údaje o priemernom veku pracovnej sily a veľkosti podnikov, kým druhý zdroj poskytuje údaje o pridanej hodnote, veku a sídle podnikov. Produktivita práce sa meria ako pridaná hodnota na zamestnanca, vypočítaná ako pridaná hodnota podniku vydelená jeho priemerným počtom zamestnancov počas roka. Analýza sa vykonáva na prierezových údajoch o podnikoch pozorovaných v roku 2023. Vzorka je obmedzená na podniky vykazujúce kladnú pridanú hodnotu a zamestnávajúce v priemere aspoň desať pracovníkov počas roka, čím sú vylúčené mikropodniky. Graf 118 zobrazuje vzťah v tvare obráteného písmena U medzi priemerným vekom pracovnej sily podniku a jeho produktivitou práce bez zohľadnenia ostatných charakteristík podniku. V ďalšom kroku skúmame tento vzťah podrobnejšie, stále však deskriptívne, prostredníctvom odhadu regresie na úrovni podnikov, v ktorej je produktivita práce vysvetľovaná kvadratickou špecifikáciou priemerného veku pracovnej sily pri zohľadnení fixných efektov sektora a okresu, veku podniku a jeho veľkosti. Výsledky uvedené v tabuľke 3 naznačujú, že produktivita práce je najvyššia v podnikoch s priemerným vekom pracovnej sily 42 rokov. Podľa projekcií EUROPOP sa očakáva, že priemerný vek populácie v produktívnom veku sa medzi rokmi 2023 a 2040 zvýši približne o jeden rok. Pri vyhodnotení na úrovni priemeru vzorky (približne 43,5 roka) jednoduchý orientačný výpočet naznačuje, že by sa to premietlo do poklesu produktivity práce o 0,65 %.

Graf 118
Logaritmus produktivity práce na osobu v závislosti od veku pracovnej sily

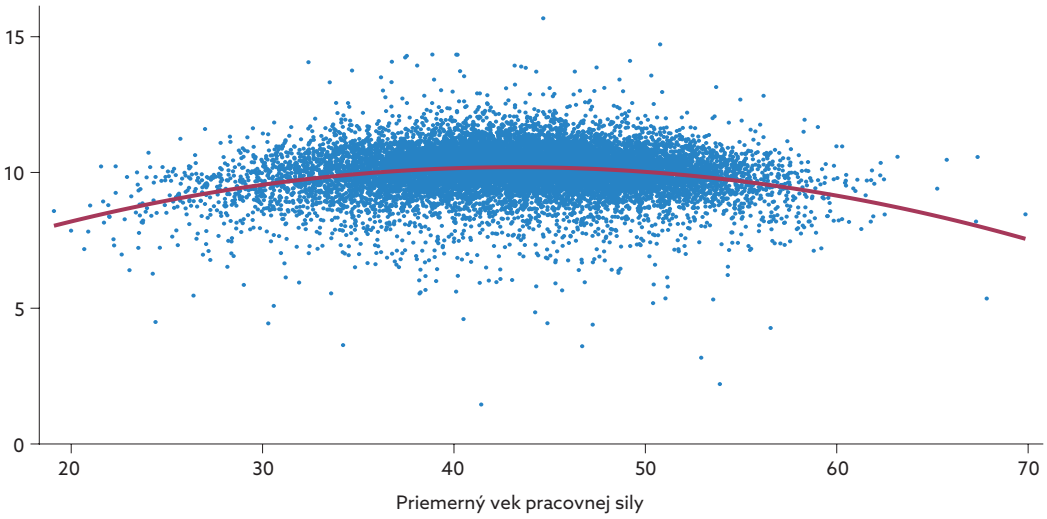

Zdroj: Sociálna poisťovňa, FinStat a výpočty NBS
Poznámka: Graf zahŕňa podniky s najmenej 10 zamestnancami v oboch zdrojoch údajov a s kladnou pridanou hodnotou.

Tabuľka 3
Výsledky regresie, logaritmus produktivity práce na pracovníka v závislosti od veku pracovnej sily
Závislé premenné: logaritmus produktivity práce na pracovníka (1)

	(1)
Priemerný vek zamestnancov	0,183***
	(0,010)
Druhá mocnina priemerného veku zamestnancov	−0,002***
	(0,000)
Konštanta	6,160***
	(0,231)
Fixné efekty sektorov	áno
Fixné efekty okresov	áno
Fixné efekty veľkosti podnikov	áno
Fixné efekty veku podnikov	áno
R^2	0,390
Počet pozorovaní	13 905

Zdroj: Sociálna poisťovňa, FinStat a výpočty NBS
Poznámka: Štandardné chyby sú uvedené v zátvorkách. Obrázok zahŕňa podniky s najmenej 10 zamestnancami a s kladnou pridanou hodnotou. Fixné efekty zahŕňajú: 5-miestne sektory, 79 okresov. Fiktívne premenné sú: veľkosť podniku – malý (10 – 49 zamestnancov), stredný (50 – 249 zamestnancov), veľký (viac ako 250 zamestnancov); vek podniku (0 – 2, 3 – 4, 5 – 9, 10 – 13, viac ako 14). Časové obdobie = 2023.
Hviezdičky označujú p-hodnoty, pričom platí: *** p < 0,01, ** p < 0,05, * p < 0,1.

6.3.2 Dynamika trhu práce a zakladanie nových podnikov

Starnutie pracovnej sily môže mať negatívny vplyv aj na dynamiku trhu práce s možnými dôsledkami na rast produktivity práce. Staršie kohorty zvyčajne menia zamestnanie menej často (napríklad z dôvodu rodinných väzieb, vlastníctva bývania alebo istoty zamestnania),

ako ukazujú grafy 119 a 120, čím prispievajú k nižšej dynamike trhu práce. Vyššia mobilita medzi zamestnaniami podporuje rast produktivity tým, že umožňuje podnikom a pracovníkom nájsť najvhodnejšieho kandidáta, resp. pracovné miesto. Podľa OECD (2025) mobilita medzi zamestnaniami prispela v období rokov 2000 až 2019 k rastu produktivity o 0,9 percentuálneho bodu, zatiaľ čo prerozdeľovanie pracovnej sily (vrátane prechodov zo zamestnania do nezamestnanosti či ekonomickej neaktivity) vysvetľuje 41 % rozdielov v raste produktivity medzi krajinami. Graf 119 ukazuje klesajúci trend mobility medzi zamestnaniami na Slovensku vo všetkých vekových skupinách počas posledného desaťročia, čo poukazuje na všeobecné spomalenie dynamiky trhu práce. Tento trend sa v priemere vo zvyšku Európy nepozoruje, keďže miery prechodov medzi zamestnaniami sa tam v rovnakom období mierne zvýšili (graf 120). Graf 120 zároveň ukazuje dva ďalšie dôležité fakty: i) v porovnaní s priemerom EÚ sa Slovensko vyznačuje nižšími celkovými mierami prechodov medzi zamestnaniami a ii) na Slovensku aj v EÚ je mobilita medzi zamestnaniami vyššia medzi mladšími kohortami. V ostatných krajinách V4 (nezobrazených v grafoch) vykazuje miera prechodov medzi zamestnaniami podobnú štruktúru podľa vekových skupín, pričom miera mobility klesá od mladých pracovníkov k pracovníkom v hlavnom produktívnom veku a starším pracovníkom. Miery mobility medzi zamestnaniami sa však medzi krajinami V4 výrazne líšia, pričom Slovensko zaznamenáva najnižšie miery prechodov v skupine.

Graf 119
Miera prechodov medzi zamestnaniami – Slovensko

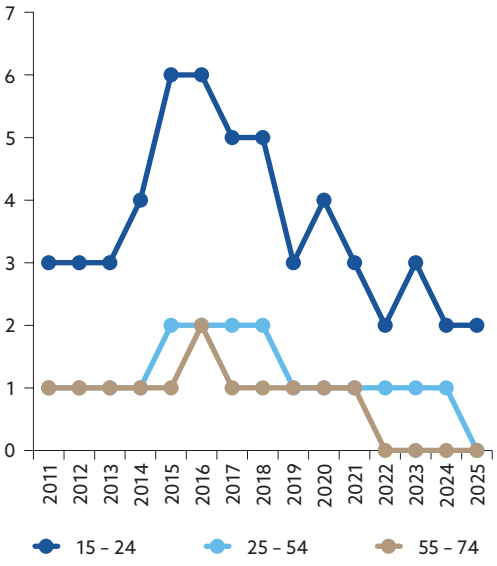

Zdroj: Eurostat
Poznámka: Ročné priemery odhadovaných štvrťročných pravdepodobností prechodu vyjadrené v percentách.

Graf 120
Miera prechodov medzi zamestnaniami – EÚ a Slovensko

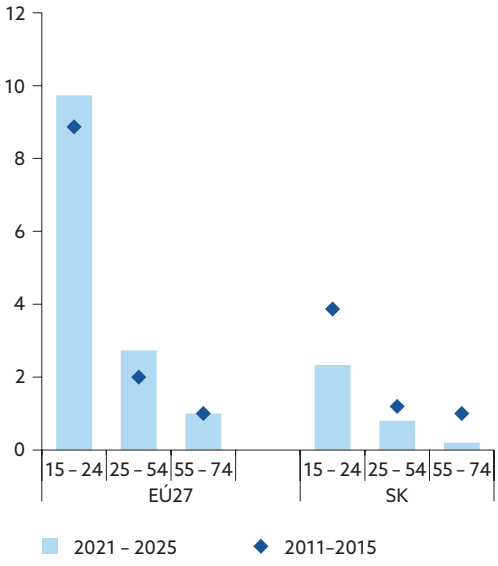

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Stĺpce predstavujú priemernú hodnotu za obdobie 2021 – 2025, kým kosoštvorce predstavujú obdobie 2011 – 2015.

Vyšší podiel mladých pracovníkov súvisí s vyššou mobilitou medzi zamestnaniami. V tabuľke 4 regresujeme miery prechodov medzi zamestnaniami v krajinách EÚ na podiel mladých pracovníkov definovaný ako podiel zamestnaných osôb vo veku 15 až 29 rokov na celkovej zamestnanosti osôb vo veku 15 až 74 rokov. Sledované obdobie zahŕňa roky 2011 až 2025. Výsledky naznačujú, že zvýšenie podielu mladých pracovníkov o jeden percentuálny bod súvisí so zvýšením miery prechodov medzi zamestnaniami približne o 0,2 percentuálneho bodu.

Tabuľka 4
Výsledky regresie, miera prechodov medzi zamestnaniami
Závislé premenné: miera prechodov medzi zamestnaniami (1)

	(1)
Podiel mladých pracovníkov	0,189***
	(0,028)
Konštanta	−0,791
	(0,500)
Fixné efekty krajín	áno
Fixné efekty rokov	áno
R^2	0,816
Počet pozorovaní	367

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Štandardné chyby sú uvedené v zátvorkách. Podiel mladých pracovníkov je definovaný ako podiel zamestnaných osôb vo veku 15 až 29 rokov na celkovej zamestnanej populácii vo veku 15 až 74 rokov. Hviezdičky označujú p-hodnoty, pričom platí: *** p < 0,01, ** p < 0,05, * p < 0,1.

Starnutie populácie má významné dôsledky aj pre dynamiku podnikov, najmä prostredníctvom vplyvov na zakladanie nových podnikov. Na trhoch práce charakterizovaných vyšším podielom starších pracovníkov bývajú existujúci zamestnanci menej mobilní, a preto menej často menia zamestnanie, čo znižuje okruh potenciálnych pracovníkov pre novovznikajúce podniky. Mladé podniky navyše často hľadajú pracovníkov so zručnosťami súvisiacimi s novými technológiami. Takýchto pracovníkov môže byť na trhu práce relatívne menej, keďže veková štruktúra pracovnej sily sa posúva smerom k starším kohortám. Graf 121 znázorňuje jasnú negatívnu súvislosť medzi mierou zakladania nových podnikov a podielom starších pracovníkov na miestnych trhoch práce. Oblasti s vyšším podielom starších pracovníkov majú spravidla nižšiu mieru vzniku podnikov, čo naznačuje, že demografická štruktúra môže ovplyvňovať podnikateľskú dynamiku. Na základe regresie miery vzniku podnikov na podiel obyvateľstva vo veku 55 až 74 rokov na celkovom obyvateľstve vo veku 15 až 74 rokov v regiónoch NUTS3 v EÚ odhadujeme, že zvýšenie podielu staršej populácie o 1 percentuálny bod súvisí s o 0,24 percentuálneho bodu nižšou mierou vzniku podnikov. Tento vzťah je z ekonomického hľadiska významný, keďže priemerná miera vzniku podnikov vo vzorke je približne 7,67 %. Štandardná odchýlka podielu starších osôb je približne 4 percentuálne body, takže zvýšenie tohto podielu o jednu štandardnú odchýlku by zodpovedalo odhadovanému poklesu miery vzniku podnikov približne o 1 percentuálny bod. Napriek tomu sa zdá, že slovenské regióny dosahujú lepšie výsledky, než predpokladá tento vzťah, keďže všetky červené body ležia nad regresnou priamkou.

Graf 121
Zakladanie nových podnikov a starnutie

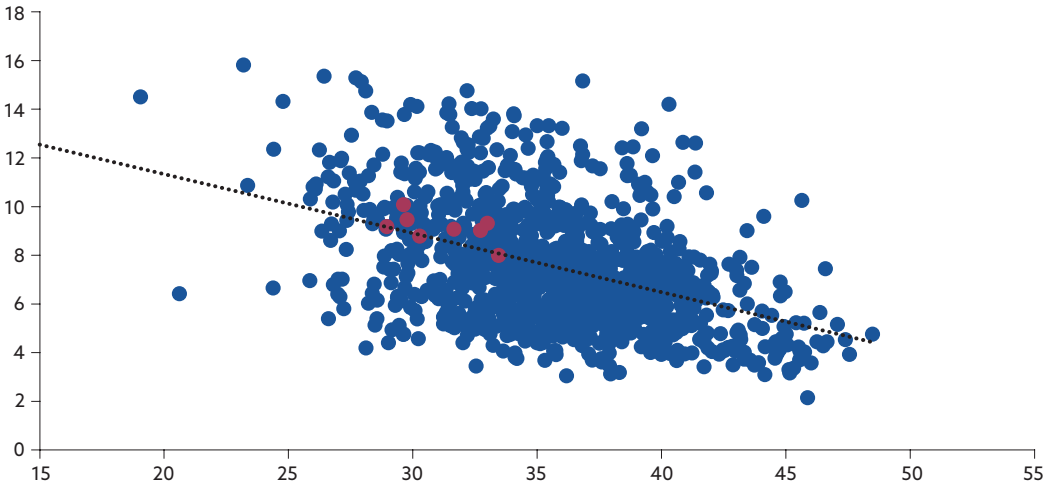

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Modré body predstavujú európske regióny NUTS 3, zatiaľ čo červené body označujú slovenské regióny NUTS 3. Na osi x je zobrazený podiel obyvateľstva vo veku 55 až 74 rokov na celkovom obyvateľstve vo veku 15 až 74 rokov a na osi y je zobrazená miera vzniku podnikov (v percentách). Rok: 2023.

6.4 Adaptácia: migrácia, technológie a participácia mladých na trhu práce

Starnutie populácie na Slovensku vedie k postupnému zužovaniu domáceho obyvateľstva v produktívnom veku, čím rastie význam aktivácie segmentov pracovnej sily, ktoré sa v súčasnosti využívajú nedostatočne. Určitý priestor na zlepšenie zostáva najmä medzi mladšími pracovníkmi a v menšej miere aj medzi osobami vo veku nad 60 rokov, pričom ďalšie zlepšenie by mohlo prísť aj zo skupín so slabšou väzbou na trh práce vrátane nízkokvalifikovaných osôb, ktoré sú viac vystavené dlhodobej nezamestnanosti (pozri graf 25). Vyššia účasť týchto nedostatočne využívaných segmentov by mohla čiastočne zmierniť tlaky na trhu práce súvisiace so starnutím, hoci by úplne nekompenzovala základné demografické výzvy.[84]

Migrácia by v zásade mohla takisto pomôcť zmierniť tlaky na trhu práce spojené so starnutím populácie. Kľúčovou otázkou však je, či povolania a odvetvia viac vystavené starnutiu populácie zároveň priťahujú vyššie podiely migrujúcich pracovníkov. Inými slovami, vypĺňajú migrujúci pracovníci nedostatok pracovnej sily spojený s nepriaznivými demografickými trendmi? Hoci nemôžeme priamo posúdiť vplyv starnutia na nedostatok pracovnej sily, deskriptívne skúmame, či povolania a odvetvia najviac vystavené starnutiu populácie zároveň zamestnávajú vyššie podiely migrantov.

Migrujúci pracovníci narodení v zahraničí predstavujú na Slovensku malý podiel z celkového počtu zamestnancov.[85] V roku 2025 tvorili obyvatelia narodení v zahraničí, ktorý na Slovensku žijú aj pracujú, podľa definície Eurostatu približne 1,3 % celkovej zamestnanosti (pozri graf 122). Ak zahrnieme aj druhú generáciu (osoby narodené na Slovensku s jedným alebo oboma rodičmi narodenými v zahraničí), podiel pracovníkov s migračným pôvodom sa približne zdvojnásobí, no

[84] Štrukturálne výzvy (2024).
[85] Treba poznamenať, že voľba medzi celkovou zamestnanosťou a celkovým počtom zamestnancov má zanedbateľný vplyv na odhadovaný podiel migrantov.

v porovnaní s európskym priemerom zostáva nízky (približne jedna desatina priemeru). Tento podiel navyše zostal počas posledných piatich rokov vo všeobecnosti stabilný, zatiaľ čo vo zvyšku EÚ mierne vzrástol. Údaje Sociálnej poisťovne však naznačujú, že počet cudzích štátnych príslušníkov zamestnaných na Slovensku sa medzi rokmi 2021 a 2025 výrazne zvýšil, pričom približne dve tretiny celkového nárastu tvorili občania Ukrajiny. Aj pri zohľadnení tohto alternatívneho zdroja však podiel migrantov na celkovej zamestnanosti zostáva v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ vrátane susedných krajín relatívne nízky.

Graf 122
Podiel migrujúcich pracovníkov narodených v zahraničí (prvá generácia) na celkovom počte zamestnancov

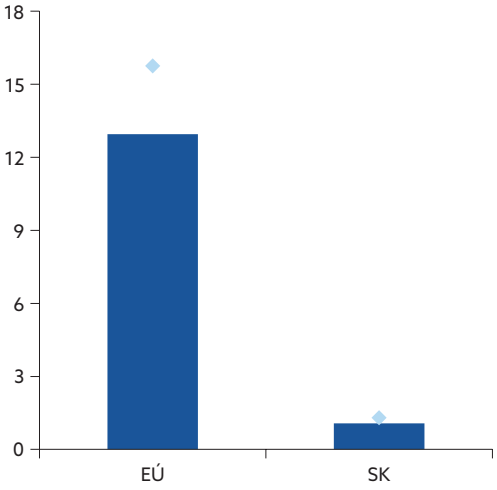

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Stĺpce sa vzťahujú na rok 2025, kosoštvorce na rok 2021.

Graf 123
Podiel migrantov v rámci povolaní, 2025

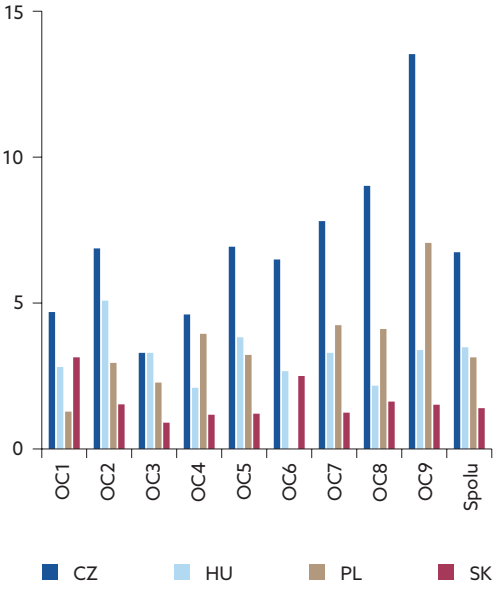

Zdroj: Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Počty zahraničných pracovníkov na Slovensku boli získané za predpokladu, že neznáme odpovede boli rozdelené medzi chýbajúce kategórie povolaní rovnako ako medzi kategórie bez chýbajúcich údajov. Na Slovensku vykazuje zvyšková kategória (neznáme odpovede) pri povolaniach bez chýbajúcich údajov vždy nulovú hodnotu; počet cudzincov pracujúcich na Slovensku preto treba interpretovať ako hornú hranicu. Posudzovaná veková skupina je 15 až 74 rokov. Pre kategóriu OC6 nie sú pre Poľsko (PL) dostupné údaje.

Migrácia pomáha zmierňovať tlaky na trhu práce, pričom jej prínosy sú sústredené vo vybraných povolaniach a odvetviach. Graf 115 ukazuje, že okrem niekoľkých výnimiek, najmä kvalifikovaných pracovníkov v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve a pomocných a nekvalifikovaných pracovníkov, sa podiel starších pracovníkov medzi povolaniami líši len mierne. Tlaky súvisiace so starnutím sú teda v rámci štruktúry povolaní pomerne široko rozložené a nekoncentrujú sa len v niekoľkých konkrétnych segmentoch trhu práce. Graf 123 naproti tomu ukazuje, že kým v Česku a Poľsku je zamestnanosť migrantov sústredená v obmedzenom počte povolaní, na Slovensku a v Maďarsku je ich zastúpenie medzi povolaniami rovnomernejšie. Navyše pomocné a nekvalifikované povolania na Slovensku a v Maďarsku napriek relatívne vysokému podielu starších pracovníkov nepriťahujú zodpovedajúci podiel migrantov. To poukazuje na nesúlad medzi rozložením zamestnanosti migrantov podľa povolaní a rozložením demografických tlakov súvisiacich so starnutím. Inými slovami, zatiaľ čo starnutie ovplyvňuje väčšinu povolaní relatívne rovnomerne,

zamestnanosť migrantov zostáva sústredená vo vybraných segmentoch trhu práce, čo v tejto oblasti naznačuje priestor na zlepšenie.

Migrujúci pracovníci sú vo všeobecnosti mladší než domáci pracovníci, zároveň však častejšie smerujú do sektorov, ktoré majú celkovo tendenciu zamestnávať mladších pracovníkov. Graf 124 ukazuje, že zamestnanosť migrantov prispieva k znižovaniu priemerného veku pracovnej sily na Slovensku. Graf 125 však naznačuje, že migranti sú zároveň nadmerne zastúpení v sektoroch, ktoré sa už vyznačujú mladšou vekovou štruktúrou. Jedným z možných vysvetlení je, že tieto odvetvia sú dynamickejšie, vykazujú silnejší rast zamestnanosti a vytvárajú väčší počet voľných pracovných miest, čím priťahujú viac domácich aj zahraničných pracovníkov. Tieto zistenia však naznačujú, že odvetvia viac vystavené starnutiu populácie nie sú tými, ktoré priťahujú najväčšie podiely migrantov. Pri interpretácii týchto údajov treba mať na pamäti, že niektoré sektory sú prevažne súčasťou verejnej časti ekonomiky, ako napríklad O, P a Q. Okrem toho sú agentúry dočasného zamestnávania zaradené do sektora N.[86] Keďže mnohí zahraniční pracovníci na Slovensku sú formálne zamestnaní týmito agentúrami, pričom pracujú v podnikoch pôsobiacich v iných odvetviach, zvyšuje to zaznamenaný podiel cudzincov zamestnaných v odvetví N a môže to čiastočne skresľovať pozorované sektorové rozdelenie migrujúcich pracovníkov v ostatných častiach ekonomiky.

Graf 124
Podiely zamestnanosti podľa veku a štátneho občianstva, 2025

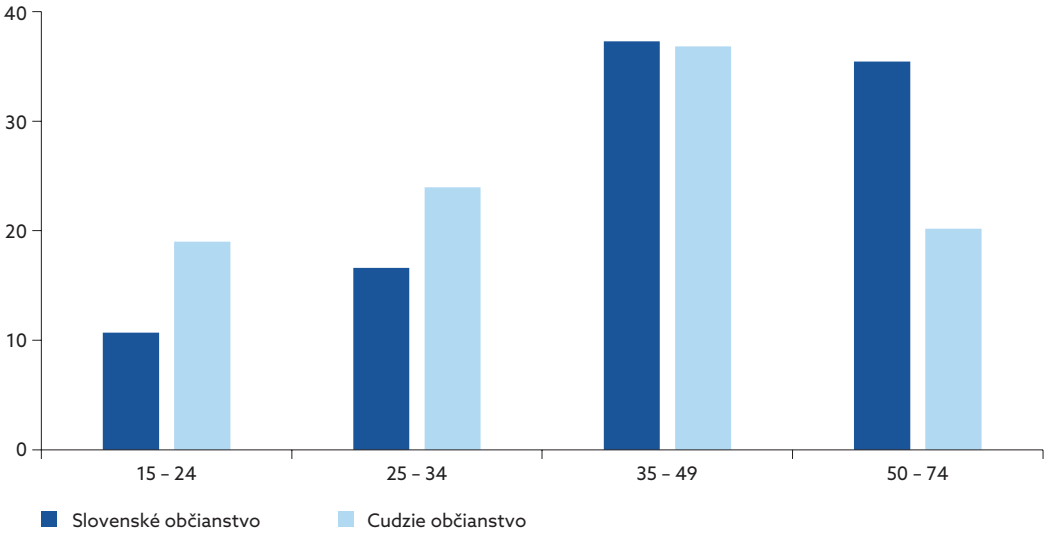

Zdroj: Sociálna poisťovňa a výpočty NBS
Poznámka: Stĺpce predstavujú podiel zamestnancov patriacich do jednotlivých vekových skupín, vyjadrený ako percento z celkového počtu v rámci každej kategórie občianstva.

[86] Kódy sektorov O, P, Q a N označujú v uvedenom poradí: verejnú správu a obranu vrátane povinného sociálneho zabezpečenia, vzdelávanie, zdravotníctvo a sociálnu pomoc a administratívne a podporné služby.

Graf 125
Podiel migrantov na zamestnanosti v porovnaní s domácimi pracovníkmi podľa sektora NACE, priemerného veku a občianstva, 2025

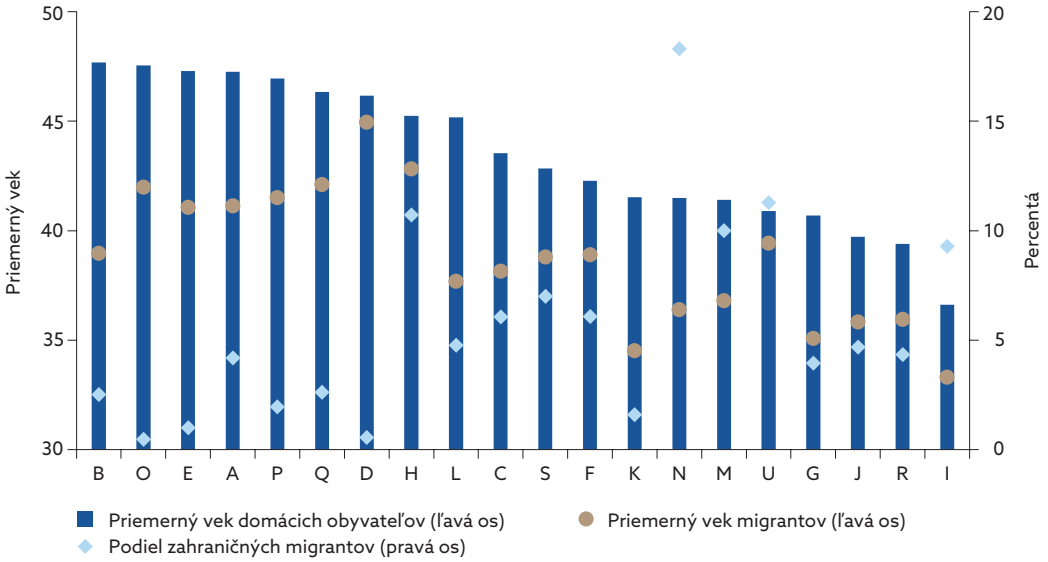

Zdroj: Sociálna poisťovňa a výpočty NBS
Poznámka: V každom sektore stĺpce zobrazujú priemerný vek domácich pracovníkov, body označujú priemerný vek zahraničných pracovníkov a kosoštvorce predstavujú podiel migrantov na celkovej zamestnanosti. Písmená označujú sekcie klasifikácie SK NACE Rev. 2. A – poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov; B – ťažba a dobývanie; C – priemyselná výroba; D – dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu; E – dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov; F – stavebníctvo; G – veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov; H – doprava a skladovanie; I – ubytovacie a stravovacie služby; J – informácie a komunikácia; K – finančné a poisťovacie činnosti; L – činnosti v oblasti nehnuteľností; M – odborné, vedecké a technické činnosti; N – administratívne a podporné služby (vrátane pracovných agentúr); O – verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie; P – vzdelávanie; Q – zdravotníctvo a sociálna pomoc; R – umenie, zábava a rekreácia; S – ostatné činnosti; U – činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení.

Automatizácia je ďalším možným spôsobom, ako pomôcť zmierniť tlaky na trhu práce spojené so starnutím. Automatizácia znižuje potrebu ľudskej práce v povolaniach náročných na manuálne a rutinné úlohy. V reakcii na tieto demografické zmeny a relatívny nedostatok mladých pracovníkov a pracovníkov v hlavnom produktívnom veku môžu podniky zvyšovať využívanie automatizačných technológií, ako sú priemyselné roboty, s potenciálne pozitívnymi účinkami na celkovú produktivitu faktorov (Acemoglu a Restrepo, 2022).

Slovenská ekonomika dobieha ostatné krajiny vo využívaní automatizačných technológií. Keďže automatizáciu je ťažké merať priamo, vychádzame z údajov o počte priemyselných robotov, ktoré vykazuje Medzinárodná federácia robotiky. Ukazovateľ hustoty robotov konštruujeme vydelením počtu robotov vo výrobnom priemysle počtom pracovníkov zamestnaných v tomto odvetví. Ako ukazuje graf 126, hustota robotov na Slovensku sa počas posledných dvoch desaťročí zvyšovala rýchlejšie ako v EÚ, čím sa rozdiel postupne zmenšoval a nakoniec Slovensko úroveň EÚ prekonalo.

Graf 126
Hustota robotov vo výrobnom priemysle

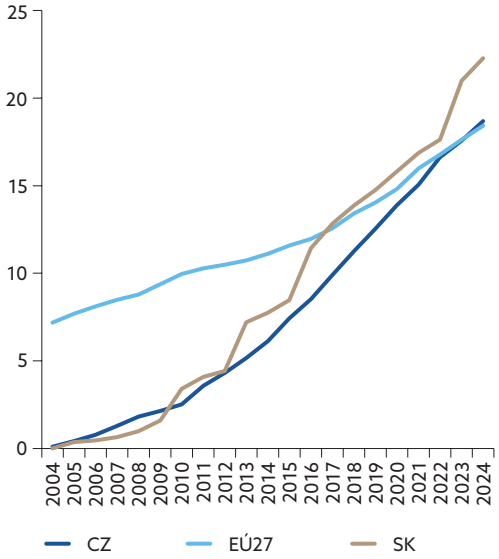

Zdroj: IFR, Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Výrobný priemysel zodpovedá sektoru NACE C. Hodnoty na osi y sú uvedené v tisícoch.

Graf 127
Rast hustoty robotov a podielu starších pracovníkov vo výrobných sektoroch (2015 – 2024)

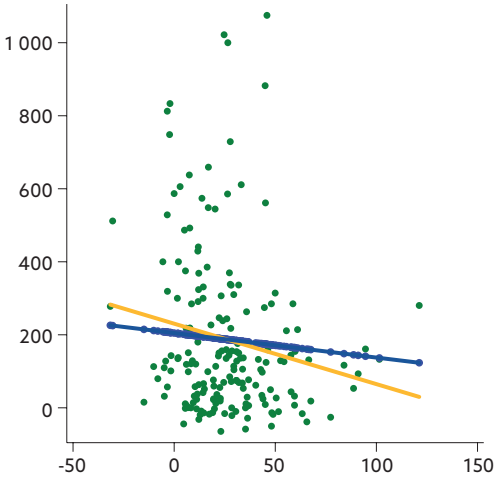

Zdroj: IFR, Eurostat a výpočty NBS
Poznámka: Os y zobrazuje percentuálny rast počtu priemyselných robotov na 1 000 pracovníkov v dvojmiestnych výrobných sektoroch v krajinách EÚ. Os x zobrazuje rast podielu starších pracovníkov, definovaných ako pracovníci vo veku 50 až 74 rokov, na celkovej zamestnanej populácii vo veku 15 až 74 rokov. Modrá čiara spája odhadnuté hodnoty (modré body) z regresie rastu počtu robotov na rast podielu starších pracovníkov pri zohľadnení fixných efektov dvojmiestnych sektorov. Žltá čiara zobrazuje nepodmienenú koreláciu medzi týmito dvoma premennými.

Zdá sa, že zavádzanie robotov súvisí viac so špecifickými faktormi jednotlivých sektorov než s demografickými tlakmi. Cieľom nasledujúcej analýzy je posúdiť, či podniky reagujú na nedostatok pracovnej sily spojený so starnutím populácie nahrádzaním pracovníkov robotmi. Hoci sa tejto otázke nevenujeme priamo pomocou mikroúdajov ani prostredníctvom dôslednej kauzálnej analýzy, skúmame ju deskriptívne výpočtom rastu počtu robotov a rastu podielu starších pracovníkov v dvojmiestnych výrobných sektoroch v krajinách EÚ v období 2015 – 2024. Následne skúmame koreláciu medzi týmito dvoma premennými, najprv nepodmienečne a potom pri zohľadnení fixných efektov dvojmiestnych sektorov, ktoré zachytávajú rozdiely v nepozorovateľných charakteristikách medzi podsektormi výrobného priemyslu. Z grafu 127 vyplýva, že po zohľadnení rozdielov špecifických pre jednotlivé sektory nie je tento vzťah štatisticky významný, čo naznačuje, že zavádzanie robotov súvisí viac so špecifickým dopytom v jednotlivých sektoroch než s demografickými tlakmi. Na identifikáciu kauzálneho vzťahu medzi starnutím obyvateľstva, nedostatkom pracovnej sily v jednotlivých sektoroch a následným nahrádzaním práce robotmi zo strany podnikov by boli potrebné podrobnejšie údaje.

6.5 Závery a dôsledky pre politiky

Starnutie populácie patrí medzi hlavné štrukturálne výzvy slovenskej ekonomiky. Starnutie pracovnej sily sa počas posledných dvoch desaťročí rozšírilo v rôznych odvetviach a povolaniach, keďže podiel starších pracovníkov v pracovnej sile vzrástol.

Priamym dôsledkom je menšia a staršia ponuka pracovnej sily, zatiaľ čo vplyv na produktivitu je menej jednoznačný. Sektorové údaje naznačujú, že vyšší podiel starších pracovníkov súvisí s nižšou pridanou hodnotou na pracovníka. Na úrovni podnikov má však tento vzťah tvar obráteného písmena U: produktivita dosahuje vrchol, keď je priemerný vek pracovnej sily približne 42 rokov. Tieto zistenia nezohľadňujú možné prínosy vekovo rozmanitej pracovnej sily v podnikoch, v ktorej sa mladí pracovníci môžu učiť od skúsenejších kolegov. Domnievame sa, že tomuto aspektu by sa mal budúci výskum venovať podrobnejšie. Dynamika trhu práce a podnikateľská dynamika sú takisto negatívne ovplyvnené starnutím populácie: posun vekového zloženia pracovnej sily smerom k starším pracovníkom znižuje mobilitu pracovnej sily a odrádza od zakladania nových podnikov.

Migrácia a zavádzanie technológií predstavujú dve možné reakcie na demografické tlaky na trhu práce. Dôkazy však naznačujú, že na Slovensku zatiaľ nie je naplno využívaný ani jeden z týchto kanálov. Hoci sú migranti v priemere mladší ako domáci pracovníci, nesústreďujú sa v odvetviach a povolaniach s najvyšším podielom starších pracovníkov. Využívanie robotov sa v posledných desaťročiach výrazne zvýšilo na Slovensku aj v celej Európe, ale nezdá sa, že by bol tento nárast výraznejší v odvetviach najviac zasiahnutých starnutím.

Politiky by mali podporovať dlhší a produktívnejší pracovný život a zároveň posilňovať schopnosť ekonomiky prispôsobiť sa. Starnutie je globálnou politickou výzvou a relevantné poznatky možno čerpať z existujúcich dôkazov a politických odporúčaní vypracovaných medzinárodnými inštitúciami vrátane OECD (André, Gal a Schief, 2024; OECD, 2020; OECD, 2025; OECD, 2026) a Európskej únie (Rada Európskej únie, 2026). Bude potrebné zabezpečiť, aby boli dlhšie pracovné kariéry zdravé a udržateľné, a to podporou adaptácie a flexibility, ktoré umožnia starším pracovníkom zostať na trhu práce. Kľúčom k udržaniu produktívnej pracovnej sily bude priebežné obnovovanie a rozvíjanie zručností pracovníkov prostredníctvom celoživotného vzdelávania a rekvalifikácie. V širokej miere treba zavádzať postupy náboru a riadenia zahŕňajúce pracovníkov všetkých vekových skupín. Napokon by politiky trhu práce mali byť doplnené opatreniami na podporu migrácie a zavádzania technológií, ktoré pomôžu zmierniť tlaky súvisiace so starnutím v dotknutých odvetviach.

Zdroje

Acemoglu, D. a Restrepo, P. (2022). Demographics and automation. *The Review of Economic Studies*, *89*(1), s. 1-44.

Acemoglu, D., Beirne, K. a Scott, A. (2026). Baby Busts and Growth Booms: Demographic Change and the Macroeconomy (No. 21673). Centre for Economic Policy Research.

Amidei, F. B., Gomellini, M., Incoronato, L. a Piselli, P. (2025). The age-productivity profile: long-run evidence from Italian regions. Journal of Demographic Economics, 91(4), s. 641-662.

André, C., Gal, P. a Schief, M. (2024), Enhancing productivity and growth in an ageing society: Key mechanisms and policy options, OECD Economics Department Working Papers, No. 1807, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/605b0787-en.

Aiyar, M. S. a Ebeke, M. C. H. (2017). *The impact of workforce aging on European productivity*. Medzinárodný menový fond.

Ben-Porath, Y. The production of human capital and the life cycle of earnings. Journal of political economy 75.4, Part 1 (1967): s. 352-365.

Börsch-Supan, A. a Weiss, M. (2016). Productivity and age: Evidence from work teams at the assembly line. *The Journal of the Economics of Ageing*, *7*, s. 30-42.

Rada Európskej únie (2026). Odporúčanie Rady k hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politike a politike zamestnanosti Slovenska, Dokument Rady č. 11137/26, 3. júla 2026 (prijaté 10. júla 2026), https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11137-2026-INIT/sk/pdf.

Xiaodong, F., Seshadri, A. a Taber, C. (2024). Estimation of a life-cycle model with human capital, labour supply, and retirement, *Journal of Political Economy* 132, no. 1, s. 48-95.

Kotschy, R. a Bloom, D. E. (2023). Population aging and economic growth: from demographic dividend to demographic drag?

Maestas, N., Mullen, K. J. a Powell, D. (2023). The effect of population aging on economic growth, the labour force, and productivity. *American Economic Journal: Macroeconomics*, *15*(2), s. 306-332.

OECD (2020), Promoting an Age-Inclusive Workforce: Living, Learning and Earning Longer, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/59752153-en.

OECD (2025), OECD Employment Outlook 2025: Can We Get Through the Demographic Crunch?, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/194a947b-en.

OECD (2026), OECD Economic Surveys: Slovak Republic 2026, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/ada964c8-en.

Skirbekk, V. (2004). Age and individual productivity: A literature survey. *Vienna yearbook of population research*, s. 133-153.

7 Metodická príloha

Ukazovatele sú zoskupené podľa kapitol správy a jednotlivých pilierov politík. Tento rámec znázorňuje relatívne silné a slabé stránky Slovenska v porovnaní s podobnými ekonomikami. Neposkytuje absolútne meradlo výkonnosti politík ani nestanovuje politický cieľ. Výsledky by sa preto mali interpretovať spolu s ekonomickou analýzou v príslušnej kapitole.

Hodnotenie jednotlivých ukazovateľov

Každý ukazovateľ sa prevádza na spoločnú stupnicu od 0 do 100. Ukazovatele sú nastavené tak, aby vyššie skóre vždy predstavovalo priaznivejšiu relatívnu pozíciu. Skóre 100 znamená najlepšiu pozíciu v rámci referenčného rozsahu; neznamená však, že výsledok je dokonalý.

V nižšie uvedených rovniciach je *S* referenčné skóre, *x* je pozorovaná hodnota, *L* je dolná hranica referenčného rozsahu a *U* je horná hranica referenčného rozsahu. Dolné indexy označujú ukazovateľ, krajinu a rok.

Ak sú vyššie hodnoty priaznivejšie, skóre sa vypočíta takto:

$$S_{i,c,t} = 100 \times \frac{x_{i,c,t} - L_{i,t}}{U_{i,t} - L_{i,t}} \quad (1)$$

Ak sú priaznivejšie nižšie hodnoty, smer sa obráti:

$$S_{i,c,t} = 100 \times \frac{U_{i,t} - x_{i,c,t}}{U_{i,t} - L_{i,t}} \quad (2)$$

Zaobchádzanie s extrémnymi hodnotami

Referenčné hranice vychádzajú z pozorovaní porovnateľných krajín, ktoré sa nachádzajú v intervale dvoch štandardných odchýlok od priemeru skupiny porovnateľných krajín. Tým sa zabraňuje tomu, aby jediné extrémne pozorovanie rozšírilo stupnicu a stlačilo rozdiely medzi väčšinou krajín. Pozorovania mimo týchto hraníc zostávajú v porovnaní, ale ich skóre je ohraničené hodnotou 0 alebo 100.

Konštrukcia výsledkov pilierov

Súhrnné porovnania používajú najnovšie použiteľné pozorovanie pre každý ukazovateľ. Každý pilier je reprezentovaný svojím určeným hlavným ukazovateľom. Ak má pilier viacero hlavných ukazovateľov, ich skóre majú rovnakú váhu.

Hlavné ukazovatele použité v správe

Nižšie uvedené ukazovatele tvoria základ súhrnných porovnaní na úrovni pilierov. Sú zoskupené podľa poradia kapitol správy, aby bolo zrejmé, o ktoré zistenia sa jednotlivé kapitoly opierajú.

Kapitola 2: Faktory rastu

Pilier	Hlavný ukazovateľ (hlavné ukazovatele)
Fyzický kapitál a infraštruktúra	Hrubá tvorba fixného kapitálu
Ľudský kapitál	Dosiahnuté terciárne vzdelanie; verejné výdavky na vzdelávanie
Dynamika trhu práce	Miera nezamestnanosti; miera zamestnanosti; prechody medzi zamestnaniami
Participácia na trhu práce	Miera ekonomickej aktivity; dlhodobá nezamestnanosť
Technológie a inovácie	Výdavky podnikov na výskum a vývoj; patentové prihlášky na EPO
Podnikový sektor	Pridaná hodnota z vývozu; zamestnanosť v rýchlo rastúcich podnikoch; dynamika vzniku a zániku podnikov
Správa vecí verených	Kvalita verejných služieb; kvalita regulácie podnikateľského prostredia; vymožiteľnosť práva; kontrola korupcie; regulácia trhov s výrobkami

Kapitola 3: Odolnosť a udržateľnosť

Pilier	Hlavný ukazovateľ (hlavné ukazovatele)
Makroekonomické riziká	Volatilita rastu HDP (5-ročný priemer); priemerná inflácia (5-ročný priemer)
Fiškálna udržateľnosť	Ukazovateľ S2
Finančný sektor	Dlh súkromného sektora; nesplácané úvery; finančná páka bankového sektora
Zahraničná pozícia	Nominálne jednotkové náklady práce; reálny efektívny výmenný kurz
Klimatická udržateľnosť	Emisie skleníkových plynov na obyvateľa; emisná náročnosť HDP; energetická produktivita

Kapitola 4: Blahobyt a prosperita

Pilier	Hlavný ukazovateľ (hlavné ukazovatele)
Systém zdravotnej starostlivosti	Lekári; nenaplnená potreba zdravotnej starostlivosti
Zdravotný stav	Stredná dĺžka života v zdraví pri narodení; úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou
Sociálna inklúzia	Podiel obyvateľstva ohrozeného chudobou alebo sociálnym vylúčením; miera NEET (vo veku 15 – 29 rokov)
Sociálna súdržnosť	Všeobecná dôvera v iných ľudí; politická polarizácia
Vzdelávanie	Skóre PISA z matematiky; rozdiel v skóre PISA podľa sociálno-ekonomického zázemia; účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve
Bývanie	Reálny index cien nehnuteľností na bývanie; miera preľudnenosti (celková populácia)
Kvalita životného prostredia	Domáca materiálová spotreba na obyvateľa; emisie PM2,5 na obyvateľa
Subjektívne blaho	Spokojnosť so životom; Vnímaná schopnosť ovplyvňovať rozhodnutia vlády
Nerovnosť	Giniho koeficient; rozdiel v zamestnanosti podľa úrovne vzdelania (vysoké mínus nízke)

8 Tabuľková príloha

Príloha uvádza podrobné porovnávacie tabuľky za jednotlivé piliere, zoskupené podľa troch oblastí správy. Každá tabuľka porovnáva Slovensko s príslušnou referenčnou skupinou krajín EÚ alebo OECD a uvádza zodpovedajúce skóre min–max, pričom 100 označuje najlepší výsledok v porovnávaných krajinách (pozri kapitolu 7: Metodická príloha). Priemer v tabuľkách predstavuje jednoduchý nevážený priemer krajín príslušnej referenčnej skupiny, za ktoré sú dostupné údaje.

8.1 Faktory rastu

Tabuľka 5
Fyzický kapitál

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tvorba hrubého fixného kapitálu	SR	21,8	24,3	21,7	19,8	19,6	20,9	21,1	20,4	20,5
(% HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	20,7	20,6	22,6	22,4	21,9	22,3	22,4	21,4	21,7
Investície do informačných a komunikačných technológií	SR	1,1	0,7	0,5	0,7	0,6	0,7	0,7	0,5	0,7
(% HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	1,0	0,9	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8
Investície do produktov duševného vlastníctva	SR	2,9	2,2	2,1	2,1	1,9	2,0	2,1	2,0	2,3
(% HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	2,9	3,5	4,7	4,7	4,0	4,0	4,1	3,9	4,2
Investície do IKT v priemyselnej výrobe	SR	217,7	100,0	101,1	109,5	157,0	260,5	209,1	236,5	
(index: 2015 = 100) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	154,5	100,0	151,0	143,5	195,6	182,5	198,4	281,5	186,4
Investície do produktov duševného vlastníctva v priemyselnej výrobe	SR	170,8	100,0	157,0	88,9	136,8	145,1	183,6	160,8	
(index: 2015 = 100) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	94,9	100,0	152,9	143,9	141,7	158,9	159,2	158,2	171,2
Pokrytie širokopásmovým pripojením s rýchlosťou aspoň 100 Mb/s	SR		45,0	57,3	61,9	75,4	80,2	84,7	85,9	97,3
(% domácností) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		52,5	72,2	77,6	82,4	85,1	87,6	89,2	92,5
Pokrytie širokopásmovým pripojením 5G	SR					13,8	55,3	79,0	87,9	93,9
(% domácností) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ				26,0	49,3	74,3	86,4	93,2	97,0
Prílev priamych zahraničných investícií	SR	2,3	1,7	2,2	-1,0	2,3	4,2	0,4	3,5	1,3
(% HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	11,8	52,5	7,1	-2,0	18,5	-5,2	-10,8	5,1	1,0

Tabuľka 5
Fyzický kapitál (pokračovanie)

Skóre	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tvorba hrubého fixného kapitálu	Skóre SR	83	86	66	40	30	43	32	42	37
Investície do informačných a komunikačných technológií	Skóre SR	62	38	11	30	18	40	44	27	38
Investície do produktov duševného vlastníctva	Skóre SR	42	15	15	8	9	11	9	9	14
Investície do IKT v priemyselnej výrobe	Skóre SR	51		29	43	29	74	42	44	
Investície do produktov duševného vlastníctva v priemyselnej výrobe	Skóre SR	100		52	20	50	40	56	41	
Pokrytie širokopásmovým pripojením s rýchlosťou aspoň 100 Mb/s	Skóre SR		45	27	25	35	45	47	44	86
Pokrytie širokopásmovým pripojením 5G	Skóre SR					10	39	55	58	0
Prílev priamych zahraničných investícií	Skóre SR	43	4	8	43	83	9	37	25	51

Tabuľka 6
Ľudský kapitál

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Dosiahnuté terciárne vzdelanie	SR	16,5	20,2	24,1	24,9	26,1	27,1	26,7	26,7	27,2
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	24,6	29,0	32,1	33,1	34,2	34,8	35,1	36,1	37,0
Verejné výdavky na vzdelávanie	SR		9,1	9,0	9,1	9,1	9,3			
(% celkových výdavkov verejnej správy) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD	11,3	10,9	10,8	9,9	10,2	10,1	11,3		
Výdavky na študenta terciárneho vzdelávania	SR		12 528,4	9 326,0	10 596,0	11 817,4				
(USD v parite kúpnej sily na študenta) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD	11 284,6	11 323,0	11 713,9	11 585,5	12 086,0	11 194,4			
Podniky poskytujúce odbornú prípravu	SR	69,0	70,0		58,9					
(% podnikov) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	62,2	70,7		64,6					
Účasť dospelých na vzdelávaní	SR						54,8			
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ						45,7			
Podniky poskytujúce odbornú prípravu v oblasti IKT	SR		18,5	18,1	16,2		15,4		18,5	
(% podnikov) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		21,2	22,8	21,0		22,5		23,2	
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Dosiahnuté terciárne vzdelanie	Skóre SR	17	18	27	27	25	30	23	20	20
Verejné výdavky na vzdelávanie	Skóre SR		30	32	50	34	39			
Výdavky na študenta terciárneho vzdelávania	Skóre SR		42	27	46	37				
Podniky poskytujúce odbornú prípravu	Skóre SR	67	48		36					
Účasť dospelých na vzdelávaní	Skóre SR						64			
Podniky poskytujúce odbornú prípravu v oblasti IKT	Skóre SR		41	30	38		26		32	

Tabuľka 7
Technológie a inovácie

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verejné výdavky na výskum a vývoj	SR		0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	
(% HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	
Podnikové výdavky na výskum a vývoj	SR		0,3	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	
(% HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	
Vývoz produktov špičkových technológií	SR		10,0	9,1	9,2	8,2	7,4			
(% vývozu) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		11,9	12,2	12,9	12,2	12,1			
Výskumní pracovníci v pracovnej sile	SR		0,9	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2		
(% pracovnej sily) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		1,2	1,3	1,3	1,4	1,3	1,5	1,9	
Zamestnanosť v odvetviach priemyselnej výroby so špičkovými technológiami	SR		10,6	10,9	11,2	11,9	11,3	10,3	10,1	9,8
(% zamestnanosti) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		4,9	5,0	5,1	5,1	5,0	5,1	5,1	5,0
Podniky využívajúce umelú inteligenciu	SR					5,2		7,0	10,8	18,0
(% podnikov) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ					7,7		8,2	14,3	20,7
Patentové prihlášky na Európskom patentovom úrade	SR		11,8	14,3	17,6	11,0	17,3	22,7	24,2	22,0
(Prihlášky na milión obyvateľov) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		107,4	119,3	120,9	137,8	125,5	127,1	127,5	134,3
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Verejné výdavky na výskum a vývoj	Skóre SR		79	50	53	52	44	47	43	
Podnikové výdavky na výskum a vývoj	Skóre SR		10	13	10	10	13	15	14	
Vývoz produktov špičkových technológií	Skóre SR		31	23	23	17	17			
Výskumní pracovníci v pracovnej sile	Skóre SR		32	40	41	36	40	36		
Zamestnanosť v odvetviach priemyselnej výroby so špičkovými technológiami	Skóre SR		100	100	100	100	100	100	100	100
Podniky využívajúce umelú inteligenciu	Skóre SR					26		40	31	39
Patentové prihlášky na Európskom patentovom úrade	Skóre SR		2	2	3	2	4	4	4	4

Tabuľka 8
Dynamika trhu práce

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Miera nezamestnanosti	SR	14,3	11,5	5,7	6,7	6,8	6,1	5,8	5,3	5,4
(% pracovnej sily) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	10,5	10,0	6,2	7,0	6,6	5,8	5,8	5,8	5,8
Miera zamestnanosti	SR	66,5	69,6	75,6	74,6	74,6	76,7	77,5	78,1	78,1
(% obyvateľstva) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	67,4	69,4	74,3	73,4	74,6	76,4	76,9	77,3	77,7
Ročný čistý zárobok	SR	13 567,1	15 545,1	15 289,6	16 130,6	17 518,4	18 364,1	20 563,4	26 799,1	28 612,1
(PPS) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	24 257,2	26 172,7	28 750,4	29 185,7	30 254,2	31 762,7	34 017,1	37 726,5	39 688,1
Miera prechodu z nezamestnanosti do zamestnania	SR		11,0	11,0	11,0	12,0	8,0	7,0	7,0	5,0
(% nezamestnaných) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ		18,3	22,0	20,8	25,8	24,6	23,5	23,7	23,0
Miera odchodov zo zamestnania	SR		1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(% zamestnanosti) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ		1,5	1,0	1,3	1,1	1,0	1,1	1,2	1,1
Prechody medzi zamestnaniami	SR		2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0
(% zamestnaných) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ		2,6	2,9	2,4	2,6	2,7	2,6	2,4	2,3
Miera voľných pracovných miest	SR	0,8	0,9	1,1	0,8	0,9	1,0	1,0	1,2	1,0
(% obsadených a voľných pracovných miest spolu) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	0,9	1,3	2,2	1,7	2,1	2,5	2,2	2,0	1,7
Nevyužité kapacity trhu práce	SR	16,5	14,4	7,7	8,7	8,9	7,8	7,2	7,0	6,7
(% rozšírenej pracovnej sily) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	17,1	17,4	12,2	13,5	12,6	10,9	10,8	10,8	10,8
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Miera nezamestnanosti	Skóre SR	26	40	53	39	40	34	37	64	62
Miera zamestnanosti	Skóre SR	48	50	66	60	51	57	63	62	62
Ročný čistý zárobok	Skóre SR	26	25	19	21	21	20	21	0	0
Miera prechodu z nezamestnanosti do zamestnania	Skóre SR		24	0	0	0	0	0	0	0
Miera odchodov zo zamestnania	Skóre SR		100	50	100	100	100	100	100	100
Prechody medzi zamestnaniami	Skóre SR		33	0	0	0	0	0	0	0
Miera voľných pracovných miest	Skóre SR	36	19	8	6	3	5	6	19	20
Nevyužité kapacity trhu práce	Skóre SR	47	62	77	75	74	80	81	84	87

Tabuľka 9
Participácia na trhu práce

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Prechody z ekonomickej neaktivity do zamestnania	SR		1,0	1,0	1,0	2,0	1,0	1,0	0,0	0,0
(% ekonomicky neaktívneho obyvateľstva) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ		3,5	3,7	3,8	5,0	4,2	4,0	3,8	3,8
Prechody z kratšieho pracovného úväzku na plný úväzok	SR		3,0	2,0	5,0	3,0	2,0	2,0	2,0	2,0
(%) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ		10,1	10,4	11,7	15,1	14,6	14,0	14,0	13,4
Prechody zo zamestnania na dobu určitú do zamestnania na dobu neurčitú	SR		6,0	8,0	6,0	8,0	13,0	7,0	9,0	6,0
(%) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ		17,5	19,3	19,7	23,6	23,4	24,0	22,4	22,8
Miera ekonomickej aktivity	SR	77,3	78,4	80,0	79,8	80,0	81,6	82,2	82,4	82,5
(% obyvateľstva) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	75,0	76,9	79,0	78,7	79,7	80,8	81,3	81,8	82,2
Dlhodobá nezamestnanosť	SR	10,7	8,8	3,9	3,7	3,9	4,1	3,8	3,5	3,4
(% pracovnej sily) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	4,4	4,9	2,4	2,3	2,5	2,2	2,0	1,8	1,8
Zamestnanosť na kratší pracovný úväzok	SR	2,6	4,1	3,2	3,2	3,1	3,1	3,3	3,8	4,2
(% zamestnanosti) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	13,2	13,9	13,3	13,2	13,2	13,0	13,0	13,0	12,9
Podzamestnané osoby pracujúce na kratší pracovný úväzok	SR	0,6	0,9	0,5	0,4	0,5	0,5	0,3	0,5	0,5
(% zamestnanosti) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	2,9	3,7	2,6	2,7	2,7	2,3	2,2	2,2	2,2
Daňovo-odvodové zaťaženie práce	SR	38,1	41,5	41,9	41,3	41,5	41,6	41,7	42,6	
(% nákladov práce) Zdroj: DG ECFIN	Priemer EÚ	40,9	41,4	40,2	40,0	39,9	39,9	40,2	40,3	
Čistá miera náhrady príjmu	SR	64,0	65,2	65,0	65,4	65,7	66,0	66,2	65,8	
(% čistého príjmu) Zdroj: DG ECFIN	Priemer EÚ	57,5	57,8	57,9	57,8	58,9	58,3	57,7	59,2	
Zahraničná pracovná sila	SR	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,6	0,5	0,5	0,7
(% pracovnej sily) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	8,3	8,7	10,2	10,8	9,3	9,7	10,4	10,9	11,3
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Prechody z ekonomickej neaktivity do zamestnania	Skóre SR		0	0	0	13	0	0	0	0
Prechody z kratšieho pracovného úväzku na plný úväzok	Skóre SR		5	0	13	6	3	4	3	3
Prechody zo zamestnania na dobu určitú do zamestnania na dobu neurčitú	Skóre SR		10	17	6	12	22	10	14	6
Miera ekonomickej aktivity	Skóre SR	62	57	58	60	47	52	53	50	46
Dlhodobá nezamestnanosť	Skóre SR	0	26	38	31	33	22	13	9	0
Zamestnanosť na kratší pracovný úväzok	Skóre SR	98	93	95	95	94	94	93	92	91

Tabuľka 9
Participácia na trhu práce (pokračovanie)

Skóre	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podzamestnané osoby pracujúce na kratší pracovný úväzok	Skóre SR	100	96	97	97	96	95	100	95	98
Daňovo-odvodové zaťaženie práce	Skóre SR	62	49	48	51	38	40	38	32	
Čistá miera náhrady príjmu	Skóre SR	63	66	67	68	66	67	68	65	
Zahraničná pracovná sila	Skóre SR	0	1	1	0	1	2	1	1	2

Tabuľka 10
Podnikový sektor

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Exportná výkonnosť	SR		90,7	91,8	84,3	90,8	99,1	91,5	85,5	85,1
(% HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		66,6	69,7	66,5	71,3	78,8	73,3	70,7	69,2
Pridaná hodnota vo vývoze	SR	52,0	48,6	47,5	49,5	47,1	44,4	47,9	48,9	
(% hrubého vývozu) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	64,3	63,3	62,4	63,5	61,5	58,4	60,8	61,6	
Zamestnanosť v rýchlo rastúcich podnikoch	SR					9,7	11,8	13,0	11,9	
(% zamestnanosti v aktívnych podnikoch s aspoň 10 zamestnancami) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ			22,5	17,4	13,7	13,6	15,4	14,3	
Podiel rýchlo rastúcich podnikov	SR					8,4	8,9	10,3	10,0	
(% aktívnych podnikov s aspoň 10 zamestnancami) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ			15,6	12,6	10,0	9,9	11,7	11,3	
Obmena podnikov	SR					16,1	19,1	19,0		
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		22,0	18,4	35,8	16,8	16,7	16,6		
Zamestnanosť v stredne veľkých podnikoch	SR					14,9	14,9	14,5	14,2	
(% zamestnanosti v podnikovej ekonomike) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ					17,3	17,4	17,3	17,3	
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Exportná výkonnosť	Skóre SR		63	61	50	57	61	56	51	54
Pridaná hodnota vo vývoze	Skóre SR	15	10	13	4	4	7	12	15	
Zamestnanosť v rýchlo rastúcich podnikoch	Skóre SR					33	43	33	35	
Podiel rýchlo rastúcich podnikov	Skóre SR					33	44	30	23	
Obmena podnikov	Skóre SR					32	60	66		
Zamestnanosť v stredne veľkých podnikoch	Skóre SR					28	29	24	17	

Tabuľka 11
Verejná správa

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Participácia občanov a zodpovednosť verejnej moci	SR	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	0,9	1,0	0,9	
(skóre: −2,5 až +2,5) *Zdroj: Svetová banka, WGI*	Priemer EÚ	1,2	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1	1,1	1,2	
Politická stabilita	SR	1,1	0,9	0,7	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6	
(skóre: −2,5 až +2,5) *Zdroj: Svetová banka, WGI*	Priemer EÚ	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5	
Efektívnosť verejnej správy	SR	0,5	0,6	0,4	0,7	0,7	0,8	0,6	0,7	
(skóre: −2,5 až +2,5) *Zdroj: Svetová banka, WGI*	Priemer EÚ	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1	
Kvalita regulácie	SR	1,0	0,7	0,7	0,6	0,7	0,7	0,5	0,4	
(skóre: −2,5 až +2,5) *Zdroj: Svetová banka, WGI*	Priemer EÚ	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	
Právny štát	SR	0,3	0,2	0,4	0,5	0,7	0,6	0,6	0,6	
(skóre: −2,5 až +2,5) *Zdroj: Svetová banka, WGI*	Priemer EÚ	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	
Potláčanie korupcie	SR	0,2	0,2	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,1	
(skóre: −2,5 až +2,5) *Zdroj: Svetová banka, WGI*	Priemer EÚ	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	
Regulácia trhu produktov	SR							0,9		
(stupnica: 0 – 6) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD							0,8		
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Participácia občanov a zodpovednosť verejnej moci	Skóre SR	31	34	44	46	46	44	43	43	
Politická stabilita	Skóre SR	72	62	57	35	39	40	47	59	
Efektívnosť verejnej správy	Skóre SR	31	36	25	34	34	31	23	31	
Kvalita regulácie	Skóre SR	42	33	23	23	25	27	17	7	
Právny štát	Skóre SR	9	0	23	11	35	20	28	29	
Potláčanie korupcie	Skóre SR	21	24	16	27	23	21	22	14	
Regulácia trhu produktov	Skóre SR							50		

8.2 Odolnosť a udržateľnosť

Tabuľka 12
Makroekonomické riziká

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Indikátor ekonomického sentimentu	SR	98,6	102,5	99,5	86,4	96,2	92,2	91,1	98,4	94,6
(index) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	96,9	101,8	104,4	88,4	105,6	98,6	95,5	98,1	98,6
Inflačné očakávania spotrebiteľov	SR	32,7	6,8	39,5	44,9	48,9	59,6	26,2	18,0	30,0
(saldo) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	22,9	8,3	25,3	22,1	30,6	43,5	16,6	20,2	30,4
Volatilita rastu HDP (päťročný priemer)	SR	6,1	1,8	1,3	2,7	3,6	3,9	3,8	3,8	3,0
(percentuálne body) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	4,7	2,4	1,5	3,3	4,7	5,2	5,3	5,4	4,4
Volatilita inflácie (päťročný priemer)	SR	1,6	1,8	1,3	1,4	1,0	2,6	4,8	4,9	4,7
(percentuálne body) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	1,9	1,5	1,0	1,0	1,0	2,7	4,3	4,3	4,1
Priemerná inflácia (päťročný priemer)	SR	2,5	1,9	0,9	1,5	1,9	3,4	5,5	6,2	6,4
(%) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	3,1	1,7	0,9	1,2	1,4	2,6	4,3	4,7	5,0
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Indikátor ekonomického sentimentu	Skóre SR	60	54	6	40	7	5	29	53	24
Inflačné očakávania spotrebiteľov	Skóre SR	28	58	19	0	4	2	29	55	46
Volatilita rastu HDP (päťročný priemer)	Skóre SR	5	78	70	76	79	80	82	85	88
Volatilita inflácie (päťročný priemer)	Skóre SR	72	29	36	27	54	57	51	51	30
Priemerná inflácia (päťročný priemer)	Skóre SR	78	38	55	41	28	34	30	23	29

Tabuľka 13
Finančný sektor

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Dlh súkromného sektora	SR	65,2	79,9	91,7	93,9	92,5	94,4	86,4	82,9	84,3
(% HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	152,5	147,6	133,8	140,1	134,1	125,9	119,1	116,7	113,8
Nesplácané úvery	SR		4,4	2,9	2,5	2,0	1,7	1,8	1,9	1,9
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		10,4	4,9	4,1	2,7	2,2	2,0	1,9	1,8
Finančná páka bankového sektora	SR	10,4	9,0	9,6	9,7	10,4	10,7	10,7	9,7	9,4
(násobok) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	15,4	12,3	11,9	12,5	13,0	13,2	12,1	11,9	11,7
Ziskovosť bankového sektora (ROE)	SR	8,6	6,6	5,0	4,3	5,8	7,0	9,4	7,4	4,9
(%) *Zdroj: ECB*	Priemer EÚ	-2,4	4,4	7,3	3,3	6,9	9,5	13,0	12,4	11,1
Rast reálnych cien nehnuteľností na bývanie	SR	-1,0	7,6	24,1	28,4	27,2	32,5	20,7	17,8	16,4
(% zmena za tri roky) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	-7,5	5,5	19,7	19,3	23,2	28,5	24,9	21,0	17,1

Tabuľka 13
Finančný sektor (pokračovanie)

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tok úverov súkromnému sektoru	SR	2,8	5,1	4,4	2,6	5,6	7,3	2,4	1,8	5,1
(% HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	0,9	2,5	3,6	5,5	6,4	5,5	1,9	3,2	3,4
Index finančného stresu na úrovni krajiny	SR	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1
(index) *Zdroj: ECB*	Priemer EÚ	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Dlh súkromného sektora	Skóre SR	100	90	80	79	78	73	74	74	72
Nesplácané úvery	Skóre SR		80	87	83	72	74	70	48	39
Finančná páka bankového sektora	Skóre SR	81	89	79	79	72	78	72	79	77
Ziskovosť bankového sektora (ROE)	Skóre SR	92	68	30	56	32	29	29	14	0
Rast reálnych cien nehnuteľností na bývanie	Skóre SR	27	52	28	19	41	43	60	54	51
Tok úverov súkromnému sektoru	Skóre SR	29	37	50	62	58	43	43	74	31
Index finančného stresu na úrovni krajiny	Skóre SR	41	26	0	0	29	90	76	80	52

Tabuľka 14
Fiškálna udržateľnosť

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo verejných financií	SR		-2,8	-1,2	-5,3	-5,1	-1,6	-5,3	-5,3	-4,5
(% HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		-1,9	0,0	-6,3	-3,9	-2,2	-2,5	-2,1	-2,4
Verejný dlh	SR		51,6	48,0	58,4	60,2	57,8	55,8	59,7	61,4
(% HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		71,5	63,6	75,2	71,9	67,4	64,8	64,7	65,2
Prirážka výnosov dlhodobých štátnych dlhopisov oproti Nemecku	SR	1,1	0,4	0,5	0,5	0,3	0,9	1,2	1,2	0,8
(percentuálne body) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	2,1	1,4	1,1	1,0	0,9	1,5	1,3	1,1	0,9
Podiel verejného dlhu v držbe zahraničných subjektov	SR						48,1	52,0	57,8	59,8
(%) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ		51,2	45,7	46,6	47,0	47,6	48,8	50,6	52,0
Ukazovateľ S2	SR	10,4	3,5	3,8	7,7	10,6	11,3	9,9	7,8	7,2
(% HDP) *Zdroj: Európska komisia*	Priemer EÚ	6,8	2,2	2,4	2,4	3,8	3,3	3,3	3,3	3,5
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Saldo verejných financií	Skóre SR		38	33	68	38	49	20	10	27
Verejný dlh	Skóre SR		67	69	71	67	68	69	59	59
Prirážka výnosov dlhodobých štátnych dlhopisov oproti Nemecku	Skóre SR	75	88	82	83	87	73	64	62	66
Podiel verejného dlhu v držbe zahraničných subjektov	Skóre SR						46	44	36	32
Ukazovateľ S2	Skóre SR	24	19	21	0	0	0	0	8	10

Tabuľka 15
Vonkajšia pozícia

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Nominálne jednotkové náklady práce	SR	8,1	1,9	14,8	14,0	10,2	12,0	17,3	23,3	20,7
(% zmena za tri roky) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	9,4	1,8	8,5	11,5	8,5	11,8	16,1	22,6	19,7
Saldo bežného účtu	SR	-4,8	0,9	-2,3	-1,9	-2,9	-5,0	-5,8	-5,8	-3,8
(% HDP, trojročný priemer) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	-2,5	1,7	2,0	1,6	1,4	0,3	0,2	0,4	1,3
Čistá medzinárodná investičná pozícia	SR	-60,9	-63,5	-65,6	-64,1	-59,5	-63,3	-57,8	-55,0	-52,4
(% HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	-47,2	-40,2	-23,9	-22,5	-16,7	-15,4	-12,0	-4,3	-3,4
Reálny efektívny výmenný kurz	SR	11,0	-1,2	2,6	5,3	3,1	3,8	7,6	8,4	9,2
(% zmena za tri roky) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	0,8	-1,8	1,6	2,0	0,2	0,6	3,9	3,8	6,1
Podiely na exportných trhoch	SR	-7,8	-2,4	-0,6	3,7	-1,1	-4,3	-2,4	-4,8	3,8
(% zmena za tri roky) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	-1,6	4,2	6,2	6,9	6,4	4,5	4,3	1,3	3,0
Výmenné relácie	SR	-6,0	-3,2	-2,0	-2,1	-2,6	-5,9	-5,1	-4,4	-4,2
(% zmena za päť rokov) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	1,2	1,5	2,5	2,0	-0,1	-2,1	0,2	0,7	-0,1
Čistý zahraničný dlh	SR	20,3	28,5	31,8	30,7	30,0	33,7	34,2	37,0	40,0
(% HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	-95,1	-29,0	-102,9	-109,1	-124,1	-99,0	-113,5	-127,1	-137,7
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Nominálne jednotkové náklady práce	Skóre SR	34	52	19	44	52	57	43	48	50
Saldo bežného účtu	Skóre SR	41	45	21	39	27	19	13	15	22
Čistá medzinárodná investičná pozícia	Skóre SR	41	40	35	35	27	26	24	17	14
Reálny efektívny výmenný kurz	Skóre SR	0	44	46	20	15	34	36	42	37
Podiely na exportných trhoch	Skóre SR	31	25	13	37	26	12	19	34	66
Výmenné relácie	Skóre SR	0	0	1	13	29	27	0	0	9
Čistý zahraničný dlh	Skóre SR	21	69	23	16	11	31	9	9	8

Tabuľka 16
Klimatická udržateľnosť

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Emisie skleníkových plynov na obyvateľa	SR	7,9	6,8	6,6	5,7	6,4	5,8	5,4	5,3	
(tony na obyvateľa) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	8,9	8,0	7,8	7,0	7,4	7,2	6,5	6,4	
Emisná náročnosť HDP	SR	455,0	352,4	335,4	305,8	310,7	266,8	235,8	208,4	
(gramy na PPS) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	439,2	342,3	278,3	262,2	248,6	221,7	190,1	177,1	
Energetická produktivita	SR	5,6	7,0	7,1	7,5	7,5	8,4	9,5	10,4	
(PPS na kilogram ropného ekvivalentu) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	6,5	8,1	9,1	9,7	10,2	11,6	12,8	13,4	
Energetická náročnosť	SR	177,9	143,3	141,2	133,5	133,6	119,4	105,7	96,7	
(kilogramy ropného ekvivalentu na tisíc eur v PPS) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	164,6	132,3	118,1	112,2	106,9	95,5	85,7	81,7	
Podiel fosílnych palív na dostupnej energii	SR	67,5	62,0	62,4	62,2	63,8	61,7	60,5	58,9	
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	78,2	73,7	72,0	69,9	69,8	70,0	68,2	67,2	
Podiel energie z obnoviteľných zdrojov	SR	9,1	12,9	16,9	17,3	17,4	17,5	17,0	18,1	16,3
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	16,4	20,3	22,4	24,4	24,8	25,7	27,3	28,0	29,1
Podiel elektriny na konečnej energetickej spotrebe	SR	18,7	22,0	21,1	21,3	20,9	19,8	19,9	20,3	
(%) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	21,7	22,7	22,7	23,1	23,0	23,0	23,0	23,4	
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Emisie skleníkových plynov na obyvateľa	Skóre SR	46	70	53	75	71	74	73	73	
Emisná náročnosť HDP	Skóre SR	52	46	32	37	22	36	29	28	
Energetická produktivita	Skóre SR	39	32	24	22	18	18	25	27	
Energetická náročnosť	Skóre SR	43	51	26	26	21	21	10	37	
Podiel fosílnych palív na dostupnej energii	Skóre SR	67	68	64	63	67	76	74	75	
Podiel energie z obnoviteľných zdrojov	Skóre SR	26	23	28	20	18	13	7	10	4
Podiel elektriny na konečnej energetickej spotrebe	Skóre SR	35	49	49	34	32	38	29	29	

8.3 Blahobyt a prosperita

Tabuľka 17
Systém zdravotnej starostlivosti

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lekári	SR	335,9	345,1	356,7	366,9	368,0	372,5	382,4	394,7	
(na 100 000 obyvateľov) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	342,5	373,8	403,9	416,9	431,1	437,7	447,1	455,6	456,6
Zdravotné sestry	SR					572,6	569,1	574,5	579,0	
(na 100 000 obyvateľov) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	844,3	820,8	880,3	859,6	869,6	870,2	888,5	867,3	1 575,6
Zubní lekári	SR	49,4	48,8	52,3	52,9	52,8	54,7	54,6	54,7	
(na 100 000 obyvateľov) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	70,6	75,2	84,8	85,7	86,6	87,5	88,7	89,5	120,1
Fyzioterapeuti	SR	32,1	35,1	37,4	37,2	39,3	41,0	43,7	46,7	
(na 100 000 obyvateľov) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	75,2	90,6	110,3	113,7	118,3	123,7	127,1	131,3	148,3
Nemocničné lôžka	SR	646,4	574,7	576,1	568,2	567,5	569,1	566,1	557,7	
(na 100 000 obyvateľov) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	536,1	521,0	491,8	486,4	483,9	474,6	468,9	466,1	377,7
Nemocničné lôžka liečebnej starostlivosti	SR	540,4	487,5	485,4	481,1	482,3	477,9	474,1	463,4	
(na 100 000 obyvateľov) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	446,1	419,3	400,1	400,1	398,0	392,0	387,7	385,0	389,7
Nemocničné lôžka psychiatrickej starostlivosti	SR	80,1	80,8	80,7	80,3	79,7	79,8	79,7	80,7	
(na 100 000 obyvateľov) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	79,8	79,4	71,7	69,6	70,5	68,6	67,1	66,6	88,1
Nenaplnená potreba zdravotnej starostlivosti	SR	1,7	2,1	2,7	3,2	2,9	2,8	3,2	1,6	1,1
(%) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	3,6	3,5	2,5	2,3	2,2	2,6	3,1	3,0	2,8
Nenaplnená potreba zdravotnej starostlivosti z dôvodu čakania	SR	0,7	1,1	1,7	2,0	2,2	2,2	2,3	1,1	1,0
(%) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	1,0	1,2	1,4	1,3	1,3	1,5	2,0	1,9	1,7
Nenaplnená potreba zdravotnej starostlivosti z finančných dôvodov	SR	0,7	0,7	0,6	0,8	0,4	0,4	0,5	0,3	0,1
(%) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	2,3	2,1	1,0	0,9	0,8	0,9	1,0	0,9	0,9
Priemerná dĺžka hospitalizácie	SR						7,2	7,2		
(dni) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ						7,5	7,3		
Prístroje počítačovej tomografie (CT)	SR		17,9	17,8	19,1	19,8	20,1	20,3		
(na 1 000 000 obyvateľov) Zdroj: OECD	Priemer OECD		23,1	24,9	29,1	27,3	26,9	31,6	32,0	

Tabuľka 17
Systém zdravotnej starostlivosti (pokračovanie)

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Prístroje magnetickej rezonancie (MR)	SR		8,9	9,5	9,9	10,8	10,5	10,5		
(na 1 000 000 obyvateľov) Zdroj: OECD	Priemer OECD		14,8	17,2	19,2	18,6	18,8	21,3	18,5	
Vyšetrenia počítačovou tomografiou (CT)	SR	8 980,7	15 620,2	16 014,7	14 368,2	16 705,1	17 516,2	16 835,2	18 337,8	
(na 100 000 obyvateľov) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	9 729,1	11 632,9	13 680,2	12 719,5	14 536,5	15 515,1	16 584,0	17 255,9	6 752,8
Vyšetrenia magnetickou rezonanciou (MR)	SR	3 345,9	5 677,5	7 367,4	6 842,3	7 606,9	7 367,9	7 619,8	7 717,1	
(na 100 000 obyvateľov) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ	4 318,8	5 790,5	7 134,8	6 559,5	8 345,3	8 783,6	9 543,1	9 921,8	5 863,5
Bežné výdavky na zdravotnú starostlivosť	SR		6,7	6,9	7,1	7,6	7,7	7,4	8,0	8,1
(% HDP) Zdroj: OECD	Priemer OECD		8,7	8,8	9,6	9,6	9,1	9,1	9,3	9,4
Priame platby pacientov za zdravotnú starostlivosť	SR		18,4	19,2	18,8	19,4	19,3	20,2	20,2	
(% bežných výdavkov na zdravotnú starostlivosť) Zdroj: OECD	Priemer OECD		20,5	19,9	18,5	18,5	19,2	19,4	19,3	18,6
Výdavky na lieky na obyvateľa	SR		553,2	557,8	580,9	615,0	677,3	763,1	870,8	
(USD v parite kúpnej sily na obyvateľa) Zdroj: OECD	Priemer OECD		511,3	588,0	627,9	667,0	722,2	783,4	809,5	840,1
Pokrytie skríningom rakoviny prsníka	SR		30,4	31,0	27,2	25,5	28,5			
(%) Zdroj: OECD	Priemer OECD		55,0	56,0	53,0	54,8	56,2	42,8		
Očkovanie proti chrípke u osôb vo veku 65 rokov a viac	SR		13,8	11,5	12,8	12,9	5,6			
(%) Zdroj: OECD	Priemer OECD		46,6	45,9	53,2	54,5	53,1	54,3		
Lôžka dlhodobej starostlivosti	SR		53,1	48,6	46,9	46,2	45,0	44,3	43,2	
(na 1 000 obyvateľov vo veku 65 rokov a viac) Zdroj: OECD	Priemer OECD		44,1	42,2	40,7	40,6	39,2	39,5	39,0	37,5
Spotreba antibiotík (ATC J01)	SR		24,2	19,4	14,4	16,0	20,8			
(definované denné dávky na 1 000 obyvateľov za deň) Zdroj: OECD	Priemer OECD		20,5	19,1	15,6	15,9	18,9	20,4		
Odmeňovanie lekárov špecialistov	SR		52 258,3	57 091,0	63 504,2	72 950,2	75 804,9	101 139,4	108 723,4	
(USD v parite kúpnej sily za rok) Zdroj: OECD	Priemer OECD		103 275,9	111 629,5	114 417,5	117 706,2	122 147,2	135 713,7	145 795,1	
Prepustenia z nemocnice na obyvateľa	SR						15 303,6	16 170,9		
(prepustenia na 100 000 obyvateľov) Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty	Priemer EÚ						14 660,4	14 918,8		

Tabuľka 17
Systém zdravotnej starostlivosti (pokračovanie)

Skóre	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lekári	Skóre SR	42	46	20	19	13	13	19	21	
Zdravotné sestry	Skóre SR					33	32	32	32	
Zubní lekári	Skóre SR	24	21	3	1	1	6	4	4	
Fyzioterapeuti	Skóre SR	16	15	12	11	12	12	12	13	
Nemocničné lôžka	Skóre SR	67	58	61	58	58	65	65	65	
Nemocničné lôžka liečebnej starostlivosti	Skóre SR	78	65	68	70	74	72	73	71	
Nemocničné lôžka psychiatrickej starostlivosti	Skóre SR	39	44	57	59	58	72	75	75	
Nenaplnená potreba zdravotnej starostlivosti	Skóre SR	85	78	67	51	40	59	60	82	87
Nenaplnená potreba zdravotnej starostlivosti z dôvodu čakania	Skóre SR	78	74	62	62	53	39	51	78	79
Nenaplnená potreba zdravotnej starostlivosti z finančných dôvodov	Skóre SR	91	90	83	78	78	88	87	89	96
Priemerná dĺžka hospitalizácie	Skóre SR						51	44		
Prístroje počítačovej tomografie (CT)	Skóre SR		35	28	21	33	31	20		
Prístroje magnetickej rezonancie (MR)	Skóre SR		31	21	22	23	22	21		
Vyšetrenia počítačovou tomografiou (CT)	Skóre SR	43	76	70	64	65	60	50	48	
Vyšetrenia magnetickou rezonanciou (MR)	Skóre SR	37	45	58	56	51	39	36	35	
Bežné výdavky na zdravotnú starostlivosť	Skóre SR		37	37	30	29	31	29	42	42
Priame platby pacientov za zdravotnú starostlivosť	Skóre SR		69	62	59	57	57	57	55	
Výdavky na lieky na obyvateľa	Skóre SR		53	49	46	53	46	51	55	
Pokrytie skríningom rakoviny prsníka	Skóre SR		0	0	11	8	0			
Očkovanie proti chrípke u osôb vo veku 65 rokov a viac	Skóre SR		15	7	1	0	0			
Lôžka dlhodobej starostlivosti	Skóre SR		64	62	61	57	63	61	61	
Spotreba antibiotík (ATC J01)	Skóre SR		39	46	64	49	30			
Odmeňovanie lekárov špecialistov	Skóre SR		13	9	11	16	15	25	28	
Prepustenia z nemocnice na obyvateľa	Skóre SR						58	62		

Tabuľka 18
Zdravotný stav

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stredná dĺžka života pri narodení	SR	75,6	76,7	77,7	77,0	74,6	77,0	78,1	78,4	
(roky) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	78,7	79,5	80,3	79,6	79,1	79,9	80,6	80,9	
Stredná dĺžka života vo veku 65 rokov	SR	16,3	17,1	17,9	17,1	15,4	17,1	18,0	18,3	
(roky) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	18,6	18,9	19,4	18,8	18,5	18,9	19,5	19,8	
Roky života v zdraví pri narodení	SR	52,2	54,9	56,2	56,7	56,8	57,3	57,5	57,1	
(roky) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	61,0	61,3	62,4	62,4	62,2	62,1	62,4	64,0	
Roky života v zdraví vo veku 65 rokov	SR	3,1	3,9	4,7	4,7	5,0	4,8	4,9	4,9	
(roky) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	8,3	8,5	9,2	9,0	9,0	8,8	9,0	9,7	
Dojčenská úmrtnosť	SR	5,7	5,1	5,1	5,1	4,9	5,4	5,6	5,9	
(na 1 000 živonarodených detí) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	4,2	3,6	3,5	3,2	3,1	3,3	3,3	3,4	
Úmrtnosť na kardiovaskulárne ochorenia	SR		662,3	567,8	607,1	641,2	627,8	600,5		
(na 100 000 obyvateľov) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		501,9	427,4	437,8	445,1	430,2	394,5		
Úmrtnosť v dôsledku samovrážd	SR		9,2	7,0	6,9	7,5	7,4	6,5		
(na 100 000 obyvateľov) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		12,9	11,1	11,0	10,8	10,9	10,6		
Miera obezity	SR			19,3						
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ			17,6						
Každodenné fajčenie	SR			21,0						
(% obyvateľstva vo veku 15 rokov a viac) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD		15,8	16,5	14,1	13,5	13,7	12,8	12,2	12,5
Spotreba alkoholu	SR	10,1	10,2	10,3	10,2	9,6	9,5	9,4	9,5	
(litre na obyvateľa) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD	8,9	8,7	8,6	8,3	8,7	8,7	8,7	8,4	5,5
Nedostatok fyzickej aktivity	SR			48,1						
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ			50,7						
Subjektívne vnímané dobré zdravie	SR	63,7	66,0	65,2	65,3	65,2	66,1	68,0	66,8	68,2
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	65,5	65,8	67,1	68,0	67,9	66,9	66,9	67,5	67,1
Úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou	SR		258,3	231,2	262,4	379,3	245,3	204,9		
(na 100 000 obyvateľov) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		192,5	175,6	201,4	237,2	191,5	169,3		
Pokrytie očkovaním proti záškrtu, tetanu a čiernemu kašľu (DTP)	SR		96,0	96,7	97,0	97,0	96,5			
(% detí vo veku do 1 roka) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD		95,2	95,1	94,8	93,8	94,1	93,1		

Tabuľka 18
Zdravotný stav (pokračovanie)

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Odvrátiteľné hospitalizácie pre cukrovku	SR			213,6	188,1	169,6				
(na 100 000 obyvateľov) Zdroj: OECD	Priemer OECD			128,5	100,8	100,4	83,7			
Úmrtnosť odvrátiteľná liečbou	SR		176,9	163,6	168,8	206,0	176,1	161,1		
(na 100 000 obyvateľov) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ		114,3	104,4	107,1	110,7	104,6	99,2		
Potenciálne stratené roky života	SR			6 221,6	6 364,9	7 802,8	6 381,1	5 898,3		
(stratené roky na 100 000 obyvateľov) Zdroj: OECD	Priemer OECD		4 782,7	4 586,8	4 903,7	5 305,5	4 811,3	4 614,0		
Úmrtnosť na nádorové ochorenia	SR		320,2	293,3	301,8	275,1	267,7	270,3		
(na 100 000 obyvateľov) Zdroj: Eurostat	Priemer EÚ		267,5	253,9	251,3	243,6	240,2	238,2		
Každodenná konzumácia ovocia	SR			52,9						
(%) Zdroj: OECD	Priemer OECD		59,9	54,3	55,8	57,1	54,6	56,3	54,5	56,6
Každodenná konzumácia zeleniny	SR			47,3						
(%) Zdroj: OECD	Priemer OECD		68,7	55,4	62,5	70,3	64,1	69,6	66,1	67,4
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Stredná dĺžka života pri narodení	Skóre SR	27	28	27	34	18	32	30	32	
Stredná dĺžka života vo veku 65 rokov	Skóre SR	12	23	24	26	12	18	24	28	
Roky života v zdraví pri narodení	Skóre SR	0	13	18	19	2	23	9	0	
Roky života v zdraví vo veku 65 rokov	Skóre SR	0	0	0	4	12	6	1	0	
Dojčenská úmrtnosť	Skóre SR	0	17	17	0	0	0	0	0	
Úmrtnosť na kardiovaskulárne ochorenia	Skóre SR		39	40	41	32	39	30		
Úmrtnosť v dôsledku samovrážd	Skóre SR		71	79	75	63	77	76		
Miera obezity	Skóre SR			34						
Každodenné fajčenie	Skóre SR			23						
Spotreba alkoholu	Skóre SR	34	35	19	21	30	29	40	35	
Nedostatok fyzickej aktivity	Skóre SR			54						
Subjektívne vnímané dobré zdravie	Skóre SR	45	54	44	45	29	52	60	50	58
Úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou	Skóre SR		36	33	39	24	39	34		
Pokrytie očkovaním proti záškrtu, tetanu a čiernemu kašľu (DTP)	Skóre SR		61	49	74	79	77			
Odvrátiteľné hospitalizácie pre cukrovku	Skóre SR			16	7	2				
Úmrtnosť odvrátiteľná liečbou	Skóre SR		24	20	29	11	17	21		
Potenciálne stratené roky života	Skóre SR			16	40	30	28	41		
Úmrtnosť na nádorové ochorenia	Skóre SR		13	15	2	10	31	27		
Každodenná konzumácia ovocia	Skóre SR			37						
Každodenná konzumácia zeleniny	Skóre SR			28						

Tabuľka 19
Bývanie

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Pomer cien nehnuteľností na bývanie k príjmom	SR	109,3	100,0	107,5	113,1	112,5	116,3	106,7	103,0	
(index: 2015 = 100) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	108,7	100,0	103,6	106,8	109,3	111,6	105,6	103,9	
Pomer cien nehnuteľností na bývanie k nájomnému	SR	98,7	100,0	130,5	140,8	148,5	162,2	153,7	149,7	160,1
(index: 2015 = 100) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD	101,6	100,0	113,6	118,5	129,7	140,3	137,1	134,1	136,0
Podiel nájomného za obývané obydlie na disponibilnom príjme domácnosti	SR	12,8	12,7	14,2	19,3	23,7	20,3	25,0	23,2	18,0
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	20,9	22,1	21,4	21,4	21,5	21,7	22,8	22,3	22,5
Index reálnych cien nehnuteľností na bývanie	SR	105,3	100,0	126,1	135,2	139,3	142,0	128,8	129,8	140,1
(index: 2015 = 100) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	106,9	100,0	118,1	123,9	131,8	133,4	128,0	131,7	138,1
Stavebné povolenia na byty	SR	69,7	75,3	93,2	85,6	100,0	88,3	77,8	62,0	65,4
(index: 2021 = 100) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	80,4	61,4	90,9	86,7	100,0	94,1	80,0	79,0	85,2
Miera preľudnenosti obydlí (celkové obyvateľstvo)	SR	40,1	37,8	34,1	30,1	31,2	31,8	30,5	29,9	27,8
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	23,2	19,2	18,1	17,6	17,4	17,3	17,2	17,3	17,3
Priemerná plocha obydlia na osobu (m^2)	SR							104,0		
(metre štvorcové) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ							105,3		
Podiel bývania vo vlastnej nehnuteľnosti	SR	90,0	89,3	90,9	92,3	92,9	93,0	93,6	93,1	93,8
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	76,7	75,7	75,4	75,6	75,9	75,6	75,0	74,2	74,0
Podiel súkromného nájomného bývania	SR	8,4	9,2	7,7	6,1	5,2	4,3	3,6	4,1	3,9
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	13,2	14,7	15,2	15,1	14,0	14,1	14,8	15,7	16,0
Podiel sociálneho nájomného bývania	SR	1,6	1,5	1,4	1,6	1,9	2,7	2,8	2,8	2,3
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	10,0	9,7	9,4	9,3	10,1	10,2	10,2	10,1	10,0
Obyvateľstvo žijúce v mestách	SR	26,5	23,1	21,2	21,4	21,7	22,1	20,4	21,8	22,4
(% obyvateľstva) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	42,0	37,4	39,2	39,5	37,9	37,7	37,9	38,1	38,0
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Pomer cien nehnuteľností na bývanie k príjmom	Skóre SR	48		43	39	48	48	46	51	
Pomer cien nehnuteľností na bývanie k nájomnému	Skóre SR	56		3	4	20	18	21	33	24
Podiel nájomného za obývané obydlie na disponibilnom príjme domácnosti	Skóre SR	89	93	81	55	40	55	37	47	79
Index reálnych cien nehnuteľností na bývanie	Skóre SR	53		25	24	34	32	31	36	32
Stavebné povolenia na byty	Skóre SR	39	74	59	45		40	49	27	25

Tabuľka 19
Bývanie (pokračovanie)

Skóre	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Miera preľudnenosti obydlí (celkové obyvateľstvo)	Skóre SR	29	25	21	31	26	25	27	25	30
Priemerná plocha obydlia na osobu (m^2)	Skóre SR							39		
Podiel bývania vo vlastnej nehnuteľnosti	Skóre SR	81	83	88	91	94	95	95	97	100
Podiel súkromného nájomného bývania	Skóre SR	23	22	19	15	12	9	7	7	7
Podiel sociálneho nájomného bývania	Skóre SR	7	7	7	8	9	13	13	12	11
Obyvateľstvo žijúce v mestách	Skóre SR	17	26	4	6	8	8	4	8	9

Tabuľka 20
Vzdelávanie

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Skóre PISA v čitateľskej gramotnosti	SR		453,9				447,4			
(body PISA) *Zdroj: OECD PISA*	Priemer EÚ		488,5				473,9			
Skóre PISA v matematickej gramotnosti	SR		476,4				464,6			
(body PISA) *Zdroj: OECD PISA*	Priemer EÚ		489,8				475,5			
Skóre PISA v prírodovednej gramotnosti	SR		462,0				462,5			
(body PISA) *Zdroj: OECD PISA*	Priemer EÚ		490,2				484,9			
Rozdiel v skóre PISA podľa sociálno-ekonomického zázemia	SR		105,8				118,3			
(body PISA) *Zdroj: OECD PISA*	Priemer EÚ		92,3				96,4			
Žiaci s dobrými výsledkami napriek sociálnemu znevýhodneniu	SR		11,4				6,1			
(% znevýhodnených žiakov) *Zdroj: OECD PISA*	Priemer EÚ		10,9				9,4			
Účasť na vzdelávaní v ranom detstve	SR		72,2	77,8	78,1	77,4	78,6	80,8	81,8	
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		87,6	90,7	91,9	90,8	91,3	92,5	93,1	
Účasť na terciárnom vzdelávaní vo veku 20 – 24 rokov	SR		31,1	28,6	28,8	30,0	30,8	31,0	31,2	
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		33,1	34,5	34,7	35,8	36,1	35,9	36,1	
Pomer počtu žiakov na učiteľa v primárnom vzdelávaní	SR		17,2	17,4	17,5	17,3	13,6	14,3	14,4	
(pomer) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		13,9	13,2	13,1	13,0	12,7	12,9	12,7	
Nástupné platy učiteľov v primárnom vzdelávaní	SR								23 371,1	
(USD v parite kúpnej sily) *Zdroj: OECD Education at a Glance*	Priemer EÚ								43 227,9	

Tabuľka 20
Vzdelávanie (pokračovanie)

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Osoby predčasne ukončujúce vzdelávanie a odbornú prípravu	SR	4,7	6,9	8,3	7,6	7,8	7,4	6,4	7,5	6,8
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	12,0	9,7	8,9	8,7	8,2	8,1	8,2	8,2	7,9
Žiaci, ktorí pociťujú spolupatričnosť so školou	SR		69,7							
(% žiakov) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD		72,6							
Žiaci uvádzajúci šikanovanie v škole	SR		22,5							
(% žiakov) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD		18,7							
Podiel žiakov v odborných programoch vyššieho sekundárneho vzdelávania	SR		69,0	67,5	67,3	67,6	67,8	67,7	68,1	
(%) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ		48,9	48,1	48,3	48,4	48,8	48,9	49,1	
Podiel absolventov odborov STEM na absolventoch terciárneho vzdelávania	SR		5,6	5,7	5,3	4,9	4,8	4,7	4,3	
(%) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	4,7	5,6	5,4	5,3	5,3	5,4	5,4	5,4	
Podiel absolventov odborov IKT na absolventoch terciárneho vzdelávania	SR		2,9	3,9	4,4	4,4	4,8	4,8	5,3	
(%) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	3,8	3,9	4,4	4,6	5,1	5,3	5,5	5,7	
Učitelia primárneho vzdelávania vo veku 50 rokov a viac	SR		29,9	30,0	34,8	34,0	32,6	33,0	31,6	
(%) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ		32,0	34,1	35,0	35,3	35,7	36,5	36,7	
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Skóre PISA v čitateľskej gramotnosti	Skóre SR		8				21			
Skóre PISA v matematickej gramotnosti	Skóre SR		34				3			
Skóre PISA v prírodovednej gramotnosti	Skóre SR		17				25			
Rozdiel v skóre PISA podľa sociálno-ekonomického zázemia	Skóre SR		32				11			
Žiaci s dobrými výsledkami napriek sociálnemu znevýhodneniu	Skóre SR		65				0			
Účasť na vzdelávaní v ranom detstve	Skóre SR		7	0	0	0	0	0	0	
Účasť na terciárnom vzdelávaní vo veku 20 – 24 rokov	Skóre SR		36	26	31	28	20	22	17	
Pomer počtu žiakov na učiteľa v primárnom vzdelávaní	Skóre SR		25	13	9	10	37	36	36	
Nástupné platy učiteľov v primárnom vzdelávaní	Skóre SR								0	
Osoby predčasne ukončujúce vzdelávanie a odbornú prípravu	Skóre SR	95	69	57	60	50	55	62	52	57
Žiaci, ktorí pociťujú spolupatričnosť so školou	Skóre SR		32							
Žiaci uvádzajúci šikanovanie v škole	Skóre SR		25							

Tabuľka 20
Vzdelávanie (pokračovanie)

Skóre	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podiel žiakov v odborných programoch vyššieho sekundárneho vzdelávania	Skóre SR		93	94	94	95	95	90	90	
Podiel absolventov odborov STEM na absolventoch terciárneho vzdelávania	Skóre SR		42	55	47	43	44	38	34	
Podiel absolventov odborov IKT na absolventoch terciárneho vzdelávania	Skóre SR		30	42	49	45	46	33	33	
Učitelia primárneho vzdelávania vo veku 50 rokov a viac	Skóre SR		46	56	45	48	56	56	63	

Tabuľka 21
Nerovnosti

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Giniho koeficient	SR		23,7	22,8	20,9	21,8	21,2	21,6	21,7	23,0
(index: 0 – 100) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		30,3	29,6	29,4	29,4	29,2	29,5	29,1	29,1
Pomer príjmov horného a dolného príjmového kvintilu (S80/S20)	SR	3,8	3,5	3,3	3,0	3,2	3,1	3,6	3,3	3,3
(pomer) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	4,8	5,1	4,8	4,7	4,8	4,7	4,7	4,6	4,6
Podiel najbohatších 10 % na celkovom bohatstve	SR	32,8				32,6				
(%) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD	49,9	59,3	58,7	50,0	47,7	63,3	51,9		
Rozdiel v zdraví podľa príjmu (Q5 mínus Q1)	SR	8,5	8,3	7,0	13,7	8,5	6,0	5,4	3,0	6,4
(percentuálne body) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	10,9	11,3	13,5	12,7	11,7	13,8	13,3	12,7	13,2
Rozdiel v strednej dĺžke života podľa vzdelania (vysoké mínus nízke)	SR		9,8							
(roky) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	6,0	3,8							
Rozdiel v strednej dĺžke života podľa vzdelania (vysoké mínus stredné)	SR		3,0							
(roky) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	2,2	2,0							
Rozdiel v zamestnanosti podľa vzdelania (vysoké mínus nízke)	SR	49,4	43,3	44,5	46,2	58,5	55,6	54,4	54,2	56,0
(percentuálne body) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	31,8	32,1	30,7	31,0	31,8	31,3	30,6	30,9	31,6
Rozdiel v zamestnanosti podľa vzdelania (vysoké mínus stredné)	SR	12,1	7,2	5,0	6,4	10,0	10,0	10,5	9,8	11,4
(percentuálne body) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	13,6	13,2	11,7	12,4	12,9	12,2	12,2	12,0	12,2
Rozdiel v zamestnanosti medzi osobami narodenými v tuzemsku a mimo EÚ	SR	-3,3	-2,4	-2,3	0,3	-4,9	-7,0	-5,2	8,8	-6,5
(percentuálne body) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	5,5	7,3	6,6	8,2	7,2	6,3	5,3	6,4	6,0
Rozdiel vo vlastníctve bývania podľa príjmu	SR	10,5	8,2	13,4	11,1	20,2	14,4	10,6	9,9	13,6
(percentuálne body) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	19,4	22,4	21,3	21,8	21,2	20,7	21,3	20,9	22,3

Tabuľka 21
Nerovnosti (pokračovanie)

Skóre	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Giniho koeficient	Skóre SR		100	100	100	100	100	100	100	100
Pomer príjmov horného a dolného príjmového kvintilu (S80/S20)	Skóre SR	89	99	100	100	100	100	90	100	99
Podiel najbohatších 10 % na celkovom bohatstve	Skóre SR	100				100				
Rozdiel v zdraví podľa príjmu (Q5 mínus Q1)	Skóre SR	71	55	70	47	60	73	83	94	77
Rozdiel v strednej dĺžke života podľa vzdelania (vysoké mínus nízke)	Skóre SR		0							
Rozdiel v strednej dĺžke života podľa vzdelania (vysoké mínus stredné)	Skóre SR		32							
Rozdiel v zamestnanosti podľa vzdelania (vysoké mínus nízke)	Skóre SR	0	9	0	0	0	0	0	0	0
Rozdiel v zamestnanosti podľa vzdelania (vysoké mínus stredné)	Skóre SR	62	94	91	82	64	65	60	63	53
Rozdiel v zamestnanosti medzi osobami narodenými v tuzemsku a mimo EÚ	Skóre SR	98	94	84	82	88	100	94	34	100
Rozdiel vo vlastníctve bývania podľa príjmu	Skóre SR	72	86	72	77	58	69	77	78	71

Tabuľka 22
Sociálna inklúzia

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Miera ohrozenia chudobou	SR	12,0	12,3	11,9	11,4	12,3	13,7	14,3	14,5	12,2
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	16,0	17,1	16,4	16,3	16,3	16,4	16,2	16,1	16,0
Závažná materiálna a sociálna deprivácia	SR		16,8	11,4	9,7	9,2	10,5	14,0	12,7	11,6
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		18,9	12,8	12,3	11,2	11,7	12,0	11,3	11,0
Obyvateľstvo ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením	SR		17,3	14,8	13,8	15,6	16,5	17,6	18,3	16,7
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		24,0	21,0	20,6	20,7	20,7	20,6	20,2	20,1
Miera veľmi dlhodobej nezamestnanosti	SR					2,5	2,8	2,7	2,5	2,3
(% pracovnej sily) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	1,0	1,6	0,9	0,7	1,2	1,2	1,1	1,0	1,0
Miera mladých ľudí vo veku 15 – 29 rokov, ktorí nepracujú ani sa nevzdelávajú (NEET)	SR	19,0	17,2	14,5	15,2	14,2	12,3	11,2	10,7	11,1
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	14,7	14,5	11,6	12,7	12,0	10,9	10,6	10,5	10,4
Obyvateľstvo žijúce v domácnostiach bez zamestnania	SR		7,0	6,3	4,3	4,9	3,8	4,6	5,0	4,0
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		9,8	7,6	7,3	7,7	7,1	6,8	6,7	6,9
Miera ohrozenia chudobou u pracujúcich	SR	5,7	6,1	4,4	5,3	6,7	7,2	9,1	10,3	6,6
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	7,9	8,6	8,0	7,9	7,9	7,9	8,1	8,1	7,9

Tabuľka 22
Sociálna inklúzia (pokračovanie)

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Miera zamestnanosti na dobu určitú	SR	5,6	10,5	7,8	6,5	4,1	4,3	4,2	3,8	3,9
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	15,5	16,6	16,2	14,3	14,6	14,4	13,6	13,1	13,2
Nedobrovoľná práca na kratší pracovný úväzok	SR	3,8	5,8	4,5	4,6	3,1	3,1	3,3	4,0	4,4
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	14,2	15,0	14,3	14,2	13,8	13,7	13,7	13,7	13,7
Nízkopríjmoví zamestnanci	SR	19,0					13,4			
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	17,0					15,3			
Rozdiel v odmeňovaní žien a mužov	SR	19,6	19,7	18,2	15,4	16,0	16,8	15,7	15,7	
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	14,3	14,3	12,6	11,3	10,9	11,2	10,9	10,5	
Rozdiel v miere zamestnanosti žien a mužov	SR	9,9	9,9	7,7	7,3	8,5	8,1	7,7	8,9	8,7
(percentuálne body) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	11,3	10,2	10,1	9,7	9,6	9,0	8,6	8,3	7,8
Miera nadmerného zaťaženia nákladmi na bývanie	SR		9,1	5,7	3,2	7,1	2,5	5,9	6,4	3,5
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		10,2	8,3	7,2	7,2	7,7	8,2	7,8	7,5
Obyvateľstvo, ktoré nedokáže udržiavať domácnosť primerane vykúrenú	SR	4,4	5,8	7,8	5,7	5,8	7,1	8,1	8,3	8,1
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	12,0	11,2	8,2	7,8	7,4	8,6	9,5	8,3	7,8
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Miera ohrozenia chudobou	Skóre SR	76	80	87	87	75	72	65	59	80
Závažná materiálna a sociálna deprivácia	Skóre SR		61	52	60	61	46	26	31	35
Obyvateľstvo ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením	Skóre SR		78	84	86	77	68	61	58	68
Miera veľmi dlhodobej nezamestnanosti	Skóre SR					29	13	4	0	0
Miera mladých ľudí vo veku 15 – 29 rokov, ktorí nepracujú ani sa nevzdelávajú (NEET)	Skóre SR	26	40	27	27	37	28	43	44	32
Obyvateľstvo žijúce v domácnostiach bez zamestnania	Skóre SR		84	76	95	84	96	86	79	97
Miera ohrozenia chudobou u pracujúcich	Skóre SR	80	74	85	76	64	55	29	29	68
Miera zamestnanosti na dobu určitú	Skóre SR	86	72	80	82	92	92	92	92	92
Nedobrovoľná práca na kratší pracovný úväzok	Skóre SR	93	86	90	89	94	95	93	91	90
Nízkopríjmoví zamestnanci	Skóre SR	40					59			
Rozdiel v odmeňovaní žien a mužov	Skóre SR	23	16	16	34	21	20	21	17	
Rozdiel v miere zamestnanosti žien a mužov	Skóre SR	57	56	68	69	61	59	46	53	48
Miera nadmerného zaťaženia nákladmi na bývanie	Skóre SR		46	75	90	64	100	74	67	88
Obyvateľstvo, ktoré nedokáže udržiavať domácnosť primerane vykúrenú	Skóre SR	87	84	68	78	75	68	68	66	61

Tabuľka 23
Sociálna súdržnosť

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Všeobecná dôvera v iných ľudí	SR					6,1	6,1	6,0	6,1	6,1
(hodnotenie: 0 – 10) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ					5,8	5,7	5,7	5,7	5,7
Dôvera vo vládu	SR				24,0	22,0	14,0	37,0	31,0	26,0
(%) *Zdroj: Eurobarometer*	Priemer EÚ				38,9	38,1	36,2	38,0	37,7	36,3
Dôvera v parlament	SR				23,0	23,0	14,0	36,0	32,0	24,0
(%) *Zdroj: Eurobarometer*	Priemer EÚ				36,9	36,7	35,8	39,0	39,2	37,0
Dôvera v právny systém	SR				28,0	31,0	33,0		41,0	39,0
(%) *Zdroj: Eurobarometer*	Priemer EÚ				53,0	53,6	54,7		55,0	54,7
Dôvera v regionálne a miestne orgány verejnej správy	SR				47,0	49,0	50,0		68,0	65,0
(%) *Zdroj: Eurobarometer*	Priemer EÚ				54,1	55,8	57,1		58,8	59,9
Príjmová nerovnosť vnímaná ako zdroj spoločenského napätia	SR						82,0			
(%) *Zdroj: Eurobarometer*	Priemer EÚ						80,8			
Vnímaná etnická alebo rasová diskriminácia	SR		46,0	24,0				36,0		
(%) *Zdroj: Eurobarometer*	Priemer EÚ		58,7	50,3				54,3		
Politická polarizácia	SR	-1,1	-0,6	-0,3	-0,3	-0,2	0,2	0,5	1,0	
(stupnica: 0 – 4) *Zdroj: Inštitút V-Dem*	Priemer EÚ	-1,1	-0,8	-0,7	-0,5	-0,2	-0,2	-0,1	0,1	
Polarizácia spoločnosti	SR	0,3	-0,3	-0,8	-1,2	-1,4	-1,8	-2,6	-2,6	
(stupnica: 0 – 4) *Zdroj: Inštitút V-Dem*	Priemer EÚ	0,6	0,3	0,0	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,3	
Sloboda prejavu a prístup k alternatívnym informáciám	SR	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	
(index: 0 – 1) *Zdroj: Inštitút V-Dem*	Priemer EÚ	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	
Vystavenie dezinformáciám na internete	SR					52,2		54,1		60,2
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ					49,9		51,9		59,1
Miera úmyselných vrážd	SR	1,7	0,9	1,4	1,2	1,0	0,8	1,1	1,1	
(na 100 000 obyvateľov) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	1,7	1,5	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	
Miera závažných napadnutí (zástupný ukazovateľ násilnej kriminality)	SR	45,0	34,4	28,0	23,3	20,7	23,8	23,4	21,5	
(na 100 000 obyvateľov) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	88,1	70,7	74,2	67,2	70,3	79,5	81,4	83,0	

Tabuľka 23
Sociálna súdržnosť (pokračovanie)

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Miera lúpeží	SR	22,0	9,9	7,5	6,0	5,3	5,8	6,1	5,7	
(na 100 000 obyvateľov) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	72,9	56,2	44,9	36,9	34,9	38,4	38,8	36,4	
Miera sexuálneho násilia	SR		11,9	12,8	11,3	10,8	11,0	10,8	10,8	
(na 100 000 obyvateľov) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	34,3	29,7	36,4	35,6	41,4	43,3	45,6	46,9	
Pocit bezpečia pri chôdzi osamote v noci	SR	49,2	60,1	65,4	72,7	72,7	72,7	65,8	65,8	65,8
(%) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD	63,7	69,1	71,6	73,5	73,5	73,5	73,0	73,0	73,0
Vnímaná možnosť presadiť svoj hlas vo vlastnej krajine	SR					60,0	56,0	66,0	72,0	70,0
(%) *Zdroj: Eurobarometer*	Priemer EÚ					56,2	58,9	57,3	61,9	61,8
Nenávistné prejavy politických strán	SR	-0,2	-0,8	-1,0	-1,0	-1,1	-1,4	-1,4	-1,4	
(stupnica: 0 – 4) *Zdroj: Inštitút V-Dem*	Priemer EÚ	1,3	1,0	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	
Rovnosť pred zákonom a osobná sloboda	SR	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	
(index: 0 – 1) *Zdroj: Inštitút V-Dem*	Priemer EÚ	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	
Vnímaná sociálna opora	SR	89,6	91,5	89,9	94,9	94,9	94,9	92,9	92,9	92,9
(%) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD	89,9	89,8	90,3	90,3	90,3	90,3	89,8	89,8	89,8
Osamelosť	SR						4,2			
(%) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD			6,1	6,4	7,0	6,2	7,2	13,4	
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Všeobecná dôvera v iných ľudí	Skóre SR					52	67	57	60	60
Dôvera vo vládu	Skóre SR				9	2	0	50	34	21
Dôvera v parlament	Skóre SR				15	18	0	36	29	22
Dôvera v právny systém	Skóre SR				10	12	11		23	23
Dôvera v regionálne a miestne orgány verejnej správy	Skóre SR				38	38	36		70	66
Príjmová nerovnosť vnímaná ako zdroj spoločenského napätia	Skóre SR						50			
Vnímaná etnická alebo rasová diskriminácia	Skóre SR		69	90				84		
Politická polarizácia	Skóre SR	48	47	39	49	53	46	39	30	
Polarizácia spoločnosti	Skóre SR	64	69	65	69	81	79	94	94	
Sloboda prejavu a prístup k alternatívnym informáciám	Skóre SR	55	66	84	87	84	81	79	30	
Vystavenie dezinformáciám na internete	Skóre SR					41		40		49
Miera úmyselných vrážd	Skóre SR	60	88	29	41	53	79	26	48	
Miera závažných napadnutí (zástupný ukazovateľ násilnej kriminality)	Skóre SR	89	79	83	86	86	87	88	89	

Tabuľka 23
Sociálna súdržnosť (pokračovanie)

Skóre	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Miera lúpeží	Skóre SR	94	99	99	100	100	100	99	100	
Miera sexuálneho násilia	Skóre SR		84	87	91	94	95	96	96	
Pocit bezpečia pri chôdzi osamote v noci	Skóre SR	15	35	41	55	55	55	36	36	36
Vnímaná možnosť presadiť svoj hlas vo vlastnej krajine	Skóre SR					54	38	59	66	62
Nenávistné prejavy politických strán	Skóre SR	81	100	82	82	88	100	98	95	
Rovnosť pred zákonom a osobná sloboda	Skóre SR	40	30	43	46	50	38	43	7	
Vnímaná sociálna opora	Skóre SR	54	58	49	81	81	81	85	85	85
Osamelosť	Skóre SR						86			

Tabuľka 24
Subjektívny blahobyt

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Spokojnosť so životom	SR					7,1	7,0	7,3	7,3	7,4
(hodnotenie: 0 – 10) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ					7,2	7,2	7,3	7,3	7,4
Obyvateľstvo uvádzajúce vysokú spokojnosť so životom	SR					24,4	22,0	24,7	24,6	26,1
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ					22,6	22,0	23,4	23,4	24,2
Spokojnosť s využívaním času	SR						6,6			
(hodnotenie: 0 – 10) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ						6,9			
Spokojnosť s prácou	SR							7,7		
(hodnotenie: 0 – 10) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ							7,5		
Vnímaná schopnosť ovplyvňovať rozhodnutia vlády	SR					60,0	56,0	66,0	72,0	70,0
(%) *Zdroj: Eurobarometer*	Priemer EÚ					56,2	58,9	57,3	61,9	61,8
Spokojnosť s fungovaním demokracie	SR				39,0	37,0	31,0	41,0	37,0	41,0
(%) *Zdroj: Eurobarometer*	Priemer EÚ				54,4	55,4	59,0	56,4	57,0	56,4
Dôvera vo vládu (OECD, integrita verejnej správy)	SR									31,0
(%) *Zdroj: OECD, ukazovatele integrity verejnej správy*	Priemer EÚ									37,8
Index vnímania korupcie	SR		51,0	50,0	49,0	52,0	53,0	54,0	49,0	48,0
(skóre: 0 – 100) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		65,0	63,9	63,7	63,7	63,6	63,6	62,3	62,2

Tabuľka 24
Subjektívny blahobyt (pokračovanie)

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Osoby, ktoré poznajú niekoho prijímajúceho úplatky (zástupný ukazovateľ vystavenia korupcii)	SR				18,0		19,0		16,0	
(%) Zdroj: Eurobarometer	Priemer EÚ				15,3		14,7		13,8	
Presvedčenie, že úspech závisí od usilovnej práce	SR						64,0			
(%) Zdroj: Eurobarometer	Priemer EÚ						65,4			
Príjmové rozdiely vnímané ako príliš veľké	SR						81,0			
(%) Zdroj: Eurobarometer	Priemer EÚ						79,4			
Dôvera v rovnaké zaobchádzanie s ľuďmi zo strany verejných orgánov	SR								33,0	
(%) Zdroj: OECD	Priemer EÚ								42,8	
Spokojnosť so životom v krajine	SR				69,0	71,0	72,0	79,0	85,0	87,0
(%) Zdroj: Eurobarometer	Priemer EÚ				78,2	82,5	83,0	84,3	85,7	86,0
Zamestnanci s veľmi dlhým pracovným časom	SR	4,5	4,7	3,8	3,5	2,5	2,5	2,2	2,5	2,2
(%) Zdroj: OECD, Eurostat, vlastné výpočty	Priemer EÚ	3,7	3,7	3,2	2,9	3,1	2,9	2,7	2,6	2,5
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Spokojnosť so životom	Skóre SR					38	36	44	55	56
Obyvateľstvo uvádzajúce vysokú spokojnosť so životom	Skóre SR					54	38	54	58	64
Spokojnosť s využívaním času	Skóre SR						21			
Spokojnosť s prácou	Skóre SR							82		
Vnímaná schopnosť ovplyvňovať rozhodnutia vlády	Skóre SR					54	38	59	66	62
Spokojnosť s fungovaním demokracie	Skóre SR				23	11	0	6	13	25
Dôvera vo vládu (OECD, integrita verejnej správy)	Skóre SR									16
Index vnímania korupcie	Skóre SR		20	16	11	22	23	25	16	16
Osoby, ktoré poznajú niekoho prijímajúceho úplatky (zástupný ukazovateľ vystavenia korupcii)	Skóre SR				45		30		45	
Presvedčenie, že úspech závisí od usilovnej práce	Skóre SR						48			
Príjmové rozdiely vnímané ako príliš veľké	Skóre SR						50			
Dôvera v rovnaké zaobchádzanie s ľuďmi zo strany verejných orgánov	Skóre SR								3	
Spokojnosť so životom v krajine	Skóre SR				34	32	30	45	57	44
Zamestnanci s veľmi dlhým pracovným časom	Skóre SR	45	32	47	32	63	58	62	58	59

Tabuľka 25
Kvalita životného prostredia

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Obyvateľstvo vystavené hluku	SR	18,3	12,8	10,5	9,9			8,6		
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	18,5	16,1	15,8	16,2			17,0		
Vystavenie hluku u obyvateľstva pod hranicou chudoby	SR	20,2	15,3	14,7	10,4			17,6		
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	20,4	19,2	18,4	19,1			19,6		
Obyvateľstvo vystavené riečnym povodniam s dobou opakovania 50 rokov	SR	34,8	34,6		34,4					
(%) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD	15,9	15,8		15,8					
Zastavaná plocha vystavená riečnym povodniam s dobou opakovania 100 rokov	SR	18,4	18,5	18,5	18,5	18,6	18,6			
(%) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7			
Napojenie na čistenie odpadových vôd	SR			68,1	68,8	69,9	70,6	71,1	71,8	
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	71,1	76,2	79,3	80,6	80,8	78,9	81,8	78,2	
Kvalita riečnej vody (biochemická spotreba kyslíka)	SR	2,4	2,3	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2		
(mg O_2 na liter) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	2,4	2,3	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0		
Chránené suchozemské územia	SR		37,4	37,4	37,4	37,5	37,5	37,4		
(% rozlohy územia) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ		26,0	26,6	26,7	26,7	26,8	27,2		
Miera recyklácie komunálneho odpadu	SR	9,1	14,9	38,5	45,3	48,9	49,5	50,3	50,7	
(%) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	26,8	35,2	39,6	39,6	40,8	41,4	41,0	44,2	
Domáca materiálová spotreba na obyvateľa	SR	13,3	12,5	12,3	11,9	12,0	11,3	11,2	10,4	10,9
(tony na obyvateľa) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	17,1	16,7	17,8	17,3	17,9	17,9	16,8	16,6	17,2
Odpadová náročnosť HDP	SR	97,0			91,0		94,0			
(kg na 1 000 EUR HDP) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	119,7			98,7		97,6			
Spotrebná stopa EÚ	SR	100,0	105,0	118,0	118,0	121,0	123,0	119,0	121,0	
(index: 2010 = 100) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	100,0	100,9	108,6	102,9	105,5	108,9	108,6	110,1	
Ekonomické straty súvisiace s klímou na obyvateľa	SR	9,1	0,0	6,2	4,0	7,5	16,2	0,7	21,0	
(EUR na obyvateľa v stálych cenách) *Zdroj: Eurostat*	Priemer EÚ	58,7	27,1	38,7	23,1	84,3	60,4	226,1	49,5	
Počet dní so silným tepelným stresom	SR	15,1	32,6	26,9	16,6	21,2	27,0	23,8		
(dni za rok) *Zdroj: OECD*	Priemer OECD	35,3	37,9	39,7	37,8	35,6	39,4	40,6		

Tabuľka 25
Kvalita životného prostredia (pokračovanie)

Ukazovateľ	Časový rad	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Emisie PM2,5 na obyvateľa	SR		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
(tony na obyvateľa) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Emisie NOx na obyvateľa	SR		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
(tony na obyvateľa) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Podiel spaľovania palív na emisiách skleníkových plynov	SR	65,4	64,3	64,8	63,8	64,6	66,0	65,2	65,9	
(%) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	73,7	70,7	70,1	68,5	69,4	70,0	69,1	69,0	
Podiel skládkovaného komunálneho odpadu	SR	77,1	68,7	52,0	45,6	40,6	39,3	38,8	38,0	
(%) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ	53,8	40,0	33,4	32,7	30,6	30,7	28,3	25,0	
Podiel lesov na rozlohe územia	SR		39,5		39,7					39,8
(%) *Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty*	Priemer EÚ		35,1		35,6					35,9
Skóre	**Časový rad**	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Obyvateľstvo vystavené hluku	Skóre SR	55	74	88	89			92		
Vystavenie hluku u obyvateľstva pod hranicou chudoby	Skóre SR	47	60	70	84			61		
Obyvateľstvo vystavené riečnym povodniam s dobou opakovania 50 rokov	Skóre SR	0	0		0					
Zastavaná plocha vystavená riečnym povodniam s dobou opakovania 100 rokov	Skóre SR	0	0	0	0	0	0			
Napojenie na čistenie odpadových vôd	Skóre SR			37	31	32	40	18	37	
Kvalita riečnej vody (biochemická spotreba kyslíka)	Skóre SR	41	51	46	46	45	46	47		
Chránené suchozemské územia	Skóre SR		89	87	87	88	88	78		
Miera recyklácie komunálneho odpadu	Skóre SR	9	9	49	67	62	65	67	68	
Domáca materiálová spotreba na obyvateľa	Skóre SR	70	78	81	81	83	88	83	89	87
Odpadová náročnosť HDP	Skóre SR	83			46		38			
Spotrebná stopa EÚ	Skóre SR		27	13	0	0	3	18	22	
Ekonomické straty súvisiace s klímou na obyvateľa	Skóre SR	95	100	94	94	98	88	100	91	
Počet dní so silným tepelným stresom	Skóre SR	86	72	70	82	76	78	72		
Emisie PM2,5 na obyvateľa	Skóre SR		57	59	61	65	64	69	70	
Emisie NOx na obyvateľa	Skóre SR		90	84	79	77	83	83	83	
Podiel spaľovania palív na emisiách skleníkových plynov	Skóre SR	77	78	68	70	71	66	65	64	
Podiel skládkovaného komunálneho odpadu	Skóre SR	18	18	33	45	52	53	52	47	
Podiel lesov na rozlohe územia	Skóre SR		57		57					57